

ОПЕРАЦІЯ “РИБА”

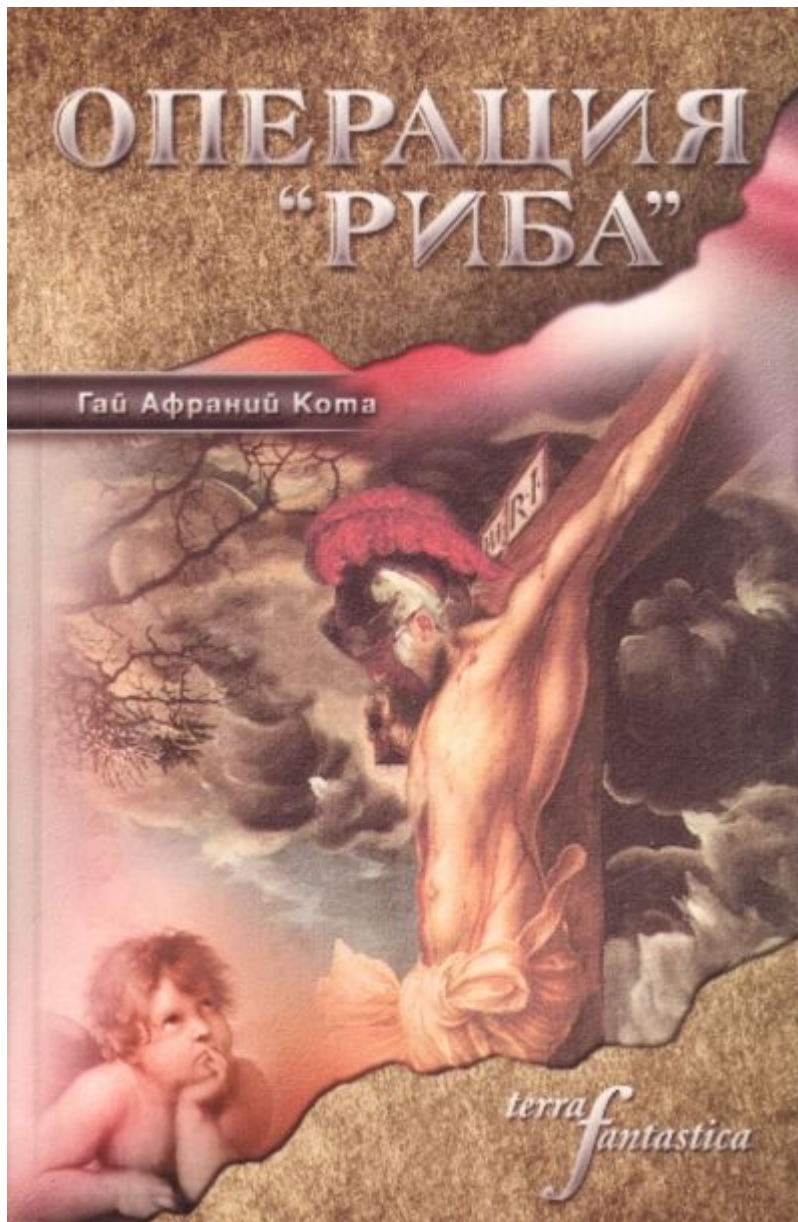
Гай Афраній Кота

terrafantastica

ОПЕРАЦИЯ “РИБА”

Гай Афраний Кота

terra
fantastica

ПЕТЪР КОПАНОВ ОПЕРАЦИЯ „РИБА“

Превод:

chitanka.info

Това не е исторически документ, а художествена измислица. Всякакви прилики с действителни събития и лица са непреднамерени и случайни. Целта на това произведение е да развлича и забавлява, а не да внушава определени идеи или възгледи. Ако читателят си направи определени изводи от редовете, които му предстои да прочете, това си е изключително негово право и отговорност — живеем в страна, имаща претенции да е свободна и демократична. Пиша това не за оправдание, а защото вече успях да видя какво въздействие оказва това произведение на прочелите го. Не съм имал намерение да засягам религиозните чувства на хората, нито да се подигравам с църквата, така че ако някой по-набожен читател се засегне от това, което ще прочете, моля за извинение. А на по-чувствителните ще препоръчам просто да не четат. Че току-виж вземат да откачат.

Авторът

*Και γνωσεσθε την αληθειαν, και η αληθεια
ελευθερωει υμας*

*And YOU will know the truth, and the truth
will set YOU free*

*И ще познаете истината, и истината ще
ви направи свободни*

Йоан 8:32

(Надпис на входа на
ЦРУ в Лангли)

Mundus vult decipi, decipiatur ergo.

Светът иска да го мамят, затова го мами!

(крилат израз)

ПРЕДИСЛОВИЕ ОТ ПРЕВОДАЧА

*Съдържанието на документа, преведен по-долу, е скандално. Поради това се чувствавам задължен да дам някои пояснения за произхода му, както и за начина, по който попадна у мен. Най-напред искам да подчертая, че не нося никаква отговорност за съдържанието му, а само за превода. Тъй като нито съм професионален преводач, нито имам претенцията, че разбирам добре латински език, а също така не съм запознат в подробности с античната история, преводът е твърде далеч от съвършенството, за което предварително се извинявам. Толкова съм можал, толкова съм направил. Самият свитък попадна в ръцете ми при доста странни обстоятелства, както ще разберете по-нататък. Имам подозрението, че може да се окаже фалсификат, макар и доста добре подправен. Фактът, че е останал скрит в продължение на близо две хилядолетия може да означава много. А може и нищо да не означава. Историята, която се разказва в него, е разказвана и преразказвана хиляди пъти. Този прочит обаче е нещо съвсем неочаквано. Поне за мен. Така че реших да напиша този превод — или може би по-точно преразказ, като се има в предвид професионалната ми некадърност като преводач и литератор. Подозирам, че много от евентуалните читатели ще го захвърлят още след първите няколко страници. Някои от отегчение, други, защото ще са скандализирани от съдържанието. Длъжен съм да предупредя, че много морални и религиозни представи, които се приемат безусловно в нашето общество, се обръщат наопаки по-долу. И все пак, вярна или не, тази история си струва да бъде разказана. А дали читателите ще я приемат сериозно или само като поредната скандална измислица, си е тяхна работа. За мен поне този случай напълно се покрива с италианската поговорка: *Se non e vero, e ben trovato*. Коемо ще рече — и да не е вярно, поне е добре измислено.*

Преди да дам не особено блестящия си превод, ще разкажа как самият документ се е появил на белия свят при положение, че му е било отредено да бъде погребан завинаги в секретния отдел на библиотеката на Ватикана. Тъй като нямам достъп до архивите на тайните служби, успях да възстановя последния етап от

двайсетвековната одисея на странния свитък само отчасти, от случайно уловени фрази, намеци, донякъде от официални източници, а там където нямаше нищо, съм си позволил да дам воля на фантазията си. И така...

Годината е 1971. Дълбоко засекретен агент на КГБ във Ватикана с кодово име „Лолек“ след дългогодишно търпеливо издигане в църковната йерархия накрая получава достъп до секретния отдел на Ватиканската библиотека. До този отдел достъп имат само папата и много малък брой кардинали. Самият факт на това ограничение означава, че там има нещо, което трябва да бъде добре крило. Нещо, което сигурно касае самите основи на църквата и в никакъв случай не бива да излиза на бял свят. И КГБ решава, че трябва да разкрие светите тайни. За целта трябва да бъде внедрен агент на най-високо ниво в църковната йерархия. Това обаче изисква време. Много време. За около 30 години агентът успява да извърви пътя от обикновено полско момче до кардинал и член на тайния съвет на Ватикана. И накрая получава достъп до Тайната. Истината, скрита в стария свитък в библиотеката, се оказва толкова шокираща, че в течение на около осем месеца агентът се колебае дали въобще да докладва в Центъра за съществуването му. Когато накрая лоялността (а може би страхът!?) надделява и копие със съдържанието на документа „каца“ на бюрото на председателя на КГБ Юрий Андропов, той изпада в еуфория. Свитъкът е в състояние да срина цялата ценностна система на Християнския свят. И какво ще дойде на нейно място? Не е трудно да се досети човек какви мисли са се въртели в главата на всемогъщия шеф на КГБ. Скоро след това идва отрезвяването. Копието само по себе си нищо не означава. Ако бъде публикувано, Ватиканът ще отрече съществуването на подобен документ и най-вероятно оригиналът ще бъде унищожен. (Лично за мен е загадка защо въобще този документ е бил съхранен, па макар и при свръхмерки за сигурност. Може би отначало някоя от църковните клики е смятала да го използва във вътрешноцърковните борби за власт. След това той просто е бил оставен дълбоко скрит от човешки поглед и само избраните са го виждали, за да знаят Истината.) Така че за да бъде осъществено „активно мероприятие“, на КГБ е бил необходим оригиналният свитък. Само че придобиването му съвсем не било проста задача. Следват още седем години търпелива работа. Агентът получава още по-голяма, на

практика неограничена власт. Част от цената е смъртта на двама върховни понтифекси, но за КГБ е напълно приемлива независимо от рисковете. Новото положение позволява на агента да замени оригинала с точно копие. Последната част от операцията включва изнасяне на документа и заличаване на всички следи. А това включва ликвидиране на самия агент, независимо от огромните възможности, които се откриват пред него. Прякото изпълнение на финалната фаза е поверено на българското разузнаване — по онова време по същество то е придатък на КГБ. Причината е ясна — при провал да не се стигне до истинския организатор. Българите изнасят документа, след което възлагат убийството на няколко турски терористи, които са на тяхна издръжка. И тогава следва провалът. Българите, които не са запознати с плановете на Андропов и нямат представа за значението на документа, не пращат професионален убиец, а просто съдействат на турски фанатик, подготвен в лагерите на аятолах Рухола Хомейни в Иран. Решават, че при провал следите ще сочат към Техеран, пък и не желаят да се замесват в поръчкови убийства. Самият турчин е емоционално неустойчив и инструкторите му в Иран отдавна са успели да му втълпят, че ще настъпи ден, в който той ще промени света. Атентатът е неуспешен, а убиецът е заловен и дори проговаря в затвора. Не че знае много, но и от малкото, което казва, следва страшен международен скандал. Българите, накиснати съвсем „по-братски“, се заинатяват и задържат документа. Андропов нарежда спиране на операцията докато скандалът утихне. Три години по-късно самият Андропов „утихва“ до кремълската стена, без да осъществи „операцията на живота си“, макар че междувременно е успял да стане Генерален секретар на КПСС. Лично аз подозирам, че издигането му на този пост е само подготовка за успешното провеждане на „активното мероприятие“. Междувременно западните разузнавания успяват да се доберат до някои от детайлите на операция „Призрак“ и да се досетят за съдържанието на похитения документ. Когато докладът по въпроса стига до тогавашния президент на САЩ Рейгън, той дава неограничени пълномощия на тогавашния шеф на ЦРУ Уилям Кейси — самият той ревностен католик — за издирване и унищожаване на документа. Заповедта е изрична: на всяка цена. Цената е платена във формата на един трилион долара за превъоръжаване и съсипване икономиките на врага, така че по никакъв

начин да не може да се проведе мечтата на Андропов. В последвалия хаос на „нежните революции“ от 1989 г. и прочистването на тайните архиви на българското разузнаване документът изчезва. Един от висшите офицери, който е знаел за какво става въпрос, успява да го изнесе и укрие. Малко по-късно самият офицер е „самоубит“ на бърза ръка от свои колеги, опасяващи се да не „пропее“ за мръсните сделки с оръжие и наркотици, извършвани под шапката на „Кинтекс“. А документът остава скрит в шкафа на един порутен провинциален таван, където пролежава тихо и кротко цели единайсет години, пъхнат между стари броеве на вестник „Работническо дело“. През това време светът се променя. Хората, които са знаели нещо за документа, или вече ги няма, или се убеждават един друг, че вече е унищожен, тъй като иначе все някак е трябвало да бъде използван. Последният етап започва, когато поредният собственик на къщата, в която е скрит документът, решава да прочисти тавана от старите боклуци. Изпитващ органична ненавист към всичко, свързано с комунизма — може би защото сам по конюнктурни съображения е бил принуден цели 14 години да бъде активен член на омразната БКП — въпросният собственик решава да драсне клечката на купчината стари вестници и изнася кашона с тях на двора, за да извърши това високодемократично мероприятие по-безопасно. Авторът на настоящите редове в този момент минаваше оттам и предложи на въпросния господин да купи вестниците за левче, за да ги използва за опаковка на собствените си вехтории, които трябваше да разкара в мазето си...

Трябва да си призная, че си имах и задна мисъл. За разлика от въпросния господин аз никога не съм бил нито член на БКП, нито кандидат за такъв. И по „Работническо дело“ никога не съм си падал. Така че тия стари броеве нямаше да ми опарят пръстите. Падах си обаче по четене на стари вестници и списания. Като малък едно от любимите ми забавления беше да се ровя в старите броеве от 50-те години на списание „Наука и техника за младежта“, останали от младежките години на баща ми. Страшно забавно ми беше да чета какво са си мислели за бъдещето хората по времето преди аз да се появя на белия свят. Та оттогава си падам по стари вестници и списания. Колкото по-стари, толкова по-добре. Честна дума, понякога пада голям цирк! Така че опаковката на боклуците в мазето си беше само предлог. С нетърпение замъкнах пакета вкъщи и

започнах да се ровичкам в официоза на бившите ни управници. Само дето вътре намерих и нещо много по-старо. И по-интересно.

Свитъкът беше така добре увит найлонови пликове, запечатан с тиксо и пъхнат между страниците на вестниците, че само смахнат маниак като моя милост, дето ще се хване да разлиства писанията за светлото социалистическо минало и още по-светлото комунистическо бъдеще за да си направи майтап със задна дата с натегачите, дето са писали простотиите там, можеше да го забележи. Тоя тип, който е скрил документа по такъв начин, добре си е знаел какво прави и защо го прави...

За останалото читателят може и сам да се досети. След намирането на ръкописа последва неговото сканиране, разпознаване с програмата *Fine reader*, превод и набиране. Преводът беше от латински на руски и английски (съжалявам, но знам — или поне така мисля — само тези езици) с помощта на компютърни програми, след което сам направих превода, който давам по-долу.

И накрая едно предупреждение към евентуалния читател:

Преди да започнеш с четенето, нека ти кажа, че това не е произведение в стил „action“. Ако трябва да го опиша на нещо, това е по-скоро търсене на пътя в лабиринт. Като компютърните игри в стил *Quest*. С много отклонения, капани, обратни завои и какво ли още не. Често ще изглежда, че нишката на разказа се губи в многото отклонения, които изглеждат безсмислени и нямащи връзка с разказа. Е, ако нямаш търпението, умениято и желанието да търсиш пътя в лабиринта, по-добре не се захващай! Предупреден си!

А сега е редно да спра с тъпите обяснения и да дам думата на човека, който е мълчал почти две хилядолетия и който единствен е знаел истината за странната история, която сега ще прочетеш.

ЗАЩО?

Аз, Гай Афраний Кота, започвам да пиша историята на живота си. Вече прехвърлих осемдесетте, очите ми са слаби, ръцете и краката не ме слушат, но паметта ми още я бива. Поне за това, което си струва да се помни. А може би вече не е така. Напоследък се улавям, че не си спомням какво съм ял на обед или как беше името на робинята, дето ми подрежда стаята. Затова трябва да побързам със спомените си, докато паметта не е започнала да си прави шеги и с по-важните неща. А те трябва да бъдат разказани. Защото хората се учат от грешките — умните хора от чуждите, а глупаците — от своите. Аз доста поживях и много бърках. Бях млад, глупав и горд. Сега съм само стар и глупав. Дано разказът ми помогне на тези, които ще дойдат след мен, да не вършат глупостите, които аз успях да свърша. А аз успях доста да свърша, както сам ще се убедиш, неизвестни мой читателю. А как знанието, което ще запиша тук, ще бъде използвано, това вече не зависи от мен, а от хората, които ще го използват. Като кратерът, който стои на масата ми. Може да го напълниш с вино и да пиеш от него. Можеш да го напълниш с масло и да го използваш за светилник. Можеш да трошиш орехи с него. Или да забиваш пирони. Можеш и просто да затиснеш с него горния край на свитъка, за да не се навие, докато го четеш. Можеш... е, можеш и да пикаеш в него. Всичко зависи от тебе и от това, какво ти е знанието и възпитанието.^[1]

Та и това дето ще разкажа тук може да се използва за много неща...

Питам се, а имам ли право да пиша историята си? Не случайно много народи нямат записани нито историите си, нито знанията си. Предават ги устно от учител на ученик и от баща на син. И това, повтарям, не е случайно. Знанието, попаднало в лоши ръце, може да причини много злини. Затова хората внимават на кого предават знанията си. Е, и аз ще внимавам. Този ръкопис няма да е достъпен за всеки. Но все пак историята си ще я напиша. Първо, защото е много дълга и трудно ще се запомни цялата. Второ, защото при устните предания винаги нещо се преиначава, нещо се променя, нещо се губи, а друго се добавя. Понякога неволно. Обикновено нарочно. А понякога направо изчезва. Заедно с тези, които го знаят. Точно това се случи с

галите и с тяхната история и тайни знания. Цезар успял да ги покори, след като унищожил друидите — техните жреци. Друидите не са записвали нищо, а са учили всичко наизуст. За да е по-лесно запомнянето, занията са били във форма на стихове. Въпреки това всеки друид е бил обучаван средно по 20 години, докато запомни всичко необходимо. Едва след това е бил посвещаван. Цезар унищожил друидите и по този начин тайните знания и историята на галите изчезнали, а самите гали били покорени. Така че за да не се загуби, нито да се преиначи, тази история ще бъде записана. *Verba volant, scripta manent*^[2]. И понеже вече съм към края на пътя си в този свят, ще се постарая да разкажа историята такава, каквато си беше наистина — без измислиците, хвалбите и лъжите, които обикновено ще се прочетат в такива истории. Аз нямам причини да си измислям истории и да се хваля. Защото животът ми — такъв, какъвто го изживях, — е по-странен и необикновен и от най-невероятната измислица, която съм чел или чувал. Сам ще се убедиш в това, бъдещи мой читателю. А историята ми наистина е важна. Защото това не е просто моята история, а историята на Рим. И не само неговата.

Вече приключих и последната работа, която имах да свърша за новия император Тит Флавий Веспасиан и сега вече мога спокойно да разкажа кое как беше наистина. И за Август, и за Тиберий, и за това как накарах Калигула да полудее и после оставих Касий Херея да го убие, и за това как направих Клавдий император напук на Сената. И как изпуснах Агрипина да го отрови — тогава бях далеч от Рим и не можах да го опазя. Най-важната история обаче е за Йешуа Назарянина. И най-странната. Ще разкажа как си вършеше чудесата и защо ги вършеше. И как го качихме на кръста. И как накарахме хората да повярват че е възкръснал и е Машиях, дето евреите го чакат от хиляда години да ги освободи. Ще разкажа и защо направих всичко това. Защото аз го направих. Аз подготвих Йешуа. Аз го пратих до Индия и при есеите край Мъртво море — трябваше да си научи добре ролята. Аз му прашах уж болните и сакатите да ги лекува и вдига на крака, та тълпите да повярват че той е Машиях. Аз го скрих след измамата с възкресението. Пак аз понякога го прашах да се явява на ония глупаци, дето уж му бяха ученици, за да ги вкарва в правия път, когато много се отклонеха от него. Аз пуснах и нашия агент Савел, когото по-късно нарекоха Павел, след учениците му, за да тури някакъв ред в

религиозната каша, която се забърка. Аз прибрах тия нещастници в Рим и ги скрих в катакомбите, за да оцелеят. И им наредих да опишат цялата история в оня идиотски стил, който на Изток минава за исторически. И за да е всичко както си му е редът, беше написана пет пъти. От пет различни автора. Защото обикновеният простак ще повярва и на най-нелепата приказка, стига да му я разказват достатъчно често. И по възможност с малки разлики. Само че две от историите станаха толкова нелепи, че ги изхвърлихме и оставихме само три.

Виждам как се усмихваш, неизвестни читателю, и се питаш: какви ги дрънка тоя изкуфял дъртак? Та нали лично императорът Нерон обяви християните за врагове на Рим и ги хвърляше на дивите зверове за забавление на тълпите в цирка! Та те са врагове на Рим! Как може някой римлянин да ги организира и да ни ги стовари на главите?! Да, но тези неприятности с християните станаха след като Клавдий беше отровен, а аз се погрижих също да бъда обявен за умрял. Шестнайсет години минаха оттогава и сега мъртвецът може спокойно да проговори. Вече ги няма Агрипинила и Нерон. Колкото до Нерон, той си търсеше виновни за глупостите, които сам свърши. Защото си беше един некадърник, който нищо не разбираше от управление. Когато стане някое нещастие или нещата се объркат, умният човек търси първо причината за случилото се, а след това търси начин как да оправи нещата. Глупакът си търси оправдание. Е, най-лесното оправдание е да намериш някой виновен. Но засега ще оставя Нерон на мира, защото ще разкажа нещата поред.

Ако си малко по-умен и опитен, може би вече се досещаш кой съм, читателю. Все пак ще ти се представя. Аз съм началникът^[3] на тайната канцелария на императора^[4]. Заемах тая длъжност цели трийсет и една години при императорите Тиберий, Гай Цезар Калигула и Клавдий. Така че знам за какво става въпрос. А сега ще го разкажа. И ще пратя копие лично на новия император Тит Флавий Веспасиан, така че да може да възстанови тайната канцелария, така лекомислено разрушена от Нерон и майка му. Защото именно унищожаването на тайната канцелария даде възможност на евреите да вдигнат въстанието си и на тълпите да забъркат неприятностите в самия Рим, след като нямаше вече кой да ги контролира. И за да няма неясноти, ще описвам нещата последователно, отначало докрай. *Ab ovo usque ad mala.*^[5]

Ще спра за момент, за да уточня нещо важно. Щом имаш достъп до този документ, неизвестни мой читателю, значи имаш достъп и до отчетите на канцеларията. В тях подробно — много по-подробно, отколкото ще ги опиша тук! — са описани нещата, за които ще разкажа. С повече време и търпение от тях ще можеш да разбереш какво и как наистина е станало. И да провериш разказа ми. Само че няма да разбереш ЗАЩО е станало! Целта на разказа, който започвам, е да се отговори именно на този въпрос — защо е било правено всичко това.

[1] Извинявам се за пиперливия на места език на Афраний, но няма да съкращавам тези места в превода. Защото грубостта, макар и неприятна, си е много на място. Относно пикаенето например ще напомня, че в нашата мила татковина прасетата и политиците серат там, където ядат. И грубостта и пошлостта в случая не е на пишещия тези редове, а на извършителите. Е, прасетата поне си имат извинение че са прасета. Може пък и политиците да се оправдаят с това че са политици... Както и да е. Повтарям — няма да съкращавам такива места, защото съм убеден, че са си много на място независимо от грубостта. — Б.пр. ↑

[2] „Думите отлитат, написаното остава.“ — Б.пр. ↑

[3] Префектът — по нататък ще стане ясно — Б.пр. ↑

[4] Името в оригинала е *Sacra scrinia* — по-нататък обаче навсякъде ще използвам българския „свободен“ превод: тайна канцелария. Оригиналното име ми звучи доста непривично. — Б.пр. ↑

[5] „От яйцето до ябълката“ — след известно ровене открих, че древните римляни започвали обедата с яйца и го завършвали с ябълки — Б.пр. ↑

ПРЕДИ НАС

Тъй като това е историята на тайната канцелария на цезарите, а не моята лична история, ще започна с това кога, как и защо е била създадена.

Всяка развита държава има тайни служби. Нещо повече — всеки влиятелен и умен човек се стреми да създаде своя такава, за да знае какво става и какво замислят враговете му. При Рим тайните служби, също както останалите институции, възникват още по царско време. Основателят на Рим, божественият разбойник Ромул, живял в колиба (тя и досега си стои на Палатина и авгурите ѝ сменят сламата на покрива през няколко години), но имал шпиони по цял Лациум. Личната му охрана била от 300 човека, които се наричали Целери^[1], защото основната им работа е била не охраната на царя, а пренасянето на шпионски сведения. Лично Ромул е бил началник на тази охрана, която си е била тайна служба. Всички царе след него са имали такава тайна служба, прукрита като лична охрана, и са се вслушвали в това, което тя им донасяла. И не само са я имали, но и са се грижели за нея. Още Нума Помпилий увеличава броя на Целерите на 600. И затова през царския период Рим е бил спокоен и сигурен град. С изключение на времето на последния ни цар — етруска Тарквиний Гордия. Самото му име подсказва какво е било отношението му и към тази стара институция. Въсъщност по времето на Тарквиний Целерите вече са били 1200, само че вече са били само обикновени конници, която не се е занимавала с шпионаж и пренасяне на сведения. Когато Брут и Колатин изгонват Тарквиний от Рим през 244 година от основаването на града^[2] и основават Републиката следващата година^[3], решават заедно с царската титла да ликвидират и тайната царска служба, тъй като по замисъла на новия ред в държавата гражданите сами щели да се управляват и нямало да има нужда от шпиони, които да донасят кой какво бил казал и кой какво му бил отговорил. Пък и на кого да донасят? Нали вече нямало да има царе!

Това от една страна било добре, тъй като доносите и произволът, които така вбесили нашите предци по времето на Тарквиний, на практика също изчезнали, но от друга страна римляните вече не знаели

какво замислят техните съседи. Вместо да проверяват сами кое как е, те разчитали на информацията на съюзниците си, които в повечето случаи си били чисти доноси срещу други техни съседи. Самите римляни не правели разлика между донос и разузнавателен доклад и смятали, че е под достойнството им да се занимават с такива долни работи като шпионаж и тайни операции. Много от безсмислените войни, които Римският народ водил по време на Ранната република, се дължали именно на това незнание и на криворазбраните намерения на съседите на Рим. И тъй като война без разузнаване не може да се води добре, всеки римски пълководец сам решавал как да се справи с този проблем. Способните си организирани добро разузнаване, некадърниците често въобще нямали такова — за какво им е да харчат излишни средства! — и обикновено докарвали поредната порция неприятности на Рим. Важното за моя разказ е, че постоянно действаща разузнавателна служба Рим нямал. Затова и нашата история е пълна с такива курйози като легендата за гъските, дето събудили защитниците на Капитолия със съскането си и така спасили Рим. Всъщност истината е малко по-друга — и по-неприятна, но за Тит Ливий и измишльотините му ще разкажа по-нататък. На моменти се чудя как въобще сме оцелели толкова време. Причината е донякъде в късмета ни, че през всичките тези години не сме срещнали наистина сериозен съперник. Сблъсъците ни със самнитите и с другите италиански племена са си били обикновени разправии с изостанали племена. Етруските пък никога не са били добри войници. Колкото до сблъсъка ни с галите, когато те превземат Рим през 367 година^[4] той е бил тежък, но кратък, и накрая сме се отървали с плащане на голям откуп. И при това тогава ние сами сме си търсели белята. И пак поради незнание на обичаите на този народ. Истината е, че когато галите обсадили Клузий, ние сме изпратили там свои посланици, които са участвали в битката на страната на обсадените етруски. Напук на обичаите по онова време. И сме си получили войната с галите. С риск да стана досаден ще кажа, че ако сме имали свястно разузнаване, тази война е щяла да бъде избегната. Първият наистина сериозен противник на Рим е бил царят на Епир Пир, но и той се оказал лош дипломат и също пренебрегвал разузнаването, така че нашата упоритост, а която често си е чист инат, и военната ни подготовка, се оказали достатъчни за победата ни над него. Истинските ни неприятности започнали след

сблъсъка ни с Картаген, и по-точно по време на втората ни война с пуните, по-известна като Анибалова война. Тогава ни се наложило и да се заемем по-сериозно с военно разузнаване, тъй като от изхода на войната зависело вече самото съществуване на Рим — за пръв път в цялата ни история.

Първата по-сериозна шпионска служба била организирана от диктатора Квинт Фабий Максим след катастрофата при Тразименското езеро през 537 година^[5] и била доста ефективна, както и останалите мерки, които Фабий предприел. Тъй като армията на Анибал била по-силна, а римската не била още добре обучена, Фабий избягвал преките сблъсъци и накрая нетърпеливия плебс му лепнал когномена Кунктатор^[6], а след като изтекъл диктаторският му мандат, службата била разпусната — на сенаторите им се видяла много скъпа издръжката ѝ. И неприятностите не закъснели. Още през следващата година ни сполетяла Канската катастрофа. След катастрофата при Кана, когато заради некадърността на плебейския консул Варон Анибал разгромява почти два пъти по-голямата и отлично подготвена римска армия, римляните най-после осъзнават важността на доброто разузнаване и след това Анибал нито веднъж не успява да свари римска армия неподготвена.

Мога много да пиша за войните ни с Анибал и за ролята, която тайните служби — неговата и нашата — са изиграли в тях, но това ще оставя за друг път. Ще спомена само, че победителят на Анибал Сципион Африкански започнал военната си служба именно в разузнавателната служба, организирана от Фабий, а самият Анибал започнал своята с шпионски задачи за баща си Хамилкар. Отначало в Либия, а след това в Испания. След това отклонение се връщам към историята на тайната служба.

Важното за моя разказ е, че след приключването на войната с Анибал Рим отново остава без разузнаване. Сенатът решил, че след като опасността е преминала, няма смисъл да се харчат държавни пари за да се знае какво става извън Римския свят (Pax Romana). В интерес на истината трябва да кажа, че известно време Сципион успявал да поддържа разузнавателна служба за своя сметка. Именно благодарение на него и неговото разузнаване Фламиний побеждава Филип V при Киноскефале през 557 година^[7], а през 564 година той лично побеждава Антиох III при Магнезия. Тогава официално пълководец е

брат му Луций, но фактическият командващ е бил той. Ще напомня, че Публий Корнелий Сципион Африкански е Принцепс на Сената петнайсет години — от 555 до 570 година^[8] и успява да запази тази тайна служба въпреки съпротивата на сенаторите, макар и в силно намален състав, като я издържа със собствени средства. След това обаче идва ред на противниците на Сципион, начело с Марк Порций Катон, който бил избран за цензор през 570 година. Като цензор Катон изхвърлил от Сената привържениците на Сципион, а самият Сципион бил съден за укриване на военна плячка и подкуп и накрая трябвало да се оттегли от управлението на държавата. Всъщност Сципион не успял да даде отчет именно за парите, с които поддържал тази служба. Това бил и краят на римското военно разузнаване.

И така до следващата катастрофа. А тя не закъсняла да се появи, представена от две германски племена — кимври и тевтони — през 641 година от основаването на града^[9]. Тогава те достигат Алпите, след като прекосяват цяла Германия, и разбиват консула Папирий Карбон при Норея. После се преместват в Галия, където отново разбиват една римска армия през 645 година. След две години друга римска армия начело с консула Касий Лонгин попада в засада в Аквитания, устроена от хелветите, които решили, че е настъпил моментът да се отърват от зависимостта си от нас, и също е унищожена. Всичко това се стоварило върху Рим като гръм от ясно небе. Тези две племена, на кимврите и тевтоните, се появили сякаш от нищото — никой не бил чувал преди за тях — и поставили в опасност самото съществуване на Рим. Ако сме имали добро разузнаване, сенатът и народът са щели да знаят, че кимврите и тевтоните са живеели дълго време на север от река Алба, в северния край на териториите, населени от германски племена, който представлява един дълъг нисък полуостров, обърнат от юг на север^[10], но около 30 години преди за пръв път да чуем за тях, морето започнало да залива земите им, които са много ниски, и те тръгнали да си търсят нова родина. Тъй като всички земи на юг от родината им вече били заети, те започнали да водят непрекъснати войни с племената по пътя си, за да могат да оцелеят. Така за около 30 години се превърнали в страшилище за всички, които срещнали по пътя си. Накрая се сблъскали с нас.

Тези военни катастрофи, заедно с неудачите по време на войната с Югурта, която Рим води по същото време, би трябвало да стреснат

сената, но нищо подобно не станало. Сенаторите продължили да се дърлят кой от тях е по-благороден, та да застане начело на армията и да се понаграби на воля. Най-добре се „проявил“ в това начинание Сервилий Цепион, който успял да отмъкне в Галия 4700 таланта злато от едно тайно светилище край Толоза и да си го присвои — ето такъв е произходът на богатството на Сервилиите, пък и не само на тях. Трябвало да дойде катастрофата при Араузион през 649 година^[11], когато на бойното поле загиват около 80 хиляди римски войници — повече, отколкото в битката при Кана! — и Рим да остане без армия, та назначените отци^[12] най-сетне да решат, че нещо трябва да се направи. Всъщност направил го Гай Марий, а на сенаторите просто не им стискало да му попречат. От този момент започва по същество и историята, която разказвам.

Гай Марий бил професионален войник, изключително компетентен, но от плебейски род, който даже не бил от Рим, а от Арпинум. И досега някои от патрициите, ако говорят за него, казват само „оня Арпински селяндур“. Въпросният селяндур обаче бил не само добър пълководец, но и добър търговец и стопанин и успял да сложи ръка върху няколко много богати рудника в Испания, докато воювал с местните племена. И не след дълго успял да стане един от най-богатите хора в Рим. Междувременно успял да се ожени за една Юлия — жена от най-стария, но междувременно силно обеднял римски род на Юлиите и леля на Гай Юлий Цезар — по-онова време той още не бил роден. Този брак отворил пред Гай Марий вратите на голямата политика, като върнал в нея и рода на Юлиите. Юлиите са най-старият род в Рим, но по онова време били толкова бедни, че нямали пари, за да кандидатстват сами дори за най-ниските държавни длъжности. Марий им дал парите, те пък му дали произхода и връзките си. Бракът на Марий бил типичен брак по сметка, но въпреки това бил щастлив.

След катастрофалните поражения на римската армия Гай Марий останал единственият успешен римски пълководец, кандидирал се за консул, спечелил изборите и след това извършил военна реформа. В мирно време Марий никога не би спечелил изборите за консул дори и с помощта на връзката си с Юлиите — патрициите не биха го допуснали. Моментът обаче бил такъв, че никой друг не посмял да се нагърби с реформата на държавата и армията и да спаси Рим. Не

посмели и да спрат Марий. И така Гай Марий бил избран за консул шест пъти подред, извършил реформите си, разбил противниците ни и спасил Рим.

Какво е направил с армията Гай Марий може да се прочете на много места. За моята история е важно, че Марий решава да създаде професионално военно разузнаване, което да следи всяка стъпка на противника. За да си спести разправията със сенаторите, Марий организира и финансира разузнавателната служба със собствени средства — вече споменах, че по онова време той бил един от най-богатите хора в Рим. Начело на тази служба Марий назначил Луций Корнелий Сула — силно обеднял аристократ от древния род на Корнелиите. По онова време Сула бил женен за по-малката сестра на Юлия, така че двамата с Марий имали роднинска връзка и добре се познавали. Докато Марий събирал и подготвял първата професионална армия на Рим, Сула лично отишъл в лагера на кимврите и тевтоните и живял там около година. Научил езика и обичаите им, дори си взел жена германка и имал син от нея. След около година Гай Марий знаел всичко за кимврите и тевтоните, най-вече военната им организация и подготовка, като междувременно събрал и обучил армията си. Резултатът бил, че в битките при Аква Секстия през 652 и при Верцела през 653 година^[13] Гай Марий унищожава племената на тевтоните и кимврите. Успял да избие около 200 хиляди германци и още толкова да плени и продаде в робство. За ефикасността на разузнавателната служба на Марий, организирана от Сула, може да се съди и по това, че Сула успява само с няколко души да подмами и хване нумидийския цар Югурта, който в продължение на няколко години успешно се противопоставял на римляните в Африка, като на няколко пъти успял да направи легатите ни за смях. Малко по-късно последвал разрывът между Гай Марий и Луций Корнелий Сула, донесъл толкова нещастия за Рим. Ще прескоча историята на гражданските войни между популари и оптимати, които последвали, и ще премина направо на събитията, които касаят пряко моята история.

[1] Бързоноги. — Б.пр. ↑

[2] Ab urbe condita — 510 г. пр.н.е. — според традицията Ромул е основал Рим и е убил брат си Рем на 21 април 753 г. пр.н.е. и от тази дата римляните са отчитали всички събития. Така първа година е 753 г.

пр.н.е., втора година е 752 г. пр.н.е. трета година е 751 г. пр.н.е., и т.н. 753 година е 1 година пр.н.е., 754 г. е 1 година от н.е., 755 е 2 година от н.е. Това летоброене се налага в Рим по времето на император Октавиан Август. По-нататък в текста ще стане ясно и как и защо. — Б.пр. ↑

[3] Res Publica — означава буквално „Общо дело“ — Б.пр. ↑

[4] 387 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 217 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] Туткав, муден. — Б.пр. ↑

[7] 197 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[8] 199 до 184 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[9] 113 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[10] Става въпрос за река Елба и полуостров Ютландия, който е част от днешна Дания. — Б.пр. ↑

[11] 105 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[12] Става въпрос за сенаторите, от senex — старец. — Б.пр. ↑

[13] 102 и 101 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

НАЧАЛОТО

Когато Гай Юлий Цезар тръгва да завоюва Галия през 696 година^[1] първата му работа е да организира ефикасна разузнавателна служба, подобна на Гай Мариевата. Поучен от грешката на вуйчо си Гай Марий и конфликта му със Сула, Цезар решава начело на службата да назначи човек, който в никакъв случай да не може да се издигне сам в политиката и който в това отношение да зависи изцяло от него. Спрял се на дядо ми Марк Афраний Кота. Както подсказва когноменът ни, нашият род е издънка на древния род на Аврелии Котите.^[2] Всъщност дядо ми се падал далечен племенник на Аврелия, майката на Цезар, и негов далечен братовчед. Историята на рода ми е обикновена и доста честа в Рим. Един от прадядовците ми се скарал с останалите членове на фамилията и се отделил от нея, като си сменил родовото име от Аврелий на Афраний, но запазил когномена Кота. Смяната на името станала по традиционния за Рим начин — чрез осиновяването му от един член на рода на Афраниите. Дядо ми ми спомена веднъж, че истинската причина за това отделяне и промяната в името била, че въпросният член на фамилията всъщност имал политически амбиции и решил да стане на всяка цена народен трибун. А както би трябвало добре да знаеш, народен трибун по времето на Републиката можел да бъде само плебей! А Аврелиите са патриции. При това от най-старите. Така че единственият начин въпросният мой прадядо да стане народен трибун била да бъде осиновен от плебей и така да стане плебей. В крайна сметка цялата работа с политическата кариера се провалила, а въпросният Аврелий-Афраний станал за смях на цял Рим. Оттогава хората от нашия род не се занимавали с политика. Поне до времето на дядо ми. Именно политическият провал на този мой прародител и връзките ни с рода на Аврелиите давали на Цезар сигурността, която той търсел.

Ще разкажа накратко как точно Цезар избрал дядо ми, тъй като това е свързано и с историята на Рим по онова време. Историята започва 4 години по-рано, през 692 година^[3]. Тогава Помпей Велики се връща в Рим след завършване на войните си на Изток. Всички очаквали Помпей да постъпи както Сула преди време — да наложи

властта си в Рим със сила. Противно на всички очаквания, Помпей разпуска армията си и изчаква Сената да одобри действията му и да му гласува триумфа, който му се полагал за победите му на Изток, а също и да даде земя на войниците му. Помпей се опитвал да постъпва според законите и традициите на Републиката, като очаквал и сенаторите да постъпват по същия начин. По онова време обаче римските политици вече се съобразявали само със силата. Законите и традициите вече не означавали нищо за тях. Те били само за обикновените простаци на форума — да има с какво да бъдат баламосвани и лъгани по време на избори. След като видели, че Помпей разпуснал легионите си, сенаторите решили, че могат въобще да не се съобразяват с него. Задържали триумфа му, гласували да приемат разпоредбите и назначенията му на Изток не наведнъж, а едно по едно и така задържали приемането им с години. Разпределението на земя за ветераните му също било блокирано. И накрая му попречили да се кандидатира за консул, тъй като триумфът му не бил проведен. Така човекът, който победил 22 царя, включително Митридат, придвижил границата на Изток до Ефрат и увеличил годишния доход на Републиката от 50 на 80 милиона денария, станал за смях. На всичко отгоре кандидатът на Сената за консул бил Квинт Цецилий Метел Целер, с чиято сестра Муция Помпей наскоро се бил развел. Целер публично се заканвал на Помпей, че ще му вгорчи живота заради сестра си.

На Помпей не му оставало друго, освен да издигне свой кандидат за консул и да подкупи избирателите. Кандидат на Помпей бил Луций Афраний, негов легат и чичо на дядо ми. Така на 27 юли 693 година^[4] за консули били избрани Метел Целер и Луций Афраний. Два месеца след изборите Помпей най-после получил своя триумф. Нищо от исканията му обаче не било уважено от Сената. Освен Метел Целер, много активен враг на Помпей бил и Лукул, който водел войната срещу Митридат преди Помпей, но бил сменен със закон от Сената и сега можел да си уреди старите сметки с него. Луций Афраний бил обикновен войник, който нямал връзки и влияние в Рим и си нямал понятие от политическите игрички, които се въртели в Сената, така че се оказал блокиран. Помпей решил да опита друг подход и в началото на 693 година трибунът Луций Флавий, който също дължал длъжността си на Помпей, внесъл проект на аграрен

закон, който уреждал раздаването на земя на ветераните на Помпей. Борбата около този законопроект била толкова ожесточена, че трибунът Флавий накрая затворил консула Метел Целер в затвора и му забранил да контактува със Сената! Това обаче също се оказало половинчата мярка, която не решавала нищо, и накрая Помпей се отказал и от този законопроект, като лично принудил Флавий да пусне Целер.

Проблемът на Помпей бил, че със законни средства не можел да постигне целите си, а незаконни не искал да използва. Цялата политическа разправия продължила до юни 694 година^[5], когато от Испания се върнал Цезар. Цезар заминал за Испания затънал в дългове, но воювал там доста успешно и също както Марий навремето успял да натрупа доста пари, като не само си върнал дълговете, но и му останали достатъчно за политическата кариера. Цезар бил провъзгласен от армията за император и имал право на триумф, но вместо като Помпей да стои край стените на Рим и да чака Сенатът да благоволи да му даде разрешение за триумфа, Цезар влязъл в града и се кандидатира за консул за следващата година. Точно в този момент Цезар, Крас и Помпей сключват първия триумвират. Цезар и Крас се познавали добре от преди, защото Крас гарантирал заемите на Цезар преди той да замине за Испания. Проблемът бил в контакта с Помпей. Тогава се намесили консулт Луций Афраний и племенникът му — моят дядо Марк. Луций Афраний бил от най-близките хора на Помпей и търсел начин да уреди проблемите му със Сената по заобиколен начин, след като законодателните му инициативи били блокирани. Дядо ми пък бил един от любимците на Аврелия — майката на Цезар, и присъствието му в дома на Цезар било нещо обичайно. По онова време дядо ми бил останал кръгъл сирак и Аврелия му помагала след като разбрала за нещастieto му, защото и бил далечен роднина. Аврелия била много умна жена, която внимателно подпомагала политическата кариера на сина си с каквото може. Тя забелязала дядо ми и го привлякла за клиент на сина си.

Луций Афраний, който нямал деца, също се заинтересувал от своя племенник след завръщането си в Рим и така дядо ми бил чест гост както в дома на Цезар, така и в дома на консула Луций Афраний, с който също се сблизил. Между другото баща ми Луций е наречен така именно в чест на консула Луций Афраний. Дядо ми се оказал много

умел посредник в преговорите между Цезар и Помпей независимо от възрастта си — по онова време бил само на 19 години — и всичко останало в пълна тайна. Освен това в хода на преговорите двамата с Цезар станали много близки. Цезар нямал свой син и се отнасял с дядо ми като с такъв. Помежду им имало пълно доверие и съгласие, каквито рядко има дори между родни баща и син. Затова след две години Цезар без колебание го избрал за ръководител на разузнаването си.

От този момент започва по същество моят разказ. Аз съм третият Афраний Кота, заемал длъжността началник на канцеларията. И последният, тъй като, както вече споменах по-горе, Нерон унищожи тайната канцелария, а аз трябваше да пусна слуха че съм убит при една схватка на границата с германците на Рейн и след това шестнайсет години да се крия под чуждо име, като първите осем почти не съм ходил в Рим, за да не ме разпознаят. Но да се върнем на Цезар и дядо ми Марк Афраний Кота. Замисълът на Цезар бил, че тайната служба трябва на първо място наистина да бъде тайна. Казано направо никой освен него, дядо ми и тези, които били привлечени в нея и одобрени лично от Цезар, не трябвало да знае за съществуването и. Това било наистина трудна задача, като се има в предвид бърливостта на римляните, особено в триклиния след няколко чаши хубаво вино. Всъщност тъй като Цезар знаел, че в лагера му ще има шпиони колкото и да се пази от такива, той решил, че единствения начин да се опази е да скрие собственото си разузнаване дори и от своите. И успял. Ако човек прочете по-внимателно коментариите на Цезар, ще забележи, че той е бил прекрасно осведомен за всичките си противници и описва дори битовите им навици в такива подробности, сякаш е живял между тях. Той разбира се не се е занимавал пряко с шпионаж (с малки изключения), но дядо ми е бил човекът, който е прекарвал най-много време при Цезар. Самият Цезар е бил изключително наблюдателен и придирчив към донесенията на тайната служба, която дядо ми оглавил.

Заслужава си да спомена един епизод от младежките години на Цезар, който ясно показва наблюдателността и съобразителността му. Когато Цезар бил пленен от пиратите в Памфилия, а след това освободен срещу голям откуп, водачите на пиратите въобще не се безпокоели, че той ще ги открие след време и ще ги разпъне на кръст, както постоянно им повтарял, смеейки се. Пристанището им било така добре скрито между скалите, че те не без основание си мислели, че

външен човек не може да го открие. Когато откупът за освобождаването му бил събран и пиратите поели към мястото за размяна, Цезар броел всички издадени носове по пътя на кораба от леговището до мястото на срещата. След това отишъл при местните първенци на Родос и ги убедил да съберат флота, с която да нападнат пиратите. С тази флота отишъл на мястото на размяната и потеглил по обратния път, като отново броел носовете. В момента, в който достигнал броя им на отиване, заповядал на капитаните да претърсят брега и малко след това тесният канал към пристанището бил открит, пиратите били разбити и след това разпънати на кръст, както Цезар им бил обещал. Поведението на Цезар в този случай е образец на съобразителност и хладнокръвие в критична ситуация. По-късно ще се върна на този епизод от живота на Цезар. А сега ще продължа с разказа си.

Оттогава Цезар бил твърдо убеден, че най-добре можеш да скриеш намеренията си, като ги изкажеш открито и накараш другите да мислят, че се шегуваш с тях. Подобно било и отношението му към разузнаването. Цезар се показвал безгрижен, държал се с дядо ми пред другите сякаш му е компаньон във веселбите и безделник, но това бил най-добрият и прост начин да получава докладите на дядо ми, без да се предизвиква каквото и да било подозрение. Нещата се улеснявали от факта, че и дядо ми, и Цезар били големи веселяци и обичали виното и жените и често се измъквали от лагера — уж да посетят местните красавици, а в действителност да свършат някои други неща далеч от чужди погледи. Красавиците били само между другото. Тези измъквания на Цезар били известни на всички легионери, но никой не се досетил, че Цезар ги използвал за прикритие. Всички го смятали за женкар, който не прощава на нито една по-красива жена, която му се мерне. И досега по римските кръчми се пее песничката, която войниците на Цезар пеели по време на триумфа му — Римляни жените крийте, водим ви плешлив курвар... ще спра дотук, защото по-нататък нещата наистина задебеляват и то толкова, че дори папирусът може да се изчерви ако ги напиша. Аз няма да се изчервя — преживял съм твърде много, за да се впечатлявам от мръсни приказки, но ги използвам само когато реша че това за необходимо, а не за да впечатлявам публиката. Цезар нямал нищо против такива приказки не само защото стоял над клюките и сплетните, но и защото подобни

приказки улеснявали прикритието на по-сериозните му дейности, а и увеличавали популярността му. Пък и кой би допуснал, че двайсетинагодишният младок, който се забавлява толкова добре с Цезар, но който никой не е видял в бойния строй, е всъщност неговият най-важен помощник. Собственият ми опит ме убеди, че наистина най-добрият начин да скриеш нещо е да го покажеш открито и да накараш хората да го мислят за нещо съвсем друго. По-нататък ще разкажа и как се прави това. А сега само ще напомня, че Цезар покорява Галия едва след като успява да унищожи друидите — келтските жреци. Именно унищожаването на друидите и премахване на тяхното влияние представлявали основната задача на тайната служба, начело на която стоял дядо ми в Галия. Защото не можеш да покориш един народ, ако не покориш или унищожиш тези, които фактически го управляват. А това обикновено при по-изостаналите народи са жреците.

Ще завърша тази част от историята си с едно разяснение. Истината е, че нито дядо ми, нито Цезар посягали често към виното. Работата е там, че има една простичка рецепта от горски плодове и билки, които ако се накиснат един ден във вода, ѝ придават цвят и мирис на вино от най-добрите видове грозде. Останалото едва ли трябва да го обяснявам. Така че Цезар и дядо ми се „надпивали“ честичко пред очите на останалите, като ги подканяли да ги следват. Само че вече с истинско вино. А то, както е добре известно, развързва доста добре езиките. Този номер и досега го използваме, когато трябва да получим информация от някого, без той да заподозре че го разпитваме. Тиберий също го научи — от баща ми — и дори започна системно да злоупотребява с него. Накрая цял Рим клюкарстваше какъв пияница е Тиберий. Дори в разговорите помежду си римляните започнаха да го наричат Биберий вместо Тиберий^[6] — след като на няколко пъти им подхвърлихме тази нова „титла“ на императора. Само дето Тиберий надживя почти всички свои критици и доживя до 78 години. И си беше здрав като пън до самата си смърт — никога не боледуваше. Близо 20 години враговете му го чакаха да умре от препиване, но така и не доживяха този момент. Истината е, че Тиберий умря от старост в съня си, а клюките че Калигула и Макрон го били удушили си бяха чисти измислици — ние нарочно ги пуснахме, за да държим Макрон и Калигула по-изкъсо. Клавдий също се научи на този номер — аз лично му го показах, — така че дълго време успяваше да

заблуди околните че е глупак и пияница и никой не го вземаше на сериозно. Особено се вбесяваха от „пиянството“ му майка му и жените му. А жените са най-добрите разпространители на клюки и слухове... Но разказите ми за това какво в действителност ставаше в двореца ще почакаат. Първо ще разкажа по-важните неща. Не че тези в двореца не са. Но има други, които наистина бяха по-важни.

Да се върнем на Цезар и кампаниите му. Всички те са описани в записките му и няма нужда да ги повтарям. Ще ги съпоставя с кампанията на Марк Крас през 700 година и катастрофата при Каре през следващата 701 година^[7]. Защото преди да опиша какво и как се прави в тези работи, е хубаво да спомена първо какво НЕ БИВА да се прави. Марк Крас бил голяма скръндза, независимо, че бил един от най-богатите хора в Рим — а може би точно заради това. Тръгнал срещу партите защото завиждал на Цезар и Помпей за военните им успехи, но най-вече за да граби. Смятал, че не бива да прави излишни разходи даже за екипировка на войниците, камо ли пък за разузнаване на противника и проучване на територията, през която предстояло да мине. Резултатът е добре известен — поредната военна катастрофа поради некадърността и алчността на поредния влиятелен парвеню, добрал се до властта. Най-обидно за Крас в случая е, че го съпровождал синът му. А той бил началник на конницата на Цезар през цялата Галска война и много добре знаел цената на доброто разузнаване и се опитал на няколко пъти да посъветва баща си какво да прави. Само дето нямало кой да го чуе. Къде ти — син да учи баща си! Крас напълно игнорирал съветите на сина си и дори напук често постъпвал точно обратното на това, което той го съветвал. Накрая бил заклан като прасе от партите. Такова нещо никога не би се случило на Цезар по простата причина, че той не е започвал кампания без щателно разузнаване на противника. Чак когато знаел всичко, което касае бъдещия ход на кампанията, Цезар я започвал. Това е в основата на неговите невероятни военни успехи — щателната подготовка във всичко. Войниците му знаели, че той се е погрижил за всяка дреболия и му вярвали безрезервно — както и той на тях.

Тук трябва да отбележа и основната слабост на канцеларията по онова време. Задачата ѝ била да събира изключително и само сведения за противниците на Цезар, които не били римляни. Цезар считал, че римски граждани не бива да се шпионират и дори в последвалата

гражданска война с голяма неохота се съгласявал на тайни операции срещу противниците си. Казвала си думата римската гордост (dignitas). Най-голям проблем била личната сигурност на Цезар. Дядо ми се опитвал неведнъж да убеди Цезар да формира постоянна охрана, но Цезар упорито отказвал, дори след няколко неуспешни опита за убийство. През цялата Галска война канцеларията не допуснала нито един сериозен опит за покушение на Цезар и без проблем можела да го опази и в Рим, ако самият той изрично не забранил на дядо ми да го охранява, па макар и прикрито. На своя глава дядо ми все пак организирал охраната на Цезар, която неотлъчно го следяла без той да я забележи, но през онези фатални мартенски иди на 710 година^[8] Цезар влязъл сам в сената и бил убит, тъй като охраната не била допусната в сградата. Това бил последният ден преди заминаването на Цезар и дядо ми на Изток за предстоящата война с Партия и всички — включително Цезар и дядо ми — били заети с приготвянията, така че заговорниците останали известно време без наблюдение и се възползвали от това. Пък и дядо ми не допускал, че ще стигнат дотам да извършат убийство на държавния глава в сградата на самия Сенат!

[1] 58 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] Когноменът е третото име на римляните, в случая Кота. Първото име е било личното, второто е било името на рода, от който човекът произлиза, а третото — когноменът — е било нещо като прякор, който се давал на даден човек и на неговите потомци. Понататък самият Афраний разказва доста неща, свързани с Римската история. — Б.пр. ↑

[3] 62 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 61 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 60 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] Биберий означава пияница — Б.пр. ↑

[7] 54 и 53 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[8] 15 март 44 г. пр.н.е. Иди се е наричал 13 или 15 ден от месеца. 15 през март, май, юли, октомври, 13 през останалите месеци — Б.пр. ↑

НОВАТА ДЪРЖАВА И МЯСТОТО НИ В НЕЯ

Следващите няколко месеца били критични за канцеларията, ръководена от дядо ми, също както и за Рим. Отначало дядо ми смятал да разпусне организацията и да се оттегли от активна служба, но убийците на Цезар, начело с Касий и Брут, искали да разрушат всичко, създадено от него, под предлог че спасяват Републиката. Дядо ми Марк решил, че единственият начин да спаси делото на Цезар, както и службата си, бил като му намери заместник. Проблемът бил, че и двамата евентуални кандидати да заемат официалното място на Цезар в държавата — помощниците му Марк Антоний и Марк Лепид — нямали нужните качества, за да продължат с преобразованията в държавата. Фактът, че Цезар ги държал настрана от работата на дядовата канцелария и те не знаели с какво той в действителност се занимава говори ясно както за качествата им, така и за отношението на Цезар към тях. Истината е, че дядо бил единственият човек, посветен в истинските планове на Цезар — ще напомня, че Цезар го избрал много внимателно и нямал никакви поводи да се опасява от него. След като решил да се намеси в разгорялата се борба за власт и отхвърлил двете очевидни кандидатури, които се оказали очеводно неподходящи, дядо ми се спрял на трета възможност — осиновеният племенник, или по-точно праплеменник на Цезар — Гай Октавий, който по онова време бил в Аполония. Всъщност без тайната поддръжка на дядо ми Гай Октавий нямал никакъв шанс нито срещу Лепид и Марк Антоний, нито срещу Сената. Той не бил навършил още 19 години, нямал средства и влиятелни връзки и приятели, които да му осигурят нужното влияние. Но пък бил осиновен от Цезар! Което означавало, че може да разчита на евентуалната подкрепа на ветераните на Цезар! Това предопределило избора на дядо ми. Октавий му бил нужен, защото дядо ми също нямал никакви официални връзки и влияние дори сред войниците на Цезар — смятали го за пияница и женкар, който осигурявал на Цезар леки жени и други забавления по време на походите. Практически никой не знаел за съществуването, а какво остава за дейността на тайната канцелария на Цезар. Стремехът на Цезар да държи разузнаването си в тайна бил осъществен толкова добре на практика, че в този критичен момент никой не подозирал с

какво се занимават дядо ми и подчинените му, и те останали ненужни и трябвало сами да се погрижат за себе си. Така че Октавий бил нужен на дядо ми за да може да получи някакво официално прикритие, без което тайната канцелария не би могла дори да съществува, камо ли да си върши работата. Тайната канцелария пък била нужна на Гай Октавий за да компенсира предимствата на другите двама претенденти за властта и да получи влияние в Сената. Освен това много бързо възникнал въпросът какво да се прави с убийците на Цезар, които също се опитвали да заграбят властта под предлог че спасяват Републиката. Ох, тези спасители на Републиката... Като се сетя колко неприятности са докарвали на Рим...

Да се върнем на Гай Октавий, бъдещият Август. Всъщност ако се замислиш, неизвестни мой читателю, как така един 19-годишен хлапак успява да надделее над всички останали и накрая да получи цялата фактическа власт в Рим? При положение, че в момента на убийството на Цезар той дори не е бил в града и не е имал никакво влияние нито над Сената, нито над войниците на Цезар! Доста странно, нали? Изведнъж този хлапак получава влияние, средства и дори успява, без да има право на това, да събере частна армия от войниците на Цезар, с която погва убийците му! Откъде ги получава? Случайно? Стане ли въпрос за власт и пари случайни работи няма! В тия работи само наивниците и глупаците могат да разчитат на късмет. Умните хора планират. И то много внимателно! Възходът на Гай Октавий също бил планиран много внимателно. Но не от него, а от дядо ми Марк.

Истината е, че след като дядо ми го докарва в Рим (именно той лично го домъква от Аполония по най-бързия начин, като пътем прибира и военната каса на Цезар, която по онова време била в Брундизиум и от която трябвало да се плащат заплатите на войниците от петнайсетте легиона, събрани за войната на Изток. Именно парите от тази каса позволиха на дядо ми да събере частната армия за Октавиан и да го докара на власт по-късно!), двамата сключват сделка, която бе продължена и при Тиберий и бе спазвана стриктно до смъртта на Клавдий. Единствено Калигула се опита да я наруши и това бе една от причините да оставя Касий Херея да организира убийството му — подчертавам, не сме го организирали ние. Просто оставихме заговорниците да убият Калигула и след това ги премахнахме. Този идиот беше ядосал толкова хора с необмислените си постъпки, че беше

достатъчно само охраната му да стане малко по-„небрежна“ и веднага се намериха мераклии да му видят сметката!

По-нататък ще стане ясно и как карахме императорите да спазват договора между дядо ми и Август, тъй като само на добра воля и честност в тези работи може да разчита само наивник, а ние не бяхме такива. Разкривам всичко това не за да изтъквам заслугите на семейството си и на подчинените си, а за да подчертая полезността на тайната канцелария. Откак Гай Октавий стана император Август, Рим се радваше на завидно спокойствие както отвътре, така и по границите и основната причина е именно дейността на тази тайна канцелария, за която знаеха съвсем малко хора и която дори си нямаше официално име. Сега вече канцеларията я няма и Рим отново е затънал в гражданска война и във война на Изток.

След този малко дълъг увод е време да изясня и същността на сделката, сключена между дядо ми Марк Афраний Кота и Гай Октавий, известен като Божествения Август. Сделка, осигурила на Рим спокойствието и разцвела, на които той се радваше допреди петнайсетина години.

Първо нека да изясня възгледите на дядо ми и на Август за управлението на държавата. Иначе ще изглежда, че те просто са били само едни от многото претенденти за властта, които накрая са излезли победители. Истината е, че и дядо ми, и Август са имали съвсем конкретни цели за устройството на държавата и са успели да привлекат достатъчно съмишленици, за да постигнат целите си. Именно затова и накрая излезли победители в гражданската война.

И двамата били убедени републиканци. Също както и Юлий Цезар между впрочем. Приказките, че Цезар и Август били диктатори и винаги са се стремели към еднолична власт и с действията си са унищожили Републиката, са пълна глупост! Отдавна вече сам човек не може да управлява Рим. Редно е да разгледам по-подробно управлението на Рим, за да изясня какво всъщност са свършили дядо ми и Август. И най-вече ЗАЩО!

Проблемът на управлението по онова време бил, че още след първата гражданска война между марианци и суланци, или между популари и оптимати, както понякога я наричат, държавата вече не можела да съществува в предишния си вид. След като Сула превзел Рим през 666 година^[1] властта вече била разглеждана от повечето

влиятелни римляни само като възможност за грабеж и лично обогатяване, а не като обществен дълг. Старите идеали на Res Publica вече нищо не значели за тях. Самият Сула осъзнавал упадък на държавата и се опитал да поправи нещата чрез новата конституция, но тя не го надживяла много. Ще напомня един много поучителен случай със Сула, първият неограничен диктатор в Римската история. При оттеглянето си Сула съвсем правилно отбелязал по повод упрека на един от Катоновците, че уж с действията си разрушил Републиката, че заради такива упреци никой от следващите диктатори няма да се оттегли доброволно и да предаде властта на Сената. И те наистина не се оттеглят. Не защото не искат, а защото не могат! Не се шегувам! Спомням си Тиберий — накрая така се вбеси от глупостите на сенаторите и от вечните им разправии и от обидите им по негов адрес, че избяга от Рим и заживя като отшелник на Капри. Само аз си знам какво ми струваше да го накарам да се занимава с управлението на държавата! По цели дни не искаше да види никого! Мислеше си, че така ще се отърве от неприятностите. Къде ти! Ония простаци започнаха да разпространяват по негов адрес такива невероятни мръсотии, че дори аз се втрепих! Уф! Усещам, че отново се отклоних. Афраний, Афраний, ако така се отплесваш, никога няма да стигнеш до важните неща! Историята на Тиберий ще почака, а сега да се върнем на проблемите на Римската държава и на нейното управление.

Проблемът, както и Цезар правилно забелязвал, но не успял да реши, бил в изнамирането на механизъм за ефективно управление за дълъг период от време, който да е независим от политическите борби в сената и комициите и в същото време да отговаря на интересите на държавата. Работата е там, че всички римски магистратури са колегиални и се избират само за една година. Единствената неколегиална длъжност е тази на диктатора, но тя е екстраординарна — диктатор се избира само когато държавата е изправена пред катастрофа! — и само за период от шест месеца, след което диктаторът трябва да се отчете пред сената и комициите и да се оттегли от властта. Така че една година е максималният срок за всяка държавна длъжност, даваща някаква реална власт. Целта на това правило е съвсем проста — да се изключи възможността някой властолюбив мръсник да заграби властта. Ще напомня ка се е стигнало до този начин на управление. Римляните били така ядосани и уплашени от последния

си цар Луций Тарквиний Гордия, че когато го изгонили и установили Републиката, взели максимални предпазни мерки повече да нямат такъв човек начело на държавата или ако случайно застане, да могат да го контролират чрез колегите му по власт и бързо и лесно да го махнат оттам след като срокът за който е избран изтече.

Една година управление обаче вече е крайно недостатъчна. За такъв кратък срок вече не може да се реши сериозен държавен проблем, особено при условие че колеги по длъжност стават явни съперници, които си пречат един на друг и в крайна сметка нищо не успяват да свършат. Подчертавам — първоначалният замисъл на тези кратки срокове и колегиалността бил да се предпази държавата от алчни за власт хора. Случаят с Кориолан е показателен и само е затвърдил у предците ни необходимостта от това разделяне на властта. И тези правила за управление дълго време работели добре. Преди време, когато Рим е бил просто едно голямо село, една година управление била достатъчна, за да се свършат обществените работи в държавата, за които магистратите били избирани. След като обаче Рим станал най-голямата държава в света, подобно управление станало неефективно. Само пътят до по-далечните провинции продължава седмици, а понякога и месеци. За една година вече не може да се реши голям държавен проблем — например строеж на нов път или акведукт, или война със силен неприятел. Освен това свикването на комициите става все по-трудно, при положение че броят на римските граждани, намиращи се извън Рим, вече е много по-голям от броя им в границите на померия.^[2]

Краткият срок на изборните длъжности и тяхното дублиране обаче бил само едната страна на проблема. Другата, при това далеч по-неприятна, била явната некадърност на повечето от магистратите. А също и тяхната алчност. Истината е, че ние готвим войниците си поне две години, преди да ги пуснем в бой, а магистратите никой не ги обучава. Избираме си ги с гласуване и обикновено избираме не най-способните, а най-наглите и най-гласовитите. Това си е стар проблем на всяко „народно“ управление. Атиняните например си избирали даже пълководците с жребий и това била основната причина да изгубят Пелопонеската война — и не само нея. Сократ осмял тази система на управление и накрая му се наложило да изпие чашата с отрова. Струва си да напомня накратко какво всъщност е станало със Сократ. Когато

учениците му задавали въпроси кой и как трябва да управлява, той не давал отговор, а сам започвал да им задава въпроси: ако ви трябва нова дреха, при кого ще отидете? — при шивач, отговаряли учениците, ако ви трябва нови сандали при кого ще отидете? — при обушар, ако трябва да се смени вратата на къщата при кого ще отидете? — при дърводелец, ... и така след няколко такива въпроса учениците сами започвали да осъзнават нелепостта на системата си за управление. Ако и лекарите например се избират чрез жребий както атиняните си избирали пълководците или магистратите, кой нормален човек ще заведе детето си при такъв лекар? Работата е съвсем проста: Искаш ли да ти се свърши някаква работа, отиваш при майстора, който владее занаята. Управлението на държавата също е занаят, и то много труден, който се учи цял живот, само че тия, дето се кандидатира за изборни длъжности в управлението, не само че не го владеят, но дори не подозират, че си има особености и тънкости — като всеки занаят. Отначало това не било толкова сериозен проблем, тъй като Рим бил просто едно голямо село. И проблемите му били такива. А и хората се познавали добре, и знаели кой човек за какво го бива, кой ще си свърши работата и кой ще я осере^[3]. Откак обаче Рим станал голям град, нещата се променили. Първо, проблемите са станали по-трудни и изискват повече време и специални познания. Второ — хората вече не се познават така добре. В големия град човек познава добре само съседите си. За останалите има само бегла представа. И може да бъде излъган много лесно. Ако хората, събрани заедно да вземат някакво решение, не се познават, те се превръщат в тълпа. Която може много лесно да бъде управлявана. Пояснявам. Службата ни редовно управляваше тълпите, така че знам какво говоря. Достатъчно е да се пръснат по 5 до 10 наши обучени агента на 1000 човека вътре в тълпата, които да я подбутват с викове и крясъци и със слухове, подшушнати на ухото, в необходимата ни посока. И тя се превръща в послушно стадо овце! А агентите ни са кучетата... Още по-просто става, ако предварително се раздадат малко храна и вино, в които са добавени и малко упойващи билки... Само един глупак може да си мисли, че това ядене е даром. Няма безплатно ядене! Сиренето е безплатно само в капана за мишки! А за какво служи капанът и защо се слага сиренето в него, няма нужда да обяснявам.^[4]

Лесното управление на тълпата само улеснява некадърниците и алчните типове, които искат да се доберат до доходна служба. При това вече никой не може да те провери ставаш ли за магистрат или не. Това става ясно чак след като са те избрали и встъпиш в длъжност. Има и нещо по-лошо. Вече кажи-речи всеки римски гражданин се смята за годен ако не за консул, то най-малкото поне за едил! Нищо че не разбира механизмите на управление на държавата! То какво ли има за разбиране — зорът е да се добереш до държавната баница! След това е лесно — режи и лапай!^[5] Не се подигравам! Точно такава е отношението на поне осемдесет от всеки сто римски граждани към управлението! Знам го много добре, защото точно това ми беше работата — да знам! И точно затова навремето Сократ трябвало да изпие бучиниша — защото показал на атиняните какво представлява в действителност тяхната система за управление и тяхната управляваща върхушка. Това никой мръсник не го прощава — да го разкриеш какво всъщност представлява. Само дето ако бъдат оставени некадърниците да управляват държавата, скоро няма да има какво да управляват. Именно такава била обстановката в Рим по онова време. Такава е и сега. Затова дядо ми е докарал Август на власт и е създал тайната канцелария. Затова и аз го пиша този разказ за това какво всъщност е станало.^[6]

Има и друго нещо, което също трябва да обясня. Обикновените хора мразят способните и се страхуват от тях — донякъде защото им завиждат, донякъде защото не ги разбират. Те предпочитат да изберат за магистрат последния тъпак, стига само да им обещае хляб и зрелища (*panem et circenses*) и да успее да надвика конкуренцията на форума, вместо да изберат действително способен човек, който ще се грижи за държавата, а не за собствения си интерес и ще им говори истината. Не случайно Сократ успява да вбеси съгражданите си дотолкова, че го осъждат да изпие чашата с бучиниша. Народът е склонен да избере наистина способни хора начело на държавата само в случай на сериозна опасност. И гледа да се отърве от тях веднага щом реши, че тази опасност е преминала.^[7] От своя страна способните хора се отвращават от лековерието и продажността на тълпите и се стремят да се държат настрана от тях. Понякога за късмет на държавата се появяват и изключения — хора, способни и умни, които са готови да работят за страната си така, както другите не биха работили дори за

себе си. Пътят им до властта обаче е много труден и животът им обикновено се превръща в лична трагедия. Цезар например трябвало с години да ухажва тълпата и да се прави едва ли не на безобиден шут и женкар, докато успее да се добере до консулската длъжност. Дядо ми разказваше, че Цезар приемал повечето мръсотии съвсем спокойно, но така и не успял да преглътне клеветите, че бил педераст. Истината е, че точно истинските педераста пуснали тази клевета за него по старото правило, че е най-добре да прикриеш порока си, като го лепнеш на някой друг.

Истината е, че системата ни на управление по онова време е била безнадеждно остаряла. Републиката имала нужда от сериозен ремонт, но традициите, подозренията, завистта и консерватизмът на римляните, особено на патрициите, не позволявали сериозна реформа. Убийството на Цезар показало явното нежелание на римляните за сериозни реформи в държавата. Затова дядо ми и Август — по онова време Гай Октавий, а след пристигането си в Рим — Октавиан — решили, че промените в системата на управление ще стават бавно и прикрито, а за да се избегнат по-нататъшните граждански войни, ще се образува тайна служба за сигурност на основата на разузнавателната служба, създадена от дядо ми Марк и от Цезар, която ще спира всички опити за държавен преврат и диктатура и няма да допусла до управлението некадърниците и алчните авантюристи, гонещи бързото забогатяване за сметка на държавата и народа. Явният контрол в държавата се поемал от Август, като племенник на Цезар и негов осиновен син и наследник, а дядо ми поемал изграждането на тази тайна служба.

Проблемите, които трябвало да решават дядо ми и Август, започнали веднага. И Лепид, и Марк Антоний побързали да предявят претенции към властта. И към наследството на Цезар, което било доста голямо. Дори посегнали на дела, който Цезар завещал на ветераните си! Всъщност именно лакомията на Марк Антоний окончателно убедила дядо ми да се намеси в борбите за власт и да сключи сделката с Август! Дядо ми бил вбесен от прахосничеството, наглостта и простотията на Марк Антоний. И решил да го изхвърли от управлението и да възстанови системата на управление, която Цезар успял да прокара. Август, който бил осиновен от Цезар и се явявал негов официален наследник, бил идеалният съюзник!

Първо обаче трябвало да се разгрозят „републиканците“ на Касий и Брут. Следващите 14 години са период, през който новата система на управление бавно се налагала над хаоса на гражданските войни. Няма да се впускам в подробности — официалните са описани в достатъчно много исторически трудове за гражданските войни, а за тайните ще споменавам на съответните места по-нататък — а ще изложа крайния резултат за службата ми. Към момента на приключване на гражданската война между Август и Марк Антоний през 724 година^[8] тайната канцелария вече била оформена във вида, в който просъществува до убийството на Клавдий през 808 г.^[9] Преди да опиша структурата на службата си ще опиша накратко официалната страна на управлението на държавата, оформено от Август и дядо ми, а след това ще покажа мястото и ролята на канцеларията.

След войната с Марк Антоний и Клеопатра, завършила през 724 г. със завоюването на Египет и преобразуването му в римска провинция, Гай Октавий, който вече се наричал Гай Цезар Октавиан, останал единствен и пълновластен господар на Рим. На следващата година той се върнал в Рим и отпразнувал разкошен триумф, след което получил от сената и комициите званието император^[10]. Преди това му били гласувани пожизнено правата на народен трибун. В качеството си на цензор Октавиан провел чистка на сената и изключил от него всички свои противници. След това разпуснал голяма част от легионерите и им раздал участъци земя, отнети от противниците му в хода на гражданската война. В края на 726 година^[11] Октавиан обявил, че е тежко болен, а след оздравяването си свикал заседание на Сената на януарските иди следващата година^[12]. На това заседание Октавиан обявил за пълния край на гражданските войни и установяването на мир на всички територии, владени от Рим, след което, позовавайки се на влошеното си здраве, помолил Сената да го освободи от задълженията му към държавата. И „заболяването“, и „оздравяването“, и обръщението към Сената били предварително подготвени и съгласувани с дядо ми и съответните хора в Сената били подробно инструктирани какво, кога и как да говорят. Към този момент в Сената не бил останал нито един политически противник на Октавиан. Той собственооръчно зачеркнал имената им от списъка на сенаторите и ги заменил със свои привърженици, докато бил цензор. Сенаторите дълго и настоятелно молили Октавиан „да не изоставя Републиката“. Той пък

твърдо заявявал, че е непреклонен в решението си да се оттегли от държавните работи. Накрая Сенатът „заповядал“ на Октавиан да остане начело на Републиката и той „бил принуден“ да приеме. От този момент Гай Цезар Октавиан застанал начело на управлението на Републиката съгласно „постановлението“ на Сената. Малко след това той получил и почетното име Август, с което е по-известен на сегашното поколение и което ще използвам отгук нататък. Цялата тази комедия, на която дори Плавт може да завижда, била разиграна под вещото ръководство на дядо ми. Целта ѝ била не да унижи сенаторите, а да пресече веднъж завинаги болните амбиции на патрициите и богатите плебеи, които разглеждали държавата като бащиния и се интересували само как да си я поделят. Тази цел била постигната. Всички осъзнали, че старите политически игри вече са свършили, независимо от гръмогласното обявяване на възстановяването на добрата стара Res Publica. От една страна Август наистина възстановил Републиката: централен орган на властта е Сенатът, редовно се събират трибутните комиции, на които се избират римските магистрати, провинциите се управляват от наместници, назначени от Сената. От друга страна неявно Август съсредоточил в ръцете си по същество цялата изпълнителна власт и по този начин били пресечени болните амбиции на сенаторите. По-нататък ще разкажа откъде е заимствана идеята за тази форма на управление. А сега ще се опитам да обясня как на практика Август и дядо ми успели да осъществяват скрит, но пълен контрол.

Сенатът обявил Август за принцепс. Това означава, че той бил пръв в списъка на сенаторите и пръв се изказвал по всички въпроси, обсъждани в Сената, като по този начин определял мнението на болшинството. Принцепсът винаги е бил най-влиятелният от всички членове на сената, но Август за пръв път съвместява този пост с други и по този начин получава огромна власт. Наред с официалната власт, която била съсредоточена в Август, в частни разговори Август и дядо ми предварително определяли с някои от сенаторите кой за какво и как да се изказва в Сената. По препоръка на дядо ми Август бил изключително предпазлив в предложенията пред Сената и обикновено оставял на други сенатори да вършат работата, особено когато предложенията не били особено популярни. Тъй като съставът на

сенаторите бил изключително внимателно подбран само от привърженици на Август, това не е представлявало трудност.

Тук се налага да се отклоня в разказа си, за да обясня едно от задълженията на канцеларията. Постепенно тайната канцелария създаде лични досиета на всеки един сенатор и магистрат в Рим и на всеки евентуален кандидат за такъв и по този начин можехме сравнително лесно да контролираме сенаторите и магистратите и да не допускаме най-некадърните и продажните до високи длъжности. Системата работеше много добре. Нито един висш магистрат не беше назначен от императора, без предварително да е проверен и одобрен от нас. Един от номерата, който алчните за власт некадърници редовно опитваха, беше опитът за подкуп, който те се опитваха да дадат на някой „влиятелен“ човек — понякога на самия император! — за да си осигурят някоя служба. И след това си имаха работа с началника на канцеларията: съответно дядо ми, баща ми или с мен. Обикновено такива хора след това нямаха никакъв шанс да направят сериозна кариера. И понеже крадецът винаги най-силно пищи „дръжте крадеца“, тези хора обвиняваха императорите в корупция и продаване на длъжности. В интерес на истината някои от тези хора все пак бяха допускани до управлението. Ще обясня и защо. От една страна, политическият подкуп след войните с Картаген беше станал традиционен в Рим и често дори честни хора бяха убедени, че това е единственият начин да започнеш кариерата си — като си купиш длъжността. Това убеждение вече е неизкоренимо в римляните. Другият неприятен момент беше, че просто не достигаха хора. Управлението на Рим и провинциите вече изисква много и добре подготвени граждани. И тъй като честността и способностите не винаги вървят заедно, трябваше да правим и компромиси. В интерес на истината, когато е трябвало да избирам между един честен и неподкупен некадърник и един способен човек, който обаче си позволява от време на време да бърка в гърнето с меда, обикновено съм избирал втория. Същият избор са правели и дядо ми и баща ми. Причината е, че белите, които такива типове правеха, обикновено бяха по-малки и по-лесно поправими. Обикновено беше достатъчно да извикам такъв тарикат при мен, да му покажа доказателствата за това какви ги е вършил, и да му обясня просто и нагледно какво ще му се случи, ако не престане. В девет случая от десет това беше достатъчно.

На тези, които не мирясваха, просто им се случваше това, за което са били предупредени. Обикновено под формата на нещастен случай. Докато честните некадърници са непредвидими! Човешката глупост е безкрайна в своите прояви и не е по силите на никой смъртен да предвиди в каква форма ще се покаже! Не случайно гърците казват, че когато боговете искат да накажат някого, му отнемат разума. След това го оставят той сам да се наказва. Е, в нашия случай наказана ще е държавата! И колкото е по-голяма властта на глупака, толкова по-голяма е и белята, която той успява да направи. Ще завърша това отклонение в разказа си със забележката, че най-голямата група от кандидати за длъжности бяха алчните некадърници. Те ни създаваха и най-големите проблеми докато ги разкараме от държавната ясла! Вече споменах, че средно на сто римляни поне осемдесет се смята за годни за магистрати. Само че от тези сто римляни средно едва между пет и десет наистина имат способности да бъдат такива. От тях само двама или трима имат и необходимата подготовка. И обикновено те не са измежду тези осемдесет! Така че проблемът с подбора на римските магистрати беше един от кошмарите на канцеларията през цялото време на съществуването ѝ. По-нататък ще разкажа как подготвихме хората, които имаха способности, за управлението.

А сега се връщам на разказа за управлението на Август. Август многократно се кандидатираше за различни длъжности и след това ги заемал. След съответната „заповед“ на Сената разбира се. Три пъти изпълнявал длъжността цензор и определял състава на Сената. Като народен трибун, какъвто също бил, можел да наложи вето на всяко решение на Сената, на всеки магистрат и даже на комициите. След смъртта на Лепид бил избран за Велик понтифик и по този начин получил контрола над религиозния живот в Рим. Самият Лепид получил този пост след като бил лишен от всякаква друга реална власт и дядо ми бил убеден, че вече е напълно послушен и безобиден. Сенатът обявил Август за пожизнен проконсул и той следователно бил фактическият главнокомандващ на всички римски войски. Можел да провежда набор на войските, да води преговори извън пределите на римските владения, да обявява война и да сключва мир. Освен това Август лично управлявал най-важните и богати провинции — Галия, Илирия, Македония, Сирия. Египет бил обявен за негово лично

владение. Напомням, че Египет е житницата на Рим, така че който го контролира, той контролира и хляба на Рим.

Именно неявният контрол над армията и финансите на държавата са в основата на властта на Август и наследниците му. Може би вече се питаш, неизвестни мой читателю, защо разказвам неща, които всеки римски гражданин знае. Или поне би трябвало да знае. Ако си прочел малко по-внимателно написаното дотук, и можеш поне малко да съобразяваш, ще се убедиш, че не всичко знаеш. Простата истина е, че подобно прикрито управление е невъзможно да се извършва от един единствен човек, пък бил той и „жив бог“ като Август. А така управляваше не само Август. Така управляваше и Тиберий, и Клавдий, а донякъде и Калигула — доколкото той въобще се занимаваше с управлението на държавата. Необходима била цяла нова служба за управление и за контрол. Тайната канцелария е именно тази служба за скрито управление и контрол. Изграждането и управлението на тази канцелария бе основната задача последователно на дядо ми, баща ми и мен. Занимавахме се с всичко, касаещо сигурността на държавата и доброто ѝ управление и в течение на повече от осемдесет години няхаме нито един сериозен бунт или заговор и само една по-сериозна военна несполука в Германия, за която ще разкажа като му дойде времето. Този факт показва ефикасността на канцеларията и ползата от нея за държавата. При това през цялото време римляните не знаеха нищо за съществуването ни. Само някои от потърпевшите, които не бяха много тъпи, се досещаха за нас. Чак при Клавдий, когато новата система на управление укрепна достатъчно, отделихме няколко отдела от канцеларията, направихме ги явни и сложихме начело на всеки от тях освободенци на императора, като разбира се запазихме контрола си над тях. Причините да сложим начело на тези отдели бивши роби бяха няколко. Първата и най-важна беше, че по този начин превръщаме тези служби в „непрестижни“ и разкарвахме некадърните кандидати за тях. Втората беше, че всичките бивши роби бяха всъщност наши агенти, подготвяни и контролирани изцяло от нас. Трета причина беше, че тези бивши роби не можеха да участват в политическия живот на Рим — за магистрат може да кандидатства само роден свободен римски гражданин. Така тези хора знаеха, че зависят изцяло от нас и от императора и си вършеха съвестно работата без да интригантстват. Като компенсация можеха да

трупат лично богатство, което в крайна сметка също се контролираше от нас.

И така, след като описах накратко работата ни, става ясно, че фактическото управление на империята се осъществяваше от канцеларията, а императорите Август, Тиберий, Калигула и Клавдий бяха само официални държавни глави. За всеки от тях беше в сила старата максима *rex regnat, non gubernat*^[13].

[1] 88 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] Става въпрос за границите на града Рим — там действат правила за управление, различни от тези извън града. Например в границите на града редовни войски нямат право да влизат, освен за триумф или овация. — Б.пр. ↑

[3] Извинявам се за израза, но реших да си го превода буквално. — Б.пр. ↑

[4] Аз си мислех, че поговорката *Tanstaaf!* — „няма безплатен обяд“ е измислена от холандците. Явно съм бъркал! — Б.пр. ↑

[5] Тоя ме удари в земята! Сякаш ми описва нашите мили родни картинки в парламента и в държавната администрация! — Б.пр. ↑

[6] Аз пък затова го превеждам! Защото и моята държава е на същия хал! Само дето си нямаме наш Афраний, да държи изкъсо лайнарите и помиярите в Парламента и в администрацията — Б.пр. ↑

[7] Тоя тип направо ме разби — веднага се сещам за класическия пример с Уинстън Чърчил — идва на власт през 1940 година, когато Германия почти побеждава Великобритания, и губи изборите веднага след като печели войната — през юли 1945 година. — Б.пр. ↑

[8] 30 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[9] 54 г. — Б.пр. ↑

[10] Тогава званието се е давало на пълководци за изключителни военни постижения и едва няколко десетилетия след Октавиан Август се свързва с върховната власт в Рим. — Б.пр. ↑

[11] 28 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[12] 13 януари 27 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[13] Царят царства, но не властва, хареса ми римата, затова оставих и оригинала! — Б.пр. ↑

ОРГАНИЗАЦИЯТА. СТРУКТУРА И ЗАДАЧИ

Настъпи моментът да опиша структурата и начините на действие на тайната канцелария. Предварително се извинявам за това, че на моменти ще бъда многословен, но това е необходимо, ако искам действително да опиша какво представлявахме и как работехме. Канцеларията е изграждана с години, многократно е преобразувана и разширявана и никога не е била с твърда структура и състав. Постоянни бяха целите и ръководителите, всичко останало можеше да се промени при необходимост. И се променяше. Все пак някои неща бяха сравнително постоянни за дълги периоди от време и доказаха своята ефикасност. И така:

Управлението на канцеларията се извършва от префект. Този пост е заеман последователно от дядо ми, баща ми и мен. Префектът е пряко подчинен единствено на императора и се отчита за дейността си също единствено на него. Сенатът и комициите не само че не го контролират, но дори не знаят че такава длъжност съществува. В действителност подчинението ни на императора както вече казах е също условно, тъй като той е зависим от канцеларията в много по-голяма степен, отколкото тя от него — и Август, и Тиберий осъзнаваха това съвсем ясно и никога не са влизали в конфликт с нас. Те просто си царуваха. На Август това му харесваше, но на Тиберий по едно време му писна да се прави на глупак и избяга на Капри. Калигула пък въобще не се интересуваше от управление и накрая оставихме Касий Херея и останалите заговорници да го заколят именно защото не си вършеше работата на държавен глава, а не заради гадостите, които направи — вече споменах, че мръсотиите не ме впечатляват. Калигула не само не управляваше, но дори не можеше да царува. Затова и си отиде.

Уместно е да напомня, че префектите на преторията също са подчинени само на императора и не подлежат на контрол нито от сената, нито от комициите, но те са публични личности и обикновено са двама. Напомням, че преторианската гвардия е организирана с цел охрана на императора и всъщност бе създадена от Август по настояване на дядо ми, за да не се повтаря убийството на Цезар. Една от задачите на канцеларията бе да осъществява вътрешната, скрита

охрана, а преторианците са външната, парадна охрана. Е, видя се как опазиха Нерон — а също и Калигула. Но за това ще разкажа по-нататък. Към префекта има изграден щаб, който по същество извършва контрола и управлението. Във всяка провинция канцеларията има по двама наместници, пряко назначени от префекта и докладващи му писмено чрез специални куриери на всеки две седмици, а в случай на нужда и по-често.

А сега ще опиша структурата на канцеларията. Тя се състоеше от специални отдели, всеки от които се занимаваше с нещо специфично. Най-важните от тези отдели, които станаха явни при Клавдий, са: 1/*ab epistulis* — за писмата, отговарящ за разпращането на едиктите и разпорежданията на императора в цялата империя, 2/*a libelis* — за жалбите, приемащ жалбите на гражданите и населението за различни злоупотреби на магистратите, и 3/*a rationibus* — за финанси. Отделението *rei privatae* — за личното имущество на императора, не беше официално обявено, но вече не се и криеше. Другите отделения обаче останаха тайни. Най-важните, които нямаха специални задачи и мога спокойно да спомена, бяха — а *memoria* — архивът, и а *studiis* — за научни изследвания. Но дори при Клавдий имаше още много недоволни от новата система на управление, тъй като нямаха достъп до истинското управление на страната, а следователно нямаха и възможност да грабят. По това време обаче те вече не искаха да върнат републиката в стария ѝ вид, а искаха да сменят императора с нов, по-подходящ според тях, който да им раздава сладките служби. Накрая успяха. Нерон беше точно императорът, за който мечтаеха и който накрая получиха... Но да не избързвам. Историята на Нерон е още далече.

Тук ще направя поредното необходимо отклонение с цел необходимо обяснение. Под наше управление и контрол беше и пощенската служба. Изграждането на редовна пощенска служба в империята е едно от нещата, които организирахме и с което лично аз много се гордея. Преди ние да я реорганизираме, тази служба беше много по-скъпа и ненадеждна. Съобщенията се организирали и осъществявали от отделни по-богати хора или от частни сдружения. Целта им е била печалба и това предопределяло както високата цена, така и ограничеността на тези съобщения. А също и ниската ѝ надеждност. Да се организира добра пощенска служба на територията

на цялата държава е по силите само на самата държава. Цезар използвал често тези частни пощенски услуги и виждал много добре както предимствата, така и недостатъците им. Затова и започнал организирането на държавна пощенска служба още в хода на гражданската война. И тъй като основната ѝ задача била — и продължава да бъде! — пренасянето на военни и разузнавателни сведения, естествено с изгражданети ѝ се заела нашата канцелария. Тук трябва да обърна внимание на един от многото куриози в нашата държава. Ние сме разбрали отдавна, още в началото на Републиката, значението на добрите пътища и сме започнали да ги строим. Нашите пътища са най-добрите и най-здравите в целия свят. Именно те осигуряват на нашите армии възможността бързо и сигурно да се прехвърлят от едно място на друго. Над половината от времето на службата си войниците ни прекарват в строеж и поддържане на пътищата и причината за това им е ясна. Искам да подчертая, че такива сторежи са възможни само от свободни и убедени в необходимостта им хора. Роби или наемни работници никога не биха свършили тази работа толкова бързо, а за качество на работата въобще не може и дума да става. Всъщност всички големи строежи по света са били изградени от свободни и добре обучени хора, които са били убедени че това което правят е необходимо. Пиша това, за да разсея някои широко разпространени заблуди, като например тази, че пирамидите в Египет са строени от роби. Нищо подобно. По-нататък ще спомена как са стояли нещата в действителност. А сега се връщам на пощенската служба. В много отношения организацията ѝ наподобява организацията на пощенската служба на Великия цар^[1]. Тази служба е била организирана от Кир Велики и организацията ѝ е описана в *Киропедията* на Ксенофонт, така че ще си спестя подробното ѝ описание. Ще спомена само, че ръководителят на тайната служба и на пощата се е наричал „Окото на царя“ и тази служба в много отношения прилича на нашата. И няма нищо случайно в това, че тайната служба и пощенската служба са имали един и същи началник. Както в Персия, така и в Рим. Също така няма нищо случайно и в това, че Дарий I, преди да стане Велик цар, е бил началник именно на тази служба по времето на Камбиз. Истината е, че бащата на Дарий, Хистасп, е създателят на тази тайна служба и е бил зет на Кир. Мидийският маг Гаумата е успял да узурпира властта през 232 година^[2], само защото

Камбиз е имал сериозни неприятности в Египет и Дарий е трябвало спешно да замине за там и да остави без надзор двореца. На следващата година Дарий се завръща в Персия и организира свалянето на Гаумата, след ковто е избран за Велик цар. Истината е, че именно Дарий създава държавната организация на Персия и я превръща в най-голямата, най-богатата и най-добре управляваната страна в света.

Разбира се, контролът над пощата ни даваше възможност да четем писмата на гражданите, които я използват, но това си е в реда на нещата и беше част от работата ни. Доста дребни заговори и престъпления бяха разкрити именно поради непредпазливостта на хората в писмата им. Имахме си цял отдел, в който можеше да се отвори всяко писмо, да се снесе копие от него и след това писмото да бъде доставено на адреса, без печатът му да бъде счупен.

Виждам как се мръщиш, читателю — правили сме това, от което римляните винаги са се срамували — да се занимаваме с личния живот на римските граждани! Не бързай с изводите. Първо, и да искахме, не можехме да проверяваме всички писма. За подобно нещо трябваше да увеличим около 20 пъти броя на офицерите в канцеларията и при това всички трябваше да се занимават само с проверката на писмата! Освен че е глупава, подобна дейност ще бъде и много скъпа — целият бюджет на императора трябваше да отива само за следене на това кой на кого какво е писал. И кой тогава ще управлява държавата? И с какви средства? Все едно един пълководец да прати всичките си войници да шпионират противника. Накрая той може и да знае много добре какво прави врагът му, но няма да има армия, с която да излезе срещу него. И какво тогава ще го прави това знание? Изяснявам веднага — следяхме кореспонденцията само на определени хора, за които предварително имахме основание да мислим, че замислят нещо. И в над осемдесет случая от сто се оказвахме прави! Така че не бързай да ни виниш. Естествено е човек да се запита — а как определяхме чия кореспонденция да следим? Имахме си признаци, по които това ставаше. Общо 48 признака, събрани в 6 групи. Например, ако един човек или група от хора изведнъж започне да получава 2–3 пъти повече писма отколкото преди, значи нещо около него става. Следва проверка. Самите признаци са описани в инструкцията за работа на отдела, отговарящ за пощата, така че ако имаш достъп — а ти трябва да имаш, щом четеш този документ — седни и го прочети!^[3]

Връщам се на организацията на канцеларията. Спрях описанието си на дейността ни в провинциите при наместниците. Всеки от наместниците има по няколко помощника — обикновено пет до седем — един от които е старши на останалите и поема управлението при отсъствието на самия наместник. Изрично подчертавам, че във всеки момент се знаеше кой носи отговорността за състоянието на съответния отдел и си имаше строга йерархия на длъжностите и техните права и задължения. Също както в полевата армия. И причината е същата — да не се губи управлението на отдела при никакви обстоятелства. Продължавам. Помощниците вербуват агентите на място и се срещат с тях за да получат докладите им и да им поставят задачи. Агентурните мрежи на наместниците са независими. Обикновено самите наместници не се познават или ако се познават не контактуват помежду си. Причината надявам се е ясна. Ако едната мрежа се разпадне — заради предателство, измяна, война или нещо друго — другата мрежа остава. Другата причина е, че това дублиране позволява получаваната информация лесно да бъде проверявана. Искам да наблегна на този момент от дейността ни — проверката. Тя беше дори по-важна от самото събиране на информацията. Никога не вярвахме на слухове и непроверени съобщения. Самите ние често разпространявахме слухове чрез мрежата си от агенти и много добре знаехме стойността на подобни „информации“. Ако една тайна служба започне да събира слухове и да ги представя като надеждна информация, тя е обречена. Също и държавата или армията, която разчита на тази служба. Имахме разработена система за оценка на сведенията, която беше много проста и ефективна и затова ще я опиша накратко. Всяко писмено съобщение беше класифицирано по три показателя — важност, спешност и достоверност. Трите се означаваха със съкратен код в горния десен ъгъл на документа и под тях стоеше подписът и личният печат на офицера, съставил документа. Така се знаеше кой е отговорен за информацията и оценката. Всеки от трите показателя се оценяваше с пет степени, означавани последователно с главните букви А, В, С, D, Е. Така че ако видех пред себе си документ, на който горе вдясно стоеше примерно АСВ, аз знаех, че документът е от изключително значение за държавата (буквата А), че трябва да се вземе решение по него в близките 5 дни (буквата С), и че сведението е

проверено от поне два агентурни източника, но не лично от офицера, съставил документа (буквата В). Ето и описанието на степените:

за важност: А — има пряко значение за цялата империя, В — за сигурността на армията и канцеларията, С — за някоя от провинциите — например подготовка на бунт, D — за наш съсед или съюзник, Е — за по-далечни племена и народи и други по-маловасжни неща;

за спешност: А — трябва да се разгледа и реши веднага!, В — да се разгледа и реши същия ден, С — да се разгледа в близките 5 дни, D — да се разгледа до месец, Е — няма нужда да се взема решение по съобщението — само за информация;

за достоверност: А — офицерът лично е проверил информацията и гарантира достоверността ѝ, В — информацията е проверена от поне два независими и надеждни наши източника, за които офицерът лично гарантира — най-често агенти от собствената му мрежа, С — информацията е проверена само от един наш източник, D — източникът не е наш, но заслужава доверие — например проверен съюзник, Е — информация със съмнителна достоверност — например разпит на пленници или открадната чужда поща — може да е провокация на противника, който умишлено ни я подхвърля. Самите ние понякога подхвърляхме провокационни сведения на противниците си — най-често на партите, така че знаехме много добре цената на тези сведения. Тази проста система пести много време и всеки наш офицер беше обучен да прави оценка на съобщенията по тази схема.

Друг проблем, който беше постоянна наша грижа, беше защитата на съобщенията. Ние четяхме без проблем писмата на хората. По-точно на тези, за които смятахме, че могат да създадат неприятности на държавата. А как успяхме да опазим собствените си писма? Редно е да обясня. Още повече, че проблемът с опазването на тайната съществува, откакто съществува самата писменост. Преди време този проблем се е решавал просто — само много малко избрани хора са могли да четат и пишат. И само те са могли да разберат за какво пише в един или друг документ. И само те са управлявали страната си. Не случайно писмеността на Египет например е толкова сложна! Само че тези времена отдавна са отминали. Ето как постъпвахме ние.

Важните съобщения бяха кодирани със специален шифър, разработен от няколко математика, привлечени на работа при нас. Единият беше Полидор, който ми беше и учител 10 години. За него

също ще разкажа по-нататък при удобен случай — беше много интересен човек, макар и малко смахнат. Най-простият вариант на този шифър е бил разработен от Цезар и се състои в замяната на всяка буква с точно определена друга буква. Цезар заменял всяка буква с четвъртата след нея: А с D, В с Е, С с F и накрая Х с А, Y с В, Z с С. Август заместваше със съседната: А с В, В с С, С с D... По-късно, тъй като този шифър се разчиташе много лесно, въведохме замяна с произволно разбъркване. Ще обясня. Нека разгледаме азбуката, разбъркана произволно, например в следния ред: РТКАWЕНZJNCGXQUBMSDYFILOVR. В този случай А се заменя с Р, В — с Т, С — с К, D — с А и т.н. Например думата CAESAR ще се запише като KPWDPS. Всеки офицер си имаше собствено разбъркване на буквите — код, който беше длъжен да знае наизуст и да го използва без да го записва. Копие от личния код се съхраняваше само в отдела на канцеларията, който се занимаваше с кореспонденцията, който беше най-добре пазеният в цялата канцелария. По този начин се осигуряваше защита на съобщението, тъй като възможният брой на разбъркванията е огромен. Въпреки това този шифър се използваше само за обикновените съобщения, а за по-важните използвахме по-сложни замени. Причината за това усложняване беше, че веднъж един от помощниците на Полидор успя да разчете един дълъг доклад до баща ми, без да разполага с кода. Когато го разпитахме как е успял да го направи, той ни обясни, че дълго време е броил различните букви в съобщенията, които обработвал и забелязал, че всяка буква си има определена честота на срещане, която почти не се изменя в различните съобщения и ако просто се преброи колко пъти се среща всеки знак в едно по-дълго съобщение и след това се подредят от най-често срещаната към най-рядката и под тях се запишат истинските букви в нашата азбука отново от най-често срещаната към най-рядката и след това се направи замяната, дори и съответствието да не е точно, след няколко допълнителни проби кодът ще бъде разкрит. Направихме много опити и се оказа, че ако съобщението е с повече от 500 знака, то може да се разчете по този начин без особени трудности, затова за по-важните съобщения разработихме по-сложни методи за кодиране. Сметнахме, че щом ние можем да разчетем един код, и някой друг също би могъл да го разчете.

Освен това използвахме системата за бързопис, разработена от Тирон. Понеже имаме доста документи, записани с тази система, ще спомена накратко за какво става въпрос. През 691 година^[4] гъркът Марк Тулий Тирон, който бил роб на Марк Тулий Цицерон, разработил система за бързопис, с чиято помощ успявал да запише всички речи на господаря си и след това да ги публикува. Голяма част от славата на Цицерон като оратор се дължала именно на тази система за бързопис, която давала възможност речите му да бъдат точно и бързо записвани. Цезар бързо оценил предимствата на този начин на запис и го наложил в канцеларията още когато я създавал с дядо ми. Оттогава всички старши офицери задължително владеят Тиронския бързопис. Тъй като тази система използва специални знаци, тя представлява и сравнително прост шифър. Освен това тя позволява да се записват доста точно думите на човек, който говори, без той да заподозре това. Много хора са се учудвали откъде мога да знам какво точно са казали на някой пир преди дни, след като дори те самите не си спомнят. Някои направо подозираха, че има някаква магия. Магия друг път. Ами знам ги от записките, направени от някой наш агент. А колкото до магиите... за тях ще разкажа по-нататък.

Как опазвахме писмените съобщения надявам се стана ясно. Редно е да кажа няколко думи и за устните съобщения. Как да бъдат опазени? Защото хората обичат да подслушват. Особено това, което не им влиза в работа. За да се опазим, измислихме нещо много просто. Толкова е просто, че чак ще се смаещ, читателю. Измислихме си собствен език. Много прост. И напълно неразбираем за околните. Човек го научаваше само за две седмици. Сега ще обясня какво представлява този език. Да запишем съгласните букви в нашата азбука по следния начин:

B C D F G H K L M
Z X V T S R Q P N

На всяка буква от горния ред отговаря буква под нея на долния ред. И обратно. Това е и правилото на замяна. Не на буквите, а на звуците. В обикновения латински език. Гласните се запазват, а съгласните се заменят. По горното правило. Така например изразът VIVERE MILITARE EST се превръща в DIDEHE NIPIFANE EGF.^[5] Звучи малко тромаво, но не е трудно. И бързо се научава. Така двама

души от канцеларията могат спокойно да си говорят на форума или в кръчмата, а този, който подслушва само ще се чуди на какъв език говорят. Същият трик се прави и с гръцкия език.^[6]

Продължавам с описанието на канцеларията. Тъй като цялата структура е тайна, наместниците и помощниците им имат и някаква официална длъжност при съответния проконсул или пропретор, управляващ провинцията. Най-често това са длъжности по снабдяване, тъй като те дават повече свобода за действие. Понякога самият наместник на провинцията е единият от наместниците. Такъв беше случаят с Понтий Пилат — прокураторът на Юдея. Той лично контролираше някои от етапите на операция „Риба“. Всъщност без пряката му намеса някои неща просто не можеха да се направят — театърът с осъждането и фалшивата смърт на Йешуа на кръста и изчезването му от гробницата не можеха да станат, ако Пилат не се беше намесил активно. Но за това ще разкажа като му дойде времето.

Самият префект на канцеларията също трябваше да заема всевъзможни официални длъжности, даващи му право на официален достъп до императора и не предизвикващи подозрение. Аз самият съм бил и префект на аноната, и префект на вигилите, и едил, и пропретор, и какво ли още не. Няма да ви занимавам с всички служби, които съм заемал, тъй като целта им е била винаги една и съща — да осигурят прикрит пряк достъп до императора. Всъщност една от задачите на канцеларията беше стопанският контрол в държавата и по-нататък ще разкажа как и защо го осъществявахме, така че често официалните ни длъжности бяха и съвсем реални и нещо повече — обикновено работата, свързана с тях не можеше да бъде добре свършена без помощта на канцеларията.

Структурата, изградена от канцеларията в армията бе подобна на тази в провинциите. Във всеки легион — след гражданската война Август остави 28 легиона — имаше двама наместника със свои независими мрежи. Всеки от тях имаше агент във всяка центурия. Освен това във всеки легион имаше по една специална кохорта — кохортата на претория, отговаряща за охраната на легата и щаба на легиона. По-голямата част от войниците в тази кохорта минаваха специално обучение в някой от лагерите ни, за които ще разкажа след малко. Те бяха специално обучени и можеха да провеждат самостоятелни операции в тила на врага. Създател на тези специални

части е Луций Корнелий Сула. Именно с такива войници той е заловил Югурта в пустинята. Между другото именно специалните части обърнаха хода на битката при Орхомен през 669 година^[7]. Цезар многократно е използвал такива части в Галия, срещу германците, в Азия и в Египет. Те осигуриха десанта на Цезар и на Клавдий в Британия. Агрипа и Тиберий също ги използваха с голям успех. Командирът на кохортата и заместникът му се назначават лично от императора и са на щат в канцеларията. Специално внимание отделяхме на преторианците — личната охрана на императора. За своята лична охрана Август създаде 9 кохорти преторианци — всяка с 300 конника и 700 пехотинеца. Отначало три от кохортите бяха разквартирувани в Рим, а останалите 6 в други градове на Италия. По-късно Тиберий по наша препоръка ги събра всичките в Рим и им построи специален лагер край града между Номентанския и Виминалския път на около половин миля на изток от Колинската врата — за да може по-лесно да ги събират при нужда, а също и да се ограничат контактите им с населението в Рим и да ги контролираме по-лесно. Имаше и друга причина — съвсем банална. Лагерът на преторианците прикриваше щаба на канцеларията. Напомням, че канцеларията беше тайна и обикновените римляни не подозираха за съществуването ни, а дори и някои от тях да го подозираха, нямаха представа за големината и силата ни. Ясно е, че за да можем да работим добре и в същото време незабелязано, се нуждаехме от място, което да е едновременно добре изолирано от Рим и близо до него. Лагерът на преторианците ни осигури идеалното прикритие за щаба и основните отделения на канцеларията в Рим. Разбира се, имяхме си и други тайни места за работа — основно в катакомбите край Рим. Именно в тях се укриха оцелелите в Рим след преврата на Бур и Агрипина. Но за това по-късно. А сега да се върна на преторианците.

Преторианците са единствените редовни военни части на територията на Италия. Преторианците са само италиейци, преминали през специално обучение, и получават три пъти по-голяма заплата от легионерите. Служат по 16 години, а обикновените легионери по 20. Начело на преторианската гвардия стоят двама префекти, назначавани лично от императора по наша препоръка. Над три четвърти от преторианците минаваха на обучение през нашите лагери и всички бяха на специален отчет при нас. Истината е, че ние знаехме всичко,

което ставаше в лагерите им. Никакви сериозни заговори никога не е имало между тях. Заговорът на Сеян си беше чиста глупост и ние знаехме всичко за него. Когато дойде моментът просто го елиминирахме. За съжаление имаше и едно изключение — моят далечен роднина Секст Афраний Бур, за който вече споменах малко по-горе. Той се оказа най-голямата ми грешка. Именно той като префект на преторианците помогна на Агрипина да отрови Клавдий. Той унищожи щаба на канцеларията в Рим и закри лагерите и отделите, като се възползва от отсъствието ми от Рим. И като си помисля, че аз го обучавах и назначих на този пост... Чак след като умря от рак на гърлото, осем години след убийството на Клавдий, и мястото му зае Офоний Тигелин, можех отново да дойда в Рим, макар и под друго име, и да възстановя донякъде дейността на канцеларията, разбира се нелегално. Но разказът за това предателство, което докара толкова нещастия на Рим, ще почака.

[1] Има се в предвид Персийската империя. — Б.пр. ↑

[2] 522 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] Съжалявам, Афраний, малко късничко съм се родил за да го получа този достъп. — Б.пр. ↑

[4] 63 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] Преводът на горното изречение е: ДА ЖИВЕЕШ ЗНАЧИ ДА СЕ БОРИШ. — Б.пр. ↑

[6] Изкушавам се да пробвам с българския:

Б В Г Д Ж З К Л М Н
Щ Ш Ч Ц Х Ф Т С Р П

Тогава изразът ПОЛИТИЦИТЕ СА ЗАДНИЦИ става НОСИКИДИКЕ ЛА ФАЦПИДИ. Кеф. Мога да го кажа и по телевизията. И няма да се притеснявам, че някой задник ще се обиди, задето съм го сравнил с политик. — Б.пр. ↑

[7] 85 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ОБУЧЕНИЕТО

Сега ще разкажа по-подробно за лагерите за специална подготовка, които изградихме. Те бяха три, разположени съответно до Медиолан, до Антиохия и до Нови Картаген^[1]. Бяха изградени като военни лагери на отделни кохорти, така че не будеха подозрение, но достъпът до тях беше само със специални пропуски. В тези лагери се намираха и отделенията на канцеларията, отговарящи за отделните райони на империята. Отделението в Медиолан отговаряше за Италия, Галия, Германия, Британия, Реция, Норик, Илирик, Македония, Гърция с островите, Мезия, Тракия и събираше сведения за племената отвъд Рейн и Дунав и в Британия извън нашите владения. Отделението в Нови Картаген отговаряше за Испания, Лузитания, Бетика, Мавритания, Нумидия, Африка, Кирена и островите на запад от Гърция и събираше сведения за племената на юг в пустинята. То отговаряше и за борбата с пиратите в Mare Nostrum^[2]. Отделението в Антиохия отговаряше за Азия, Витиния, Понт, Кападокия, Киликия, Кипър, Сирия, Юдея, Арабия и Египет и събираше сведения за Армения, арабските племена и тези на юг от Египет покрай река Нил. То отговаряше и за нашия главен враг — партите. Тъй като най-големите ни неприятности бяха на Изток, на това отделение се отделяше специално внимание. Аз самият му бях началник 7 години до момента, когато баща ми се оттегли и аз трябваше да заема мястото му, а моето бе заето от братовчед ми. Основната задача на отделите в тези лагери бе да подготвят войниците от кохортите на претория, а също и офицерите, които бяха на постоянна служба в канцеларията. Там се подготвяха и шпионите, които изпращахме под прикритие извън територията на Римската държава^[3]. Подготовката на войниците бе рутинна и продължаваше осем месеца. Включваше специална бойна подготовка и обучение за водене на скрити бойни действия на вражеска територия, както и особености по охраната на щаба и пълководеца. Тъй като за обучение в тези кохорти се подбираха най-добрите войници с поне три години военна служба, които да могат да четат и пишат и да са участвували в поне две сражения, осем месеца са достатъчен период за обучение за войниците от преторията. Не така

стояха нещата с офицерите и шпионите. Кандидатите за служба в канцеларията се подбират изключително внимателно и методиката на подбор и обучение с малки изключения не се промени от времето на Юлий Цезар до смъртта на Клавдий и разтурянето на канцеларията. Сега ще разкажа за офицерите, а шпионите ще почакаат до историята на Йешуа — там ще разкажа по-подробно какво трябваше да умеят след завършването на подготовката.

Ще започна с изискванията към кандидатите за офицери. Кандидатът за офицер в канцеларията трябва да е роден римски гражданин, служил в армията поне пет години и да е участвувал в поне три сражения. Това изискване не подлежеше на никакви изключения и не беше прищявка. Истинският характер на човека проличава само в условия, в които е заплашен животът му. Едва тогава се разбира колко струва той в действителност. Именно затова изисквахме кандидатите да са влизали в бой поне три пъти. Освен това работата ни изисква голямо търпение, затова искахме хората да са служили в армията поне пет години, тъй като военната служба и свързаните с нея ежедневни досадни задължения е най-добрата проверка на търпението. Освен това кандидатът трябва да може да чете и пише на латински и гръцки — голяма част от работите в архива и библиотеката ни са на гръцки, освен това на Изток той е по-използван от латинския, така че е задължителен. Всъщност самият кандидат не знае, че е такъв до момента, в който наблюдаващият го офицер от канцеларията не получи разрешение лично от префекта — т.е. от мен — че е подходящ и може да бъде допуснат за подготовка. Самото наблюдение продължава поне 10 месеца, през които наблюдаващият офицер не само го наблюдава и редовно докладва за поведението му, но и активно го провокира чрез всевъзможни изкуствени пречки в службата, чиято цел е максимално пълно изясняване качествата на кандидата. След предварителна положителна оценка от вътрешна комисия на канцеларията въз основа на досието на кандидата, префектът на канцеларията лично се запознава с евентуалния кандидат и решава на място дали е подходящ. Това отнема още около 2 месеца. Следва отчисление от легиона и изпращане в една от трите школи. Базовото обучение е 18 месеца и включва специална военна подготовка, изучаване на чужди езици, математика, механика, астрономия, инженерно дело, системи за кодиране и бързопис — вече споменах за Тиронската система и за

шифъра на Цезар. Обучението завършва с изпит. Предварителният подбор е толкова сериозен, че само около 5 до 7 кандидата от сто не го издържат и се връщат на редовна служба. След този изпит следва вътрешна оценка, за която самите току-що завършили офицери не знаят нищо. Около три четвърти от завършилите стават низши офицери от канцеларията — командват кохортите на претория или са офицери за свръзка. Останалите около една четвърт, показали необходимите качества, се преместват в школата в Антиохия — ако не са били в нея а в някоя от другите две — и продължават обучението си още две години. Вече писах, че управлението на държавата е занаят, който се учи дълго време! Част от работата ни беше да организираме обучението. За съдържанието на това обучение знаят само инструкторите, обучаемите, префектът на канцеларията и лично императорът, като императорът не знае подробностите от обучението. Фактът, че и аз нищо не знаех за това обучение до момента, в който бях допуснат до него, е показателен. Та аз бях синът на префекта на канцеларията!

Ще попитате: какво в името на Юпитер толкова тайно се изучава в този курс, та трябва да е толкова таен, че дори синът на префекта на канцеларията не знае нищо за него. Ще разкажа. И не бързай, читателю, да се смееш и да правиш прибързани изводи. От разказа ми ще разбереш, че и подготовката беше важна, и наистина трябваше да е тайна. Та в този втори таен курс освен усъвършенстване по предметите, които изброих в базовото обучение, се изучаваха история, религия, астрология, всевъзможни тайни култове и учения. Част от обучението се извършваше на самите места, където се извършваха култовете, което означава, че се пътуваше из цялата империя. Всъщност опознаването на място на страните, където бъдещият старши офицер евентуално ще работи, бе задължително! Учихме се — защото и обучаващите също продължаваха да се учат! — и да правим фокуси и магии.

[1] Сегашните Милано в Италия, Антакия в Турция и Картагена в Испания — Б.пр. ↑

[2] Нашето море — така римляните са наричали Средиземно море. Наричали са го също Вътрешно море — Mare Internum, тъй като Рим е владеел цялата му брегова ивица. — Б.пр. ↑

[3] Pax Romana — Б.пр. [↑](#)

ПОЛЗАТА ОТ ФОКУСИТЕ

Усещам, как някой по-праволинеен бъдещ мой читател кипва. Чак пък и фокуси! Всъщност аз и сега, на стари години, мога да измъкна гълъб от ухото на нищо неподозиращ човек пред мен. И той въобще да не разбере какво е станало. След като направих този номер на един глупак, нещастникът си втълпи, че в главата му наистина има гълъби и започна да твърди, че дори понякога ги чува как гукат и кълват зърно от вътрешната страна на челото му. Накрая съвсем се побърка. Кое то и беше целта ми. Този нещастник трябваше да бъде наказан, но характерът на провинението му беше такъв, че не можеше да бъде изправен пред съд, камо ли да бъде осъден. Е, наказах го, както наказват гръцките богове — взех му остатъка от разума. Редно е да обясня по-подробно как и защо се правеха тези фокуси. Най-добре това става с примери. Ще разкажа за един от любимите си номера. За първи път го направих на пазара в Медиолан пред една от групите, които обучавах. Беше четвъртата година от управлението на Тиберий^[1]. Годианата беше тежка и цените бяха доста високи. На едно място видях един възрастен селянин с пълна кошница с големи яйца, от който явно никой не купуваше. Приблжих се и попитах за цената — една сестерция за яйце! Би трябвало да го арестувам за спекула, но реших да му дам урок, а също и на курсантите, които уж се мотаеха наблизко, но всъщност внимателно наблюдаваха какво става. Казах на човека: старче, щом са толкова скъпи тия яйца, трябва да са златни! Я ми дай едно, — и му подадох една сестерция. Взех яйцето и го счупих пред него. Вътре в жълтъка лъсна един ауреус. Дядката онемя, а аз си прибрах ауреуса в джоба. Брей — рекох му — ама те май наистина ще се окажат златни бе! Я ми дай още едно. — И му подадох още една сестерция. Селянинът до такава степен бе сачисан, че трябваше да му я бутна в ръката и сам да си взема друго яйце. Счупих и него — в жълтъка пак лъсна ауреус. Прибрах си и него и отново го подхванах — Абе старче, тия яйца май наистина са златни бе! Казвай колко ти струва цялата кошница и я давай тука, тъкмо имам да си плащам дълг от снощи, че изгубих на зарове петдесет ауреуса! Старчето рипна, сякаш се е събудил — Не си давам яйцата, мои са си! — Ама нали си излязъл да ги продаваш бе! Плащам си, взимам си! След една сериозна

кавга на тема купуване-продаване оставих стареца и си продължих пътя. След като обиколих пазара, наминах обратно при стареца. Мисля, читателю, че се досещаш за картината, която заварих — яйцата бяха потрошени, а селянинът се беше омазал целият с жълтък. Само дето не беше намерил никакви ауреуси вътре в яйцата. Тоя номер съм го правил и с репи, и със зелки, даже в Александрия един евреин си изкла всичките кафези със зайци — мисля че бяха единайсет! — защото ме видя как изкарвам от задника на три различни заека ауреуси. За да не си мислиш, че те будалкам, читателю, ще обясня как се прави този фокус. С дясната ръка подавам сестерцията. С лявата вземам яйцето и започвам да говоря на стареца, като го гледам право в очите. През това време с дясната ръка бъркам в синуса на тогата си и пъхам един ауреус между показалеца и средния си пръст така че да стърчи около две трети навътре към дланта — всъщност ауреусът може да се вземе и заедно със сестерцията и така да си спестя бъркането в синуса, само че така рискувам някой да види ауреуса между пръстите ми, така че този начин го използвам рядко. След това присвивам дясната ръка в юмрук, така че ауреусът да не се вижда, изваждам я от синуса и прехвърлям яйцето от лявата ръка в дясната, като рязко забивам стърчащия ауреус в черупката. Ако човек е тренирал движението и го направи бързо, черупката остава цяла — ауреусът пробива само една тънка ивица, през която хлътва навътре в яйцето. След това обхващам яйцето с дясната ръка и леко донатиквам с дланта ауреуса вътре в него, като не спирам да говоря на стареца и да го гледам в очите. След това остава само да счупя яйцето. Просто, нали? И много ефектно.

Разбира се, целта на обучението не е да изкарваме акъла на простаците по пазарите. Тези демонстрации бяха само с учебна цел — курсантите трябваше сами да се убедят със собствените си очи, а след това да се обучат, как може да се въздейства на хората. Защото точно това бе целта на обучението — скритият контрол и манипулация на големи маси хора. И всеки от изучаваните предмети си имаше своето място. Например лунното затъмнение, за което предварително знаехме, помогна за бързото потушаване на един бунт в Илирия в първата година от управлението на Тиберий. При един от заговорите пък — пак по времето на Тиберий — нашите офицери зациментираха прътовете на орлите на легионите и войниците отказаха да тръгнат след заговорниците. Не съм бил там, но от докладите личи, че е паднал

голям смях, когато заговорниците започнали да дърпат прътите пред събраните войници след речите си, че ще спасят Рим от тиранина и ги призовали да ги последват, а войниците им казали, че боговете явно са против тази работа, щом свещените орли не искат да тръгнат след тях.

[2] Мога да изброя стотици такива случаи само по времето, когато аз бях префект на канцеларията. По времето на дядо ми и баща ми броят им също се измерва със стотици. Всички са описани в отчетите на канцеларията. Тук споменавам само най-очевидните и най-известните. Напомням, че целта ми е да обясня не какво и как сме правили, а ЗАЩО сме го правили.

Тъй като стана въпрос за Тиберий, ще избързам и ще кажа, че него го контролирахме чрез Трасил, висш офицер от канцеларията, който до съвършенство познаваше астрологията. Винаги успяхме да му осигурим информацията, която му беше необходима, за да бъде убедителен при съставянето на хороскопите на Тиберий и постепенно Тиберий, който иначе беше доста разумен човек и много компетентен администратор и пълководец, започна да му се доверява напълно. Операцията по приближаването на Трасил до Тиберий беше извършена на Родос, докато Тиберий беше изгнаник там. Това че Тиберий се хвана на този номер независимо от големия си опит като пълководец и администратор, въобще не е чудно. Истината е, че над три четвърти от римляните вярват в астрологията и предсказанията и всеки по-опитен шарлатанин може да ги води за носа. Това ни е останало от етруските, които са били направо смахнати на тема предсказания. Не ми се говори колко животни изклахме, докато се научим да подбираме за жертвоприношенията такива, че резултатите от гадаенето по вътрешностите им да са каквито ни трябва в момента. А колко ядове сме брали със свещените кокошки, докато се научим как да ги караме да кълват или да не кълват зърното! Уж е проста работа, но и тя си има тайни и тънкости. Само с дресировката на птиците при нас по мое време се занимаваха 12 човека!

По-умните и досетливи читатели може би вече се питат — чакай малко, смахнато старче, ти твърдиш, че сте контролирали всички и всичко, включително и императорите. Добре, Тиберий може и да сте го контролирали. А как сте контролирали Август? И не ни разправяй басни, че той е бил благодарен за това, което сте направили за него.

Отговарям направо: контролирахме Август чрез Ливия. Точно така — чрез Ливия. Дядо ми оженил Август за Ливия, която беше наш агент, и така канцеларията го контролиреше почти 6 десетилетия. Ливия беше нашият най-успешен и най-ценен агент — без да преувеличавам, тя направи за Рим повече, отколкото Август. Историите на двореца и на отношенията ни с императорите обаче ще почакаат — първо ще си довърша историята на канцеларията, тъй като именно тя е важната, а след това ако паметта ми е още свежа и ми стигнат силите, може да разкажа и истината за императорите, които управляваха — по-точно си въобразяваха, че управляват.

Сега ще спра с обсъждането на подготовката, тъй като подробностите ще описвам постепенно в хода на разказа, и ще се върна към историята на канцеларията. Идеята за втория курс е лично на Цезар, а дядо ми е разработил съдържанието на курса, който с течение на времето бе развиван и допълван. Още в Испания и в Галия Цезар забелязал колко лесно може да въздействува на войниците си и на противника чрез всевъзможни суеверия и вярвания. Самият Цезар е бил Фламен Диалис като юноша и Понтифекс Максимус (върховен жрец) вече като възрастен, така че знаел доста неща от религията и митологията. Освен това е бил отгледан в Субура — майка му Аврелия е притежавала инсула там, и той от съвсем малък е бил между всякакви хора. Научил свободно няколко езика — дядо твърдеше, че знаел поне единайсет! — и цял куп суеверия и легенди на какви ли не народи. Една от тайните за успеха на Цезар в Галия е, че много добре е знаел всички тайни места на друидите — това са галските жреци, които определяли в голяма степен действията на галските племена — и повечето особености на тяхната религия и е можел не само да предвижда добре действията им, но и понякога да им урежда такива предсказания, които напълно деморализирали противниците му. Намеци за това могат да се открият в коментарите му. Подробностите са описани от дядо ми в неговите отчети до Цезар.

Окончателно целите и програмата на втория курс са оформени след завръщането на Цезар и дядо ми от Египет. Там и двамата лично се убедили каква власт имали жреците над народа. Египет съществува като държава над три хиляди години и е оцелял въпреки всички превратности до голяма степен благодарение на умелото и прикрито управление на жреците. Именно те, а не фараоните са управлявали

през по-голямата част от тези три хиляди години. Египет е бил силен, когато фараоните и жреците са работили заедно, и е западал, когато фараоните са се опитвали да поемат изцяло властта. Като умни мъже Цезар и дядо ми си задали въпроса как жреците успяват да контролират народа толкова умело и как те могат да използват тези техники за управлението на държавата. Братът на моя учител Полидор, Херон, се занимаваше в свободното си време точно с това — да разкрива номерата на египетските жреци. И дори измисли няколко доста хитроумни машини, като използва идеи от техните фокуси. Например парната машина, която беше направил, се основаваше на един техен номер, с който се отваряха вратите на един храм, а фонтанът му се основаваше на друг механизъм, с помощта на който се стичаха благовония в жертвеника на храма. Херон ни сътрудничеса и ни помогна за много неща, но така и не се съгласи да стане офицер в канцеларията. Предпочете да си остане в Александрия и да работи в Музейона. Така може би беше дори по-добре, защото за нас той направи това, което навремето Евклид е направил за Птолемей — събра всички полезни математически методи и формули, които знаеше, в своите работи. Но ето че пак се отклоних. За историята на Птолемей е още рано.^[3]

Едно от нещата, които Цезар и дядо ми свършили, било прибирането на по-ценните ръкописи от Музейона в Александрия. Когато местното население въстанало през 706 година^[4] и Цезар бил принуден да запали флота си, за да не попадне в ръцете на противника, огънят се прехвърлил в града и Музейонът също се запалил. Цезар и дядо ми се възползвали от суматохата и изнесли голяма част от ценните ръкописи там, а на тяхно място хвърлили в огъня стари боклуци. Така във владение на канцеларията попаднаха едни от най-ценните ръкописи, писани някога от човешка ръка. Те си стоят и сега, скрити в едно от тайните ни убежища, за които ще разкажа по-нататък. От тези ръкописи научихме доста неща и голяма част от този специален курс е основана на знанията, които се съдържат в тях. За да бъда по-точен, ще кажа, че по онова време според каталозите на Александрийската библиотека в нея имало около 760 000 ръкописа. Е, дядо ми и Цезар успели да отмъкнат 42 350 ръкописа според описа, който имаме. Тук ще се отклоня отново. Досадно е, но се налага. Калигула направи съвсем същия номер с изгарянето, като уж изгори

доносите, събрани по времето на Тиберий. Тъй като този случай имаше пряко отношение към нас, ще разкажа накратко какво стана. По едно време Тиберий, който не беше никак глупав, се усети, че е прекалено зависим от канцеларията, и реши да си създаде собствена шпионска служба, независима от нашата. Само че нямаше с кого да я направи. И вместо с агенти я напълни с доносници. И естествено основната им работа беше да доносничат. Търпяхме ги, защото общо взето не правеха сериозни поражения, но след смъртта на Тиберий аз настоях пред Калигула да унищожи службата и доносите. Той се съгласи си дори изгори доносите публично на форума. Само че вместо досиетата в огъня попаднаха... стари боклуци. Калигула се мислеше за много хитър. Само че номерът му не мина. Защото знаех много добре какви ги върши. Това беше и краят му. Останалото беше въпрос на време. Подробностите ще разкажа по-нататък, а сега се връщам там, където прекъснах разказа си.

Това поведение, демонстрирано при пожара, е доста характерно както за Цезар, така и за офицерите от канцеларията: да се използва всяка възможност за действие. Наистина не е велик този пълководец, който крои велики замисли и след това се оплаква, че боговете, времето, липсата на средства или нещо друго му е попречило да ги осъществи, а този, който може максимално да се възползва от възможностите, които Фортуна му предоставя. Цезар не е запалил нарочно Музейона, но се е възползвал от пожара, при това максимално.

[1] 17 г. — Б.пр. ↑

[2] При реформата на армията Гай Марий въвел и особен знак за всеки легион — сребърен орел с разперени криле — който е бил носен на висок прът. От тези знаци идва традицията на бойните знамена. — Б.пр. ↑

[3] Тук се натъкнах на още една мистерия. Явно става въпрос за Херон Александрийски. Той е добре известен, поне на математиците. Само че не е известно, кога е живял въпросният Херон Александрийски. Датите на раждането и смъртта му са неизвестни. Предполага се, че е живял през I век, но според други източници е живял през II век преди новата ера! Разликата е 2 века! Математическите му работи, например „Метрика“, представляват

енциклопедия на античната приложна математика. Дал е редица правила за точно и приближено пресмятане елементите на геометрични фигури — най известната от формулите му, за пресмятане на лице на триъгълник по известни три страни и днес носи неговото име. Дал е правила за точно решаване на квадратни уравнения и приближено пресмятане на квадратни и кубични корени. И наистина е измислил парен двигател. А също и фонтана. Общо взето, доста странен тип ми се видя този Херон. — Б.пр. ↑

[4] 48 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ИСТОРИЯ НА КАЛЕНДАРА

Една от ползите на проучването, което Цезар и дядо ми направили, е реформата на календара, извършена от Цезар. Новият календар бе разработен от група александрийски астрономи начело със Созиген и влезе в сила на 1 януари 709 година^[1]. С него се сложи край на хаоса в отчитането на времето в държавата. Тъй като това е една от най-важните реформи на Цезар, извършена от Созиген под контрола на дядо ми, ще разкажа по-подробно за нашия календар и за самата реформа — не за да се хваля, а за да покажа, че някои неща в държавата могат да бъдат направени само от специални служби като нашата канцелария, в които работят подготвени хора.

И така, с риск да стана досаден, ще разкажа накратко историята на нашия календар. А на теб, читателю, ще оставя удоволствието да ме изтраеш, за да разбереш защо е важна. По времето на основателя на града Ромул сме използвали календар само с 10 месеца и 304 дни. Изглежда направо нелепо, но от всички запазени документи личи, че е било така. Първият месец на годината бил наречен Марциус в чест на бога на войната Марс. Вторият бил наречен Априлис от думата *arēgiō* — отварям, — защото през този месец се разлистват дърветата. Третият месец бил наречен Майус в чест на богинята Мая — майката на Меркурий. Четвъртият бил наречен Юниус в чест на Юнона — съпругата на Юпитер. Явно Ромул и останалите юнаци край него се уморили да търсят свободни божества, за да им посветят съответните месеци, така че останалите месеци получили имената си според реда, в който идват: Квинтилис — пети, Секстилис — шести, Септембер — седми, Октобер — осми, Новембер — девети, и Децембер — десети. Марциус, Майус, Квинтилис и Октобер имали по 31 дни, а останалите по 30.

Вторият ни цар — сабинът Нума Помпилий, направил първата реформа в нашия календар, като прибавил два нови месеца — единадесети и дванадесети, и направил календарната година по-близка до истинската. Първият добавен месец бил наречен Януариус в чест на двуликия бог Янус, а вторият Февруариус в чест на бога на подземното царство Февруус. Да напомня, че по средата на Февруариус се извършва обредът на пречистването — февруа. Целта на Нума

Помпилий била да се изравни нашата календарна година с гръцката, която по онова време се основавала на лунния календар и имала 354 дни. Трябвало да се прибавят 50 дни, но тъй като и досега сме си суеверни и смятаме, че нечетните дни са по-щастливи от четните, Нума добавил 51 дни. Тъй като 51 дни не били достатъчни за запълване на 2 месеца, от шестте месеца с по 30 дни бил взет по един ден и Януариус станал с 29 дни, а Фебруариус с 28. Така годината ни станала с 355 дни и 12 месеца, всеки от които имал 31 или 29 дни — все нечетен брой! Само фебруариус останал „нещастен“ — с 28 дни, и бил най-късият в годината. Така римската година съвпадала с лунната година от 354 дни и половина. Това не било случайно, тъй като чак след първото появяване на новия лунен сърп жреците нареждали на глашатаите да обявят началото на новия месец или година. Тъй като обаче лунната година е с 10 дни по-къса от слънчевата, датите в календара се разминавали с природните явления. За да се отстранява тази неточност, на всеки две години към края на годината, между 23 и 24 февруари^[2] бил включван допълнителен месец — Мерцедоний, който съдържал ту 22, ту 23 дни. Продължителността на годината ставала 355, 377, 355, 378 дни и така всеки 4 години. Продължителността на годината ставала средно 366 дни и $\frac{1}{4}$ или с едно денонощие по-дълга от истинската. За да се премахне разминаването с истинската година, жреците начело с Pontifex Maximus имали право да променят продължителността на допълнителния месец. След време те започнали да злоупотребяват с това си право, като го удължавали или намалявали според собствения си интерес, а това накрая довело до бъркотия. Имало е например случаи празникът на жътвата да се провежда през зимата! Юлий Цезар в качеството си на Pontifex Maximus извърши календарна реформа, с която се сложи край на хаоса. Същността ѝ е, че календарът вече не е лунен, а слънчев, или иначе казано се определя от движението на Слънцето, а не на Луната. Тук се налага едно пояснение. Още в най-стари времена хората са свързали промените в природата с движението на Слънцето и Луната по небесната сфера. За скотовъдците движението на Луната се оказало по-важно, тъй като тя се премества много по-бързо и обикаля небето за 29 дни, 12 часа и 45 минути, така че е много удобна за отбелязване на времето. Всички скотовъдчески народи използват лунният месец за мярка за време и дори броят

възрастта си по лунните месеци. Земеделските народи пък използват слънчевия календар, тъй като той най-добре съответства на годишните времена и на обработката на реколтата. Двата календара са различни и това понякога води до нелепи недоразумения. Когато например един народ от пастири започне да се занимава със земеделие, настанва хаос в легендите и спомените му, защото често лунните месеци се объркват със слънчевите години. Един такъв драстичен пример, с който ще се срещнем по-нататък в нашия разказ, са евреите, които отначало са били пастири, а после са станали земеделци. В техните легенди, записани на книга, може да се прочете, че първите им племенни водачи са живели по над 900 години! Всъщност става въпрос за лунни месеци от по 29 дни и половина. И тогава животът им става по 70–80 години — съвсем нормална продължителност за един овчар.

Да се върнем на Римския календар. Според новата реформа, годината вече е дълга 365 дни и една четвърт. Началото на календарната година вече се пада в един и същ ден и в един и същ момен то денонощието. За да стане това възможно, три поредни години се отчитат като 365-дневни, а всяка четвърта като 366-дневна, като тя се нарича високосна. Созиген е знаел, че годината в действителност е малко по-къса от 365 дни и четвърт — това е било известно още на Хипарх 75 години преди това, но разликата е толкова малка, че календарната година по новия календар ще изостане от истинската с един ден за около 130 години. След 10 години ще трябва да пропуснем една високосна година и да я броим за обикновена, за да бъде съвсем точен календарът ни. Дано тогава някой се сети да го направи, макар че като знам какви са ни жреците, силно се съмнявам. Тия нещастници въобще не знаят за какво става въпрос! И откъде ще знаят, след като нямаме нито подбор, нито обучение за тази работа! На изток един жрец се обучава поне 10 години, преди да стане такъв, а ние си избираме нашите според произхода, парите или — при Нерон особено! — връзките с императора. Но това е въпрос, който вече обсъждах.^[3]

Тъй като от 601 година^[4] новите консули встъпват в длъжност на 1 януари вместо на 1 март, новата година вече започва на 1 януари. Напомням, че това преместване е станало заради въстанието в Испания по онова време и с цел да не се смена командването след 2 месеца, а след това встъпването в длъжност на 1 януари е станало традиция.

Броят на месеците останал 12, а дните в тях били определени по следния начин: януари — 31 дни, февруари — 29 дни, а на високосна 30, март — 31, април — 30, май — 31, юни — 30, квинтилис — 31, секстилис-30, септември — 31, октомври — 30, ноември — 31, декември — 30. Преди началото на реформата Цезар прибавил освен съдържащия 23 дни мерцедоний още два месеца — единият с 33, а другият с 34 дни, като ги вмъкнал между ноември и декември. Целта му била празниците според календара да съвпадат със съответните годишни времена. Така 708 година^[5] нараснала на 445 дни и останала в историята като „година на объркване“^[6]. През 710 година по предложение на Марк Антоний Сенатът преименува месец квинтилис в юли в чест на Юлий Цезар — заради военните му заслуги и извършените реформи в държавата — включително и на календара. След смъртта на Цезар обаче настъпило ново объркване, отново по вина на жреците. Именно тяхно е задължението да отчитат правилно началото на месеците и годините. Тъй като обаче повечето от тях не разбират нищо от тези работи, защото си ги избираме на избори и си избираме не най-умните, а най-кресливите, най-нахалните и най-продажните, те успяват да объркат дори такива съвсем прости правила като тези в новия календар! Вместо да вмъкват високосните години през 3 на четвъртата, те започнали да ги вмъкват през 2 на третата. Така на всеки 12 години се получава по един допълнителен ден! Ето защо се съмнявам, че поправката от един ден, за която споменах по-горе, ще бъде направена! Накрая трябваше да се намесим ние и по настояване на баща ми, който по това време ръководеше канцеларията, Август отново реформира календара, като от 746 до 762 година^[7] нямаше високосни години, а след това започнаша да се отчитат правилно. В чест на Август и заради неговите победи и корекцията на календара Сенатът решава да преименува секстилис в Август. Тъй като секстилис има 30 дни, Сенатът решил — с малко подсказване от нас — че е неудобно той да е с по-малко дни от юли, пък и 30 е четно число. Затова от февруари бил взет един ден и придаден на месец август и така февруари останал с 28, а във високосна година — с 29 дни. Сега пък се получило, че три пореди месеца — юли, август и септември, имат по 31 дни, а това също води до нещастие. Затова било решено един септемврийски ден да бъде прехвърлен на октомври и едновременно с това един ноемврийски ден да бъде прехвърлен на

декември. Така се получил календарът, който използваме в момента. Той е по-лош от първоначалния, предложен от Созиген, тъй като вече нямаме редуване на месеците с 31 и 30 дни, но това не е толкова важно.

Може би вече съм успял да ти досадя с това отклонение за нашия календар, но истината е, че това е една много сериозна държавна работа и тя трябва да се върши от умни и подготвени хора. Ако човек се вгледа по-внимателно в писаната история, ще види че тя започва там и тогава, където и когато хората започват да измерват времето! Първият признак, по който един народ може да се определи като културен, е именно наличието на календар! Всички културни народи са започнали да излизат от варварството именно с отчитането на времето. Така че познаването на календара и особеностите му е признак на култура и знание, а не прищявка. Едно от първите неща, които проверяваме за всеки един народ, е неговият календар — откога и как този народ мери времето. След това идват произходът, историята, езикът, обичаите, религията, писмеността и още много други подробности. Да вземем например гърците. Според собствената им митология името на бащата на Зевс, Кронос, означава „време, което поглъща всичко“, или безвремие. Едно от най-важните неща, които Зевс е дал на хората след като сваля баща си от власт според гърците, е понятието за време. И за неговото измерване.

Ако все още не съм те убедил в ползата от това знание, тогава, читателю, просто спри и не си губи времето с мен, а иди в цирка да зяпаш гладиаторите или надбягванията с колесници — те са точно за теб, и ти си точно за тях! Точно за такива зяпачи е нашата стара максима *panem et circenses!*^[8] Колкото до практическата полза: познаването на еврейския календар ни позволи да предвидим най-удобния момент за появата на Месията, но подробният разказ за Йешуа ще почака.

Отклонението с календара съвсем не беше случайно! Вече споменах, че първоначално годината ни е била дълга 304 дни! След това Нума Помпилий я поправил на 354 дни. Е, от това следва, че цялата ни хронология, особено през най-ранния ни период, просто не е вярна! Истината е, че историята на Тит Ливий *Ad Urbe Condita* с нейните 142 книги, която се смята за официалната история на Рим, си е наша измислица. На канцеларията. По-нататък ще обясня. Тук само ще

отбележа, че при тази дължина на римската година, която е използвана по времето на Ромул, Рим е трябвало да бъде основан поне седем години по-късно! По-нататък ще обясня и защо е била направена тази измама! Не случайно официалните ни летописи, наречени Велики анали (*Annales maximi*) са публикувани едва през 623 година^[9], когато Велик понтифик е бил Публий Муций Сцевола — потомък на оня същия Муций Сцевола, дето уж изкарал акъла на Ларс Порсена, като си изгорил ръката на огъня. Тогава са били издадени 80 книги. За първите три столетия от нашата история тези летописи са явно фалшифицирани. Фалшификациите са правени по различни причини, като главната е да се измисли достатъчно древен произход на един или друг патрициански род и по този начин да „узакони“ претенциите му за власт и престиж. Така че Тит Ливий просто преработи тези фалшификати по начина, по който му беше поръчано. А първият наистина проверен и достоверен документ в нашата история са Законите на дванадесетте таблици, които са били написани на 12 медни дъски и поставени на Форума. Това е станало, както надявам се добре знаеш, през 305 година^[10] след втората сецесия на плебеите в Рим. Но за това как и защо се пише история ще разкажа по-подробно по-нататък.

[1] 45 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] Използвам съвременните означения за дати, тъй като римските календи, нони и иди ме влудяват, а и дори и без тях обяснението е достатъчно тежко! — Б.пр. ↑

[3] Този тип се оказа прав и тук! Поправката в календара е станала чак през 1582 година, когато грешката вече е била 10 дни и папа Григорий е принуден да въведе новия календар, наречен в негова чест Грегориански, и да премести датата от 4 октомври направо на 15 октомври — някои суеверни хора по онова време смятали че са им откраднали 10 дни от живота. — Б.пр. ↑

[4] 153 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 46 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] *Annus confusionis*. — Б.пр. ↑

[7] 8 г. пр.н.е. до 8 г. сл.н.е. — Б.пр. ↑

[8] Хляб и зрелища! — днес се ходи на футбол или на дискотека, но същността е ясна. — Б.пр. ↑

[9] 131 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[10] 449 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ЗАГОВОРИ И ФОКУСИ

Сега ще си позволя да се отклоня в разказа си и да избързам напред. Ще разкажа как с помощта на фокусите и суеверията осуетихме заговора на цар Ирод Агрипа. Така, драги мой читателю, ще получиш достатъчно ясна представа как си вършехме работата и каква е ползата от тази специална подготовка, която нашите офицери получаваха. Още през втората година, откакто Клавдий стана император, а това беше 796 година^[1], Ирод Агрипа започна да подготвя въстание на евреите и отделяне от Рим. Предупредих Клавдий, но тъй като двамата с Ирод Агрипа бяха приятели от детинство, а и връстници, Клавдий не се отнесе много сериозно към заплахата. Почти въобще не й обърна внимание. Междувременно Ирод Агрипа, който много добре познаваше наивността на Клавдий, бе започнал сериозна подготовка и затова бяхме принудени да вземем мерки.

Първата ми работа, след като разбрах за подготвяния бунт на Ирод Агрипа, бе да прегледам досието му при нас. Оказа се доста дебело. И пълно с невероятни истории, каквито няма дори в приказките. В него открих нещо любопитно. Малко преди да умре, Тиберий беше наредил да арестуват Ирод Агрипа, след като той се забъркал в една от поредните си измами — Ирод си беше прахосник и мошеник, вечно без пукнат ас в джоба, и живееше от заеми и измами на лековерни наивници. В тъмницата Ирод се оказал в една килия с един германец, бивш войник в римските легиони, който дезертирал по време на катастрофата в Тевтобургската гора през 762 година^[2], а след 11 години бил хванат при една от нашите наказателни експедиции отвъд Рейн. Двамата с Ирод се разговорили, а тъй като германецът говорел латински много лошо, а Ирод пък го говореше правилно, но с ужасен акцент, преводач им станал тъмничарят. Той бе съставил и доклада в досието — голяма част от тъмничарите също бяха наши информатори. Тъй като Ирод и германецът били единствените затворници в момента, им позволявали да се разхождат из двора и да разговарят. Та както си седели Ирод и германецът в двора и разговаряли, една кукумявка кацнала на дървото над тях и се изсрала на рамото на Ирод. Германецът се оказал от племето на хавките, чойто

тотем е кукумявката, символ на германския бог Ман. На всичко отгоре се оказал и един от главните жреци на култа към Ман. Та този същият германец предрекъл на Ирод, че го чака славно бъдеще, че ще стане водач на своя народ, но по време на най-голямото му въздигане, ако кукумявка кацне до него и започне да издава крясъци, това ще е краят му. Щял да живее само толкова дни, колкото пъти е изкряскала кукумявката! Ирод му се присмъл и след това двамата повече не разговаряли.

Реших, че от това може да излезе чудесен сюжет за действие, който да реши проблема ни с Ирод Агрипа. Той си готвеше крепостите, армията и съюзниците, ние пък си готвехме фокусите. Когато Ирод беше готов, ние също бяхме готови. Историята, която последва, приличаше на гръцка трагедия, затова си струва да го разкажа накратко.

Ирод беше решил да се обяви за Машиях точно в деня, когато се честваше рожденият ден на Клавдий в амфитеатъра в Цезарея. Така смяташе, че ще приспи бдителността на римляните и си имаше оправдание за събирането на толкова много хора. Беше се подготвил много старателно. От няколко години се правеше на примерен евреин и спазваше стриктно всички религиозни правила. Това отначало си беше чиста демагогия с цел да спечели жреците и простия народ на своя страна, но по едно време Ирод сам започна да си вярва, че е Машиях. Не без наша помощ, разбира се — напротив, за нас беше много важно Ирод сам да си вярва, че е Избания. Така всичко ставаше по-лесно за нас...

В онзи ден в Цезарея нямаше римляни — освен мен и още петима мои помощници под прикритие. Повечето от присъстващите бяха евреи. Имаше много знатни гости от целия Изток. Имаше и петима тайни пратеници от Партия. Когато Ирод влезе, всички станаха на крака и го посрещнаха като цар. Всичко беше предварително подготвено и вървеше по план. Отначало по неговия. После по нашия. Няма да ви занимавам с описание на ориенталския разкош и подробностите от церемонията. Като римлянин презирам раболепието и разточителството. Затова минавам към съществената част. След като Ирод стигна до трона и седна на него, започнаха приветствията. Отначало бяха възгласите:

О, царю Ироде, да живееш вечно!

След това водачът на делегацията от Тир замоли:

— О, велики царю, имай милост към нас! Разкайваме се за своята неблагодарност към теб!

Водачът на делегацията от Сидон не остана по-назад:

— Досега гледахме на теб като на смъртен, но сега трябва да признаем, че ти си по-висш от обикновените хора!

На което Ирод отвърна:

— Простено да ти е, Сидоне!

Тогава водачът на делегацията от Тир се провикна:

— Това е гласът на бога, а не на човек!

Ирод веднага му отвърна:

Тире, и на теб прощавам!

След това вдигна ръка, за да даде знак церемонията да продължи.

По неговия план след малко жреците трябваше да го провъзгласят за Машиях и жив бог пред народа. В този момент се намесих аз. И му обърках хубавия сценарий.^[3]

През вратата, през която беше влязъл Ирод, прелетя кукумявка и се зашура насам — натам. Хората се развикаха: — Гледайте, кукумявка! Откъде се взе посред бял ден?! Кукумявката кацна на въжето точно над лявото рамо на Ирод Агрипа, взря се в лицето му, изкряска пет пъти, плесна с криле и след това отлетя над амфитеатъра. Ирод си спомни предсказанието на стария германец. Спомни си и заповедта на еврейския бог — да нямаш други богове освен мене! — след което пребледня и се свлече от трона. След пет дни умря, разяден от червеи. Заговорът се разпадна, а участниците в него бяха обзети от такъв ужас, че през следващите десет години, докато Клавдий беше император, нямаше никакви неприятности на Изток. Толкова за Ирод Агрипа и претенциите му, че е Машиях и цар на Изтока.

С този не много сложен фокус с кукумявката и с още няколко технически подробности, чието описание ще ти спестя, драги мой читателю, аз предотвратих най-сериозната заплаха за Рим за последните сто години. Цялата операция ни струваше само сто четиридесет и три таланта, като в подготовката бяха ангажирани общо само седемнайсет човека за година и четири месеца. В сметката освен обичайните разходи са включени и дресировката на кукумявката и обработката на Ирод Агрипа — с приказки, подхвърлени в подходящия момент по подходящия начин, и с някои неща в яденето, за които не му

е тук мястото да говоря. Военното решение щеше да е много по-скъпо и кръвопролитно от това. Сегашната война с евреите е достатъчно трудна и скъпа, но онази, която спрях, щеше да е ужасна. Тогава те бяха много по-добре подготвени, а освен това партите бяха готови да нахлуят в Сирия веднага щом Ирод се обяви за Машиях и с общи усилия да ни изхвърлят от Изтока, като дори си бяха разпределили плячката — партите получаваха Сирия и Азия^[4], а Ирод — всичко на юг от Сирия. Такава им беше уговорката и аз я знаех. Само дето си направиха сметката без нас...

Оставям на теб, читателю, да прецениш доколко ефективни могат да бъдат фокусите, магиите и суеверията, когато човек знае как да ги използва. Подобни чудеса и магии сме правели с хиляди и неведнъж сме спестявали на Рим сериозни неприятности без да се налага използването на сила.

[1] 43 г. от н.е. — Б.пр. ↑

[2] 9 г. от н.е. — Б.пр. ↑

[3] Точният превод е „разредих му виното с пикня“, но ми звучи прекалено гадно. Пък и разреждането на виното с вода, типично в древността, днес не е на мода. Така че и смисълът се позагубва. — Б.пр. ↑

[4] Има се в предвид Мала Азия, т.е. днешна Турция. — Б.пр. ↑

ИЗПИТИ И ОБУЧЕНИЕ

Ще продължа с фокусите и триковете с разказа за собствения си практически изпит в школата. Беше в Рим, в Субурата. Комисията избра случайна инсула и ми посочиха един прозорец откъм улицата на третия етаж. Трябваше за времето, през което те закусваха в гостилницата на отсрещната страна на улицата, аз да вляза в стаята, да убедя хората вътре — през прозореца се забелязваше движение в стаята — да ми дадат чаша с вода и след това да я изпия на прозореца така, че те да ме видят отдолу. Целта на подобни задачи е да се проверят обучаемите доколко могат да се справят с всякакви ситуации и да убедят околните да им съдействат, без те да се издават за истинските си цели. Тъй като това е доста лесен трик, ще обясня как се справих със задачата. Запомних името на инсулата, на влизане се разговорих с пазача, като му разказах една правдоподобна лъжа, че търся мой познат — Гай Луций. Гай Луциевци в Рим има поне пет хиляди и почти във всяка инсула се намират по трима-четирима, така че не се наложи да импровизирам много. След това се качих на третия етаж и почуках на вратата на стаята. Отвори ми млад човек. Престорих се на учуден и го попитах с тревожен глас къде е Аполодор. На твърдението му, че не познава никакъв Аполодор изиграх една нервна криза, като започнах накъсано да му обяснявам, че току-що пристигам от Родос и му нося — на Аполодор де! — вести от баща му, който е на смъртно легло и той трябва спешно да потегля за вкъщи. Накрая се свлякох примаял на пода. Човекът ме повдигна, предложи ми вода, а аз залитайки застанах до прозореца, сякаш не ми достига въздух, и след като се уверих, че моите хора ме гледат от гостилницата, изпих чашата с вода. След малко, като се разговорихме, се престорих, че съм сбъркал инсулата с друга с подобно име на три пресечки от тази, извиних се за безпокойството и си тръгнах. Спомни си, читателю, началото на разказа ми, че най-добрият начин да скриеш нещо е да накараш околните да го мислят за нещо съвсем друго. Ако бях помолил направо за чаша вода най-вероятно щях да бъда изгонен, да не говорим за това да я изпия на прозореца.

Всъщност, редно е в края на частта за фокусите да разкажа как стреснах внука си Марк преди осем дни, и така го накарах по-сериозно

да погледне на тези неща. Марк, който от седем месеца отново живее с мен, след като шестнайсет години бяхме разделени, вземаше на подбив тези занимания и ги смяташе за загуба на време. Онзи ден преди осем дни той се върна уморен от тренировките на Марсово поле и доста изгладнял. Аз бях освободил всички роби и бях сам в къщата, когато той се прибра. И веднага писна че е гладен и че няма нищо за ядене. Аз се направих на разсеян и му подхвърлих, че ако наистина иска да яде, трябва да се помоли на тоягата, която беше подпряна в ъгъла, да му приготви нещо за ядене. Пък тя може и да му забърка набързо един омлет — хем бързо се приготвя, хем засища. Стига да я помоли достатъчно учтиво. Марк кипна, но за да ме подиграе, ми каза аз да пробвам, пък той ще гледа и ще се учи от мен. Аз кимнах, станах, поклоних се на тоягата, взех я, отворих шкафа, бръкнах в него, извадих един голям тиган, наклоних го към него уж случайно, за да види че е празен, след това го вдигнах високо в лявата си ръка и започнах да описвам кръгове над него с тоягата, която държах в дясната. През цялото време със строг израз на лицето си мърморех под носа мръсни стихчета на арамейски, който владее доста добре, а Марк не го знае — той е израснал в Испания, на другия край на *Rex Romana*^[1]. Освен това Марк Улпий Траян, който го отгледа като свой син, не знаеше арамейски, така че бях сигурен, че скъпият ми внук няма да разбере какво си мърморя. Отстрани изглеждаше, че правя някакви заклинания. След минута от тигана се разнесе миризма на пържени яйца... Бавно започнах да свалям тигана пред Марк. Вътре имаше готов омлет. Марк се опули. Аз седнах на масата и спокойно започнах да си хапвам от омлета, като го подканих да си вземе и той. При третото ми подканяне Марк най-сетне се размърда, седна на масата и започна да лапа. След като изяде всичко направо от тигана, Марк ми се извини и ме попита какво всъщност стана. Показах му. Оттогава всеки ден тренираме с него фокуси. А сега да обясня какво всъщност стана. Тоягата беше куха. В кухината бях излял 15 яйца, предварително разбити, заедно със солта и зехтина — 4 за мен, останалите за Марк. Отвора бях запечатал с восък. Вътре в шкафа в дъното имаше дебела чугунена плоча, под която гореше силен огън. Тиганът беше идеално изчистен и лъснат и стоеше върху плочата, така че беше добре нагрят, когато го взех. След като го вдигнах така, че Марк да не вижда дъното му, допрях до дъното края на тоягата, който беше запечатан с восък.

Восъкът се разтопи, сместа от кухнята се изля върху тигана и... омлетът стана. Това е целият номер. Кухите тояги са един от основните атрибути при правенето на фокуси, но за тях ще разкажа повече в историята на евреите и по-специално номерата на техния пророк Мойсей.

[1] Римския свят — Б.пр. ↑

ИСТИНА И ИСТОРИЯ

А сега ще се върна на подготовката в лагера в Антиохия. Споменах, че се учеше история. А също и как се преправя. Всъщност историята на Рим, която вероятно ти е известна — имам впредвид историята на Тит Ливий, я написахме ние! Не се подигравам с теб, а говоря съвсем сериозно! Ливий е бил старши офицер в канцеларията и е написал историята си по поръчка на Август и дядо ми. Помагали са му още седем души в издирването на документите и подбора им. Работата наистина е голяма — 142 книги. Ливий я е завършил през 736 година^[1]. За всеки, който се е занимавал с писане е ясно, че такова произведение не може да се напише от един единствен човек. Необходими са помощници, при това не какви да е, а такива, които си разбират от работата.

Да се изясним веднага. И „За архитектурата“ на Марк Витрувий Полион, и произведенията на Вергилий, Хораций и Овидий, и „За древните оратори“ и „Римската древност“ на Дионисий Халикарнаски, и „За медицината“ на Авъл Корнелий Целз, „Човешките и древности и божествените дела“ и „За латинския език“ на Марк Теренций Варон — всички те бяха написани с наша помощ и под наш надзор. За причините вече може би се досещаш, читателю. Все пак някои разяснения са необходими, така че ще ги дам.

Да разгледаме по-специално историята. Тя може да служи за много неща. Може да служи за пример на управляващите — какво трябва и какво не трябва да правят, за да бъде силна и богата държавата — такава е например историята на Азиний Полион. А може да служи за пример и на управляваните — как са живели техните деди и бащи, какво са приемали за добро и какво за лошо. Така погледнато има два вида история — историята на фактите, които да служат за образец и поука на управляващите, и история на легендите, сказанията, митовете, поуките, притчите, които да възпитават народа. Именно втората история на Рим написа Тит Ливий. Тя се разминава доста с действителността, но какво от това — върши си чудесно работата, заради която беше написана. Всъщност римският народ има нужда точно от тази история и ние му я дадохме. Та кой обикновен човек би желал да знае, че Ларс Порсена в действителност е превзел Рим, а Брут

и Колатин са били само наместници, при това нарочно двама, за да могат да се контролират един друг? Лично аз подозирам, че те са били шпиони на Порсена и нарочно са провокирали Тарквиний, за да го изхвърлят от Рим. Разправията всъщност е била между етруските градове Цере, откъдето са Тарквиниите, и Вейи — кой да контролира Рим и Виа Салариа, или с други думи — кой да захапе кокала. Колкото до разправията в самия Рим... цялата работа е започнала като обикновена семейна разправия в царското семейство, която бързо се превърнала в борба за власт. Та кои всъщност са Брут и Колатин, основателите на Републиката и първи римски консули? Хайде да си припомним. Луций Тарквиний Колатин е син на Егерий и внук на Арунт. Арунт пък е син на коринтянина Демарат и брат на Лукумон. А кой е бил Лукумон? След като се преселил със семейството си от Тарквиний в Рим, Лукумон започнал да се нарича... Луций Тарквиний Приск. И по-късно става римски цар. Луций Тарквиний Горди е негов син, така че Луций Тарквиний Колатин му се падал племенник. И разбира се е нямал никакви шансове да се добере до някаква реална власт, освен чрез заговор срещу чичо си и синовете му, Арунт, Секст и Тит, които му се падали втори братовчеди. Ами Луций Юний Брут? Той пък е син на Тарквиния, сестрата на Тарквиний Горди. Така че царят му се падал вуйчо. И Брут бил в същото положение като Колатин — само със заговор можел да се добере до властта. Двамата царски племенници набързо го спретнали при първия удобен случай. Още повече, че имали много примери за подражание по онова време. Достатъчно е да напомним за заговора в Атина на Хармодий и Аристогейон срещу синовете на Пизистрат Хипий и Хипарх, който станал 4 години преди изгонването на Тарквините^[2]. И тук не мога да се сдържа и да отбележа, че ако Тарквиний е имал добра шпионска служба, този заговор никога не би успял. Що се отнася до приказките за лошия цар и още по-лошите му синове... Историята с изнасилването на Лукреция, съпругата на Колатин, което е и поводът за изгонването на Тарквиниите, е прекалено добре нагласена. Почти сигурно не е имало никакво изнасилване, а най-обикновено прелъстяване на една самотна жена, което е било добре използвано като повод. Подозрението ми се основава на собствения ми опит, който не е малък. Дори един от внуците на Август се върза на същата

въдица. И си докара същите неприятности. Но сега няма да се занимавам с Август и семейството му.

Колкото до Рим и историята му — на кой му трябва да знае, че древният Рим е бил само една малка етруска колония и древните царе са били само етруски наместници от град Цере? Не вярваш ли, читателю? Ами иди в град Цере и прочети надписа на семейната гробница на Тарквиниите. Може и да разбереш за какво става въпрос. Само дето надписът е на етруски, а този език вече се знае само от няколко офицери от канцеларията, включително и от мене. Клавдий също го знаеше и с него сме разговаряли доста по тези въпроси. На млади години той доста се занимаваше с история, тъй като беше сакат и пелтек и не му разрешаваха да заема обществени длъжности. Всъщност самото име Клавдий на етруски означава сакат човек и то му прилягаше съвсем точно.

[1] 18 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] През 514 г. пр.н.е. наистина е имало заговор в Атина срещу тираните Хипий и Хипарх. Хипарх е бил убит, но Хармодий се е спасил. — Б.пр. ↑

РИМСКИТЕ ДРЕВНОСТИ

Като съм започнал, нека кажа как в действителност е възникнал Рим и как предците ни са създали Републиката. Ето какво всъщност е станало — разказвам историята такава, каквата в действителност е била доколкото можахме да възстановим истината. И предупреждавам, читателю, че няма да ти хареса. А ако си толкова глупав да ми се сърдиш, че съм ти затрил вратата в хубавите легенди, значи наистина нищо не си разбрал, така че зарязвай тази история и върви да зяпаш гладиаторските битки! А аз ще си продължа разказа — с теб или без теб. И така:

Рим наистина е основан от Ромул. И Ромул и Рем наистина са били изоставени в кошница в устието на Тибър. Може би наистина и Рея Силвия е била тяхна майка. А може и да не е била. Изоставянето на нежелани деца в кошница по реката или на някоя горска поляна е било често събитие в ония далечни времена. Примери: и легендарните Парис и Мойсей, и истинските царе Саргон и Кир — основателя на Персийската империя, са били изоставяни по такъв начин. Децата били намерени от овчаря Фаустул. По-точно намерила ги жена му Ларенция. И понеже били гладни и пищели, започнала да ги кърми. Така и ги намерили Фаустул и другите пастири — жена му кърми две бебета край Тибърските блата. И понеже била много проклета — жената на Фаустул де! — започнала веднага да крещи на него и на другарите му да не ѝ се пречат докато кърми. Заради проклетия ѝ характер всички я наричали Кучката. Така и останал споменът за намирането на близнаците — как Кучката ги намерила и започнала да ги кърми. След време в хорските приказки Кучката станала Вълчица. Имам подозрение, че самата Ларенция май наистина си е била блудница, а за да се прикрие този факт, по-късно легендата била преиначена за истинска вълчица^[1]. А Фаустул прибрал децата и ги отгледал. Нарекъл ги Ромул и Рем, понеже на хълма, близо до който Ларенция ги намерила, имало храм на Ромина — богинята на кърмачетата^[2]. Като пораснали, Ромул и Рем предпочели вместо да станат пастири като пастрока си да го ударят на живот и да си изкарват прехраната с разбойничество. И тъй като били силни, умни и хитри, бързо събрали

около себе си шайка от млади негодници. Влиянието им бързо растяло и в един момент дори се намесили в разправията за власт в градчето Алба Лонга. Набързо успели да разкарат единия претендент за власт Амулий и го заменили с другия — Нумитор. Нумитор бил вече доста стар, но това не му пречело да ламти за власт — ох, тази власт! Така че набързо сключил сделка с тези млади юнаци: те ще го направят цар, а той пък ще ги осинови! За да могат те да го наследят. Оттам тръгнала и легендата за това, че уж бог Марс бил прелъстил весталката Рея Силвия, която била дъщеря на Нумитор, и тя родила божествени близнаци, а злият Амулий не посмял да ги убие и затова ги пуснал в една кошница по Тибър. Само дето Тибър е малко далече от Алба Лонга — по онова време е нямало пътища и разстоянието от Алба Лонга до Тибър е било изминавано за два дни. И никой не обичал да се мотае край Тибърските блатата, особено по време на разлив — самото име на Тибър е дошло от името на Тиберин, цар Алба Лонга и прапрадядо на Нумитор и Амулий, който се удавил в реката, която дотогава се наричала Албула. Много по-просто е било Амулий да зареже децата в Албанската гора — ако разбира се приемем този фарс по-сериозно. Е, и по-големи нелепости са минавали за истина.

Нумитор обаче се оказал доста хитър, а Ромул и Рем — доста наивни. Хората може и да са повярвали в тази наивна история, дето им я поднесли за оправдание за изгонването на Амулий, но били възмутени от това, че една весталка е била прелъстена, та дори и от бог Марс! Така че Ромул и Рем съвсем не били добре дошли в Алба Лонга. Затова решили да се разкарат оттам за известно време, докато хората започнат да ги приемат. И потеглили на юг, за да пограбят на воля. Само че скоро сметките им отново се объркали. По онова време гърците тъкмо започнали да основават колонии си в южна Италия. Точно по онова време бил основан град Куме — колония на Халкида. Това станало през 4 година^[3]. А гърците, за разлика от латините и волските, които дотогава били стадото, което Ромул и Рем доели и стрижели, били много добре организирани. Включително и в защитата на градовете си. И нямали никакво желание да бъдат доени, нито пък стригани. Така че когато нашите юнаци се появили в околностите на Куме, били посрещнати по много неприятен за тях начин. И затова си вдигнали парцалите оттам и се изнесли на север, чак до Тибър. Там се настанили на един хълм, Палатин, който бил свободен. На съседния

хълм Велия живеели латини, а на севрните хълмове Есквилин, Виминал и Квиринал живеели сабиняни. Мястото било много удобно и отдавна привличало заселници. Според легендата още преди Троянската война аркадянинът Евандър се бил заселил там и нарекъл хълма на името на сина си Палант. Мястото било удобно и за разбойничество, защото оттам още от най-древни времена минавал стария Солен път — Виа Салариа. По него пътувала солта, която се добивала в устието на Тибър, към вътрешността на цялата страна. А солта дори и сега е една от най-важните стоки и понякога служи вместо пари. А едно време, преди хората да се научат да обработват металите, солта е била основния вид пари, които хората са използвали. Първият разбойник по тези земи бил легендарният Как, пещерата на който и досега се пази на Авентин. Как бил убит от Херкулес, след като отвлякъл част от кравите на Герион, които Херкулес прекарвал по Солния път. Затова Херкулес и досега се смята за покровител на търговците в Рим и те сключват договорите си при неговият олтар на Пазара за добитък.

Малко след като се настанили на Палатин, братята започнали да се карат. Една част от бандитите, начело с Ромул, искали да се заселят за постоянно там, тъй като вече започвало да им писва от разбойническият живот, който по онова време започвал да става доста труден. А и Нумитор си бил жив и здрав в Алба Лонга и нямал никакво желание да мре, а жителите на градчето пък въобще и не мислели да приемат младите разбойници насериозно. Рем и друга част от бандата обаче искали да я карат по-старому. Накрая двете групи се сбили. Ромул и последователите му били повече и победили. Рем загубил и бил убит от брат си. Тит Ливий превърнал това сбиване в красива легенда как Ромул започнал да оре бразда, която щяла да означава градска стена, и заплашил, че ще убие всеки, който без негово разрешение премине тази граница, пък Рем му се присмял и прескочил браздата. И Ромул извадил меч си и го убил. И така убедил последователите си, че наистина ще защитава града си с цената на всичко. И нарекъл града на своето име — Рим, града на Ромул. Целта на тази красива легенда е съвсем ясна: да възпитава у хората любов към Отечеството.

Всичко това станало около 7 година^[4]. Вече споменах, че по времето на Ромул календарната година е била само от 304 дни. Поне така са били пресмятани годините на Ромуловото царуване по-късно.

Причината е била съвсем проста — да се скрият истинските причини и време на пристигането на Ромул и Рем и техните приятелчета на Палатин. Така както е според официалната ни хронология, Рим е бил основан 3 години преди Куме. Значи няма как Ромул и Рем да са разбойничествували край Куме и да са били изгонени оттам. А значи и не са били никакви разбойници! А какви са били? Ами само едни благородни младежи, които помогнали на „дядо“ си Нумитор да си върне властта в Алба Лонга, а после съвсем благородно се оттеглили на Палатинските чукари и тръгнали да си правят собствен град. Такива ми ти работи. Благородно и красиво. И абсолютно невярно! Остава само да допълня, че „точната дата“, на която уж Ромул е основал Рим, бе пресметната от Марк Теренций Варон. Варон окончателно „потвърди“ в своите „Древности“, че Ромул е основал Града през третата година на шестата олимпиада, един месец след пролетното равноденствие^[5]. Естествено, под прекия надзор на дядо ми. Оттогава канцеларията постепенно наложи официалното отчитане на времето според тази дата. Ще напомня, че Варон е умрял през 727 година^[6] малко след като Октавиан става Август. Така че канцеларията именно канцеларията, с официалното съдействие на Август и Ливия, наложи тази система на летоброене. Тя е съвсем фалшива, но пък за сметка на това върши много добра работа. А именно това е важно. Вече изясних отношението си към историята, така че не смятам за нужно да обяснявам защо не поправихме старите измишльотини, а ги превърнахме в официална история чрез Ливий, Варон и останалите писатели и поети. А сега ще разкажа още малко от истинската история на Рим.

По-нататък историята през царския период се развива горе-долу както я описва Ливий. Тъй като никой от останалите заселници около Тибър не искал да си има вземане-даване с Ромул и бандата му, те не могли да си намерят жени. Накрая наистина отвлекли момичетата на сабиняните на едно празненство, като използвали отсъствието на повечето мъже, които воювали с едно племе на фалиските на североизток. Когато сабинските войници начело с Тит Таций се върнали, отначало искали да изтребят цялото разбойническо гнездо на Палатин, но накрая трябвало да се примирят с факта, че момичетата вече били оженени за Ромуловите разбойници. Така сабините се съгласили да образуват обща държава с пришълците. Независимо че

сабините били повече, за да няма дрязги и кавги, решили че начело на държавата ще стоят двама царе — Тит Таций и Ромул. Скоро в долината между хълмовете, където сега е Форум Романум, започнали да се заселват етруски и трите групи започнали да се смесват и да образуват Римския народ. Скрытата причина сабините да приемат пришълците била страхът от гръцката колонизация. Вече споменах за неприятностите, които Ромул и бандата му имали край Куме. По онова време гърците започнали много активно да се разселват по цялото крайбрежие на Вътрешното море^[7] и не след дълго цялото крайбрежие на Южна Италия и източната част на Сицилия били заселени от тях, а местните племена били изтласквани бавно, но неумолимо във вътрешността на страната.

Тук се налага на кажа някои неща за гърците. Около 100 години преди тези събития гърците започнали постепенно да излизат от дивашкото състояние, в което изпаднали 2 века след троянската война в резултат на дорийското нахлуване, и постепенно започнали да се организират. Спрели вътрешните си разправии, като започнали да си организират Олимпийски игри на всеки 4 години, на които си решавали споровете и кавгите, и вместо да се ядат помежду си, насочили енергията и излишното си население към основаване на колонии по цялото Вътрешно море^[8]. Работата вървяла много бързо, колонии никнели една след друга, а местните племена, които били неорганизирани, не могли да направят нищо. Гръцките градове се развивали толкова бързо, че целият район на Южна Италия и Източна Сицилия скоро започнал да се нарича Велика Гърция — толкова много и богати станали гръцките колонии там. Нито етруските, нито сабините, нито латините могли сами да спрат това нашествие, което скоро можело да тръгне и на север. Само етруските имали някакво подобие на държавна организация, но това бил един доста крехък съюз на 12 града, а и самите етруски никога не са били добри воители. Затова хората по тия места предпочели да се обединят под водачеството на един бивш разбойник, който обаче явно показал, че е готов да брани мястото, на което бил отседнал. А и мястото било идеално за спиране на това гръцко нашествие. И то наистина спряло.

Да обобщя дотук. Римският народ (populus) отначало се е състоял от три племена, или триби — Тиции, Рамнии и Луцери. Всъщност Тиции са сабини, Рамниите са латини, а Луцерите са

етруски. Имената идват от Тит Таций за Тициите, и Ромул за Рамниите. За Луцерите не можахме да открием откъде идва името. Така че Римският народ се е образувал от сливането на тези три народа, станало през царския период. Първият ни цар и основател на Рим Ромул е латин и е управлявал официално 37 години^[9] заедно със сабина Тит Таций. По времето на управлението на Ромул и Тит Таций се оформя първоначалната структура на Римския народ. Първото деление било на трибите, които вече споменах. Всяка триба от своя страна се деляла на 10 курии. Това е второто деление, което отначало е било военно — всяка курия е трябвало да осигурява по 100 пехотинеца и 10 конника в случай на война. Самата организация показва недвусмислено и целта — военна защита! Именно затова е бил създаден Рим! Куриите са наречени на имената на 30 сабински момичета, които застанали между римляните и сабините по време на битката помежду им и така я спрели и ги принудили да сключат мир. Всяка курия от своя страна била разделена на 10 рода (gentes). Така първоначално Римската държава се състояла от 300 рода. Всеки род си имал родово име, обикновено името на основателя на рода. Всеки род се представлявал от свой представител при вземане на ежедневни решения по държавни дела. Тъй като това по правило бил най-възрастният и с най-голям опит представители на рода, събранието на тези представители започнало да се нарича Сенат^[10]. Тук трябва да уточня нещо. Повечето от тези неща би трябвало да са ти известни, читателю — все пак историята на Рим се изучава в училище. Това което не знаеш е, че организацията на държавата била създадена основно от Тит Таций. А обикновено се приписва на Ромул. Истината е, че Ромул си останал с разбойнически характер до края на живота си. И няма нищо случайно, че умрял само няколко месеца след Тит Таций. Докато двамата управлявали заедно до 38 година^[11] нещата вървели сравнително добре. Тит Таций се занимавал с управлението и устройството на града, а Ромул с неговата защита. И всеки си знаел отговорностите и правата. И всичко си било наред. Когато обаче Тит Таций умрял, на Ромул му се наложило да се заеме и с обикновените проблеми на ежедневния живот. И само за няколко месеца успял да вбеси всички. А след това... след това изчезнал... Според легендите, боговете го прибрали, когато правел преглед на войската край Козето блато, където сега е Марсово поле. Е, някой сигурно им е помогнал в

прибирането на Ромул, но това го няма в легендите. Всъщност има и една друга легенда, която обаче няма да намериш в официалните ни истории. Според нея Ромул така ядосал сенаторите на едно от заседанията в курията, че те го убили, а след това, за да скрият престъплението си, го насили на парчета и всеки изнесъл под тогата си едно парче и го хвърлил в Тибър. И така Ромул изчезнал. И за да е всичко тихо и кротко, бил обожествен. И дал името си на Рим. И не ми задавай ако обичаш тъпия въпрос откъде я знам тази легенда. Знам я и толкова. А ти ако искаш ѝ вярвай, ако не искаш — не ѝ вярвай. Твоя си работа. А за да няма средни около имената, сабините започнали да се наричат квирити, по името на град Курес, откъдето дошли повечето от тях заедно с Тит Таций. Самият град Курес пък бил наречен на името на бога Квирин. Затова и досега доста римляни се наричат квирити.

Все пак в паметта на римляните останал споменът за управлението на Тит Таций и Ромул, които така добре се допълвали повече от 30 години — вече споменах за разминаването в календара! — че когато след два века създавали Републиката, решили да се върнат към традицията и да избират по двама управници, които по-късно започнали да наричат консули.

Вторият римски цар Нума Помпилий е сабин и е управлявал 43 години^[12]. А царете от Тарквиний Стари нататък всъщност са наместници от етруския град Цере, тъй като по онова време Рим е бил зависим от Цере. След като последният — Тарквиний Горди, до такава степен успял да вбеси римляните, че те накрая го изгонили заедно със сина му, Рим бил превзет от Ларс Порсена — царят на Клузий. Консулите всъщност в началото били негови наместници, както вече споменах. За късмет на Рим три години след това „основаване на Републиката“ Порсена претърпял страшно поражение от тирана на Куме Аристодем в Лациум и така римляните се отървали от етруската зависимост. Тази истина обаче едва ли би устроила днешния римски гражданин, който се чувства господар на света. Затова и Ливий изрови героичните легенди като тези за Муций Сцевола и Хораций Коклес, с които е пълна историята му. А истинската история се учеше в специалния курс, само от офицерите, които трябваше да я знаят.

Все пак Ливиевата история е сравнително точна. И колкото по-близки до нас са събитията в историята на Тит Ливий, толкова по-точна е тя. И няма как да е иначе, тъй като около 100 години след

основаването на Републиката повечето патрициански родове започнали да записват историите на родовете си, така че трябваше Ливий да се съобразява с фактите. Признавам обаче, че до основаването на Републиката, включително и него, историята беше нагласена според нуждите на държавата. А истината е че древните римляни са си били просто една сбирщина, която все пак е успяла да оцелее и да построи държава. А Ромул и Тит Таций са наистина велики мъже, щом са успели от тая разнородна сбирщина да създадат един народ и да го организират в държава. Всъщност истината е, че кажи-речи всички държави са създадени по подобен начин. Само че не върви тези неща да се казват направо. И не мисли, че ти се подигравам, читателю! Древните римляни наистина са си били една сбирщина! Огледай се около Рим! Когато градът е бил основан, на север са били етруските, на изток — сабините, на запад и юг — латините. Откъде мислиш, че са се взели римляните? Потомци на Еней? Айде бе! Легендата за Еней е една хубава измислица, възпята по прекрасен начин от Вергилий, но действителността е много по-прозаична. Еней наистина е пристигнал в Лациум от Троя, но в бягството му не е имало нищо героично или романтично. Всичко, което Еней и спътниците му са вършели и което им се е случило, си е било гола борба за оцеляване на шепа хора, останали без родина. А Вергилий си написа Енеидата под наше наблюдение и с наши пари — Меценат, който се грижеше за него, беше старши офицер и отговаряше за архивите. Самият Меценат въртеше наши пари и богатството му всъщност беше на канцеларията. Защо Вергилий написа Енеидата ли? Ами за да е горд обикновеният римски гражданин, че историята му е славна и героична! И е на повече от 12 века! Затова я написа. Ако не беше той, друг щеше да я напише. Тъй де! Някакви си жалки гърци ще се гордеят с Омир и неговите Илиада и Одисея, а ние римляните, дето сме ги завоювали, трябва да се срамуваме, че си нямаме велики произведения?! Е, вече си имаме. И затова се погрижихме.

Всичко това е било замислено още от Цезар, но бе осъществено по-късно при Август — по-точно от дядо ми. Цезар пък е замислил всичко това до голяма степен под влияние на впечатленията си от Египет и от дейността на Птолемей I Сотер. Но историята на Птолемей ще почака малко.

Тук ще си позволя едно важно допълнение. В тези легенди има и немалко истина. Цезар например наистина е бил потомък на Асканий Юл, сина на Еней. Само дето Юл не е бил син на Лавиния, а на троянката Креуза, която умряла при раждането му. Според някои легенди Креуза бил дъщеря на Приам и Хекуба и изчезнала при превземането на Троя. Но това са само легенди. И Еней също не е син на Венера, но това едва ли вълнува сериозно някого. Все пак родът на Юлиите е бил не само най-старият, но и първият, преселен в Рим след разрушаването на Алба Лонга. Така че Цезар е имал основание да претендира, че е наследник на древните латински царе — но не и на Венера! Цезар обаче никога не е имал намерение сам да се обяви за цар, както го обвинявали политическите му противници. Но това вече няма никакво значение, така че няма да се занимавам повече с този въпрос.

А какъв е смисълът на тези хубави приказки? Важното в цялата тази история е, че тези произведения си свършиха работата. Ако още не схващаш, да ти кажа направо: Римляните свикнаха с новата форма на управление, прокарана явно от Август и скрито от дядо ми, и успяха да си внушат, че това е най-естественото развитие на държавното управление. Като компенсация получиха цял куп славни митове и легенди, с които да се гордеят. А истината... тя е за тези, които могат добре да си служат с нея. Затова и историята — истинската история на Рим и на света! — се изучаваше в специален курс и беше част от тайното обучение в школата.

Веднага ще уточня, че истинската история не се крие. Просто се оставя без внимание и дори нарочно се прави да изглежда скучна и дори досадна. Историята на Полион например е много по-точна от тази на Ливий, но е написана — не без наша намеса, Полион беше под наш контрол! — по толкова скучен начин, че обикновеният римлянин просто я захвърля преди да е довършил първия свитък. Този номер го знаем много добре. Най-простият начин да скриеш истината е като я направиш да изглежда толкова скучна и обикновена, че обикновеният простак въобще да не я забележи, а ако все пак я погледне, да я отмине веднага! Какво по-скучно от един доклад за добития ечемик в Египет например... Само че този египетски ечемик храни половината Рим! Плебеят от Субура обаче въобще не се интересува как е произведен, нито как е пристигнал в Рим. Него в конкретния случай го интересува

само това, колко зърно ще получи от безплатните държавни раздавания на зърно! Подробностите по добива, превода, съхранението, охраната, разпределението и всичко останало той великодушно и благородно оставя на нас! Ние пък от своя страна се грижехме не само за хляба и за зрелищата в Циркус Максимус, а и за разни други дреболии, като например какво да знае и какво да не знае обикновеният римски простак от историята на Рим. И смея да твърдя, че тази сделка устройваше и двете страни, докато нас ни имаше и си вършехме работата. То и сега ни има, но нямаме власт, за да си вършим работата както преди.

Това за простака не е подигравка. Вече казах — историята не се крие. Ако искаш да я научиш — ами хващай се за работа. Рови се по старите свитъци, чети, съпоставяй, мисли... А ако те мързи да мислиш — е, значи си простак. И ще се отнасям с теб точно като с простак. Ще ти разправам красиви басни. А ти ще ми вярваш. Умните, които наистина искаха да разберат кое как е, бързо ги откривахме. И ги привличахме при нас. За подготовката, която получавахме, вече написах достатъчно.

Сигурно вече се питаш, читателю, защо съм толкова откровен, след като официалните ни истории са само красиви измислици. Съвсем просто е. Щом държиш в ръцете си този свитък, значи не си случаен човек и имаш правото да знаеш тези неща. Защото този свитък ще бъде добре скрит и пазен! А пък ако случайно попадне в ръцете на някой, за когото не е предназначен, то... стилът ми на писане е такъв, че едва ли някой простак би стигнал в четенето си дотук, дори и тази история да попадне в ръцете му!

Ще завърша това принудително отклонение, като кажа, че всички велики произведения, които са оцелели до наше време, са били писани по поръчка и причините са били съвсем същите. Дори в повечето случаи успяхме да открием поръчителя. Май трябва да обясня как стоят нещата по-подробно.

[1] На латински *lupa* означава „вълчица“, но също и „блудница“! — Б.пр. ↑

[2] На латински *gumis* означава „гръд“. — Б.пр. ↑

[3] 750 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 747 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 21 април 753 г. пр.н.е. А първата гръцка Олимпиада е била проведена през 776 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] 27 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[7] Средиземно море — Б.пр. ↑

[8] Средиземно море. — Б.пр. ↑

[9] 753–716 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[10] Senatus, senex е латинската дума за старец — Б.пр. ↑

[11] 716 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[12] 716–673 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ГИЛГАМЕШ, ОМИР И ВСИЧКИ ОСТАНАЛИ...

Първата велика поема, която между другото е много добре известна на Изток, е била написана преди около 3 000 години в Месопотамия. Поемата е от 12 песни, записани на глинени таблички. В нея е описана разправията между две местни царчета — царя на Киш Ака и царя на Урук Гилгамеш. Същината на произведението в първоначалния му вариант е, че царят на Киш накарал населението на Урук, който му е бил подвластен по онова време, да рие канали и да строи водохранилища по цялата страна. Обаче Гилгамеш му се опянал. И започнала разправията. За наказание богинята Аруру създала дивия човек Енкиду и го пратила да опустошава околностите на Урук. След разправия, последвана от сбиване, Гилгамеш и Енкиду стават приятели и заедно извършват много подвизи. Боговете обаче убиват Енкиду — вместо Гилгамеш! Гилгамеш разбира че също е смъртен и тръгва да търси тайната на безсмъртието и вечната младост. Накрая намира единствения човек, който притежава вечен живот — Утнапищим. Утнапищим разкрива тайната на вечната младост на Гилгамеш, но когато той успява да намери вълшебната трева, една змия я поглъща докато той се къпе и така Гилгамеш си остава смъртен... Накрая Гилгамеш се завръща в Урук и се захваща с работа. В края на поемата, докато се любовува на стената, която е издигнал около своя град, Гилгамеш разбира, че единственото безсмъртие, достъпно за човека, е паметта за неговите дела! Сюжетът не е нищо особено, но самата поема е великолепна. Душевните терзания и търсения на Гилгамеш и другаря му Енкиду са описани по начин, който вълнува всеки човек, който чете произведението. Постепенно разправията между Ака и Гилгамеш остава встрани и остава търсенето от Гилгамеш на смисъла на живота и смъртта. Любопитно е, че това е и първото произведение, в което се споменава за разузнаване. Първоначалната цел на тази поема е съвсем ясна — да оправдае фактическото заробване на населението на съседния град, и е ясно, че първоначалният вариант е писан по поръчка на царете на Киш, но по-късно поемата е била преработвана многократно — вече по поръчка на царете на Урук, и главният герой вече е Гилгамеш с неговите приключения и търсения. Явно тази поема е била доста известна много дълго време — поне 1500 години във

вида, в който ни е позната сега, защото намерихме доста нейни копия в 4 различни варианта с различен сюжет, преведени на различни езици. Самият Гилгамеш изглежда наистина е съществувал — бил е пети цар от първата династия в град Урук.

Колкото до Омир... Омир е написал Илиадата и Одисеята приблизително по времето на първата Олимпиада, около 25–30 години преди Ромул да основе Рим, по поръчка на олигарсите от Милет. Вече писах, че по онова време гърците се организират и започват масово да основават колонии навсякъде, където намерят свободно и удобно място по брега на Вътрешното море. И за да върви тая работа по-гладко и леко, трябвало и простият народ да бъде залъгван с хубави приказки. Трябвало да се обясни на тълпата по какъв славен начин елините се били заселили в Азия — не защото са били подгонени от глада и от дорийците! О, не! Те самите са били горди завоеватели в Азия! — и че Милетската система на управление не е тяхна измислица — на олигарсите де, а я е имало още по времето на Агамемнон четири века преди това. И така, според Илиадата ахейците превзели Троя, за да отмъстят за отвличането на Елена, а след това се разселили по крайбрежието на Азия... Включително и в Милет. Одисеята пък им трябвала, за да убедят младите да пътуват по море и да се разселват по Mare Nostrum (Средиземно море). Необходимостта от подобни убеждавания е ясна за всеки, който е пътувал по-дълго по море. Кой нормален човек ще си зареже дома и ще се лашка в малък кораб няколко месеца, затънал в мръсотия и теснотия, без прясна вода и с отвратителна храна — за миене и тоалетни да не говорим — за отиде някъде си, а собствениците на кораба да печелят за негова сметка? Красивата легенда, разказана от майстор като Омир, може да накара доста луди глави да забравят тези „приятни подробности“ на пътуването. След като си свършили работата, тези поеми полека-лека се позабравили и сигурно щели да изчезнат, ако на атинския тиран Пизистрат не му хрумнало да ги пренесе в Атина по времето на Тарквиний Горди^[1]. Причината била същата — да намери забавление на тълпите и да ги кантардиса да участват в строежа на флота и набирането на моряци. И понеже си нямал кадърни поети, си взел наготово цели произведения. Оттогава ученето на Омир наизуст станало основна част от обучението на атинските младежи. А самата Атина постепенно се превърнала в културна столица на света. И в

основна морска сила. Ето каква е била ползата от Омир. Самият Омир бързо бил забравен, и чак при Пизистрат се сетили да се поразровят и да разберат какъв е бил и кога и къде е живял. Само че било вече късно да разберат нещо определено. И досега цял куп градчета се дърлят кое от тях му е било родно място. Много важно!

Резултатите от тези произведения са пред нас — гърците са се разселили по всички места на брега, които не са били вече заети. Спомни си, читателю, как и защо е бил основан Рим в действителност! Финикийците също си имат подобни творби и те са били създадени по същия начин — взех за пример Омир, тъй като Илиадата и Одисеята са познати на всеки образован човек в Рим, а и Вергилий съвсем откровено се опита да направи за Рим това, което Омир направи за Елада — напомням, с наша помощ и с наши пари.

Аз знам истинската история на света, доколкото човек може да я знае. И знам, че всички велики произведения — а също и не чак толкова великите — са били създадени, защото някой умен управник е поръчвал на някой талантлив поет или писател да възпее в рими или да опише в проза това, което е трябвало да бъде втълпено на хората за доброто на държавата. Когато творбата е наистина добра, тя остава дори когато причините, поради които е била написана, отдавна вече са изчезнали — като при Омир или Гилгамеш. Разказвам всичко това не за да оправдавам литературните измислици, които поръчахме, а за да обясня че това си е просто една държавна необходимост.

[1] Пизистрат е управлявал Атина с прекъсвания от 560 до 527 година пр.н.е. — Б.пр. ↑

СМЕТКАТА

Може би вече се питаш, читателю, колко ли струва всичко това. Стигнах и до най-важната част от нашата работа — парите. Защото най-важното нещо, за което отговаряхме и което контролирахме беше именно това — парите на Рим. Въпросът е много сериозен и ще отнеме поне един свитък от папируса, на който пиша, но без подробното му разглеждане всичко останало ще бъде безсмислено. Тъй като този въпрос никога не е бил обсъждан открито — и за това си имаше много сериозни причини! — този разказ ще е първият, който показва нещата в истинската им светлина. Такива, каквито са. Но нека първо кажа цената. През последната година от управлението на Тиберий Клавдий, или 808 година^[1] държавните разходи за канеларията бяха 468 таланта. Освен тях имяхме собствени разходи 11 836 таланта и приходи 13 759 таланта. Така че чистите ни приходи за тази година бяха 2 391 таланта, което беше добро постижение. Средните ни приходи за последните двайсет години от дейността на канцеларията бяха около 1 600 — 1 700 таланта годишно. Към момента на отравянето на Клавдий имяхме натрупани 34 852 златни таланта, от тях 14 512 таланта в злато, най-вече на кюлчета, но имаше и седем милиона и триста хиляди ауреуса, 12 352 таланта в сребро, останалите 7 988 таланта бяха вложено в имоти и стоки. Ясно е, че това са много големи суми.^[2]

И не бързай да ни обвиняваш, читателю, че сме били търгаши и че сме използвали службата за трупане на богатства. Тези пари ни бяха необходими. В момента са останали двайсет и три хиляди осемстотин петдесет и три таланта според сметките ми отпреди пет дни и те ще послужат за възстановяване на държавата, когато новият император Тит Флавий Веспасиан покаже, че е готов наистина да управлява добре. Останалото отиде, за да можем да оцелеем през тези години, а също и да унищожим управлението на Нерон. Защото ние доста помогнахме за това. Ако беше останал още десетина години да управлява, този глезен некадърник щеше да унищожи Рим! Ако се върнем стотина години назад можем да видим, че именно тайните запаси, контролирани от дядо ми — били са хиляда сто и шейсет таланта в момента на убийството на Цезар, — а също и военната каса

на Цезар, която той прибрал в Брундизиум веднага след убийството на Цезар, са осигурили на Август признанието и му помогнали да създаде частната армия, с чиято помощ започнал своето политическо издигане. Без тези пари нямаше да ги има нито Август и неговото управление, нито мирът и богатството, които дойдоха след гражданските войни. Даже държавата можеше да бъде затрита. Ако не вярваш, спомни си подаръка на Марк Антоний за Клеопатра! Целият Изток! Ако дядо ми не ги беше затрил... те щяха да ни затрият. А партите и евреите с удоволствие щяха да им помогнат. Но историите на партите и евреите ще ги разкажа по-нататък.

Истината е, че парите, когато ги имаш и знаеш, как да ги изпловаш, решават повечето проблеми на държавата. И не само в Рим. За да докажа това свое твърдение, ще разкажа накратко истинската история за похода на Александър, по-точно за причините му. Тя няма нищо общо с купищата басни, написани за близо четири века. И те са толкова истински, колкото и историята на Ливий. И служат за същите цели, които надявам се вече станаха ясни. Откъде знам истинската история ли? От разказа на Птолемей I Сотер. Освен официалната история на Александър, която е добре известна, Птолемей написал и тайна, предназначена само за посветени. Ръкописът е бил в тайния архив на Музейона и до него са имали достъп само наследниците на Птолемей. Тук му е мястото да напомня, че те всичките са носели неговото име — Птолемей! Включително последният, Птолемей Цезарион, петнайсети поред, който бил син на Цезар и от чието име управлявала майка му Клеопатра. И това не е случайно. Казвам го съвсем ясно — стане ли въпрос за управление и пари, случайни работи няма! Цезар и дядо ми успели да приберат и този таен ръкопис при пожара в Александрия, за който вече писах. А дваайсет години по-късно династията на Птолемеите слязла от сцената на Историята. Окончателно и завинаги. И това също не е случайно. Дядо ми знаел с кого си има работа. И действувал по подходящия начин.

Тъй като тази тайна история е само в един екземпляр, който при това е добре скрит, ще си позволя да преразкажа някои от най-важните моменти от нея, още повече, че те обясняват и много от нещата, които ние самите сме вършили. А сега ето накратко самата история на първия Птолемей.

[1] 54 г. — Б.пр. ↑

[2] Талантът е мярка за тегло, а също и за пари. Като пари един талант е бил равен на 15 000 сестерции — толкова пари са били сечени от един талант сребро. Афраний обаче явно има впредвид златния талант, който е означавал един талант злато и е бил около 10 пъти по-скъп. По-нататък в разказа самият Афраний дава доста пояснения, но те предполагат и някои знания, които за древните са били ежедневие, но за нас са пълна мъгла, затова и си позволявам тези досадни обяснения! Ако приемем един талант за 26,2 кг — след доста ровене по книгите и в Интернет установих, че това е най-често приеманата стойност, така нареченият Евбейски талант, а оценките на различните таланти са между 25 и 30 килограма, така че това е приемлива оценка, и ако приемем че една тройска унция от 31,1 грама струва поне 260 долара или поне 8 долара за грам — в момента съответно 370 долара и 12 долара са по-точните стойности, но нека приемем максимално ниските стойности — получаваме грубо над двеста хиляди долара за талант и над седем милиарда долара за горната сума като съвременна цена — наистина е доста! Всъщност оригиналният Вавилонски талант на Хамурапи е тежал около 30 кг, но аз приех, че Афраний е използвал т.нар. Евбейски талант — по-нататък ще стане ясно защо. — Б.пр. ↑

ИСТОРИЯТА НА ПТОЛЕМЕЙ

Според собствените му думи, Птолемей бил син на Филип и следователно по-голям брат на Александър. Майката на Филип Евридика оженила майка му Арсиноя за Лаг когато вече била бременна. Това твърдение е малко съмнително, тъй като Птолемей е роден през 387 година^[1], а по това време Филип е бил на 15 години! Освен това Филип е имал поне 7 жени, така че защо е трябвало майка му да жени Арсиноя за Лаг? Птолемей обяснява, че по онова време властта е била в ръцете на майката на Филип Евридика и на свекър й Птолемей, в чест на когото е и наречен самият той. Евридика се е страхувала, че семейството на Арсиноя ще се съюзи с Филип и с брат му и ще се опитат да я свалят от власт. Затова изпраща Филип в Тива и омъжва Арсиноя за Лаг. Не можах да проверя това твърдение на Птолемей, нито пък да го опровергая. Може да е истина, а може Птолемей умишлено да е разпространявал тази легенда, за да обоснове правото си на трона на Египет. Но пък от друга страна по времето, когато е писал историята си не е имал никаква нужда да обосновава това си право. Така че няма нужда да си измисля подобни истории. Както и да е — казах вече, че не можах да проверя това твърдение, така че го предавам такова, каквото го прочетох. По-нататък ще разкажа още някои неща за Филип и семейството му, а сега ще се върна на Птолемей и неговата тайна история на Александър и на похода за завоюване на Изтока.

По времето на похода на Александър на Изток Птолемей бил началник на охраната и на разузнаването на Александър. Филип лично го е назначил да пази и помага във всичко по-малкия си брат. Ще напомня, че Птолемей е 11 години по-голям от Александър, който е роден през 398 година^[2]. Ще напомня също, че през същата 398 година Херострат е запалил храма на Артемида в Ефес. И досега фаталистите вярват, че тези събития са дълбоко свързани. Тяхна си работа. Няма да обсъждам това. Ще разказвам за Птолемей. Именно Птолемей е човекът, който се грижел за „дреболиите“, като охрана, храна, поща, товарни животни и коли, грижи за болните и ранените, сведения за страните и племената, с които Александър трябвало да воюва. В

задълженията му е влизала и издръжката и охраната на учените и инженерите, които придружавали Александър и армията му. При това през първите години от похода Птолемей е направо „невидим“. Точно каквито бяхме и ние. Кое то пък ми подсказва, че си е разбирал от работата и я е вършил по най-добрия начин. Птолемей започва да става по-известен сред македонците едва след процеса срещу Филота през 424 година^[3]. Тъй като главните заговорници — Филота и баща му Парменион, са били военни командири от най-висок ранг, налагало се е обвинението в заговор да бъде представено пред народното събрание на македонската войска. Със съответните доказателства. Като ръководител на тайната македонска служба Птолемей не само е трябвало да предостави такива доказателства, но и лично да отговаря на въпроси на войниците. От този момент Птолемей излиза „на светло“ и действията му започват да се забелязват от останалите — включително и от Александър. Имало и друга причина за тази промяна в поведението на Птолемей. На процеса станало ясно, че тайната служба, ръководена от него, редовно отваря писмата на войниците и офицерите — също както нашата канцелария. Независимо че именно писмата на Филота и Парменион дават главните доказателства за вината им, а също и от факта, че само много малка част от писмата са били отваряни — вече обясних проблема с нашата канцелария! — войниците и офицерите приемат проверката на писмата си изключително болезнено и Птолемей се видял принуден с действията си да покаже, че също е храбър войник и честен човек, който просто си е вършел работата. И го е показал.

Именно Птолемей залавя Бес — така както Сула залавя Югурта. Той организира обсадата и щурма на планинската крепост Аорн, която била смятана за непревземаема. Той създава и специалните конни отряди, които потушават бунта на Спитамен. Той е отговорял и за похода в Индия. Птолемей предупреждавал Александър за трудностите при един поход в Индия и именно той тайно организирайл съпротивата на войниците, когато по-нататъшното продължаване на похода във вътрешността на Индия станало безсмислено. Той организира и строителството на флота от 800 кораба, с който Неарх се връща от Индия.

След завръщането си от Индия Александър започнал да се държи като луд. Лудостта му започнала да става съвсем явна след смъртта на

любовника му Хефестион след една тридневна оргия. Александър вече се мислел за жив бог и искал всички да се отнасят с него като с такъв. И мислел, че всичко му е позволено. Всички, които били в свитата му, помнели изблика му на лудост, при който той собственоръчно убил личния си телохранител Клит. Клит на всичко отгоре му бил и млечен брат! Така че хората се страхували скоро да не започне да прави същите гадости и с тях — никой вече не се чувствал сигурен не само за положението, но дори и за живота си. Накрая близките му се принудили да го отровят, за да се сложи край на тази история. Птолемей, който съвсем ясно виждал че Александър полудява, бил един от заговорниците. И преди това имало няколко заговора срещу Александър — например този на Филота, след който Птолемей „излиза от сянката“, или този, който е известен като заговорът на ефебите — но всички те били неуспешни, защото Птолемей си вършел работата. В този случай обаче Птолемей не само че не спира заговорниците, но и по всякакъв начин ги улеснява и прикрива. Причината била, че Александър наистина започнал да полудява. Претенциите му за божественост и безнаказаност били само едната, видимата страна на лудостта му. По-сериозният проблем бил, че Александър подготвял завоюването на... цяла Африка. Ще напомня, че по времето на фараона Нехо, около 150 година^[4] по негова заповед група финикийци обиколили Африка. За да направят това им били нужни 3 години! Именно по времето на Нехо вавилонците и мидийците унищожават Асирия. Самият Нехо е спрял от Нвуходоносор в битка при Каркемиш през 149 година^[5] и Египет е изхвърлен от Сирия и Палестина.

Според най-груби наши оценки Африка е поне 5 пъти по-голяма от цялата Персийска държава, която Александър завладял за 10 години, при това не изцяло. Само за да я обходи човек, ще са му необходими поне 20 години. И то ако има пътища. И редовно снабдяване. А такива нямало. И сега няма. За завоюване пък да не говорим колко време би отишло. А и няма какво толкова да се завоюва там — племената са толкова примитивни и бедни, че плячката по никакъв начин не би покрила разходите по такъв поход, дори и да е успешен и бърз. Птолемей, който като ръководител на разузнаването знаел най-добре за тези проблеми, се опитал да обясни на Александър колко абсурдно е подобно начинание, но нямало кой да го чуе. И тъй като нито Птолемей, нито останалите пълководци и войници нямали никакво

желание да се мотаят цял живот в Африка, вместо да се порадват на живота и на това, което вече са завоювали, решили че трябва да решат въпроса, като превърнат Александър в бог и го лишат от земната му власт. А на Олимп или където там са боговете, да се разбира с тях за властта на място. За целта обаче Александър първо трябвало да умре. И умрял. След което му отдали всички божествени почести, за които той толкова настоявал докато бил жив.

Има една хубава максима: когато боговете искат да накажат някого, му вземат разума. И го оставят сам да се затрие. Историята на Александър и неговата смърт е великолепен пример за това какво става, когато човек не може да спре навреме. Накрая се намира някой друг да го спре.

Самото отравяне било организирано съвсем лесно — достатъчно било Птолемей да си затвори очите за заговора. По-сериозният проблем бил как да не допусне дори най-малкото подозрение върху себе си, защото тогава войнишкото събрание със сигурност щяло да го осъди на смърт заедно с останалите заговорници. Ето какво всъщност станало: Антипатър, управителят на Македония, се страхувал, че Александър ще го смени и ще го екзекутира, защото не изпълнявал точно заповедите му. Затова пригответил отрова от чемерика и изпратил сина си Касандър във Вавилон с изричната заръка да я даде на Александър. Касандър дал отровата на по-малкия си брат Йол, който бил виночерпец на Александър. Йол сипал отровата в чашата на Александър по време на един голям пир на 30 май 432 година^[6]. Половин час след като погълнал отровата, Александър получил първия пристъп. Агонията му продължила 12 дни. Александър можел и да оживее, тъй като тялото изхвърля тази отрова след 1–2 дни, но... самите лекари на Александър продължили да го лекуват с отвара от чемерика. И дори увеличили дозите по негово настояване. Работата е там, че в малки количества тази отрова помага на организма да се изчисти и от други отрови и ако се дозира добре, укрепва организма. Нищо неподозиращите доктори обаче вместо да помогнат, само влошили нещата и накрая Александър умрял на 10 юни. Птолемей знаел всичко за заговора и можел да спре заговорниците, но... този път просто оставил нещата да свършат по този начин. Дори напомним на Александър за свойствана на чемериката, за които техният учител

Аристотел им бил разказвал по време на обучението им, и така подтикнал Александър сам да поиска увеличаване на дозите.

След смъртта на Александър веднага започва кавга между военачалниците му кой да стане регент и да управлява огромната държава. Птолемей ясно си дава сметка, че няма шансове да бъде избран за регент — като началник на тайната служба е знаел твърде много неща за твърде много хора, а и войниците още помнели, че именно неговата служба отваряла писмата им до роднините и близките в Македония. Така че народното събрание със сигурност нямало да го избере. Затова Птолемей урежда да получи като дял за управление Египет. Останалите военачалници лесно се съгласили да му дадат управлението на Египет, тъй като това бил най-простият начин да се отърват от Птолемей и от контрола на тайната служба. След като получил Египет, Птолемей без да се бави отмъква тялото на Александър — уж за да изпълни волята му да бъде погребан в града, който той бил основал в устието на Нил, а всъщност да скрие истината за смъртта му, — и с част от армията и плячката потегля за Египет, където успява да се укрепи. Птолемей много добре е знаел какво е положението в държавата, създадена от Александър, и успял да се възползва максимално от него. Когато вестта за смъртта на Александър стига до гръцките заселници в крайните източни провинции, голяма част от тях решават да си тръгнат за Елада. Около 20 000 души направо се разбунтували и регентът Пердика трябвало да се разправя първо с тях. Това дало на Птолемей така необходимото време, за да се укрепи в Египет и да стане фактически независим от централната власт във Вавилон. Когато след две години регентът Пердика нахлува в Египет, за да постави непокорния Птолемей на мястото му, Птолемей организира нов заговор в щаба му и Пердика е убит, а походът се проваля. Един от главните заговорници срещу Пердика, който всъщност и организира неговото убийство, е другият голям диадох — Селевк, който по-късно с помощта на Птолемей завладява Вавилония. По това време авторитетът на Птолемей е бил много висок и когато на следващата година военачалниците се събират в Трипарадиза, му предлагат да стане регент. Птолемей обаче отказва. Той е бил наясно, че единна държава вече не съществува и че ако приеме този пост, само ще настрои останалите срещу себе си. Затова предпочита да си остане само с Египет и другите територии, които успял да завладее. След още

16 години, когато останалите диадохи взаимно се унищожили доколкото могли и империята на Александър окончателно била погребана, Птолемей се обявява за цар и фараон на Египет и основава династията на Птолемеите. И тук, както и в останалите си действия, Птолемей не бърза, а изчаква първо Антигон Гонат и синът му Деметрий Полиоркет да се обявят за царе, и чак тогава и той се обявява за такъв. Въобще Птолемей е обазец на търпелив и умен човек, който добре разчита ходовете си много напред и умее да се самоограничава в целите си. Пълна противоположност на Александър. Затова и доживява до дълбока старост и оставя след себе си прекрасно уредена и богата страна. А Александър умира съвсем млад и оставя след себе си само куп славни приказки. Всъщност двамата чудесно са се допълвали — до момента, когато Александър решава, че вече е толкова велик, че може и сам да се оправя с всичко. Самият Птолемей многократно съжaliaва в разказа си за лудостта на Александър и за необходимостта да бъде убит. Дори на няколко места разсъждава какво биха могли да направят заедно, ако не се е било случило това, което се е било случило.

От тази история би излязла чудесна гръцка трагедия, само че аз не съм нито Софокъл, нито Еврипид. Истината е, че именно тази тайна история на Птолемей ме подтикна да напиша своята. Службата, която той ръководел при Александър много напомня канцеларията, която аз ръководех, и ние заимствахме много неща от него. Птолемей е написал историята си през последните две години от живота си, след като се оттегля от власт на 82 години през 469 година^[7] в полза на своя син — Птолемей Втори, като изрично казва, че я пише за наследниците си, за да им помогне да управляват добре Египет. Писал я е до самата си смърт — някои неща са останали недовършени в нея. Е, и аз пиша тази история, след като навърших 80. Вече обясних защо. Надявам се да успея да я довърша. А сега да продължа с Птолемей.

Фактът, че Птолемей признава, че е помогнал в отравянето на Александър и по този начин е нарушил клетвата си за вярност показва, че разказът му като цяло е верен. Човек, който признава такова престъпление няма какво да крие. Още повече че историята му всъщност е един учебник как да се управлява страната след него, и е бил предназначен само за владетелите, които ще дойдат след него. Подозирам, че именно знанията, които наследниците му са получавали

от разказа му, са им помогнали да задържат властта в Египет почти три века. Последната им Царица — Клеопатра VII, успя да ни създаде невероятни проблеми и дори оплете в мрежите си самия Цезар, и ако дядо ми и Август не са познавали начина на действие на тази династия и знаели как успешно да и противодействат, навярно никога нямаше да завладеем Египет. Подобни знания не трябва да изчезват. Затова и аз пиша тези редове. За да знаят тези, които дойдат след мен, какво да правят.

След малко ще разкажа накратко важните неща, които няма да се намерят в басните, претендиращи да са история на Александър. Припомни си, читателю, какво е отношението ни към историята. Казах го по-горе. Самият Птолемей е имал съвсем същото отношение към историята, каквото имам аз. И затова заповядал на жреците да напишат история на Египет, подобна на Тит Ливиевата за Рим. Основната работа свършил жрецът Манетон. Другият голям диадох — Селевк — заповядал да се напише история на Месопотамия. И отново работата свършили жреците — под ръководството на Берос. Така че ние не сме нито първите, нито последните, които пишем такива истории за страната си. Птолемей и Селевк са направили същото преди повече от 3 века и също не са първите. Споменавам ги изрично, тъй като тези истории са добре известни на някои по-образовани римляни. Всички умни владетели пренаписват историята съобразно целите и интересите си.

Ще продължа с Птолемей, като кажа, че именно той създава Музейона и започва събирането на всички известни по света произведения в него. Той финансира работата на учените. Именно по негово време и с негови пари Евклид написва своите „Елементи“. Пише ги 15 години и никога не би ги написал, ако Птолемей не го е издържал. Разходите на Птолемей за Евклид и неговите „Елементи“ са били около 60 таланта. Отделно подаръците. Това не е царска прищявка. Самият Птолемей е бил добър математик и виждал ползата от тази наука, така че искал да събере всички математически факти и правила в едно произведение, за да може с негова помощ по-лесно да бъдат обучавани чиновниците, които управляват страната. Това не му е пречело да крие истинските си намерения и цели от самия Евклид. Веднъж нарочно попитал Евклид каква е ползата от всичките му писания и колко може да се изкара от тях. Вбесеният Евклид му дал

един обол, за да има полза. Един обол срещу 60 таланта! По-късно историята била преиначена — уж не бил Птолемей, а някакъв ученик на Евклид. Друг път пък Птолемей го попитал няма ли по-лесен път за изучаване на математиката. Евклид му отговорил, че в тази наука няма царски пътища. Всъщност и аз също понякога съм се правил на глупак пред Полидор. И той реагираше по същия начин, както е реагирал Евклид. Тия математици са си истински дръвници. Нямаат никакво чувство за хумор. Но пък са полезни. Затова не само ги търпим, но и ги наемаме на работа при нас.^[8] А сега се връщам на Птолемей и историята му. Птолемей строи пристанището и фара на Александрия. Само построяването на фара е струвало на Птолемей 800 златни таланта и само един умен владетел ще жертва толкова пари и ще го строи 12 години, без да търси бърза печалба. Проектът на фара и ръководството на строежа са дело на Сострат от Книдос, но именно Птолемей е човекът, който го поръчва и осигурява парите, материалите и хората за строежа. Когато фарът е завършен през 469 година^[9], Птолемей се оттегля от властта в полза на сина си Птолемей II, на 82 години и след като е управлявал Египет 38 години. Този забележителен човек умира две години по-късно, като през това време успява да напише своята тайна история — именно затова, за да я напише, се и оттегля от властта, и оставя на наследниците си една великолепно уредена и управлявана страна. И това, че се оттегля именно на 82 години, също не е случайно. Самият Птолемей пише в историята си, че се оттеглил от властта, след като навършил 30000 дни, 50 дни след 82-рия си рожден ден. И се подиграва доста тънко, като казва, че никто Евклид, нито другите математици, нито някой друг, са забелязали това.^[10]

[1] 367 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] 356 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] 330 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 604 г. пр.н.е., Нехо, или Нехао, е царувал от 609 до 593 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 605 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] 323 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[7] 285 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[8] Малко информация за размисъл: повече от половината от сътрудниците на Агенцията за Национална Сигурност на САЩ, разположена във форт Мийд, са математици. С докторски степени. АНС „между другото“ е разузнавателната агенция с най-голям бюджет в света. И най-потайната. Самите американци се шегуват, че съкращението NSA означава не National Security Agency, а No Such Agency — Няма Такава Агенция! Както казват англезичниците: No comment! Без коментар! — Б.пр. ↑

[9] 285 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[10] Птолемей наистина се оттегля от властта през 285 г. пр.н.е. на 82 години и умира две години по-късно. А $82 \times 365,25 = 29950,5$, т.е. 50 дни след 82 години човек е живял 30 000 дни. Фарът на Александрия, който е смятан за едно от седемте чудеса на света, също е завършен през 285 г. пр.н.е. В продължение на 16 века този фар е помагал на корабите да намират пътя. Според Епифан височината му е била 560 метра, което е явно преувеличение, но истинската му височина сигурно е била над 100 метра. Разрушен е през 14 век. — Б.пр. ↑

ФИЛИП И АЛЕКСАНДЪР

А сега ще разкажа историята на Александър, такава, каквата е била наистина. Или поне каквато Птолемей твърди, че е наистина. И така, започвам.

Бащата на Александър Филип бил син на Аминта III и Евридика и по-малък брат на Пердика, който пет години след смъртта на баща си станал цар на Македония под името Пердика III. Още от малък Филип се страхувал от майка си. Птолемей не дава подробности, но казва, че още съвсем млад Филип попада като заложенник в Тива. Тъй като това става в годината, през която е роден Птолемей, то ако приемем неговата версия, че е син на Филип, явно Евридика е разкарала сина си по-далеч от Македония, за да не направи някоя беля. Филип бил по-скоро беглец, отколкото заложенник. След като се порових в библиотеката, разбрах, че Евридика убила съпруга си Аминта и най-големия си син Александър II, за да се наслаждава със свекъра си, който ѝ бил любовник, на властта в Македония! Евридика сякаш е излязла от трагедията на Еврипид „Вакханки“! Всъщност Еврипид пише „Вакханки“ именно в Македония малко преди смъртта си и явно е описвал някои нейни предшественички при двора на тогавашния македонски цар Архелай! Архелай плащал на Еврипид и Еврипид пишел. Едно от произведенията му направо си е наречено „Архелай“! Вече споменах по-горе, че всички велики творби са писани по поръчка и Еврипид е типичен пример, при който всичко си е съвсем явно. Стига човек да се вгледа малко по-внимателно във фактите. А на мен това ми беше работата.

Но да се върнем на Филип. По времето, когато Филип бил изпратен от майка си в Тива, стратег на тиванската армия бил Епаминонд. Тъй като за този човек ние римляните не знаем почти нищо, ще обясня с какво той е бил толкова важен. Епаминонд всъщност е съзателят на модерната тактика, по-точно на двата основни принципа, на които тя се изгражда — на концентрацията и на резерва. Историята му е много поучителна и си струва да бъде разказана накратко. Епаминонд бил философ и имал школа в Тива. Тъй като останалите гърци от векове са смятали беотийците за едни от най-тъпите хора в Елада, наличието на философска школа в Тива изглежда

малко странно, но явно е имало такава. По онова време — била 375 година^[1] в Тива на власт била олигархия, която се опирала на гарнизон от 1500 спартанци, разположен в Кадмея. Тиванците обаче извършили преврат, начело на който застанал Пелопид, един от учениците на Епаминонд, избили олигарсите и принудили гарнизона да капитулира. Самият Епаминонд не участвал в преврата, но учениците му отишли при него и му заявили, че приложили на дело това, на което той ги учел. И го поставили начело на армията и държавата. Цялата работа изглежда доста странна, като най-правдоподобно ми изглежда, че след като извършили преврата, Пелопид и другарите му се уплашили от собственото си деяние и от последствията — Спарта неминуемо щяла да изпрати войска за потушаване на размирната Тива. И както уплашените деца бягат при баща си и търсят закрила след като направят беля и го оставят той да оправя последствията, така и новоизпечените освободители изтичали при учителя си и му връчили властта — хайде, учителю, оправяй бъркотията. Само че за късмет на тиванците по онова време на Спарта въобще не ѝ е било до Тива и нейните олигарси, така че Епаминонд бил оставен известно време на мира и успял да извърши някои реформи в държавата. Когато осем години по-късно спартанците с 10 000 хоплита и 1000 конника настъпват към Тива, Епаминонд ги посрещнал при Левктра с 6000 хоплита и 1000 конника. Тъй като спартанците са най-добрите хоплити, а били и почти двойно повече, Епаминонд решил да промени правилата на бой. Тази промяна не само решила битката, но и станала основа на организацията на македонската армия, извършена от Филип и осигурила на Александър военното превъзходство над персите и победата му. Идеята била съвсем проста и днес всеки по-кадърен легат я знае. Само че не знае кой я е създал. Спартанците разчитали на лесна и бърза победа. Пълководецът им, цар Клеомброт, построил фаланга от 12 редици, а отпред поставил конницата. Епаминонд също поставил отпред конницата, но фалангата му била необичайна. Основната и част били осем реда опълченци, а в единия край построил 50 редици от най-опитните воители. Зад фалангата оставил „свещения отряд“ от 300 най-добре обучени воители. Епаминонд заповядал на опълченците да избягват двубоите и при настъпление на спартанците да отстъпват с бой без да разкъсват редиците.

Битката се развила така, както я планирал Епаминонд. Беотийската конница разбила спартанската, а след това петдесетте редици на фланга разкъсали спартанската фаланга и предизвикали бъркотия. Спартанската фаланга се разпаднала и спартанците вече не се биели в единен строй, а всеки сам или в малки групички. В настъпилата суматоха Епаминонд вкарал свещения отряд, след което настанало клане, в което загинали много спартански военачалници, включително Клеомброт. Това бил невероятен случай в историята на Спарта — царят да загине в открит бой!

След още осем години Епаминонд отново побеждава спартанците в битката при Мантинея, с друго построение — клин, но използвал същите принципи — концентрация на удара в едно място, пробив и след това вкарване на резерв от най-опитните бойци. Самият Епаминонд умира в битката, пронизан от дротик. Тиванците така и не се научили как да използват неговите нововъведения в начина на водене на бой и скоро загубват хегемонията си в Елада. Май наистина беотийците са най-тъпите измежду елините, щом пропуснали да се възползват от предимството си, извоювано от този велик човек. Филип обаче се възползвал напълно от новите идеи, приложени от Епаминонд. Три години след Мантинея братът на Филип, Пердика III, който по това време бил цар на Македония, започнал война срещу илирийските племена на запад от Македония. След ожесточена битка македонската армия претърпяла пълно поражение. Загинали над 4 000 войника, между които и царят. За цар бил обявен шестгодишният син на Пердика Аминта, а за регент народното събрание избрало 23-годишния Филип. Страната бил пред пълна катастрофа! Армия на практика нямало. Пари за нова армия също. Всички съседи предявявали териториални претенции към Македония. Именно безнаддеждното положение накарало по-възрастните аристократи да се отдръпнат от властта и да оставят младока Филип да се оправя сам както знае.

Това, което последвало, е едно от най-невероятните събития в историята. Филип показал, че е достоен ученик на великия тиванец и успял да го надмине във всичко. С ценни дарове откупил мира с най-опасните си съседи — пеоните и илирийците. Атиняните и останалите гърци, претендиращи за крайбрежието на Македония залъгал с щедри обещания, които му излезли съвсем евтино — като всяко обещание,

което не се изпълнява. По този начин успял да спечели време, за да събере и обучи нова армия. Филип заменил копията на македонската фаланга с двойно по-дълги, наречени сариси, и обучил войниците на нов начин на бой. Хората се държали в прави редици, като тези от втората и следващите слагали копията си на раменета на войниците пред тях. Освен това Филип обучил войниците си да се движат заедно в строй и да държат щитовете си закачени плътно един до друг. Самите щитове били високи и прикривали войниците почти изцяло. По този начин македонската фаланга се превърнала в стена от щитове и гора от копия, която набучвала всичко по пътя си на тях. На противника, който бил въоръжен с обикновени копия и не можел да достигне до македонските войници с копие или меч, не му оставало нищо друго, освен да побегне пред тази стена или да се надене на нея като прасе на шиш. Накрая противникът неизбежно побягвал. В този момент се намесвал резервът на Филип. За разлика от тиванския „свещен отряд“ резервът на Филип бил конен и се състоял от македонски благородници — хетайри. По този начин много по-бързо се настигали противниковите войници след като побягнат от копията на фалангата, и се посичали.

Ще си позволя един малък коментар. Основният недостатък на македонската фаланга, както и на по-раншната гръцка фаланга, създадена от Ликург в Спарта приблизително 5 века преди Филип — 132 години преди Ромул да основе Рим^[2], — е нейната тромавост, особено на пресечен терен. За да се бие добре, на фалангата ѝ е необходим равен терен, а и тогава тя е доста тромава. Именно пресеченият терен е основната причина за проблемите на Александър в Бактрия и Согдиана. Този недостатък на фалангата става съвсем явен, когато македонската армия се сблъсква с римската при Киноскефале^[3] през 557 година — 5 години след разгрома на Анибал при Зама^[4]. Квинкций Фламинин умишлено избира за бойно поле тази пресечена местност и разгромява напълно армията на Филип V. Това е и краят на македонската фаланга. От този момент римските легиони неизменно побеждават всички източни пълководци, които продължават да използват построение на войската си във вид на фаланга. Този строй вече е безнадеедно остарял и не може да се мери с подвижните римски легиони и кохорти, съставени от добре обучени войници. Ще напомня, че нашата военна организация е създадена от Марк Фурий

Камил, който е бил избран пет пъти за диктатор, и наричан Ромул, баща на отечеството и втори основател на града. При това я е създал около 40 години преди Филип. Само че тогава Рим е бил само един малък град, който се е борел с галите и етруските за своето оцеляване. Пък и не му е тук мястото да се занимавам подробно с военната ни организация и да я сравнявам с македонската. А сега се връщам към историята на Птолемей.

... Веднага щом армията му била обучена, Филип пристъпил към действие. С 10 000 пехотинеца и 600 конника нападнал и покорил Пеония, а след това разбил илирийците. Най-важната придобивка били рудниците край Пангей, в които пеоните добивали злато и сребро. Тези рудници позволили на Филип не само да издържа армията си, но и да привлече сиракузките инженери, които по онова време — малко след смъртта на Дионисий Стария — останали безработни, и да започне да строи обсадна техника. С нейна помощ започва да превзема градовете в Тракия. Могъществото на Филип се крепяло на три неща — модерната армия, обучена да се бие по нов начин, модерната техника и златото и среброто от Пангей, с които Филип плащал обучението и въоръжаването на армията си. Целият доход от рудниците — около 1000 таланта годишно — отивал за армията и обсадната техника и парите пак не стигали. Затова армията трябвало да започне да връща вложените пари чрез завоевания. Отначало на траките и илирите. След това дошъл ред и на гърците. Филип бил толкова успешен пълководец и администратор, че след по-малко от три години след смъртта на брат му народното събрание отнело короната на Аминта и обявило Филип за цар. След битката при Херонея и покоряването на Елада през 416 година^[5] Филип налага на гърците унитарна система на управление. Гръцките градове сключили помежду си „вечен“ мир. Бил създаден съвет на всички гръцки държави без Спарта — синедрион — който се събирал периодично в Коринт. Хегемон на съюза и върховен главнокомандващ бил Филип. Този човек по невероятен начин успял да съчетае две напълно противоположни системи на управление — монархията и републиката. От една страна той си оставал цар на Македония, от друга бил водач на свободния гръцки свят. Именно тази система на управление, съобразена с римските обичаи и традиции, бе наложена на Рим от дядо ми и Август. Разказвам всичко това, за да е ясно как бе формирана новата римска държава при Август и откъде е

бил взет образецът. Проблемът с парите обаче оставал. Хазната на Филип винаги била почти празна, тъй като разходите му били високи, а военната плячка не била кой знае колко голяма. Единственият начин да се решат финансовите проблеми била войната с Персия. И Филип започнал подготовката за нея. Той успял да привлече и гърците в плановите си. От една страна им напомнял, че трябва да отмъстят за поруганите храмове през войните с персите преди век и половина. От друга ги призовавал да освободят йонийските гърци в Азия, които били под властта на Великия цар. От трета им обещавал богата плячка и нови земи за заселване. След по-малко от две години Филип започнал войната. Гърците още набирали войници, македонската армия не била изцяло въоръжена, а Филип прехвърлил авангард от 10 000 войника под командването на Атал и Парменион през Хелеспонт и започнал военни действия в Азия! И тук се намесило персийското разузнаване. Трябва да отдадем дължимото на тайната служба на Великия цар. Ударила точно където трябва и както трябва. Още след гръко-персийските войни персите разбрали, че в открит бой не могат да се мерят с гръцките хоплити и избрали друг подход. Плащали на различните гръцки полиси да се бият едни с други. И пелопонеската война, и останалите по-дребни разправии били финансирани до голяма степен с персийско злато и сребро. Тайната служба на Великия цар правилно преценила, че ако отстрани Филип, коалицията няма да го надживее. Тъй като хазната била празна, а войската без пари не може да изкара дълго, скоро Македония щяла да остане дори без собствена армия. Освен това малко след завладяването на Гърция Филип се бил развел с Олимпиада, майката на Александър, и го отстранил от управлението на страната. В този момент Филип нямал дори наследник! При евентуална смърт на Филип почти сигурно щяла да избухне разправия между Александър и Аминта за царската корона — и двамата имали много и силни поддръжници както в народното събрание, така и измежду знатните македонци. А тази разправия с малко помощ отвън лесно можела да прерасне в гражданска война. А какво представлява тя мисля че не е нужно да обяснявам — току-що излязохме от поредната! Така че най-простият начин да се отстрани опасността бил да се отстрани Филип. И го отстранили. На тържеството в старата столица Еги непосредствено преди потеглянето на армията на изток Филип бил убит от един офицер — Павзаний,

който бил педераст и уж бил обиден на Филип, понеже той не го защитил от подигравките и гаврите на другите офицери. Самият Павзаний бил убит веднага след това, така че не останали никакви следи. Такива типове са идеални за подобни мръсни дела, когато трябва да се прикрият следите. Няма никакви доказателства, че персите са организирали убийството на Филип. Само че те са имали най-голям интерес от него. И за мен няма никакво съмнение, че това е тяхна работа. Както и за Птолемей.

След убийството на Филип нещата до голяма степен започнали да се развиват така, като ги предвиждала персийската тайна служба — коалицията се разпаднала, а Атина и покорените племена веднага надигнали глава. Не предвидили обаче, че Александър ще се справи толкова бързо с проблемите. Ех, ако Август имаше поне една десета от таланта на Александър... Но миналото си е минало.^[6] Само че... само че Птолемей и жрецът Аристандър бързо и без много шум разкарали Аминта, като го обявили за луд, а Александър успял веднага да свика народното събрание и да увещае воините да го обявят за цар. Птолемей разказва, че Аристандър дал на Аминта някаква отвара от билки, от която оня наистина полудял, така че първият проблем — с наследяването на властта — бил решен бързо и ефикасно. След това Александър изтеглил 10 000-ния авангард от Азия. С което заблудил персите, че са постигнали целта си и по този начин получил така необходимото му време. После потеглил срещу разбунтувалите се племена. Александър повтарял действията на баща си, а и на възраст бил колкото него, когато Филип станал регент — 22 години. Скоростта, с която придвижвал армията, била невероятна. Само трима пълководеца след него така ясно са осъзнавали колко важна е бързината в критична ситуация — Анибал, Сула и Цезар. При това Анибал така и не се възползвал от победата си при Кана, а чак на другия ден дал заповед на началника на конницата си да потегли към Рим, но било вече късно. Александър се придвижвал с войските си толкова бързо, че успявал да изпревари вестоносците и сварвал противниците си напълно неподготвени. Въпреки това му били необходими две години, докато заздрави положението си и успее да тръгна на Изток.

По същото време самата Персия преживяла два дворцови преврата, организирани от придворния евнух Багой, и на персийската

тайна служба не и е било до Александър при неразбориите в собствения и двор, а и персите разчитали, че след смъртта на Филип ще са му необходими поне седем или осем години, за да възстанови боеспособността на армията и да организира поход. И то при положение, че успее да намери пари. Когато Александър тръгнал на Изток хазната му била празна. Простите сметки, които Птолемей привежда, показват, че армията на Александър е имала продоволствие само за три месеца. Александър е трябвало да бърза, ако иска да оцелее. За да подчертае, че връщане назад няма и да повдигне духа на войниците си, Александър раздал и последните дребни суми, които имал. Така всички знаели, че пари няма и че войната трябва да храни войската.

За късмет на Александър персите не приели плана за отбрана на Мемнон, който по същество не се различавал от този на Квинт Фабий Максим срещу Анибал, а решили да посрещнат Александър в открита битка при Граник. Птолемей пише, че на Александър ми е било добре известно, че азиатските богаташи били твърдо против плана на Мемнон, защото не искали да разоряват именията си и да прекъсват търговията си по море. И успели да убедят Дарий да приеме открита битка с македонската армия. Именно сведенията за това давали на Александър такава увереност в успеха. Останалото е добре известно. Самият поход е описван многократно в подробности, така че ще си спестя описанието му. Това, което касае разказа ми, са парите. Финансовите проблеми на Александър приключили едва след битката при Иса, когато успял да плени обоза на Дарий. Чак тогава успял да си плати дълговете и заемите. А голямата плячка дошла едва след превземането на самата Персия. Ето каква била: След превземането на Суза Александър получил 40 000 таланта, в Персеполис — 120 000 таланта, в Екбатана — 180 000 таланта. Общата стойност на пляката била 340 000 таланта злато и сребро.^[7] Някои смятат, че това било само злато, но това е невъзможно поради поне две причини. Първата е, че след като направихме оценка на цялото злато, добито в света до този момент, оказа се, че то със сигурност не надхвърля 220 000 таланта — по-нататък ще разкажа как и защо направихме тази оценка. Втората причина е, че разполагахме с надеждни сведения за доходите на персийските царе. Ето накратко за какво става въпрос.

След като завзел властта през 233 година^[8] Дарий I разделил държавата на 20 сатрапии, всяка от които трябвало да плаща данъци в сребро. Само Индия плащала данъка си в злато. Когато Индия била загубена през 374 година^[9]. Ахеменидите загубили златните си приходи. А след 40 години загубили и държавата. Защото именно персийското злато държало гърците и останалите врагове на Персия далеч и ги карало да се бият помежду си, вместо срещу Персия. Вече казах, че след гръко-персийските войни персите разбрали, че не могат да се мерят с гръцките хоплити в открит бой и предпочели вместо да се бият с тях да ги наемат и да ги карат да се бият помежду си. Пелопонеските войни, които съсипали не само Атина, но и цяла Елада, се финансирали до голяма степен с персийско злато и сребро. И когато притокът на злато свършил, а царете не посмели да посегнат на натрупаните вече съкровища... накрая дошъл Александър и завладял всичко. И после умрял. А златото се появило по пазарите във вид на пари.

Да се върнем на данъците в Персия. Както казах, само Индия плащала данъка си в злато. Данъкът бил 350 таланта годишно във вид на златен пясък, промиван в притоците на река Инд. От останалите сатрапии, които плащали в сребро, най-голям бил данъкът на Вавилония — 1000 таланта сребро годишно, след това Египет — 700 таланта. Сатрапиите в Азия и Йония плащали общо 1760 таланта сребро. Общият годишен данък от сатрапиите бил 14 560 таланта сребро, част от което отивала за гръцките наемници в армията на Великия цар, част за подкупи, най-вече в Атина и Спарта, и част отивала в съкровищницата на Великия цар. За разлика от приходите разходите на Великия цар били непостоянни и силно се променяли за двестата години, през които съществувала империята, основана от Кир Велики. Златният запас на Персия бил основно от военната плячка при превземането на другите страни — най-много от Лидия, Вавилония и Египет. Той бил неприкосновен — царете не го пипали, а харчели само златото от Индия. Докато била тяхна.

[1] 379 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] 885 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] Означава буквално „Кучешки глави“ — Б.пр. ↑

[4] 197 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 338 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] Ех, ако нашите пишман политици имаха една десета от таланта на Август... Мечти! — Б.пр. ↑

[7] 8908 тона, ако приемем един талант за 26,2 кг. — Б.пр. ↑

[8] 521 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[9] 380 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ПРИХОДИ И РАЗХОДИ

Тъй като усещам нетърпението ти, читателю, започвам да обяснявам защо златото и среброто са не просто важни, а най-важните неща, които контролирахме. Причините са две — армията и коприната. Обяснявам. След реформите на Гай Марий римската армия вече е професионална и подготовката, въоръжението и заплатите на войниците са грижа на държавата, с други думи на императора, който е проконсул и следователно главнокомандващ на цялата армия. Всъщност заплати на войниците са се плащали още по времето на царете, но те са били съвсем малки. Реални заплати, с които войниците да могат да се издържат, им се плащат едва след реформите на Гай Марий. Това обаче струва много пари. Колко ли? Да разгледаме нещата по времето на Август. След гражданските войни Август остави 28 легиона по 6000 войника и спомагателни отряди — ауксилиии — в които имаше около 150 000 души. Заедно с преторианците това прави около 350 000 човека, които трябваше да бъдат обучавани, въоръжавани, хранени, награждавани, да им се дават пари и земя след завършване на службата. Заплатата на редовия легионер беше 900 сестерции годишно. След изслужване на 20 години служба получаваше 3000 сестерции. Спомагателните отряди бяха предимно от войници от провинциите, които служеха 25 години и получаваха римско гражданство при напускането. За преторианците вече стана дума — служеха по 16 години със заплата 2800 сестерции и получаваха 5000 сестерции при напускане на службата. Армията струваше на империята средно около 300 000 000 сестерции годишно и тези разходи не можеха да се намалят, без да пострада сигурността по границите ни. Тук не влизат подаръците и подкупите, които трябваше периодично да се раздават на войниците, за да не се разбунтуват. Клавдий например трябваше да плати на преторианците по 15 000 сестерции и по 2 000 ауреуса на командирите при избора му за император. Немалка част от текущите разходи Август поемаше от собствените си доходи, без да минават през държавния ерариум. За 44 години Август изразходва над 600 000 000 сестерции — точната сума беше 613 234 000 сестерции — за нуждите на държавата, без тези пари да минават през сметките на сената. Властта е скъпо удоволствие!

Най-много пари наведнъж Август внесе при създаването на военната хазна през 759 година^[1] — 170 000 000 сестерции^[2]. Именно тази сума стана причина да загубим Германия и да се откажем за дълго време от всякакви завоевания. Тъй като след внасянето ѝ на Август почти не му останаха пари в брой, той реши да вдигне данъците и след това първо въстанаха илирийците, а после германците, които унищожиха трите легиона на Вар в Тевтобургската гора, а с тях и целият труд на Тиберий и Друз в Германия пропадна. Истината е, че Август въобще не го биваше в сметките и обикновено решенията, свързани с пари, се вземаха от дядо ми или от Ливия, но в този случай Ливия не можеше да се бърка, тъй като беше жена. Дядо ми пък беше представил две сметки на Август за военната хазна. Едната беше за 70 милиона, и тя беше направена така че да не възникнат никакви проблеми с другите плащания. Другата беше за 100 милиона. Тя натоварваше малко повече стопанството, но можеше да бъде платена и след 3 до 5 години балансът щеше да бъде възстановен. Целта беше да се направи впечатление на народа и войниците с кръглата сума. Август просто трябваше да избере една от двете. И той като много умен избра... и двете. Подписал ги и ги предал на хазната за изпълнение. И си разсипа финансите. Когато баща ми разбра за тая глупост, крещя и бесня в кабинета си цял ден, но нищо не можеше да направи — приказките за щедростта на Август вече бяха плъзнали из целия Рим и решението не можеше да бъде отменено без риск от бунтове в легионите. Помня случая много добре, защото тогава влязох при него, за да разбера защо крещи и троши мебелите, а той ме изхвърли като краставо коте от кабинета, а цицината на главата ми спадна едва след 4 дни, макар че така и не разбрах как се беше появила. Та това недоглеждане на Август ни струваше Германия. Тевтобургската катастрофа беше не толкова военна, колкото финансова! Три легиона не са кой знае каква загуба — в историята си имаме много по-неприятни катастрофи с много повече жертви. По-горе споменах за някои от тях. Просто загубата на Германия съвсем разклати финансите на Август. Не случайно след тази загуба нито Август, нито Тиберий предприеха сериозен опит да си върнат Германия. Тиберий беше страшно ядосан, но нищо не можеше да направи. Просто нямаше достатъчно пари, за да се финансира подобно ново завоюване. А плячката щеше да е нищожна. Племенникът му Германик реши на своя глава да опита и затри повече

хора, отколкото Вар, така че накрая Тиберий го разкара от Германия и го прати на Изток, но оня и там се показва невероятен некадърник. Чак към края на управлението на Тиберий се натрупа достатъчно голям запас от пари, но тогава самият Тиберий беше вече стар и така му беше писнало от разправииите със Сената, че и дума не можеше да става за по-сериозен военен поход. А Калигула пък започна така да пилее събраното, че трябваше да предприема някои доста гадни мерки, за да го спра. Тях обаче ще опиша по-нататък. Така че чак при Клавдий можахме да организираме по-сериозен поход. Само че не в Германия, а в Британия. Защото беше по-богата. При това плячката едва покри разходите. Та ето какво неприятности ни докараха тези големи разходи.

Другите суми бяха най-често текущи. Тези сметки показват, че за доброто функциониране на държавата са нужни пари. Много пари. Проблемът е, че пари се намират все по-трудно и тези трудности с течение на времето се увеличават. Сега ще обясня защо. От държавата изтичат пари и този поток навън не е никак малък. Когато Цезар за пръв път се опитал да определи поне приблизително колко пари изтичат от държавата годишно, изпаднал в ужас. Над 3000 таланта! Най-вече в злато! Причината е в луксозните стоки, които внасяме от изток — благовония, слонова кост, животни, но най-вече коприна. Ако приемем, че общото количество злато в държавата е 100 000 таланта, при такова изтичане след 40–50, най-много 100 години няма да остане никакво злато! И много малко сребро! И търговията ще спре! Защото няма да има пари. А след това ще спрат работа работилниците и занаятчиите. Защото няма да има кой да им купи това, което са направили. И армията няма да я има, защото няма да има с какво да ѝ се плаща. А след като си отиде армията, ще си отиде и държавата. И хората ще подивеят. Не се шегувам. На гърците им се е случило точно това един-два века след Троянската война. И са им трябвали 3–4 века, за да излязат от това състояние, и то чак след като са намерили залежи от сребро и злато и са си осигурили пари, с които да търгуват. След стотина години и нас ни чака същото, ако не вземем мерки.^[3]

Започваш ли да разбираш какви проблеми имахме да решаваме, читателю? Коприната например при пристигането до нашите граници се разменя равностойно на златото — либра коприна за либра злато! Коприната влиза, а златото излиза. Проблемът се задълбочаваше от

това, че над две трети от коприната идва до нас през Партия. Така ние всъщност финансирахме главния си враг! Партия беше и си остава главната военна опасност за нас. Евреите пък бяха — и си остават — техни съюзници и шпиони вътре в държавата ни, затова им отделяхме специално внимание. Най-богатите и влиятелни евреи живеят в Месопотамия от шест века и скрито дърпат конците на всички еврейски общности по света. И контролират търговията. Но историята на евреите ще разкажа по-нататък.

А сега нека задам един прост въпрос — би ли се съгласил обикновеният римски гражданин да не купува източни благовония и коприна, защото по този начин златото и среброто изтича от страната ни и след примерно 100 години в империята няма да има пари — не само златото, но и среброто ще липсва? Отговорът е ясен и няма нужда да навлизам в подробности защо на обикновения гражданин му е безразлично какво ще е състоянието на финансите ни след примерно 100 години, дори и да успее да вникне в проблема и да направи необходимите пресмятания. На нас обаче не ни е безразлично. Задачата ни беше да осигуряваме стабилността и сигурността на държавата и това означаваше сигурност и стабилност не само за момента или за няколко години напред. Канцеларията беше създадена за да пази държавата не само от непосредствени опасности, но и да предвижда такива за много години напред. Изтичането на парите през източните ни граници е точно такава опасност. Това е и причината да отделяме такова внимание на Изтока и да организираме тайните си операции основно там.

Сега, след като обясних главната причина за цялата поредица от странни операции, които бяхме принудени да проведем, вече ще мога да отделям повече внимание на някои подробности, които са важни за доброто функциониране на служби от типа на нашата канцелария. Първо ще формулирам проблема, защото ако не е ясно какво трябва да се реши, не може да се намери и подходящо решение. Основният дългосрочен проблем, който трябваше да решаваме тайно, бе да се запазят и евентуално да се увеличат златото и среброто в държавата. Защото без пари няма търговия, няма занаяти, няма армия, няма и държава. Ако това не ти е ясно, читателю, значи нищо не си разбрал от това, което разказах. Ако е така, този свитък не е за теб. Остави го и иди в цирка да гледаш забавленията на простаците. Вече ти го казах

покрай историята на календара, сега то ги повтарям тук. Колкото до простаците, първата работа, която предложих на Веспасиан, след като потуши бунтовете и пое здраво управлението, беше да направи нов цирк на мястото на Златния дом на Нерон. Така хем ще осигури на тълпата забавления и ще я прикотка, хем ще намери работа на занаятчиите и работниците, а и пленените евреи ще бъдат по-кротки, като ги прати по каменоломните. И никой няма да възразява, защото на мястото на императорския дом ще се построи дом за Римския народ. Да се забавлява и да мирува. Проектът отдавна е готов, пари за започването сме заделили, а строежът ще продължи поне 10 години и ще гарантира спокойствието на Рим през това време. Остава Веспасиан да се съгласи. Ще се съгласи. Защото си знае интереса.^[4] Е, отиваш ли в цирка, или оставаш със стария мърморко и скучната му история? Изборът си е твой. Последствията също.

[1] 6 г. — Б.пр. ↑

[2] А-А-А-А-А-А-А-А-А! Писна ми от тоя! Направо ме побърка с тези числа, докато ги разбира! За да разбереш, читателю, с каква гадост се занимавам, ще обясня! По онова време римляните не са използвали позиционна бройна система като арабската. Римският запис на цифри и досега се използва в някои специални случаи и сигурно ти е познат. Римският запис обаче е много тромав и Афраний е използвал гръцка система, по-точно йонийска, или още александрийска, в която всяка буква означава число, и към 24-те букви са добавени 3 знака — дигамата за 6, копа за 90 и сампи за 900. Така с първите 9 букви и знаци се означават числата от 1 до 9, със следващите числата от 10 до 90, а споследните 9 — числата от 100 до 900. Пишат се само главни, или големи, букви. Ако пред буквата се сложи знак /, това означава числото увеличено 1000 пъти. Например А означава 1, а /А означава 1000, П (пи) означава 80, а /П означава 80 000. Например 2003 ще се запише като /В Г. А //П /В А ще означава 80 002 001. Е, сега ясно ли ти е защо ми идава да отворя прозореца и да започна да крещя?! — Б.пр. ↑

[3] Това подивяване наистина идва, само че след 3–4 века. И продължава около 10 века. Само че в учебниците по история го наричат феодализъм. И не го обясняват с липсата на пари. Някои дори въобще не го обясняват. Все пак фактът, че е настъпило доста по-късно

от прогнозираните 50–100 години означава, че и след Афраний някой се е опитвал да оправи работата. Ама явно се е издънил! — Б.пр. ↑

[4] Наистина се съгласява. Явно става въпрос за Колизея, строежът на който наистина започва по времето на император Веспасиан. И продължава повече от 10 години. Между другото от него е оцеляла едва една трета, и въпреки това и сега изглежда много внушително — Б.пр. ↑

КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

... А аз все пак ще продължа. За тези, които разбират. Ето накратко и какво се правеше, за да се решат тези проблеми:

Първата стъпка в това отношение е поемането на контрола върху сеченето на монети. Август направи точно това — организира сеченето на златни ауреуси и сребърни денарии и сестерции и остави на сената правото да сече само медни асове.

Втората стъпка е ограничаването на потреблението на коприна, благовония и други стоки, които причиняват изтичането на пари. Това става чрез закона против разкоша, а също и чрез личния пример на императора. Връщането към старите домашни порядки от времето на прадядовците ни не беше само прищявка на Август и Ливия! Ако трябва да сме докрай честни, самите ни прадядовци съвсем не са били толкова скромни и непретенциозни, като ги описват анализите ни. Напомням, че историята ни бе внимателно преработена и редактирана от канцеларията! Истината е, че прадедите ни са живели скромно, защото не са могли да си позволят по-разкошен живот. А причината е съвсем проста — в Лациум и в Италия няма нито златни, нито сребърни находища. Така че дълго време не сме имали и достатъчно пари, за да си позволим по-разточителен живот. По-големи количества злато и сребро се появяват в Рим едва след войните с Картаген и след превземането на Македония. И скоро след това римляните започват да пилеят пари. Само че времето на пилеенето вече свършва. Защото парите свършват. Та затова и Август и особено Ливия често се държаха като скръндзи. А също и Тиберий и Клавдий. Имаше и по-драстични мерки. Например оставихме Калигула да отреже няколко богати глави и да прибере наследствата. Това бяха хора, които открито пилееха огромни суми. След това повечето богати хора не смееха да си позволяват много разкошен начин на живот, за да не им се случи същото! Още при Тиберий имаше подобни саморазправи и ние ги допускахме именно поради тази причина. Това обаче са само временни мерки, които не решават проблема, а могат само временно да го ограничат. Затова и никога не сме се занимавали с подобни саморазправи, а само ги допускахме. Пък и самият Калигула беше най-големият пражосник в държавата. Когато хазната започна

застрашително да се изпразва заради прищевките му, оставих заговорниците начело с Касий Херея да го заколят като прасе. И пилеенето на пари спря.

Третата стъпка е в намирането на източници на злато и сребро, които да компенсират изтичането му. Източниците са два — военна плячка и добив от рудници. Военната плячка обаче, колкото и да е голяма, се взема еднократно. Сериозният източник на злато и сребро са мините, стига да ги имаш. Най-големите ни мини са в Испания и ако се поддържат добре, могат да осигурят достатъчно сребро, за да компенсират изтичането му от страната. За съжаление златните находища на наша територия вече са изчерпани почти изцяло.

Четвъртата стъпка е в поемането на възможно най-голям дял от търговията пряко с местата, откъдето идват стоките, за да се намали стойността им. Искахме да заобиколим най-вече партите, защото те използваха златото и среброто, спечелено от търговията с нас, за да въоръжават армията си срещу нас!

Петата стъпка е да започнем сами да произвеждаме тези стоки или евентуално да завладеем страните, откъдето те идват.

И шестата е да унищожим тези, които ни ограбват и печелят от нас — партите и евреите. Имам впредвид да унищожим Партия като държава и да я присъединим към Рим, а самите парти и евреи да разделим на групи така, че да не могат да ни създават неприятности. Така както навремето сме разделили Македония на четири части и вече нямаме неприятности с нея. Цезар е направил същото в Галия. За Картаген и останалите ни провинции няма да говоря — и така всичко е ясно.

Войната в Юдея, която още не е свършила, може би ще реши еврейския проблем, след като нашите тайни операции не успяха. След това, когато държавата се възстанови и укрепне, ще трябва да се захванем и с партите, но това ще е възможно най-рано след 20 години. Лично аз мисля, че ще може да стане след около 40 години — поне така излиза според сметките, които направих. Цезар беше готов да потегли на Изток и вече беше изпратил легионите си в Македония, когато го убиха. След гражданските войни държавата беше толкова разсипана, че не ни беше до война с партите, а и Август се оказа доста некадърен пълководец и партският проблем така си и остана нерешен. Рано или късно обаче Рим ще трябва да го реши — или ще загине.

Защото парите ни изтичат основно там. А без пари няма нито армия, нито търговия. А без армия и търговия няма и държава! Признавам, че заприличвам на стар мърморко като повтарям тези прости истини, но опитът ме е убедил, че хората най трудно приемат простите и ясни истини. За да ги приемат, те трябва да ги почувстват така, сякаш те самите са ги измислили. А за да си повярват на това, трябва често да им се повтарят. Колкото по-често, толкова по-добре. Та и аз сега това правя — повтарям.

Тези шест цели стояха пред нас през всичките години и аз ще се опитам да разкажа как се опитвахме да ги решим.

Изборът на Антиохия, Медиолан и Нови Картаген за места, в които се намираха отделите на канцеларията, беше предопределен преди всичко от тези задачи. Обяснявам:

В долината на Падан се намират най-големите оръжейни работилници на Рим. Семейството на Помпей притежаваше голяма част от тях и оттам беше дошла голяма част от богатствата им, които им позволиха политическото издигане. След като Цезар победи Помпей в гражданската война, канцеларията пое управлението над работилниците и създаде отдела в Медиолан, за да може да ги контролира на място. Защото оръжието е най-скъпата стока и винаги се намират алчни спекуланти, готови да сложат ръка над производството и продажбата му и да си напълнят кесиите за сметка на държавата и на обикновения войник, които са принудени да го купуват на завишени цени. Ние се погрижихме това да не стане. Производството на оръжие стана монопол на императора и печалбата от него отиваше в личната хазна на императора, а сенатът и конниците останаха без този апетитен източник на печалби.

Нови Картаген беше избран по аналогични причини. Вече споменах, че Испания е нашият основен източник на метал — злато, сребро, мед, калай, олово. Древните ибери са всъщност първите металурзи на запад от Египет. Те се научили да получават бронз още 1500 години преди основаването на Рим!^[1] Испания е била главната търговска цел на финикийците още преди Рим да бъде основан. Картаген всъщност е бил основан като междинна база по пътя от Финикия до Испания. Не случайно се намира по средата на пътя. И не случайно пристанището му е толкова удобно. Легендата за Елиса, която уж избягала от Тир и основала града, е една красива приоказка,

която прикрива истинската причина за основаването на Картаген. Вече изясних за какво служат такива легенди. Елиса наистина е съществувала. И наистина е основала Картаген. Но е правела всичко по сметка. И си е правила сметките много добре. Тя наистина се хвърля в пламъците, но не изгаря в тях, а се връща в Тир, откъдето продължава търговските си операции. Впрочем тези приказки за изгаряне и човешки жертвоприношения са в повечето случаи пълна глупост. От 1500 години хората са престанали да принасят човешки жертви на боговете. Освен в случаите, когато народът и жреците съвсем се побъркат. Скачането или хвърлянето в огъня на малки деца в жертва на Ваал например отдавна вече е символично. Всъщност децата не се хвърлят в самия огън а само се прехвърлят през отвор в който гори огън. И попадат в ръцете на жрец, който ги поема от другата страна. Това е ритуал, с който бедните родители в действителност предават децата си на храма и се отказват от правата си над тях. След това тези деца стават жреци или помощници в храмовете, в зависимост от способностите си. Чужденците, които не знаят тези „дребни подробности“ остават ужасени от самия ритуал, тъй като си мислят, че децата наистина изгарят живи в огъня. А самите финикийци рядко говорят за обичаите си пред тях. Отклоних се и разказах това само за да покажа, че обикновено нещата са доста по-различни в действителност, отколкото ни изглеждат или ни се предават от други хора. И част от работата ни беше да проверяваме кое как е в действителност. Самият Картаген става независим от Тир едва след като Навуходоносор превзема Финикия. И веднага започва разпрavia с гърците за контрол над морските пътища. И над Сицилия. А Сицилия е вторият производител на зърно след Египет. Ще напомня, че на Навуходоносор му се е наложило 13 години да обсажда Тир. Но това вече е друга история.

Когато Картаген загубил първата война с Рим, бащата на Анибал превзел южната част на Испания и от местните рудници получавал дохода, необходим за създаването и издържането на армията му. Истината е, че втората война на Рим с Картаген всъщност е частна война на семейство Барка, която се води от армия, набрана отначало в Испания и финансирана с пари, добити в испанските рудници. Самият Картаген не дал дори един изтъркан шекел за тази война и се сетил за Анибал чак когато армията ни се появила в Африка. Чак когато

Сципион превзел Испания, парите за армията на Анибал спрели и той загубил войната. Защото нямало вече с какво да плаща на армията си. Вече споменах в началото на разказа си, че парите на Гай Марий също са от Испанските рудници. След гражданските войни поехме управлението и на тях и затова създадохме управлението в Нови Картаген. И управлявахме тези рудници доста добре. Добивът на сребро от тях беше с над една трета повече от това, което изтичаше от страната при търговията — най-вече в Индия. Нерон зарязва поддръжка им, тъй като си нямаше и понятие от тези неща, а и нямаше кой да му ги обясни. И за петнайсетина години изпадна в такова безпаричие, че нямаше с какво да плати заплатите на войниците. И те се разбунтуваха. Защото празен корем не пази държава.^[2] А ние само помогнахме нещата да станат по-бързо и спо-малко кръв. Защото другата възможност беше гражданска война като тази след смъртта на Цезар. Но за това няма да пиша сега.

Изборът на Антиохия пък е съвсем ясен — там пристигаха всички кеврани от Партия и това беше най-удобното място за избор на източния отдел на канцеларията ни.

Време е да спра за момент и да изясня собствените си възгледи за държавата, тъй като подозирам, че вече си решил, читателю, че нас са ни интересували основно и едва ли не само и единствено парите. Това не е вярно! Парите са най-важното средство, за да може човек да постигне целите си, но те са само средство! Истинската сила на една държава са всъщност нейните граждани! Именно гражданите, а не хората! Защото общият брой на хората в империята е около десет пъти повече от броя на римските граждани. Именно отношението на римските граждани към държавата им превърна Рим в най-голямата страна на света! Ние не превъзхождаме другите народи нито със сила, нито с ум. Гърците са по-умни и по-хитри от нас. Германите и галите са по-силни. Картагенците и финикийците са по-добри търговци и моряци. Да не изреждам всички народи, които сме покорили. Ще кажа само, че всеки от тях ни превъзхожда в нещо. Това, което ние притежаваме, а другите народи не притежават, е именно отношението между държавата и нейните граждани. То е, което превръща Рим в най-великата сила на света. В отделния римлянин това се проявява в характера, в неговия *dignitas*^[3]. Ние се различаваме от другите още от училище! Гърците учат децата си на знания, ние обучаваме характера

им. Защото именно той е важен! Римският войник се обучава поне две години, преди да влезе в битка! През това време нещата, които е научил, са се превърнали в навик. Съзнателното се е превърнало в несъзнателно. Сега ще покажа откъде идва силата ни с една проста сметка. Една обикновена добре обучена армия се бие добре на бойното поле, докато загубите и не превишат 5 процента. След това се разколебава. Ако загубите ѝ надхвърлят 10 процента, тя най-често побягва. Ако армията защитава собствената си земя, понякога тя може да устои на противника и при загуби до над 30 процента. Римският легион от ветерани не отстъпва дори при 50 процента загуби. Нека сега срещнем една обикновена армия от 100 000 човека и 2 римски легиона по 6000 ветерана! Дори ако приемем, че армиите са еднакво обучени — което не е вярно! — и имат равни загуби, — което ще е още по-невярно! — когато и двете страни загубят по 5 000 души, легионите ни все още ще стоят и ще се бият, а противникът ще е готов да побегне! Ако командването на чуждата армия не успее да я спре, тя наистина побягва! Това е и основната тайна на нашите военни победи! Дори и да ни победят, ние не се предаваме! И това се възпитава у нас още в детството, после в училище и накрая в армията. И досега римските матрони изпращат синовете си на война с думите: върни се със щита си или върху него! Или казано направо — бий се и победи или умри! Но не отстъпвай и не бягай! Вярно, че имаме и сурови наказания за дезертърите и страхливите, но истината е, че те много рядко са се прилагали. А и прилагането им е толкова унижително, че нормален римлянин ще предпочете да умре на бойното поле, отколкото да се превърне в обект на подигравки. Дори правилата за децимацията умишлено са направени такива. Именно това отношение между държавата и гражданите е в основата на величието на Рим. Докато го има, ще го има и Рим. Спомни си, читателю, думите на Пир след битката при Хераклея — още една такава победа, и сме загубени! Войните ни с Митридат VI Евпатор, царя на Понт, са великолепен пример за това, което се опитам да обясня. Митридат започва войните си с нас при огромно превъзходство и неизменно яде пердах в открит бой. И от Сула, и от Лукул, и от Помпей. Нека да напомня — първата война Митридат започва през 665 г.^[4] с 250 000 души пехота, 40 000 конника и 400 кораба. Сула тръгва срещу него две години по-късно с 5 легиона — 30 000 души. Съотношението е 1:10. Въпреки това при

Херонея Сула разгромява Митридат напълно. Картината не е по-различна и при втората и при третата война на Митридат с Рим. Когато синът му Фарнак през 707 г.^[5] започва нова война срещу нас, Цезар с три пъти по-малка армия го унищожава толкова бързо при Зела, че докладът му до Сената се състои само от 3 думи: *veni, vidi, vici* — дойдох, видях, победих. Това не е високомерие или хвалба, а проста констатация на професионално свършена работа. За да може обаче това отношение между държавата и гражданите да работи и да съществува, трябва и средства. Защото един войник става войник с подготовката си, но и с екипировката си. И някой трябва да се грижи и за подготовката, и за екипировката. И този някой сме ние. Или поне бяхме ние.

След като изясних откъде идва нашата сила и превъзходство, в разказа си стигам до една неприятност за нас. Има и друг народ, който също е готов да се бие до смърт. Само че не за страната си, а за религията си. Става дума за евреите. Те са фанатици. Имат дори особена секта, нарича се зелоти, които убиват всеки, за когото решат, че им е враг, без да се притесняват че самите те ще бъдат убити. Понататък ще разкажа подробно за религията им и за нравите им, сега ще наблегна на факта, че те са готови да се бият до последния човек, когато тръгнат на война. Евреите са единственият народ в империята, готов да се бие до последния човек, и това е една от причините те да са толкова опасни за нас. Войната в Юдея, която още не е свършила, го показва. Затова и им отделяхме толкова голямо внимание. Затова и проведохме операцията с Йешуа. Те си искаха Машиях! Е, дадохме им го! При това такъв, какъвто е удобен на нас!

Всъщност въпросът за отношението между гражданите на една държава и нейните институции е по-сложен и се определя до голяма степен от начина, по който хората осигуряват прехраната и другите си нужди. Тъй като именно тук се коренят и самите устои на всяка държава, а хората не се замислят над тези отношения, а ги приемат за дадени от боговете или от прадедите, които са основали държавата, ще разгледам този въпрос по-подробно. Все пак хората се събират да живеят заедно и създават държава за да оцелеят. Именно оцеляването — на отделния човек, на семейството му, на държавата му, — е в основата на всички човешки действия. Включително и на моите. А оцеляването започва с осигуряване на прехраната. Как става това?

[1] Около 2200–2300 години пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] И ние си имаме такава поговорка — празна раница не пази граница. Ама тия ахмаци в парламента и правителството ги е еня само тях кой да ги пази. И си въобгъзват, че НАТО ще ги опази. Е, ще поживеем, ще видим. — Б.пр. ↑

[3] Буквалният превод на думата е гордост, но явно става въпрос за нещо друго — смисълът не е този, който ние влагаме в думата. По-близка по значение е думата достойнство. Само че колко от днешните политици, пък и не само те, знаят какво означава? — Б.пр. ↑

[4] 89 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 47 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

АНТИЧНАТА ИКОНОМИКА

Най-общо погледнато има три начина човек да си изкара прехраната с труд:

Първият е чрез лов и отглеждане на животни. Той е най-прост, но и най труден. При него човек и сам може да се справи с повечето проблеми, но от друга страна работата е много, а животът му е тежък и несигурен. Повечето варвари живеят точно по този начин. Именно простотата на живота им и липсата на силна взаимна зависимост помежду им определя и липсата на държава при повечето от варварите. Понякога те се събират на племена и създават съвсем примитивна организация, защото по-сложна не им е необходима. Истината е, че варварите не са по-глупави от нас. Те нямат изградена държава, нито писменост, защото тя просто не им е необходима, за да оцелеят на този свят. Събират се в големи племена и племенни съюзи и създават сложна организация само когато им се налага да воюват. Често след като войната свърши, съюзът се разпада, ако се върнат там откъдето са дошли. Или прераства в държава, ако останат на мястото на завладения земеделски народ. При това тази държава приема повечето от институциите и обичаите на управлението на завладяната предишна държава. И в това няма нищо случайно. Защото, както вече споменах, хората се събират и изграждат държава и общество, за да живеят по-леко и по-сигурно. А това се свежда основно до две неща — първото е осигуряване на храна, облекло, покрив над главата, а второто е защита от външни врагове и от лоши съседи. При варварите тези неща отделният човек или малка група от хора — например семейството — може да си ги осигурят и сами. Ако някой по-силен враг ги нападне, те могат просто да избягат на друго място. Затова и варварите не се организират в държава така, като сме с организирани ние например. Тя просто не им е необходима.

Вторият начин човек да си изкара прехраната с труд е земеделието. Именно отглеждането на растения дава на човека сигурността в утрешния ден, която ловът и отглеждането на животно не могат да дадат. Защото щом си си прибрал реколтата на сигурно място, вече имаш какво да ядеш и утре, и след една седмица, та дори след цяла една година. А понякога и за повече време! Само че този

начин на прехрана изисква и много предварителна подготовка, и голяма организация. А и ако те нападнат, не можеш просто да побегнеш и да зарежеш всичко. Значи ще трябва да го защитаваш. Ще вдигаш стени, зад които да се скриеш, ще строиш големи сгради, в които да можеш да пазиш зърното, и ще си готов и да отделиш част от това, което си прибрал, за да се издържат други хора, които да те пазят — и не само теб, но и семесйтвото, и имота ти. По-нататък ще разкажа по-подробно какво е ставало в някои държави — например в Египет. Важното сега е да се разбере, че този вид труд изисква хората да се обединяват в големи групи и да си разпределят различните задачи помежду си. Някой трябва да копае и поддържа каналите за напояване, друг да се грижи за границите между отделните ниви и за пътищата помежду им, трети да подготвя сечивата...

Така стигаме и до третия начин за прехранване с труд. Чрез занаят или търговия. Той възниква след втория, чак след като от една страна е възникнала необходимост от специални инструменти и умения за тяхното създаване, а от друга хората са могли да произвеждат редовно повече храна, отколкото им е необходима, така че да могат да разменят излишъка си за нещо друго — инструмент, дреха, накит... Така постепенно след земеделието възникват занаятите, търговията и накрая държавата. Защото част от хората започнали да се занимават именно с организирането на производството, размяната и опазването на това, което другите създават. И да създават правила кое как да става, и да контролират спазването на тези правила. А именно това е и държавата.

Човек може да си изкарва прехраната чрез занаят или търговия само там, където другите хора произвеждат повече храна, отколкото им е необходима и са склонни да разменят излишъка си за това, което той може да им предложи! Разбира се, и варварите също имат някои излишъци — особено от кожи на животни, които убиват при лов, и ние търгуваме и с тях. Но тези излишъци не са постоянни и не са в големи количества. Затова и занаятите при тях са по-примитивни или направо липсват. А търговията се извършва от чужденци. Финикийците, гърците и евреите отдавна са поели тази търговия.

Има разбира се и други начини за прехрана. Можеш да ограбиш съседа или — ако сте много, добре въоръжени и ви стиска — цяла държава. Този начин обаче не е свързан с произвеждане на храна или

нещо, което може да се размени за храна. Освен това е и опасен — повечето хора не са склонни да отстъпват това, което притежават, без съпротива. Затова и грабежът не може да бъде постоянен. Въпреки това той съществува откак съществува възможността за грабеж. Всъщност повечето войни, които са водени, са били именно с цел да се ограби някое богато племе или държава.

Това, което искам да изясня, е че видът на държавата и отношенията между гражданите и самата държава зависят най-вече от това по какъв начин хората в нея си осигуряват прехраната. Вече казах, че ловът и отглеждането на животни не изискват създаване на сложни отношения между хората. И затова и те не се организират в държава. Затова и народите, които си изкарват прехраната предимно по този начин фактически нямат държави. Народите на север и североизток от нас са предимно такива.

Да разгледаме двата други начина да си изкараш прехраната. Те определят и два вида държави, в зависимост от това кой начин е по-важният в конкретния случай. Разбира се във всяка държава ги има и земеделието, и занаятите и търговията. Важното е кое е преобладаващо и кое се смята от хората за по-важно. Някои държави са с преобладаване на земеделието. В тях, особено там, където има един основен източник на вода, какъвто е Нил за Египет или Тигър и Ефрат за Месопотамия, е необходима голяма организация, за да се осигурят добри добиви. Там държавата е силна, отделният човек е обикновено поданик, а не гражданин, и властта и собствеността принадлежат на една малка група хора, начело с цар. Групата може да бъде от жреци — като в Египет или Месопотамия, или от благородници — като в Персия едно време или сега в Партия. По-важното е, че те контролират земята и водата и като следствие — цялата държава. В други държави по-важни и по-престижни са занаятите и търговията. Такива са Финикия, Елада и Картаген — преди да го разрушим. Такъв е бил и Крит преди 15 века. В тези държави отделният човек не е поданик, а гражданин. В тях няма цар, който да е с неограничена власт. Хората се събират периодично и заедно решават проблемите на държавата си. Обикновено има една малка група от по-богати граждани, които държат в ръцете си по-голямата част от богатствата и властта в държавата, и една група от пълноправни граждани, които нямат голямо богатство, но могат сами да си изкарват прехраната и участвуват в

управлението. По-голямата част от интересните събития в такъв тип държава се свеждат до боричкания и разпавии между тези две групи граждани — малката група на богатите и по-голямата група на свободните и независими, но по-бедни техни съграждани. Жените и робите разбира се нямат никакви права, тъй като нямат собственост и не могат самостоятелно да се прехранват.

Е, стигам и до нас. Какво представляваме ние като държава? Имаме и земеделие, и занаяти, и търговия, като никой от тези начини на прехрана не се е наложил безусловно над другите. И това се вижда и от структурата ни като общество. Сенаторите са едри земевладелци, които обаче нямат право да се занимават с търговски операции! А с търговия и организиране на работилници се занимават конниците. Всъщност борбите между конниците и сенаторите, които накрая прераснаха в гражданска война, са именно борби между начините на производство — кой да доминира над другия! И голяма част от работата ни всъщност се състоеше в регулиране на тези отношения и спиране на вътрешните разпри. Как го направихме? Схемата беше проста, но отне много време. Поехме управлението на всички големи мини и работилници в държавата, а също и голяма част от търговията с другите страни и по този начин отнехме силата на конниците. А сенаторите... те бяха малко и лесно се контролираха. А и тъй като една голяма латифундия не може да се управлява добре от Рим, те трябваше да избират — или да си стоят в именията и да не се бъркат в държавното управление, или да отидат в Рим и да оставят управлението на подготвени хора. Които обикновено бяха хора на канцеларията — най-често бивши роби, обучени от нас. Така постепенно канцеларията пое управлението на повечето важни имения, мини и работилници и лиши амбициозните типове от средства за политически игри. Като нямаш пари, не можеш да подкупиш народа да гласува за теб. А и заем няма откъде да вземеш — ние държахме и по-голямата част от наличните пари в брой. Именно тези „дребни“ подробности в действителност осигуриха вътрешното спокойствие и сигурност за почти 80 години след гражданските войни. И именно равновесието между тези начини на прехрана ни прави толкова силни като държава.

ИСТОРИЯТА НА ПАРИТЕ. МЕРКИ И ТЕГЛИЛКИ

А сега ще се върна на начина, по който решавахме проблемите, които формулирах по-горе. Ще започна с първия проблем: със сеченето на монетите и оценката на златото. Едно от първите неща, които всеки разумен управител прави след като поеме управлението, е контролът на парите и тяхното сечене. Ще разгледам накратко как е ставало това в различните страни и в Рим.

Какво всъщност представляват парите? Въпросът може и да изглежда глупав, но не е. Парите са това нещо, което хората приемат за ценно и са готови да разменят своите предмети или умения за него, за да могат пък него на свой ред да разменят за нещо, което им е нужно. Те са посредникът, без който размяната на предмети и умения е просто невъзможна. Там където има размяна, там има и пари! Ясно е, че самите пари трябва да бъдат ценни — иначе хората просто няма да ги приемат.^[1] Отначало хората са използвали за пари някаква стока, най-често добитък. Самата ни дума за пари — *rescunia* — идва от *rescus* — добитък. След време хората се научили да обработват металите: мед, сребро, злато, около, около 3000 години преди основаването на Рим — и веднага започнали да използват металните слитъци като пари. Причината е съвсем проста — металите не стареят и не се променят за разлика от добитъка, могат да се леят в различни форми и да се делят на части с произволна големина и тегло, като ценността на отделния метал е пропорционална на теглото му. Три метала се наложили като пари: медта, среброто и златото. Оставало само да се даде съотношението между отделните метали. Това ставало обикновено със закон във всяка държава. Нещо повече — историята на всяка държава по същество започва именно с установяване на някакви правила за парите и данъците. Първият египетски фараон например — Менес — е обединил страната 25 века преди основаването на Рим, и пак от онова време са и първите златни слитъци с печат, удостоверяващ теглото и чистотата им. Това са и първите известни пари в историята! Дълго време хората използвали обикновени слитъци от метал за пари, като при пазарене просто се премервало нужното количество метал срещу

съответната друга стока. Малко след основаването на Рим в Лидия били измислени монетите, които се разпространили много бързо по целия свят. Предимствата им са съвсем явни. Първо не се налага отмерване на метала и рязане, ако слитъкът не е с подходящо тегло, и второ, държавата, която е отсекла монетата, гарантира количеството и качество на метала с рисунката. Именно фалшификациите на метални късове — например оловен слитък, който е позлатен само отгоре, но се представя на пазара като златен — принудили цар Гигес да започне сеченето на монети. Римляните също започнали да използват пари практически веднага след основаването на града. Първите ни пари са били медните асове. Били са слитъци, тежки по една либра с някаква рисунка, отпечатана на тях — най-често бик. През ранната република един бик е струвал 100 аса или 100 либри мед^[2]. Най-древните асове, с изображение на Янус и на прора — нос на кораб — на обратната страна, нашите прадеди са смятали, че са били измислени от самия Янус, двуликия бог, в чест на Сатурн, който пристигнал в Италия от Крит на кораб. Да напомня, че преди металите именно говедата са били използвани за пари, и че името Италия идва от vitulus — теле — в древността се е произнасяло Виталия и означавало Страна на телетата. Постепенно асът губи от тежестта и съответно от стойността си и през 485 година^[3] започваме да сечем сребърни денарии по образец на гръцките драхми, за които ще спомена по-долу. Един денарий е тежал $1/72$ от либрата и е бил изцяло от сребро. Приравнявал се е на 10 аса или на 4 сестерции. Много рядко са се секли златни ауреуси. Цезар е първият римски държавник, получил правото да сече ауреуси със своя образ. Август, както вече споменах, пое изцяло сеченето на златни и сребърни монети, като един ауреус се фиксира на $1/40$ от либрата^[4] злато и е равен на 25 денария или 100 сестерции. От времето на Август съотношението на различните римски монети вече е фиксирано и ще го припомня накратко. Един ауреус е равен на 25 денария. Един денарий е равен на 4 сестерции и това е най-честата надница за един работен ден в държавата ни. Една сестерция е равна на 2 аса и половина. Един ас е равен на 4 кодранта, а едим кодрант е равен на две минути или лепти. Лептата е най-малката медна монета, която се сече в империята. Най-голямата ни парична единица е талантът и когато имаме впредвид парична сума, а не тегло на златото или среброто, приравняваме един талант на 15 000

сестерции или 6000 денария, по образа на гръцките драхми. Повечето хора не правят разлика между теглото на благородния метал и стойността му, но разлика има и по-нататък ще разкажа откъде идва тази теглова и парична система, която е 1000 години по-стара от Рим. Никой друг освен императора вече няма право да сече златни или сребърни монети. Причината за това беше — и си остава — съвсем проста. Най-лесният начин за намиране на пари е тяхното подправяне! Подправянето им от частно лице е едно от най-тежките престъпления и всички държави го преследват много жестоко. Между другото циникът Диоген — оня същия с бъчвата, дето казал на Александър да се отместе, че му закрива слънцето, — та Диоген на млади години е бил фалшификатор. Накратко — баща му бил богат гражданин на Синопе, но започнал да сече фалшиви пари и привлякъл в тази дейност и Диоген. След като ги хванали, бащата бил затворен и умрял в тъмницата, а Диоген като съучастник бил изгонен от Синопе и след време се заселил в Коринт и започнал да осмива и отрича всички общоприети норми на поведение. Вече споменах по-горе, че именно за да спре или поне да затрудни фалшификаторите, лидийският цар Гигес измислил монетите с изображение на тях около 100 години след основаването на Рим! Явно проблемът по онова време е бил много сериозен, тъй като почти едновременно с Гигес монети с изображение на кукумявка започнали да секат в Егина, а само около 20 години по-късно повечето гръцки градове започнали да секат монети във вида, който и сега познаваме и използваме. Напомням, че преди това за пари се използвали късчета метал с определено тегло — със сигурност първият фараон Менес е използвал такива. Самите имена на парите са останали от тегловите единици. Ще разкажа как е станало това, както обещах малко по-горе. Около 1000 години преди основаването на Рим халдейският цар Хамурапи издава първите писани закони в историята^[5]. В тях фиксира и отношението между тегловните единици. Запомни, читателю, името на Хамурапи. То е много важно за нас и не само заради законите. Ако успея да завърша разказа си, ще го срещнеш отново.

Самото име талант означава теглилка. Това всъщност е гръцкото име. В самия Вавилон думата е била „билту“. За талант се приемал средния товар, който един здрав човек може да носи в продължение на поне един час. Тъй като хората са различни и могат да носят различни

тежести, за да се избегнат недоразуменията и разпериите се наложило да се изработи еталон за таланта. Еталонът бил във вид на каменна патица, която се вдигала за шията и се слагала на везните. Този еталон се пазел в храна на бог Мардук, който пък се намирал на върха на Зикурата. След като Ксеркс разрушил Зикурата след едно въстание във Вавилон, еталонът бил загубен, така че сега имаме няколко различни таланта. Един талант съдържа 60 мини, една мина съдържа 60 сикли, или шекели. Освен това понякога вавилонците са използвали мярката шеум, или ше, което означава буквално зърно, като са приемали, че една сикла съдържа 180 шеума, или зърна. По-късно гърците разделили мината на 100 драхми, а една сребърна драхма разделили на 6 обола. Оригиналният талант на Хамурапи е с около $1/8$ по-тежък от нашия — ние сме възприели най-разпространения в Гърция, т.нар. евбейски талант, от търговията ни с градовете от Велика Гърция на юг от Рим.^[6]

Доста дълго сме се питали в канцеларията защо халдеите са избрали 60 като основно отношение в своята система от мерки и числа. Накрая открихме причината. Халдеите, също като нас, се образували от сливането на 3 племена. Двете по-малки смятали, като събирали на групи по 10 — както египтяните, гърците и нас. Най-голямото и най-старо племе обаче — шумерите — използвало групи по 12. Начинът на броене е дори по-лесен от нашия. С палеца на дясната ръка броиш последователно фалангите на четирите други пръста на дясната ръка, като започнеш от кутрето. 4 пръста по 3 фаланги правят 12. С лявата ръка по същия начин броиш групите по 12. Така човек може с двете ръце да брой до $12 \times 12 = 144$. Когато Хамурапи трябвало да създаде система, удобна за целия народ, избрал за основа най-малкото число, което съдържа цял брой групи и по 12, и по 10. Това е числото 60. Ако човек се запознае по-подробно с халдейската система на броене ще види, че в нея като подгрупа на групата от 60 е останала и групата от 10, и групата от 12. Има и друга причина за избирането на 60 като основа. И тя е на небето. Вавилонците разделят кръга на 360 градуса, защото годината има 365 дни и за един ден слънцето се премества на около $1/360$ от пълния кръг по небето. Само че освен слънцето, и други тела се местят по небето. Най-бавно се местят Юпитер и Сатурн. Юпитер прави една пълна обиколка за 12 години, и следователно за едно денонощие изминава средно около $1/12$ от градуса, а Сатурн

прави една пълна обиколка за около 30 години и за едно денонощие изминава около $1/30$ от градуса. Лесно се вижда, че ако искаме да мерим отместванията на всички тела в цели единици, най-удобно е да вземем за мярка $1/60$ от градуса — това е дъговата минута. Тогава Юпитер се отмества на 5 минути, а Сатурн — на 2 минути в денонощие. И тук групите по 60 се оказали удобни за мерене. Вавилонците са допуснали една много неприятна грешка при меренето на времето. Те са приели, че денят и нощта са равни, и ги разделили на по 12 равни части, като по този начин денонощието станало от 24 части. Всяка от тези части разделили на 60 по-малки, а всяка от новите части на още 60^[7]. Само че... само че денят и нощта не са равни по дължина! През зимата денят е по-къс от нощта, а през лятото е обратно. Денят и нощта са равни по продължителност само два пъти в годината — през пролетното и есенното равноденствие, които са на 21 март и 23 септември. Във Вавилон разликата в продължителността не е много голяма и трудно се забелязва, но в Рим е съвсем лесна за отбелязване. И колкото по на север се отива, толкова тази разлика става по-голяма, особено в дните около зимното и лятното слънцестоене. Ако се отиде много на север, има места, където през лятото слънцето не залязва, а през зимата не изгрява. Не се шегувам. Бил съм там и съм го видял. А причината е, че Земята е едно огромно кълбо. Дори знам точно колко огромно е. Но за тези измервания ще разкажа малко по-нататък. А сега се връщам при парите.

Хамурапи пръв фиксира и отношението между златото и среброто. 1 мина злато се равнява на 13 и половина мини сребро. Това съотношение почти не се е променяло вече 1 800 години. А защо Хамурапи е избрал това съотношение? Открихме две възможни причини. Първо, защото по онова време чистото злато било рядкост в Месопотамия, и е идвало само от Египет. За размяна и оценка се е използвала предимно естествена сплав между злато и сребро, която се е добивала в Азия. Гърците я наричат електрон. В нея златото е средно 72 теглови части от 100. Ако приемем тази сплав за 10 пъти по-скъпа от чистото сребро — а вавилонските търговци правели точно това! — тогава чистото злато трябва да бъде 13 пъти и половина по-ценно от среброто. Много хора не правят разлика между чистото злато и електрона и приемат, че златото е 10 пъти по-ценно от среброто.^[8] Казах, че има и друга възможна причина. По онова време най-скъпият

метал е бил... желязото. Около 100 години преди Хамурапи ковачите в страната на хетите се научили да обработват желязото. Това било едно племе, подчинено на хетите, което се наричало халиби, и което се занимавало точно с добив на метали. Халибите живеели в страна, която се наричала Кицувадна. По онова време желязото се добивало много трудно, в много малки количества, и било много скъпо. Хетите забранявали то да се изнася, защото така имали предимство при изработката на оръжие. Въпреки това обаче самите те понякога нарушавали собствената си забрана, за да получат злато или сребро, когато не им достигали. Желязото се разменяло 3 пъти по-скъпо от златото и 40 пъти по-скъпо от среброто. Това съотношение било фиксирано от хетските търговци, които държали монопола над желязото. Трябвало да минат повече от 5 века, за да бъде унищожена държавата на хетите, след което халибите се пръснали по света и останалите народи също се научили да получават желязо и да го обработват. Тъй като по онова време желязото било много малко, а и е нетрайно, то много рядко се е използвало за правене на пари. По известни са само спартанските железни монети. Затова и Хамурапи, който не е имал достъп до по-големи количества желязо, не е фиксирал отношението на другите метали към желязото, а само е пренесъл отношението между златото и среброто и отначало получил 1:13 и една трета, но за удобство при пресмятането е приел отношение 1:13,5. Коя от двете причини е истинската не можахме да разберем. Пък и не е толкова важно. Така че няма да се занимавам повече с това съотношение.

Не така стои въпросът с медните пари и с относителната им ценност спрямо златото и среброто. Тъй като медните пари служат само за закупуване на дребни предмети, тяхната стойност често се променя и зависи както от количеството мед в държавата, така и от боря на хората и от плодородието на земята. И от още куп други неща. Вече споменах за обезценяването на нашите асове. По времето на Хамурапи една мина сребро се е приравнявала на 240 мини мед. По времето на гръко-персийските войни съотношението вече е 1:72, а при Александър Велики 1:96.

Контролът над парите е бил много строго регламентиран от Хамурапи в законите му. Причината е била съвсем проста: Халдеите не притежавали никакви мини за добив на метал и всичко — злато,

сребро, мед и други метали — се внасяло от други страни. Това налагало много строг контрол от държавата, за да не остане без пари. Ясно е, че не сме били първите, сблъскали се с такива проблеми. Самата държава обаче, която така строго се бори с фалшификаторите, доста често в лицето на своите управници фалшифицира парите, когато не може да намери средства. При това го прави по най-различни начини. Ще спомена на първо място Дионисий Стария. Ето какво всъщност е направил: През 349 година^[9] Дионисий бил избран за стратег-автократор на Сиракуза, за да води войната срещу Картаген в Сицилия. Дионисий, който бил много мнителен човек и постоянно се страхувал от заговори, се доверявал повече на техническите новости, отколкото на хората си. Именно той събрал инженери от всички гръцки колонии и им поръчал да разработват най-различни военни приспособления. Само че тази работа струва пари. При това много пари. Дионисий си решил проблема с парите по следния начин: под страх от смъртно наказание задължил жителите на Сиракуза да предадат в хазната всички свои пари. След това насякъл нови монети, като обявил една нова драхма за равна на две стари. Когато жителите на Сиракуза дошли да си приберат новите пари, те получили половината от това, което били предали, ако го мерим на тегло. С другата половина Дионисий заплатил за новите машини. Вече споменах, че след смъртта на Дионисий през 387 година^[10] инженерите останали без работа и малко по-късно били наети от Филип, бащата на Александър. Заслужава си да спомена, че именно парите, похарчени от Дионисий, Филип, Александър и Птолемиите са в основата на съвременната гръцка наука. Без тях и без парите, които те са похарчили за техника и наука нямаше да ги има нито Евклид, нито Ератостен, нито Архимед. А стрували ли са си те парите? Само Архимед ни създаде повече неприятности при обсадата на Сиракуза, отколкото биха ни създали 5 легиона ветерани, а не струвал на Хиерон дори и една хилядна от тяхната издръжка. За съжаление ние римляните пренебрегваме математиката и предпочитаме да обучаваме децата си на реторика и граматика. В канцеларията се опитваме да компенсираме липсата на математически и инженерни знания у офицерите си и наемаме най-добрите гръцки математици да ни обучават, но ние сме много малко.

След това поредно отклонение се връщам на проблемите с парите. Най-простият начин да се увеличи количеството на парите в държавата е като се намали теглото на монетите, или като от едно и също количество метал да се отсекаят повече монети. Намалването на теглото на парите е често срещано и в нашата история. По-горе споменах за медните асове от ранната ни история. Най-честата фалшификация обаче е подмяната на златото и среброто с друг метал при сеченето на монетите. Най-често се взема бронзов или оловен диск, от двете му страни се слага тънка сребърна или златна обвивка, и след това се отсича монетата. Сеченето на такива пари, наречени субератни, станало доста разпространено преди около 3 века, когато на държавите, включително и Рим, не им достигали пари за издръжка на армиите им. Подобни фалшификации обаче решават само временния недостиг на пари и се отразяват ужасно на държавата след време. Работата е там, че хората престават да вярват на парите, които държавата сече и не търгуват с тях, а следователно и постепенно спират да си плащат данъците! Ако човек не използва пари, защото не им вярва, значи няма такива и ти не можеш да му прибереш част от тях като данък! Именно затова поехме такъв строг контрол над сеченето на монети и римските монети се славят като най-надеждните пари по света. Хората охотно търгуват с тях чак до Индия и ние получаваме приходи от това — като данъци и печалба от търговията, а също и от самото сечене на парите. Самото сечене на добри пари е много трудоемък и скъп процес и организирането му ни струваше много време и средства, но се изплати напълно с времето. Изместихме главната работилница за сечене на монети от Рим — беше в храма на Юнона Монета — в Лугдун^[11]. По този начин отрязвахме достъпа до сеченето на монети на римските магистрати и така предотвратихме злоупотребите им. Сега вече само императорът може да злоупотреби с теглото и съдържанието на монетите. За съжаление Нерон направи точно това, когато започна да изпитва недостиг на пари. И вместо да си реши проблема, само го влоши. Истината е, че хората съвсем ясно съзнават разликата между добрата и некачествената монета и я оценяват. Една наша монета се оценява с около една четвърт по-скъпо, отколкото струва златото или среброто в нея именно защото е добре направена. Ценността на парите ни обаче означава също така, че част от тях ще напуснат границите на Римската държава и ние няма да

разполагаме с тях. Колкото повече пари напускат държавата, толкова по-малко ще останат и толкова по-трудно ще става плащането и търговията ще замира. За да намалим изтичането, се заехме и с търговията извън границите ни. Успяхме да намалим потока от изтичащи пари около 6 пъти и практически го изравнихме с потока от пари, които сечахме от добития метал от Испания. При Нерон обаче всичко се разпадна и потокът навън надхвърли дори трите хиляди таланта годишно от времето на Цезар, а добивът в Испания спадна около 3 пъти, защото нямаше кой да поддържа работата в рудниците както правехме ние. Новият император Тит Флавий Веспасиан ще се види в чудо, докато стабилизира финансите на страната след тази разсипия. Резервът ни ще му помогне донякъде, но изтичането за последните 10 години надхвърля 40 000 таланта, а това е прекалено дори за нас. Строежът на новия цирк на мястото на Златния дом на Нерон донякъде ще помогне да се стабилизира положението, като създаде работа на занаятчиите и държавните роби и докара част от парите обратно в Рим, но само донякъде. На Рим му предстоят тежки времена.

След като накратко описах какво се прави по първия въпрос — прекия контрол над парите и тяхното сечене, започвам с третия — оценката на източниците ни на злато и сребро. Втория — намаляването на употребата на коприната и на другите стоки от Изток — не беше наше пряко задължение и ние оставяхме Август и наследниците му сами да търсят начини за решаването му, като само им съдействахме при най-деликатните случаи. Вече споменах за някои от методите за решаването му, но наблягам на това, че ние избягвахме да се замесваме в тези саморазправи. Все пак ако един човек има пари, редно е сам да решава кога и за какво да ги харчи. И ако държавата започне да му се бърка в това му право, той пък ще търси начини да си скрие парите и да ги харчи тайно. В крайна сметка губеща е пак държавата, защото няма да си получи данъците от тези пари. Затова и избягвахме да се бъркаме в решаването на този проблем.

[1] Това май не е много ясно. Днешните хартиени пари — банкнотите — не представляват никаква ценност сами по себе си. Човек даже задника си не може да избърше с тях. Но все пак хората ги приемат. Сигурно доста интересна дискусия щеше да стане, ако

Афраний можеше да види днешните пари и начините на работа с тях!
Но да не се отплесваме! — Б.пр. ↑

[2] 1 либра, или римски фунт, е тежала 327 грама. — Б.пр. ↑

[3] 269 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 8,18 грама. — Б.пр. ↑

[5] Според учебниците по история това наистина е станало през 1755 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] Да въведем малко ред: един билту — или талант = 30,3 кг, една мина = 505 гр., един шекел = 8,4 гр. Един шеум = 0,046 гр. — това са най-често приеманите стойности на вавилонските мерки за тегло, а евбейският талант се приема за 26,2 кг. — Б.пр. ↑

[7] Ето и точният превод на латинските имена на мерките за ъгъл и време: gradus — стъпка, стъпало, minutus — малък, дребен, secunda divisio — второ деление. Няма да коментирам. — Б.пр. ↑

[8] В момента съотношението е около 1:60, 1:80 — една тройска унция злато върви около 270–350 долара, а една тройска унция сребро около 4 долара и 50 цента до 5 долара, като се променя всеки ден — златото е станало около 5–6 пъти по-ценно спрямо среброто. Направих историческа справка за съотношението злато-сребро. Ето я накратко за някои години: в 1700 година 1:14,8; в 1800 г. 1:15,7, в 1900 г. 1:33,3; в 1930 г. 1:53,7; в 1940 г. 1:99,8; в 1960 г. 1:38,3, в 1980 г. 1:29,8. А, освен това разбрах и откъде идва името електрон. — Б.пр. ↑

[9] 405 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[10] 367 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[11] Монета означава предпазваща — именно от работилницата в храма на Юнона Монета идва името монета за металните пари. — Б.пр. ↑

ИСТОРИЯТА НА ЗЛАТОТО

И така — проучихме къде и колко метал — най вече злато — се е добивал на територията на Римската държава и не само на нея. Оказа се че запаси от сребро и мед имаме достатъчно и в близките 200 години само рудниците в Испания ще ни осигурят достатъчно метал, за да покриваме нуждите си от сребро и мед, ако запазим тези добиви, които имаме в последните 100 години. Не така обаче стоят нещата със златото. Налага се да разкажа накратко историята на този метал, без който просто не можем и от който сме толкова зависими, защото всички по-големи сделки и плащания стават в злато — среброто е за ежедневните дребни сделки.

Първата страна, започнала да добива злато, е Египет. Още 2500 години преди основаването на Рим фараоните са организирали добив на злато, който и досега е ненадминат по мащабите си. Открихме 47 рудника в пустинята между Тива и Арабския залив^[1] от онова време. Те са разположени на изток от Нил, от двете страни на пътя до Арабския залив.

Именно златото е позволило на фараоните да финансират строежа на пирамидите. Всяка година от юни до ноември, когато Нил заливал долината и реколтата зреела, писарите на фараона обикаляли селата и събирали доброволци за строежите. Желаетел имало достатъчно, тъй като фараонът плащал добре. Всъщност фараонът плащал на жреците под формата на златни дарове за храмовете, а жреците плащали на селяните с инструменти, храна и парчета мед. Така се оформила една особена търговия между фараона, жреците и обикновените селяни. Никакви роби не са използвани на строежа на пирамидите, както и ние не използваме роби при строежа на пътищата си — строят ги нашите войници! И всичко било наред и всички били доволни в Египет, докато имало злато, за да има с какво фараонът да си плаща. След като златото от Египетските рудници свършило след около 700 години добив, спрял и строежът на пирамидите, а малко след това свършило и самото древно царство. Именно от тези рудници са и първите златни слитъци на първия фараон Менес с неговото име на тях. Това всъщност са и първите пари в историята! Общият добив от тези рудници бил около 30 000 таланта и това било почти цялото

злато на света. В Етиопия и Арабия били добити по около 800 таланта, в Азия около 400, в Индия около 3000 таланта и в Бактрия около 1000 таланта. При новото царство, след като египтяните се освободили от хиксосите — за това ще разкажа по-подробно в историята на евреите — добивът на злато станал дори по-голям, но вече бил от друго място — от страната Куш, на юг от Египет. Всъщност всяко царство в Египет е започвало със завоюването на тази страна и е завършвало с нейната загуба. Тя е давала около две трети от добива на злато в Египет. Общо за периода на новото царство египтяните са добили около 65 000 таланта злато и това е всъщност почти целият добив в света. След това за последните 1000 години вече добивите са следните: в Египет — 15 000 таланта, в Куш — 20 000 таланта, в Етиопия — 2000 таланта, в останалата част от Африка, с която се е търгувало — 13 000 таланта, в Испания — 23 000 таланта, в Галия — 20 000 таланта, в Тракия — също 20 000 таланта, на Изток — Индия, Бактрия, Согдиана — поне 15 000 таланта, по-скоро около 17 000. Общо в света са добити не повече от 220 000 таланта злато. Това е максималното възможно количество, което пресметнахме. Реално едва ли златото надхвърля 200 000 таланта, тъй като част от добивите и особено плячката са били преувеличавани в документите, които използвахме.

За да направим тези оценки ни бяха необходими 65 години, през които събирахме документи, вадахме от тях данни и ги съпоставяхме едни с други. Работата започнала още при дядо ми малко след като прибрали с Цезар ръкописите от библиотеката в Александрия и завърши едва в края на управлението на баща ми. Именно това беше и последната му работа, преди да ми предаде поста си през 776 година^[2]. От тези примерно 200 000 таланта около половината — 100 000 — се намират на територията на Рим. Количеството им обаче намалява — вече казах защо — а рудниците в Египет отдавна са изчерпани.

Накратко ще спомена и как това злато се е появило като пари в количествата, които използваме днес. Отначало златото се е натрупвало като съкровища и рядко се е използвало за плащане — вече разказах как фараоните са плащали в злато на храмовете под формата на дарове за боговете, а жреците са плащали на селяните в продукти, сечива и медни слитъци. Това злато се е натрупвало като съкровище в храмовете.

Дълго време Египет е водел външната си политика и търговия с помощта на златото. Тъй като дълго време Египет е бил единствената страна, която е добивала злато в големи количества, фараоните са успявали да защитават страната си и да търгуват с останалия свят много изгодно и срещу съвсем дребни количества злато осигурявали на Египет спокойствие и благоденствие. Това продължило до изчерпването на златните находища.

Първият голям удар срещу Египет и неговото злато е нашествието на хиксосите. Тогава е била изнесена около 1/5 от златото, натрупано в Египетските храмове и гробници. Главният удар по египетското злато обаче бил нанесен около 1000 години след хиксоското нашествие от царя на Асирия Асархадон през 83 година^[3] — след като превзел страната и я обрал. Асирийците обаче са владели това злато по-малко от 50 години. През 132 година^[4] халдеите и мидийците превземат Ашур и Ниневия и златото попада във Вавилон. След по-малко от век идва редът и на Вавилон — през 216 година^[5] персийският цар Кир Велики превзема Вавилон. Осем години преди това Кир превзема и Лидия и пленява Крез и неговото богатство. Империята на Ахеменидите успяла да събере почти цялото злато, добито в света дотогава. След като Александър превзема столиците на персите и слага ръка на златото, то тръгва по света във вид на монети и вече почти 400 години масово се използва като пари заедно със среброто. Дотогава златото се е използвало само за плащане при големи сделки — строежът на пирамидите е именно такава сделка между фараоните, жреците и селяните!, — а ежедневните търговски операции били извършвани със сребро и мед.

Последният голям удар върху египетското злато беше нанесен... от нас. Именно египетското злато спаси Рим след гражданската война. Всъщност именно то е и в основата на възхода на Юлий Цезар. Ето накратко как получихме контрола над него:

Египетският цар Птолемей Авлет — флейтиста, се обърнал за помощ към Рим, след като бил изгонен от Египет. Помощта му била оказана от Цезар, а цената била 6000 златни таланта. От тях Цезар дал по 1000 таланта на Помпей и Крас, за да не създават проблеми при решаването на Египетския въпрос в Сената и в Комициите, а с останалите 4000 успял да организира похода в Испания, след което и започва политическият му възход. Това обаче е било само началото.

По-късно, след битката при Фарсала, Цезар преследва Помпей до Египет. Египтяните обезглавяват Помпей още при влизането му в Пелузиум, на египетската граница, след което Цезар е въвлечен в борбата между Клеопатра и брат ѝ за властта в Египет. Като благодарност за помощта, Клеопатра му дава 2 000 таланта злато и... му разрешава да види съкровището на фараоните, скрито в Лабиринта — голямо подземие край Мемфис недалеч от Пирамидите. Лабиринтът бил толкова оплетен от коридори и пресечки, че не без основание жреците смятали, че никой не можел да запомни пътя до тайната стая със съкровището, ако не се обучавал за това няколко години. Цезар обаче го запомнил. И го записал след като се върнал в лагера, след което двамата с дядо ми го запомнили наизуст и изгорили картата. Методът на Цезар бил същият, който той използвал в младежките си години, за да хване пиратите — писах, че пак ще се върна на тази случка и се надявам да не си я забравил, читателю! Та Цезар броил пресечките и колоните между тях и запомнил и последователността от завои от входа до мястото, където била тайната врата към залата със съкровището. А на връщане проверил дали точно е запомнил пътя.

По-късно Цезар не посегнал на златото, тъй като Клеопатра имала син от него и по-късно сама дошла в Рим като негова съюзничка в предстоящата война срещу Партия. След приключване на гражданските войни обаче Египет станал лично владение на Август и и той, по-точно Канцеларията, получила достъп до Съкровището в Лабиринта. Дядо ми взел оттам 20 000 таланта злато — не наведнъжм естествено, първото вземане било само от 3 000 таланта и било направено веднага след завършването на гражданската война, за да могат да се изплатят заплати на войниците, които се уволняват от армията, и да им се закупи земя. Проскрипциите и конфискациите са покрили едва две трети от преките разходи по тези плащания. А Август трябвало да ги направи, иначе рискувал да избухнат бунтове в легионите. Останалото, което не достигало, дошло от Египет. Дядо ми никога не издал на Август местото на Съкровището и това е бил един от начините да държим Август и наследниците му под контрол. Но разказът за това как се оправяхме с императорите ще почака. Сега продължавам с египетското злато. Именно от тези 20 000 таланта по-късно бяха отсечени 60 000 000 ауреуса. И именно тези ауреуси помогнаха да бъде възстановена Римската държава. И именно те са в

основата на Златния век на Август. Всъщност именно липсата на пари накарала Сената да гласува с такава лекота извънредните пълномощия на Август. Сенаторите си давали сметка, че те не могат да се справят с проблемите на Рим. И затова натоварили с тях Август. След съответното подсказване от дядо ми разбира се. И разчитали, че след като той се провали — защото откъде ще вземе пари, за да възстанови държавата? — те ще си възвърнат властта в Рим. Само че не знаели за египетското злато. И не го включили в сметката, И сметката им се оказала погрешна. Август също не го включвал в сметката и затова с право се страхувал да поеме всичките пълномощия, които Сенатът така великодушно му гласувал. Затова и бил толкова убедителен по време на фарса, който се разиграл в Сената и за който вече разказах. Сега ясно ли ти е как стоят нещата, читателю? Или ти трябва още данни?

В Лабиринта в момента има около 18 700 златни таланта е едно от местата, в които успяхме да скрием златото, което контролирахме. Над половината от запасите ни са там! И разбира се се контролират от нас! Отавна вече сме поели контрола над Лабиринта от египетските жреци.

Ще завърша оценката на добитото злато в света, като кажа какви добиви имамхме средно за година през последните 50 години: от Испания — по 80 таланта, от Тракия — по 35 таланта, от Италия — по 9 таланта, от Галия — по 4 таланта. Общо за цялата империя — по 135 таланта среден добив за година. Единствената страна, която е близо до нас и има злато в големи количества, е Партия. Тя е и нашият най-опасен противник. Така че злато в големи количества вече няма откъде да се вземе. Имаме сведения, че в земите на даките отвъд Данувий е намерено злато, но засега добивът му не надхвърля 20 таланта годишно и в момента не си струва да се предприема голям поход за превземането на тези земи. Клавдий се надяваше да намерим златни залежи в Британия, но засега не сме намерили нищо, което да заслужава организирането на сериозен добив. Простата сметка показва, че не можем да си позволим изтичане на повече от 500 таланта злато годишно от страната, ако искаме да имаме пари. Ние успяхме да намалим това изтичане дори под 200 таланта годишно и след малко ще разкажа как го направихме. За съжаление при Нерон изтичането се увеличи над 15 пъти и това сериозно разклати

възможностите на държавата. Бунтовете на легионите бяха именно защото Нерон нямаше вече пари да им плаща.

[1] Червено море — Б.пр. ↑

[2] 23 г. — Б.пр. ↑

[3] 671 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 622 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 538 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

НЕПРИЯТНОСТИТЕ С ПАРТИТЕ

Четвъртият проблем, който също решихме успешно, беше поемането на по-голямата част от търговията ни с Изтока. С това решавахме две неща — намалихме чувствително изтичането на златото и намалихме доходите на партите, като по този начин не им позволявахме да поддържат голяма армия. Защото клибинариите — тежковъоръжените конници, които са най-опасни и които унищожиха армията на Крас при Каре — струват много пари — и като подготовка, и като издръжка! По наши сметки само издръжката на един такъв конник струва на партския цар около 60 ауреуса годишно. Екипировката му пък струва средно около 500 ауреуса! Клибинарият носи железен шлем и е защитен от желязна ризница от халки, която е много трудна за изработка и съответно много скъпа. Най-скъп обаче е конят на клибинария. Конете са от специална порода, много едри и много издръжливи, и са защитени също с броня. Всъщност опасни за нас са и леките конници — катафрактите. Те яздят малки и пъргави коне и са въоръжени с лъкове и стрели. Именно те обсипват със стрели неприятеля и когато той се обърка, тогава клибинариите го смачкват с конете и копията си. Точно така е унищожена армията на Крас. Важното в случая е, че парите за тези конници — и за катафрактите, и за клибинариите, идва основно от търговията с нас, и по-точно от търговията с коприна. Партите бяха намерили ужасен начин да ни съсипят, при това без война. Вече споменах, че доброто оръжие струва много и ние се занимавахме и с производството му, така че знаехме доста добре как стоят нещата в Партия.

За да поемем търговията с коприна и другите стоки от Изток, трябваше да заобиколим Партия, тъй като партите не ни разрешаваха да преминаваме през тяхна територия. Пътищата за заобикаляне на партите са два — от юг през Арабския залив^[1] и Арабия Феликс, и от север през Скития. Минал съм и по двата пътя и ще ги опиша накратко. Първо обаче ще кажа, че ние навлизахме и в Партия, обикновено като пастири за да опознаем страната и положението в нея. На тяхна територия имавме постоянно около 150 души, които се движеха като пастири по цялата западна територия на Партия, а понякога навлизаха и на изток чак до Согдиана и редовно се срещаха с

офицерите за свръзка на определени места и им предаваха съобщения. Повечето бяха местни хора, обучени и платени от нас, но наши офицери редовно се включваха в групите им за по няколко месеца, за да опознаят страната и хората, и да обучат местните хора. Аз самият съм прекарал по тези места общо 9 месеца в три различни групи като пастир и успях да посетя доста места. Именно тези групи откриха седем библиотеки от глинени плочки в Месопотамия и ги донесоха в архива на канцеларията. Документите от Александрийската библиотека са само около една пета от архивите, които успяхме да съберем. Другото е събирано много години от много места. Партският път на коприната свършваше в Антиохия. Последният етап беше от столицата им Ктезифон до Дура Европос на брега на Ефрат, след това през Сирийската пустиня и оазиса Палмира. От Палмира пътят се разклонява на северозапад до Антиохия и на югозапад до Дамаск и Сидон. Установихме точно и другите преходи на тяхна територия — от североизточната им граница при Антиохия Маргиана през Хекатомпил, Раги, Екбатана и накрая от Екбатана до Ктезифон. Земите отвъд Бактрия и Яксарт се владеят от саките и кушаните и никога не са били под партска власт. Ние успяхме да достигнем тези земите от юг, през Индия.

Тъй като партите са главният ни противник, а повечето римляни не знаят почти нищо за тях. Ще разкажа съвсем накратко историята на Партия.

Държавата е създадена по времето на първата пуническа война. През 504 година^[2] наместникът на Бактрия Диодот се отделил от държавата на Селевкидите, като се възползвал от войната на Селевк Втори с Египет. Цялата източна част на Селевкидската държава се вдига на въстание под водачеството на Тиридат и когато едно масагетско племе, наречено парни или дахи, нахлува след три години под водачеството на своя вожд Арсацес^[3] в земите на Партия, се образува нова държава. Партия е оформена като 13-та сатрапия в Персийската империя още от Дарий Първи близо 3 века преди това. Поради близостта на имената на страната и нахлулото племе те стават известни като Партия и парти. Селевк Втори успял да организира поход на Изток чак през 516 година^[4] но не успял да си върне нито Бактрия, нито Партия. След около един век Партите завладяват цяла Персия и Месопотамия и царят им Митриад Първи се обявява за „Цар

на царете“ през 614 година^[5] и за наследник на Кир Велики и Дарий Велики. Митриад царува от 583 до 616 година.^[6] Синът му Фраат Втори загива във война със саките — също като Кир Велики срещу масагетите 400 години преди това. Митриад Втори успява да възстанови силата на Партия през царуването си от 630 до 667 година^[7]. Именно при него започват неприятностите ни с партите и продължават и досега, тъй като амбициите им са да възстановят държавата на Ахеменидите — не случайно от Митриад Първи насам всички партски царе приемат титлата Цар на царете подобно на Ахеменидите. Тъй като западната част на старата Персийска държава сега я владеем ние, разправиите ни с партите ще продължат, докато един от нас не бъде унищожен! Сблъсъкът ни с тяхната тайна служба беше много жесток и те ни създадоха страшни неприятности най-вече в Сирия и Юдея. Само като се сетя как през 702 година^[8] унищожиха латифундията край Антиохия, където започнахме да получаваме коприна, и изпадам в ярост! А минаха вече 22 години оттогава. Над 300 души от канцеларията загинаха при сблъсъците ни с тяхната тайна служба! Макар че ако бъдем честни именно в Партия канцеларията постигна и най-големия си успех извън територията на Pax Romana^[9]. Тъй като той осигурява източната ни граница за доста време, ще разкажа накратко за операция „Муза“. Подробният отчет, съставен от дядо ми и допълнен от баща ми, се намира в тайното ни хранилище под това име. Операцията беше наречена на името на агентката ни, която беше и главна изпълнителка.

[1] Римляните са наричали Червено море Арабски залив. — Б.пр.

↑

[2] 250 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] Явно става въпрос за Аршак — основателя на династията на Аршакидите. — Б.пр. ↑

[4] 238 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 140 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] 171–138 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[7] 124–87 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[8] 48 г. — Б.пр. ↑

[9] Римския свят — Б.пр. ↑

ОПЕРАЦИЯ „МУЗА“

Муза — или Муса, както по-късно се наричала при партите, била сирийка. Дядо ми я купил на робския пазар като малко момиченце — била само на 4 години! — по време на кампанията на Цезар на Изток. Тъй като била не само много красива, но и изключително умна и съобразителна, дядо ми започнал да я подготвя за специални задачи. Нарекъл я Муза защото съчинявала стихове още от десетгодишна. Когато през 724 година^[1] след края на гражданската война Август сключва мирен договор с Фраат IV — тогавашния цар на Партия, Муза е „подарена“ на Фраат като добавка към договора. Канцеларията никога не я е използвала за събиране на обикновени сведения и никога не сме влизали в пряк контакт с нея след като заминава за Партия. Задачата ѝ е била съвсем друга — да получи влияние в двореца и да го използва в интерес на Рим!^[2] И тя успява. При нормални обстоятелства Муза щяла да бъде само една от наложниците на Фраат, но малко преди това царят разкрил заговор в харема и избил всички свои жени и наложници. Заедно с евнусите. И бил толкова вбесен от тази история, че никой партски благородник не желал дъщеря му да попадне в царския харем. Защото на сутринта можело вече да не е жива. Дядо ми знаел за тази история и затова пуснал в ход операцията. А партските благородници, които иначе никога не биха позволили чужденка да влезе при царя им, не се намесили. Така Муза за известно време получила пълен достъп до Фраат и не само останала жива, но и успяла с приказките си и чара си да го омагьоса. И не само него. Започнали да я наричат „Разказвачката на приказки“.^[3] Тази жена до такава степен успяла да овладее положението в двореца в Ктесифон, че постепенно подчинила напълно на волята си царя и накрая започнала да управлява заедно с него. И над 30 години осигурява мир и спокойствие по източната ни граница! Дори евреите мируват през това време. Когато Фраат умира през 752 година^[4] Муза — или Муса, както я наричали партите, започва да управлява заедно със сина си Фраатацес, или Фраат V. Съвместното им царуване продължава до 757 година^[5], когато избухва гражданска война, в хода на която Муза и синът ѝ са убити. Такава поне е официалната версия. Истината е, че

баща ми успял да я изтегли от Партия и след това тя тихо и кротко живя в Антиохия още 32 години. И беше най-ценният ни консултант не само за Партия, но и за всички източни вярвания и обичаи. Именно по неин съвет Фраат изпраща по-големите си синове в Рим и синът ѝ става цар. Муза е втората изключителна жена, служила в канцеларията. Първата е Ливия, но историята ѝ изисква много време и място, така че ще почака. А тази на Муза в края си е пряко свързана с моята, така че ще ѝ отдели още малко място.

След като баща ми успява да я изведе от Партия и да я настани в Антиохия, Муза дълго време тъгува и се затваря в себе си. Не тъгувала за Партия, нито за трона, а за децата си, убити в размириците. Нищо не я интересувало. Дядо ми и баща ми се видели в чудо. Най-добрата им агентка, с огромен опит, за която били хвърлени толкова усилия, включително и по спасяването ѝ, била „извън строя“. Един ден татко ме заведе при нея, хем да я поразсее, хем да я накара да се разприказва. И тя се разприказва! Тогава бях на 17 години, а тя беше малко над 50, но беше още много красива жена. И най-сладкодумната, която въобще някога съм срещал! Бях като омагьосан от нея! Тя явно ме хареса, защото щом ме видеше, започваше някоя от своите невероятни истории и не млъкваше с часове. По-късно разбрах, че съм ѝ напомнял за синовете ѝ. Аз пък не можех да се откъсна от нея. Веднага щом свърших със задълженията си в школата, където бях на обучение, отивах при Муза. Всички младежки компании и забавления бяха забравени. Накрая тръгнаха приказки по адрес на мен и Муза. В един момент стигнаха и до мен. И... историята свърши с това, че двамата „приятели“, които ги разпространяваха, проседяха пет дена в клозета, докато си изсерат зъбите. А мен баща ми ме прати на една осеммесечна обиколка по северната граница. Да се запозная на място с германските и британските племена. След като се върнах, си поговорихме много подробно. Баща ми ми обясни съвсем ясно, че няма значение че приказките на ония тъпаци не са верни. Няма да има значение и в случай, че се окажели верни. Значение има това, че съм дал повод за тях. Също така няма значение, че съм потрошил от бой двама глупаци. Има значение, че са ме хванали. И съм имал късмет, че „ваденето на зъбите през задника“ не е станало пред свидетели, защото тогава наказанието ми щяло да е много по-сурово! И сега още, повече от 60 години оттогава, думите му кънтят в ушите

ми: „Затова те наказвам, мойто момче! Не че си направил шуротия. А че си се оставил да те хванат!“ И така ми наби в дебелията глава основното правило в нашата работа: никакви следи не трябва да оставяме след себе си! Е, мисля че добре го научих този урок. А с Муза продължих да се срещам винаги, когато можех. Чак до смъртта ѝ. И вече нямаше никакви приказки по наш адрес. Останаха само нейните приказки. Именно нейните приказки пък бяха в основата на някои от най-тънките и заплетени операции, които съм провеждал. Е, всъщност ще приключа с партите и ще се върна на задачите, които решаваше Канцеларията.

Ще продължа с описанието на двата пътя, по които може да се заобиколи страната на партите и да се стигне до Индия и Китай. Може и да е досадно, но е важно. И полезно. Защото тези пътища трябва да бъдат възстановени! А това ще стане много по-лесно, ако се знае откъде са минавали.

[1] 30 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] Това май така си се и нарича: „агент за влияние“. — Б.пр. ↑

[3] Ами това ми е познато! „Шахразад“ на персийски означава „разказвачка на приказки“! И тая история напълно се връзва не само с името „Муза“, но и с историята от приказките от Хиляда и една нощ! Само че Шехеразада е измислена, а Муза си е била съвсем истинска! Дори има намерени монети с нейния образ, сечени докато управлява заедно със сина си! Да се побърка човек! Е, за пореден път се убеждавам, че понякога животът е по-необикновен и от най-необикновената приказка! — Б.пр. ↑

[4] 2 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 4 г. от н.е. — Б.пр. ↑

ЮЖНИЯТ ПЪТ

Ще започна с южния път. Той започва в Александрия и отначало върви по Нил до Коптос малко преди древната столица Тива. Оттам тръгва на изток по сушата през Източната пустиня до брега на Арабския залив^[1]. Именно при възстановяването на този древен път открихме златните рудници на фараоните. Ако трябва да бъде честен, възстановяването на този път, дълъг 120 мили^[2], е работа на Клеопатра. Ние само го направихме по-удобен и по-сигурен. Клеопатра го възстановява след смъртта на Цезар, когато се връща от Рим и заварва държавата си разорена. Тя възстановява стопанството и търговията в страната и дори започва разработването на порфир. Именно тук, близо до източния край на този път, се намира единственото находище на порфир в света. То е открито и разработено от Клеопатра. По-късно ние поехме управлението му. Има и друг път между Нил и Арабския залив, който започва от най-източния ръкав на делтата на Нил. Той е по-къс, но и по-ненадежден. Още древните фараони са се опитвали да прокарат канал по него, но всички опити са завършвали неуспешно — пясъците бързи са затрували изкопите. Последна го е използвала отново Клеопатра. След битката при Акциум тя решава да избяга от Египет и започва да прехвърля оцелелите кораби от флотата си по него от Нил в Арабския залив. Смятала е с децата си, с богатствата и евентуално с Марк Антоний да избяга в Индия и там да основе нова държава. Дядо ми обаче успява да привлече търговците-набатеи от Петра на страната на Октавий и... корабите са подпалени, а Клеопатра е заловена. Само че успява да се самоубие въпреки добрата охрана.

На морския бряг има две пристанища, наречени Миос Гормос и Береника, до които може да се стигне от Коптос. Между тях има още едно по-малко пристанище, Филотера. Филотера е дори по-близо до Коптос от Миос Гормос и Береника, но пътят през пустинята между Коптос и Филотера е много тежък, и затова обикновено се използват по-дългите, но много по-леки пътища до другите две пристанища. От Миос Гормос и Береника с кораби се потегля по-нататък по море. Общият брой на корабите, които потегляха от тези пристанища всяка

година, надхвърляше 400, като канцеларията притежаваше между 250 и 300. Останалите бяха на други сдружения и отделни търговци, които ни сътрудничеха. Корабите потегляха надолу по Арабския залив и спираха в пристанището Адана в Южна Арабия, или Щастливата Арабия. Местното население нарича страната си Хадрамаут^[3]. Ако се продължи надолу по брега, се минава покрай градовете Птолемида Епитира, Златна Береника, Адулис и Арсиноя, след което се излиза от Арабския залив и се навлиза в Авлитския залив. Всички тези пристанища са основани от гръцки моряци по времето на Птолемеите.

Има и друг път, който върви по източния бряг на Арабския залив. Този път започва от друго пристанище, което също се нарича Береника, а също и Елана, но се намира в североизточния край на залива, точно където той свършва и започва Камениста Арабия^[4] — именно Береника е източният край на северния път между Нил и Арабския залив, за който стана въпрос по-горе. Източният път е много по-тежък, защото брегът е много по-опасен и пуст. По целия път до изхода в Авлитския залив има само две малки пристанища — Ампелана и Левке Коме. До самата Береника Елана се достига от столицата на царството на Набатеите Петра, така че този път се използва само ако се тръгне от Антиохия и финикийските градове и се мине през Петра. Финикийците са открили този път преди повече от 1000 години и са го използвали активно около 2 века, като са сключили сделка с евреите, през чиито земи е минавал. Част от сделката е била построяването на храма на евреите в Ерусалим, но разказът за това ще бъде в историята на самите евреи. След като са финикийците основали Картаген обаче търговията им се е насочила предимно на Запад, най-вече към Испания и този път постепенно е бил изоставен. А държавата на евреите запада, а след това се и разпада, тъй като остава встрани от главните търговски пътища. Самите набатеи също участват в тази търговия, но предпочитат пътя по суша, който върви успоредно на брега на около 2–3 дни път от него. Този път е известен от поне две хиляди години и макар че е тежък, е по-сигурен от морския, тъй като в пустинята има места с кладенци, които местните племена добре знаят и могат да водят търговците до тях. Около по-големите кладенци има оазиси и селища. Всъщност и самата Петра е такъв оазис сред пустинята. Най-важните селища по пътя по суша от Петра до Авлитския залив, са Тейма, Дедан, който е главен град на държавата

Лихян, Йатрипа, главен град на катаниите, Макораба, главен град на минеите, Мариаба, главн град на химяритите, и Саба, столица държава със същото име. Това всъщност не са държави като тези които познаваме, а територии на племена, които обикалят пустинята около тези оазиси. На изток от тях е Арабия Пустинна — земя, в която никой не живее постоянно и в която само местните племена се осмеляват да навлизат. От Саба пътят слиза до пристанището Муза, което е от източната страна на пролива, свързващ Арабския с Авлидския залив. След като финикийците изоставят морския път от Елана, този път станал толкова важен за търговците от Месопотамия и Сирия, че последният Вавилонски цар Набонид пренесъл столицата си в Тейма и оставил сина си Бел-шат-ицар да управлява Вавилон. И малко по-късно Кир превзел Вавилон.^[5]

Ще спра за момент описанието на пътя при Муза, за да разкажа накратко за една от глупостите на Август. Тъй като владетелите на земите на изток от Арабския залив получаваха много голям доход от търговията, а и страната произвежда голяма част от благовонията, които внасяме от Изток, Август реши да завладее тези земи и да си присвои дохода от търговията с тях. През 730 година^[6] наместникът на Египет Елий Гал организира поход за завладяването на тези земи. Независимо че е бил начело на 10 000 войници и нямал насреща си никакви сериозни сили, Гал не можа да достигне до Щастливата Арабия, тъй като по суша пътят до там е ужасен — минава през камениста пустиня, както вече казах, а местните племена естествено не проявяваха склонност да показват на завоевателите местата на кладенците в пустинята и пътищата до тях. А за поход по море не му достигаха транспортни кораби. Това беше един от случаите, когато Август е пренебрегвал нашите съвети и неизменно се е провалял. Беше поръчал 80 бойни кораба, които чакаха войската при Клеопатрис, където старият канал от времето на фараоните свързва Нил с Арабския залив, а нямаше нито един транспортен кораб! Естествено водата и храната скоро свършиха и походът се провали. Накрая виновен за провала беше изкаран Силайос, управителя на набатейския цар, който ни беше съюзник. Посякоха го с брадва за предателство към Рим. Според мен не бива да се бърза със завладяването на тези земи. Достатъчно е само да се основат няколко колонии по брега и да се търгува с местните хора — по образа на гръцките и финикийските

колонии по Нашето море^[7]. След време местните племена сами ще поискат да станат част от Римската държава, защото това ще е много по-изгодно и сигурно за тях. А също и за нас. Хората по тези места са изключително миролюбиви. Само един легион е достатъчен да завладее тези земи, но ако го завладеем насила, ще изгубим благовонията, които те произвеждат. И ще трябва да плащаме издръжката на войниците. Сметката сме я направили отдавна: От търговията с Арабия феликс печелехме годишно по над 2500 таланта. Защо да ги губим?

Сега ще се върна на описанието на южния път. Спрях там, където Арабският залив се свързва в югоизточния си край с Авлитския залив, който пък е част от голямото море, което продължава до Индия и след нея. Тук в пристанището Муза свършва първата част от пътя, а самият път се разделя на две. Южното му разклонение отначало върви на изток, след това рязко завива на юг и понякога дори тръгва леко на запад, и продължава към страната Пунт, откъдето идват слонова кост, злато и много странни животни, за които богатите римски безделници хвърлят невероятни суми, за да ги притежават и да ги пускат на арената да се бият едни срещу други или срещу гладиатори. Този обичай винаги ми е бил неприятен, но простаците си умират за подобни забавления. При Нерон тези забавления се превърнаха в съвсем пошло зрелище, когато много последователи на Йешуа бяха пускани на арената за да бъдат разкъсани от зверовете. На простолудиято трябва да се осигуряват зрелища, за да стои мирно, но преди това тези забавления винаги са били контролирани, а Нерон прекали. Всъщност той си търсеше виновни за пожара, който опустоши Рим и беше по негова вина. Нерон не запали Рим нарочно, но от години не беше отделял достатъчно пари за издръжка на вигилите^[8], и накрая когато градът пламна, те не можаха да спрат пожара. Така че вината за изгарянето на града си беше наистина негова. А ние пуснахме слуха, че той нарочно го е подпалил, и така настроихме обикновените римляни срещу него. Споменавам всичко това, за да е ясно защо предприемахме тези пътувания — за да доставим тези редки стоки и да ограничим изтичането на парите. Самият Пунт е познат на древните египтяни от повече от 2000 години. Те са пътували до там за същото, за което ходехме и ние. Хората в тази страна са по-черни дори от нубийците, които пристигат от горното

течение на Нил. Реката Нил не извира от извори като нашите реки, а всъщност представлява две реки, които се сливат на юг от Египет, малко преди шестия му праг. Ще напомня, че ние владеем Египет, който всъщност е долината на Нил от делтата до първия праг с островите Елефантина и Филе. Нагоре имаме само няколко града с малки гарнизони, за да търгуваме с местното население: между първия и втория праг е Хиеросикамин, а това е земята на Блемиите, между втория и третия праг е Клеопатра, а между третия и четвъртия е Напата. От Напата до Хиеросикамин Нил описва половин кръг от югозапад към североизток. След четвъртия праг Нил се извива в обратна посока и отново описва полукръг. Тази земя е известна като Етиопия или Нубия. Между петия и шестия праг в Нил се влива друга голям река, Атбара. Тази страна се нарича Мерое, по името на главния си град. След като се премине шестият праг, се навлиза в земята на себритите, където и се сливат двете големи реки. Тази, която идва от юг, е с посветли води.^[9] Най-странното е, че и двете реки извират от езера в сърцето на Африка. Северното е високо в планините на юг от Арабския залив, а другото е много на юг, и е голямо колкото Меотида!

^[10] Стигнахме и до двете езера, защото искахме да разберем причините за разливите на Нил и защо винаги започват по едно и също време на годината. Причината се оказа в сезонните дъждове по тези места, които източният вятър довява откъм голямото море. Имаше и друга причина. Голяма част от географските сведения, с които разполагахме, бяха неточни, затова държахме да проверим всичко. Понякога неточностите са си направо измислици. Ще спомена само, че при похода се в Индия Александър е смятал, че Инд се влива в Нил, така че като се спусне по него, накрая ще се озове в Египет. Точно затова Александър е настоявал да продължи похода във вътрешността на Индия — защото е разчитал, че лесно ще се върне по река Инд в Египет. И точно затова Птолемей организира саботажа на този поход. Защото е знаел, че това просто не е вярно. Ако Александър не е бил спрял, почти сигурно е щял да унищожи армията си по обратния път. Самият Нил е много дълга река, минаваща през много странни места. Може да помислиш, че ти се подигравам, но по тези места има толкова високи планини, че върховете им са винаги покрити със сняг, а през по-голямата част от годината са обвити в гъста мъгла, докато в подножието им човек може да умре от горещина и задух. Аз самият не

можех да повярвам на очите си, когато видях това чудо — сняг на юг от Сиена!^[11] По тези места Слънцето пече право над теб, така че предметите не хвърлят сянка, а ако се продължи още на юг, започва да се движи отдясно наляво и е на север от теб. Причината за това странно явление е, че Земята наистина е кръгла, както са се досетили гърците, а тези места са най-отдалечени от оста, около която тя се върти.

[1] Червено море — Б.пр. ↑

[2] 1 римска миля е 1000 двойни крачки или 1478 метра, следователно пътят е 177,36 км — Б.пр. ↑

[3] Арабия Феликс, явно става въпрос за днешен Йемен — Б.пр. ↑

[4] Явно става въпрос за залива Акаба и сегашния град Акаба — Б.пр. ↑

[5] Доколкото можах да се оправя в цялата географска каша, дето се забърка, Тейма е сегашната Тайма, Йатрипа е сегашната Медина, която наистина до 622 г. се е наричала Ятреб, а Медина се е нарекла след като Мохамед е избягал там от Мека. Макораба пък според мен е самата Мека. Саба пък трябва да е сегашната Сана — столицата на Йемен. — Б.пр. ↑

[6] 24 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[7] Mare Nostrum — Средиземно море — Б.пр. ↑

[8] Това явно са пожарникарите на древния Рим. — Б.пр. ↑

[9] Явно става въпрос за Бели Нил и Сини Нил, които се сливат при Хартум, столицата на днешен Судан. — Б.пр. ↑

[10] Тия типове явно са успели да стигнат до езерото Виктория още преди 2000 години! — Б.пр. ↑

[11] Явно Афраний има впредвид масива Рувендзори между Заир и Уганда. — Б.пр. ↑

МАЛКО АСТРОНОМИЯ...

Сега ще си позволя отново да се отклоня в разказа си. Тъй като по този въпрос — за формата и големината на Земята — обикновените хора имат доста странни представи, а ние успяхме да проверим каква е истината, ще разкажа по-подробно колко е голяма Земята. Тя наистина се оказа едно много голямо кълбо. Ератостен от Кирена пръв е успял да измери обиколката на Земята по сянката, която един прът хвърля по обяд през лятното слънцестоене в Александрия и Сиена. Ератостен е работил в тайната канцелария на Птолемеите и се е занимавал с тези неща по тяхна поръчка, като между другото е бил и управител на библиотеката в Музейона. Той е създал и много точна хронология на света, която много ни помогна. Тук искам да уточня резултата, който той е получил. Ератостен оценил обиколката на Земята на 250 000 стадия, тъй като разстоянието от Александрия до Сиена било оценено на 5000 стадия, а разликата в ъглите на сенките в момента на лятното слънцестоене в Александрия и Сиена била $1/50$ от пълния ъгъл от 360° , то обиколката трябва да е 250 000 стадия. Ератостен допуснал три грешки — едната била в измерването на ъгъла — самото слънце има видим размер от малко повече от половин градус. Втората била, че Сиена не е право на юг от Александрия, а на югоизток. Освен това разстоянието от Сиена до Александрия е по-малко от 5000 стадия. Първата грешка била донякъде поправена от Посидоний, който мерил височината не на Слънцето, а на звездата Канопус и получил 240 000 стадия. Ние организирахме нови измервания — ръководеше ги Полидор, но участвах и аз. След 4 години измерване и уточняване по цялата територия на Империята получихме 218 700 стадия, но приехме за обиколка 220 000 стадия. Това е по-удобно, тъй като Архимед е получил отношението $22/7$ като добро приближение за отношението между обиколката и диаметъра на окръжността. Така че за земния диаметър се получава също много удобно число — 70 000 стадия.^[1] Освен по разликата в ъглите на сенките намерихме и друг начин за решаване на тази задача. Ако от кораб измерим разстоянието до високо място до брега от най-далечната точка, от която то се вижда, и знаем височината на това място и височината на наблюдателя над морето, по тези 3 величини може да се определи диаметърът на Земята.

Зависимостта се оказа много проста.^[2] Настоявах да имаме и друг начин за пресмятане, различен от този на Ератостен, с който да измерим обиколката на Земята, за да можем да проверим измерванията си. Двата метода дадоха много близки резултати и мога да се похваля, че сме първите, които наистина са измерили точно обиколката на Земята и са проверили резултата и по друг начин. Истински обаче се гордея с това, че аз намерих втория метод за директно пресмятане на земния радиус. Като споменавам това, се сещам колко често сме се дърпали с Полидор, който ми се сърдеше, че не се занимавам достатъчно с математика и се интересувам повече от практическите задачи, а не от разсъжденията и доказателствата. Полидор казваше, че аз съм единственият римлянин, който наистина разбира нещо от математика и че си прахосвам таланта за дреболии. Истината е, че просто няхах време за по-сериозни занимания, а не бих нарекъл сигурността на държавата дреболия. Освен това математиката винаги е била свързана с практически задачи и се е развивала, когато такива като мен са финансирали такива като Полидор и брат му Херон, който остана в Александрия, за да свършат нещо полезно, а покрай него и да си доказват теоремите. Ще напомня случая с Евклид и Птолемей, за който вече споменах. Ако го нямаше Птолемей, нямаше да ги има и „Елементите“. Ако и аз се занимавах само с математика, нямаше да има кой да се занимава с „дреболии“ като печелене на пари и издръжка на Полидор и... е, мисля че няма смисъл да продължавам.

Тези измервания, както и измерванията на Ератостен и Посидоний, се правеха не от любопитство или за оправдаване на държавни пари. Измерванията си ги правехме ние с наши си пари и целта им беше да можем да чертаем точни карти и да мерим разстояния. Защото без тях сме загубени на дълъг път. Вече споменах за Александър в Индия. Покрай тези измервания успяхме да уточним ъгъла на Аристарх и установихме, че той е по-малък от правия не с 3 градуса, а само с 49 минути или дори по-малко. Така че Слънцето е на поне 70 пъти по-голямо разстояние от Земята, а дори може би на 200 пъти по-голямо, отколкото е Луната — това измерване е най-трудното, което сме правили, тъй като е много трудно да се установи точният момент на настъпване на фазите на Луната, а освен това Луната явно не се движи равномерно около Земята и пресмятанията ни са приблизителни. Тъй като Земята е около 3 пъти и половина по-голяма

от Луната — Аристарх е получил само три пъти по-голям размер на Земята от Луната, а отношението на разстоянията 19 — та след тези резултати и като се има в предвид, че видимо Слънцето и Луната са приблизително еднакво големи, получихме, че слънцето е поне 20 пъти по-голямо от Земята^[3] и следователно обемът му е поне 8 000 пъти по-голям от този на земята. Нелепо е да се мисли, че то ще обикаля около Земята. Затова съм твърдо убеден, че Аристарх е прав и че Земята се върти около Слънцето, а не обратно. Освен това тъй като луната се вижда по ъгъл около половин градус, получаваме, че диаметърът и е 20 000 стадия^[4] и разстояние между Земята и луната 2 000 000 стадия^[5]. Разказвам всичко това, защото наблюденията и съставянето на карти беше част от работата ни и на всеки наш кораб задължително имаше добре обучен математик и географ, който да наблюдава, мери и записва всичко по-важно. Подчертавам, че това не беше прищявка, а необходимост. Не можеш да тръгнеш на дълъг път, ако не си подготвен и не знаеш пътя! Защото може не само да не стигнеш, където си тръгнал, но и да не успееш да се върнеш! Накрая ще кажа, че тези измервания ни отнеха 30 години и ни струваха 85 таланта.^[6]

Когато получихме тези резултати, осъзнах колко голям е светът и колко нищожни сме ние, хората, в него. И започнах да си задавам въпроси, които и преди съм си задавал, но едва тогава си дадох сметка за собствената си нищожност: Защо светът е устроен така? И от кого? А не може ли да бъде друг? Има ли други сетове като нашия?... Често излизам навън нощем и дълго гледам звездите над себе си. Толкова са красиви, но защо светят? Колко далеч са от нас? И откъде са се взели? И въобще какъв е смисълът на всичко това? Защо ни има и нас? Имам достъп до цялото знание, което хората са успели да натрупат, а отговори на тези въпроси не съм намерил. И се сещам за Сократ и неговата сентенция *scio me nihil scire*^[7]. Само че това първо не е отговор, и второ, съдържа вътрешно противоречие. Щом нищо не знаеш, значи не знаеш, че нищо не знаеш. А излиза че знаеш. А въпросите си остават. И нямат отговори. Дали някой ден някой ще ги намери? Може би след сто години? Или след хиляда? А може би на хората ще им омръзне да питат и накрая ще забравят самите въпроси?^[8]

[1] Дължината на 1 стадий обикновено се приема за 185–190 метра. Прозходът му е отново от Вавилон и дължината му е била определена строго по времето на Хамурапи. Вавилонците са определяли 1 стадий като 360 лакътя. Самият лакът е с различна дължина при различните народи, но обикновено е между 51 и 54 см. Известно е, че например „царският“ лакът в Египет е бил дълъг 52,4 см, следователно стадият в Египет е бил 188,64 метра. В самия Вавилон според някои пручвания един лакът — наричали са го аматум — е бил 49 см, следователно вавилонският стадий ще бъде 176,40 метра. Римският стадий се приема за 185 метра, а гръцкият олимпийски стадий за 192 метра. В текста не се казва кой от всички стадии е използван, но тъй като Афраний е римлянин, трябва да предположим, че е използвал римския стадий от 185 метра. Ако приемем тази стойност: 1 стадий=185 метра, получаваме $220\,000 \times 0,185 = 40\,700$ км, ако приемем втората, т.е. гръцкия стадий, резултатът е $220\,000 \times 0,190 = 41\,800$ км. Ако приемем за обиколка 218 700, получаваме според дължината на римския стадий $218\,700 \times 0,185 = 40\,459,5$ км. Съвременните измервания на екватора дават обиколка 40 076 км. Наистина невероятна точност за онова време! — Б.пр. ↑

[2] Формулата, по която се прави това пресмятане, е $R = (L \times L - H \times H) / (2H)$, където R е радиусът на Земята, L е разстоянието от кораба до брега, а H е височината, от която се вижда корабът. Формулата се извежда просто от теоремата на Питагор. — Б.пр. ↑

[3] Съвременните данни са 3,71 за отношението Земя:Луна и 400 за Слънце:Земя като диаметри и са получени след продължителни наблюдения с телескопи чак през 18 век! Самият ъгъл на Аристарх е ъгълът между Луната, Земята и Слънцето в момента на първата или третата четвърт на Луната. Ако се знае този ъгъл, може да се намери отношението между разстоянията Земя-Луна и Земя-Слънце. Според данните на Афраний Аристарх е получил 87 градуса, а той — около 89 градуса и 11 минути. Истинската стойност е 89 градуса и 51,4 минути — Б.пр. ↑

[4] $20\,000 \times 0,185 = 3\,700$ км — истинският диаметър е 3476 км — браво! — Б.пр. ↑

[5] 370 000 км — средното разстояние е 384 401 км — пак браво! — Б.пр. ↑

[6] Отначало доста се шашнах от тези данни, но след като направих някои проверки се оказа, че Аристарх, Ератостен, Посидоний и Хипарх наистина са правили подобни измервания, доста преди Афраний, и резултатите им са горе-долу същите! Това не са измислици! Защо хората по онова време не са им обръщали особено внимание, е доста странно, поне за мен. Всъщност и в днешно време колко ли хора знаят колко е голяма Земята и колко далеч от нея са Слънцето и Луната? Ако се направи проучване, едва ли ще са повече от 5%. Пък и за какво им е да го знаят? Няма да карат кораб или самолет я! За тая работа си има капитани и пилоти. Те да се оправят. Учудващото за мен е, че древните са знаели толкова много. А след това всичко се е изгубило за около 1000 години. Дали и нас не ни чака същото? — Б.пр. ↑

[7] „Знам, че нищо не знам“ — Б.пр. ↑

[8] Горкият Афраний... Ако знаеше само, че 19 века след него хората наистина ще намерят отговорите и ще забравят въпросите... Даже на Луната ще кацнат и след това ще забравят пътя дотам... Защото няма какво да правят на Луната. Много е скучно там. Никакъв екшън. Никакви приключения. А и прахът и скалите не са нито златни, нито сребърни, Щом няма пари и забавления, какво да правим там? Между другото, 26% от самите американци не вярват, че Армстронг и Олдрин са кацали на Луната. Мислят, че това е бил само един театър, разигран някъде в някакво тайно студио... И наричат цялата история „Шашмата Аполо“. Даже филм си направиха по случая — „Полетът на «Кеприкорн 1»“. Уф, май ставам гаден, така че спирам. — Б.пр. ↑

МАЛКО ФИЛОСОФИЯ...

А може би самите въпроси нямат смисъл... Защото именно стремежът на хората да си отговорят на въпроса „Защо?“ накрая ги кара да си измислят богове. Неизбежно се стига дотам. Щом се търси смисъл в света около нас, значи някой трябва да го е създал. Иначе той просто няма смисъл. Така се стига до идеята за боговете, които са създали света и правилата, по които той е устроен и се развива. Защото правила явно има. Само дето богове не успях да открия. Никъде. Освен в главите на хората. И съм съвсем сигурен, че ако някой някъде твърди, че е видял бог, значи лъже. Или него са го излъгали. Всъщност на мен самият на няколко пъти ми се наложи да играя такава роля — на бог. Театърът си го биваше, а и беше необходим. И доста съм се забавлявал, докато съм играл ролята на бог. Все пак предпочитам да стоя зад сцената и да дърпам конците на куклите, които си мислят, че движат света, защото той се върти около тях. И когато стане нужда, да изкарам *deus ex machina*^[1]. А кои бяха куклите-богове? Императорите. А също и Йешуа. Той играеше син на еврейския бог. Но това са други истории, разказът за които ще почака. И без това прекалявам с отклоненията и обясненията. Колкото до въпросите... сега, когато се оглеждам назад, мисля, че съм си задавал неправилни въпроси. Правилните май започват не със „защо?“, а с „как?“. Като престанах да си задавам въпросите „защо?“ много неща си дойдоха на мястото. И боговете станаха ненужни. Защото правилата, по които светът около мен съществува и се променя, показват КАК става това. А не ЗАЩО.^[2]

Разбира се аз не съм първият човек, който си е задавал тези въпроси. Може би трябва да разкажа накратко какво са открили хората преди мен. Най-далеч в търсенето на отговорите са стигнали гръцките философи. А след това са се оцапали... Като малко дете. Ние римляните нямаме философи и никога не сме се занимавали сериозно с философия. Философията обаче се занимава с всичко. Особено с въпроса какво всъщност става в главите на хората, или, с други думи, как мислим и как възприемаме света. И понеже често това, което става в главите на хората определя това, което те правят, или казано направо, мислите и вярванията определят постъпките им, а постъпките им са

важни, особено ако касаят сигурността на държавата, ще разкажа накратко и за гръцките философи. Причината, повтарям, е чисто практическа — ако човек иска да предвижда действията на другите, трябва да разбира какви са причините за тях. Тъй като причините са в главите ни, трябва да се разбере как мислим, как вземаме решения, как възприемаме света. И тъй като гръцките философи са се занимавали много с тези въпроси, редно е да им отделия малко място в разказа си. И тъй като сега стигнах в разказа си до момента, в който и аз самият съм си задавал такива въпроси, редно е сега и да разкажа за тях. А ти, читателю ме извини за объркания ход на разказа. Така мога, така го разказвам. И така:

Всичко започнало около 100 години след основаването на Рим^[3] в Милет. Пак този Милет. Това не е случайно. Милет е бил близо до Лидия и Фригия и е бил морската врата към тези страни. А там малко преди това са измислили парите във вида, в който ги използваме днес. Така че Милет е бил място, където са се разменяли всякакви стоки и... всякакви идеи. И понеже в главите на хората настъпил хаос, някои от тях решили, че е необходимо да се сложи някакъв ред, иначе може да се побъркат. И решили, че от този момент нататък няма да приемат нищо на доверие и ще се опират само на логиката. Никакви богове, никакви стари приказки, нищо нямало да се приема на вяра, а ще бъде проверявано чрез разсъждения дали няма никакви вътрешни противоречия. Ако има — значи трябва да се изхвърли на боклука. Подозирам, че това решение било взето след някоя сериозна кавга в някоя долнопробна кръчма на Милетското пристанище, завършила с няколко пукнати глави и избити зъби. Понеже не си струвало да си трошат главите, пък и зъбите им трябвали за да могат по-лесно да дъвчат мезетата, участниците в кавгата решили по-нататък първо да разсъждават, пък после ако има за какво — да си доизясняват отношенията с юмруци и ритници. Или с каквото там им попадне в ръцете. Така се родила гръцката философия. Тъй като философите се занимават с всичко и имат претенцията да разбират от всичко, което означава и от управление, редно е да им отделия малко място в историята си. Пък и работата ми налагаше да ги познавам по-отблизо. След малко ще кажа и защо.

Първият голям философ бил Талес, който естествено бил от Милет. Талес е бил практик, човек, който се е занимавал с всичко,

което помага някаква работа да се свърши по-бързо, по-добре и с по-малко усилия. Той е първият грък, който е успял да предскаже слънчево затъмнение. Това станало на 28 май 169 година^[4]. На същата дата станала битка между мидийците и лидийците, която спряла след като армиите изпаднали в ужас от затъмнението. Именно затова и това затъмнение е толкова известно, а също и Талес. Тъй като предсказването на затъмнения е сложно, а и ние използвахме това явление — вече споменах един случай по времето на Тиберий, а в историята на Йешуа ще разкажа за най-важния такъв случай — ето накратко как става това: още древните вавилонци открили, че през много дълъг период от време, 6558 дни и 8 часа, или 18 години, 11 дни и 8 часа, затъмненията се повтарят. Този голям период от време се нарича Сарос, или повторение на гръцки. Всъщност отначало цикълът се е наричал с вавилонското име на числото 3600, или 60×60 , който звучи по подобен начин. Периодът е почти два такива сароса по 3600 дни, но името е останало. Причината за този период е, че движението на луната е свързано с три цикъла: на фазите, на пресичането с пътя на слънцето, и на отдалечеността от земята. Саросът е всъщност общият период, и включва 223 фазови периода, 242 възлови периода и 239 периода на отдалечаване. Не зная какви са причините за тези периоди. Знам само че ги има и мога да ги използвам.^[5] Така, като знаем точното настъпване на затъмненията за един период, можем да го предскажем за следващия. Или за предишния. Или направо за няколко периода напред или назад. Вавилонците са правели точно това. И ние го правим. Талес е първият грък, който е използвал този цикъл. По този начин той показал на останалите гръци, че тези явления не са прищявка на боговете, а нещо, което може да се пресмята и следователно и да се предсказва. Този цикъл е бил известен и на Метон, който също е живял по това време. Много хора са използвали уменията да предсказват затъмнения за свои цели. Ние не правехме изключение. За да те убедя в ползата от това знание, читателю, че ти кажа, че на 20 септември 423 година^[6] македонската армия е наблюдавала пълно лунно затъмнение, а също и персийската. Така войниците на Александър са били сигурни, че ще победят, а персите, и по специално Дарий — че ще загубят, защото Луната се смята за покровителка на Персия, а Слънцето — на Гърция и Македония. Явно в щаба на Александър са знаели за затъмнението, а също и за

суеверието на Дарий, защото той умишлено се бави две години след битката при Иса, преди да даде главното сражение на Дарий на 1 октомври — само 11 дни след това. Това затъмнение обяснява почти двегодишното мотаене на Александър във Финикия и Египет, след което изведнъж подкарва армията през май от Египет в бърз марш към вътрешността на Азия. И наистина Дарий се държи като страхливец и обречен човек и по време на сражението, и след него. Има още един „дребен“ детайл. Преди самата битка Парменион, който явно „не е бил в час“ предлага на Александър да нападнат персийската армия през нощта. Парменион просто се е стреснал от многобройния противник — армията на Дарий е била около 10 пъти по-голяма, и е предложил съвсем разумна тактика в тази ситуация — нощните нападения обикновено внасят хаос в противниковия лагер, особено ако армията му не е добре обучена, и по този начин Парменион е разчитал да изравни силите! Александър му се надсмива, като казва че не краде победите си. След което ляга да спи, като на другата сутрин едва са го събудили! Това поведение не е билослучайно. Александър е знаел много добре за настроенятия в двата лагера след затъмнението и ги използва безпогрешно! Мисля че казах достатъчно по въпроса, така че спирам. А теб ако те интересуват подробностите, можеш да ги прочетеш в историята на Птолемей.

Та да се върна на Талес. Освен че е бил практик, той се е интересувал и от устройството на света и от причините той да бъде такъв а не някакъв друг. Основното твърдение на Талес, поне както ни го предават по-късните автори и по-специално Аристотел, е: „водата е най-доброто“. Смисълът на това твърдение според Аристотел е, че всичко останало се състои от вода. Талес е бил смятан за един от седемте мъдреци на Елада и е бил известен с това си твърдение. Ще завърша с Талес, като разкажа една история за него: ведъж през нощта Талес така се заяпал в звездите по нощното небе, че не видял ямата на пътя и паднал в нея. Една жена, която живеела наблизо и чула виковете му, го издърпала, като не пропуснала да отбележи, че е по-добре човек да гледа в краката си, отколкото в звездите, защото може да падне в ямата...

Следващите двама известни философи също са милетци — Анаксимандър и Анаксимен. Анаксимандър също твърдял, че всичко произлиза от една субстанция, но че тя не е водата. Анаксимен пък

твърдял, че това е въздухът. Следващият интересен чешит в групата на философите е Питагор. Той не е от Милет а от Самос. По онова време Самос е бил търговски съперник на Милет и е бил управляван от тирана Поликрат. Поликрат е бил голям разбойник, но и умен държавник, и е покровителствувал изкуствата и занаятите на острова си. Анакреон например е бил негов дворцов поет. Обръщам внимание, че философия и философи има там и тогава, където и когато има търговия, пари и свободни хора. Така е и по-нататък с Атина от времето на Перикъл и след него, когато градът става силен и богат. Питагор обаче нещо се сдърпал с Поликрат и се изнесъл в Кротон. Интересното е, че това е станало малко преди Кротон да разруши съседния Сибарис една година преди установяването на нашата *Res Publica*^[7]. Питагор е бил много странен тип, който е вярвал в прераждането на душите, тоест бил е последовател на учението на Орфей, и поради това е налагал на последователите си цял куп ограничения и забрани, като например да не се яде боб. Питагор е вярвал, че основата на света не е водата, въздухът или някаква друга субстанция, а числото: всички неща са числа! Колкото и щура да изглежда тази идея, все пак важното в нея е, че с помощта на математиката човек може да опише света. Оттогава много философи и математици се опитват да сведат всичко около нас до математика. Само че... само че още в отношението на отсечките в квадрата последователите на Питагор се натъкнали на несъизмеримост: отношението между дължините на диагонала и на страната не се изразява с цели числа. Когато един от учениците на Питагор открил тази работа, останалите го удавили, защото разрушил хармонията на числата!^[8] По-късните философи продължават с опитите си да обяснят света, като постепенно от описание на предметите и явленията около нас преминават към отношенията между тях и хората, както и на отношенията между самите хора. Ние римляните никога не сме се занимавали сериозно с тези неща — за нас отношението между държавата и нейните граждани е нещо зададено и свято и не подлежи на подобрене, още по-малко пък на критика. И фактът, че ние имаме толкова успешна държава, е достатъчно основание за това само по себе си. При гърците отношението между държавата и хората винаги е било проблем, и то голям. Всъщност в Гърция са изпробвани всички мислими форми на управление. И всички са се провалили. И това е

трябвало да бъде обяснено. Затова и постепенно гилософите започват да се занимават основно с това — да търсят идеалното устройство на обществото и на държавата. Всъщност обяснението е съвсем просто и аз вече госпоменах — в основата на нашата държава и на нейния успех е отношението между гражданите и самата държава. Нарича се *dignitas*. Само че това за гърците е отвлечено понятие и празна работа. Те си представят държавата като някаква машина, която трябва да бъде добре конструирана и добре поддържана, за да работи добре. А хората са само лостчета, греди, въжета, зъбци и други такива чаркове. Затова и държавите им са такъв боклук, а те продължават да се джавкат чия машина, т.е. чия държава, е по-добра. Та основната работа на философите малко след Питагор е да търсят най-добрата конструкция на държавната машина! Първият, който „преуспява“ в тази работа, е Сократ. Той не е оставил след себе си нито едно произведение, и за него и за възгледите му знаем само от разказите на други автори, основно от Платон. Всъщност Сократ основно е критикувал съществуващия модел, затова и накрая си е отнесъл смъртната присъда. Истинските „творци“ след него са Платон и Аристотел. Няма да се занимавам подробно с възгледите на философите от Сократ нататък — книгите на Платон, Аристотел и останалите се намират почти във всяка библиотека. Ще спомена само това, което ни касаеше в работата. А именно възгледите на философите за държавата и управлението. В най-завършен вид тези възгледи са изложени от Платон в неговия диалог „Държавата“. Та според Платон — а след него и според повечето философи — идеалното устройство на държавата е такова, в което цялото население е разделено на три големи групи: първата, най-малката, е на философите, които управляват всички дела в държавата, втората е на войниците, които пазят държавата от външни врагове и от третата група, а третата и най-многобройна група са останалите граждани, които се трудят за благо на държавата. Всъщност третата група представлява държавни роби. В тази идеална държава няма място за поети например — те се забраняват със закон. Е, ако можех, щях да попитам този умник какво щяха да представляват гърците без Омир. Няма да се занимавам с всички дивотии, описани от Платон — ако те интересуват наистина, просто взemi този бисер на човешката простотия и го прочети. Защо го споменавам след като смятам, че е боклук? Ами защото вече 5 века

всички философи са убедени, че именно това устройство на държавата е идеалното. Сенека дори съвсем сериозно смяташе да започне преустройство на държавата по образец на Платон след като отровиха Клавдий и той стана наставник и съветник на Нерон. Да не припомням как свърши всичко, включително и за самия Сенека. Аристотел по подобен начин е напълнил главата на Александър с простотии и той накрая започва да се държи като жив бог. Дори само тези примери показват колко нелепи и опасни са възгледите на философите за устройството на държавата. А те съвсем не са единствените. Евреите известно време след бягството си от Египет са били организирани в държава по начин, близък до този описан от Платон, само че върхушката не е била от философи а от жреци, които са се наричали съдии и пророци, но смисълът е същият. И накрая са се превърнали в народ с извратени възгледи за живота и света около себе си — както философите се смятат за най-достойни да управляват държавата, така и те се смята за богоизбран народ, който един ден трябва да владее останалите народи. Включително и нас, римляните! По-подробно ще разкажа за тях по-нататък, а сега се опитвам да ти обясня, читателю, че идеи, подобни на Платоновите и на останалите философи, могат да докарат на държавата страшни неприятности, защото объркват ума на хората и ги карат да правят неща, които иначе никога не биха правили. Напомням, че Сенека побърка Нерон с щурите си идеи за управление и резултатът се видя много добре. Та затова се и занимавам с тези простотии — защото философите имат претенциите да разбират от всичко, особено от управление. Само че ако ги остави човек да управляват, ще съсият държавата преди да разбере какво всъщност означава да я управляват.^[9] Пояснявам — след Сократ философите вече се занимават основно с човека и по-специално с отношението между човека и държавата, а устройството на света около нас не ги вълнува особено — оставили са го на математиците, механиците и на другите учени. Само дето не са наясно нито с държавата, нито с човека. За да добиеш представа колко струват всичките измишльотини на Платон и останалите юнаци за човека и държавата, ще ти разкажа един истински случай. Та значи Платон след дълго и напрегнато мислене за това какво представлява всъщност човекът, дал следното определение: човекът е двукрако същество без пера. Диоген — оня същия фалшификатор с бъчвата! — като научил за тази Платонова

умнотия, взел един петел, оскубал му перата и го пуснал да се разхожда пред бъчвата. След малко се насъбрали зяпачи и го попитали какво е това, в смисъл какво прави с тоя оскубан петел. А Диоген им отговорил: „това е човек. Така учи Платон. И понеже Платон е смятан за най-умния измежду нас, значи наистина е човек.“ Ще добавя само, че всички останали определения и конструкции на философите струват колкото това определение.

Все пак нещата с философите не са толкова лоши. Между писанията им има и наистина добри неща, но човек трябва доста да се порови, за да ги открие. Редно е да кажа и за собствените си философски предпочитания. Любимият ми философ е Демокрит. И Платон, и Аристотел са го мразели и са искали всичките му произведения да бъдат изгорени. Защото учението му не пасвало на глупавите им теории. Е, дядо ми изпълнил желанието на тия тъпаци. При пожара в Александрия всичките 67 книги на Демокрит „изгорели“. И сега само хората с достъп до тайната ни библиотека могат да го четат. А от него има какво да се научи. Препоръчвам ти, читателю, да го прочетеш. Тук ще спомена само две негови твърдения: първото е, че на света няма нищо освен празно пространство и атоми. Второто е, че всичко на този свят е резултат от случайност и необходимост. Демокрит за мен е последният истински философ, защото ясно е разбирал мястото на човека в света около него. Или поне се е опитвал да го разбере. След Платон и Аристотел всички философи започват с човека и свършват с човека. За тях човек е мярка на всички неща. Само че тази мярка е много дребна. И рзсъжденията и изводите, до които стигат тези глупаци, също са дребни. И понеже светът си съществува преди хората и независимо от тях и от техните „философски“ напъни да го разберат, те неизбежно стигат до задънената улица на въпросите „Защо?“. И аз съм допускарл тази грешка. Както вече си признах преди малко. Демокрит показва, че правилните въпроси започват с „Как“, а не със „Защо“. И разбира се, човекът според него си е само едно любопитно животно, което съвсем не е мярка на всички неща. И съвсем естествено Платон, Аристотел и цялата пасмина около тях са мразели Демокрит заради тези негови твърдения.

[1] Бог от машината — в античната драма заплетените истории често се решавали с появата на бог на сцената с помощта на специална машина — Б.пр. ↑

[2] Браво, Афраний! Точно с това се занимават съвременните точни науки! Отговарят на въпроса „КАК?“ Въпросът „Защо?“ не ги интересува. — Б.пр. ↑

[3] Около 650 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 585 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] Има си хас да знаеш причините! Задачата за движение на Луната е частен случай на задачата за трите тела в небесната механика. Нютоновата механика позволява да се реши точно задачата за две тела. В общия случай за 3 и повече тела не може да се намери решение в явен вид. Решението се търси във вид на безкрайни степенни редове, обикновено по параметъра време, които описват другите параметри на движението на тялото — в конкретния случай на Луната, и въз основа на наблюденията се определят конкретните числови коефициенти на достатъчен брой членове, осигуряващи необходимата точност. Толкова. Който разбрал-разбрал, който не е — много му здраве! Важното е, че има периоди и че те могат доста точно да бъдат определени чрез наблюдение и използвани за предсказание. — Б.пр. ↑

[6] 331 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[7] Напомням че Републиката е основана през 509 г. пр.н.е., поне според официалната версия на Афраний. — Б.пр. ↑

[8] Явно Афраний има впредвид, че квадратният корен на числото 2, който е въпросното отношение, не е рационално число, т.е. не е отношение на две естествени числа. Доказателството е тривиално и наистина е било добре известно и в древността. — Б.пр. ↑

[9] Според мен Афраний се поизсилва, като нарича произведенията на Платон и останалите философи простотии, но... всеки си има право на мнение. От негова гледна точка все пак той е прав — философите са виновни за много неприятности, особено за последните 2 века. Няма нищо случайно, че и Маркс, и Енгелс, и Ленин са се занимавали с философия. Вярно че не много успешно, но те са смятали заниманията си с философия за основна част от революционната си дейност. И всички техни последователи са се опитвали да се правят на големи теоретици. А резултатите от дейността им още ни висят на шията като воденичен камък. Впрочем и

някои наши дупетати също се барат за философи. Така че Афраний е бил прав да държи философите под наблюдение. Дето викат старите хора „вързан поп — мирно село“. В интерес на истината обаче сериозните философи са избягвали да се забъркват в политиката, така че не споделям нетърпимостта на Афраний към тях. А Сенека и Ленин например не са никакви философи — поне според мен. — Б.пр. ↑

ОТНОВО ПО ЮЖНИЯ ПЪТ

Е, добре де, омръзна ми да се занимавам с философите и теориите им, пък и времето ми изтича, а имам още доста за разказване, затова спирам с философията и се връщам към географията. По-точно към описанието на пътя, по който коприната идваше при нас. Иначе ще заприличам на оная стоножка от приказката, дето се замислила какво прави седмият ѝ ляв крак, докато си движи петия десен и... накрая забравила как се ходи. Всички днешни философи са такива. От много мислене накрая не могат собствените си сандали да завържат. А сега ще се върна на описанието на Южния път. На север пътят продължава покрай брега на Арабия Феликс, който тук е пуст, тъй като липсва вода и нищо не расте. Единственото пристанище в Авлитския залив, след като се излезе от Муза, е Адана^[1]. След това пътят продължава покрай земите на Сахалитите, след което навлиза в Еритрейско море, край страната на оманитите^[2]. При северния край на Арабия пътят отново се разделя. На запад се навлиза в персийското море, което има формата на голяма амфора с тясно криво гърло. На изток продължава покрай южния край на Партия, който по тези места е пуст, и продължава до великата река Инд, която дава името на Индия. Пътят от Инд до персийското море и до реките Тигър и Ефрат е открит за гърците от Неарх — флотоводеца на Александър — и оттогава вече повече от три века се използва редовно от тях, а от около 100 години и от нас. Всъщност друг грък, на име Скилакс, е създал редовните морски пътувания между Инд и Персийското море два века преди Неарх, но той е бил на служба при Дарий Първи и е направил това по негова заповед. Вече споменах, че Дарий превзема Индия и ѝ налага годишен данък от 350 таланта злато.

Стигне ли човек до Инд — вече е в безопасност, защото е подминал Партия и опасните ветрове. Оттук може да се продължи нагоре по реката във вътрешността на Индия или да продължи покрай индийския бряг, който малко след вливането на Инд в Океана завива на югоизток. По Инд може да се мине през град Патала и да се продължи нагоре до Таксила. От Таксила пътят поема на запад през Пурушапур^[3], преминава през прохода, известен като врата на

Индия^[4], Ортоспана, Александрия Кавказка, пресича Паропамисадите^[5] и стига до Бактра^[6]. От Бактра пътят продължава на север до Мараканда^[7], където се съединява с пътя от Партия през Антиохия Маргиана, и тръгва на изток през Александрия Есхата към планините, зад които пътят продължава до Китай. Има и друг път от Бактра на изток направо през планините, но той е много по-труден. Зад тези планини пътят се спуска в град Кашгар, на изток от който се намира огромна пустиня, оградена от север и от юг от огромни планини. Пътят от Кашгар се разделя на северен и южен и минава по края на пустинята покрай планините. По южния път се минава през градовете Яркенд и Хотан, а по северния през Аксу, Куча, Карашар, Турфан и Хами. Двата пъта се събират на края на пустинята в малко градче, Дун-Хуан, което е най-западният край на китайската държава. Оттам той продължава по територията на Китай и е защитен на север от огромна стена, която продължава от Дун-Хуан на изток чак до морето, което служи за източна граница на Китай. Стената пази не толкова пътя, колкото самия Китай от дивите племена на север, но за тях ще разкажа в разказа си за северния път. А самият южен път минава през градове, които са всъщност военни лагери и носят странни за нас имена: Цзюцюан, Чжанъе, Увей, Ланчжоу, Лунси, и свършва в столицата на Китай, град Чанан. След размириците в Китай, които започнаха около 766 година и продължиха над 20 години, столицата беше преместена още около 200 мили на изток, в град Лоян.

[8] Това огромно разстояние от устието на Инд до столицата на Китай всъщност преминава през територията само на две страни. Цялата страна от Оксианското езеро^[9] през Бактра и Таксила до Патала и устието на Инд на юг и до крепостта Дунхуан на изток е територия на една държава, известна на околните народи по народа, който я е създал — държава на кушаните. Всъщност кушани ги наричат индийците, а те самите се наричат юечжи. Започват да се преселват от изток по тези места преди около 200 години, след като загубили една много дълга и тежка война с народа хун-ну. Те враждуват с партите, макар че и едните и другите избягват преките сблъсъци, така че ние като врагове на партите сме добре приети по тези места, още повече че не представляваме заплаха за този народ — прекалено сме далеч едни от други. Допреди 200 години те са живели само на изток от високите планини, но малко след третата война с Картаген^[10] ги преминават и

завладяват Бактрия и Согдиана, а след това продължават на юг и слизат и в Индия, като завладяват цялата долина на Инд.

Пътуването по Инд обаче не е единственият път от юг към Китай. Ако вместо да се навлиза в Инд се продължи покрай брега на изток, се стига до пристанището Барбарикон, или Бхригукачха, което вече е в страната на Вакатаките. Това пристанище е крайният пункт за повечето ни кораби, пътуващи на изток. Оттам пътят завива на юг и след около една седмица се достига най-южният край на Индия, до страните Керала, Пандя и Чола.

На югоизток от тези страни има голям остров, приблизително три пъти по-голям от Сицилия, с формата на яйце и свързан с Индия с верига от малки островчета. Островът се нарича Тапробан^[11] и това е най-далечното място, до което достигаме на изток по море. Тук се срещаме с търговците, които докарваха коприната от Китай по море. Това е приблизително средата на пътя по море между нас и Китай и тук имаме отделна малка организация със свой наместник, която се занимаваше с търговията и събирането на сведения. Оттук пътят продължава на североизток покрай източния бряг на Индия, където се намират страните Андхра и Калинга. Последното голямо пристанище в Индия е Тамралипти, което се намира в делтата на другата голяма река в Индия, Ганг, в държавата Магадха. Оттам пътят завива на югоизток и заобикаля много земи, след което отново тръгва на североизток и накрая достига южната част на Китай. Тази част от пътя обаче ни е позната само от описанията на други търговци, така че сведенията не са много надеждни. Сигурни сме само, че пристанището, в което свършва пътят, се нарича Фанюй.^[12]

Ще завърша описанието на южния път с неговото западно разклонение в Персийското море. Южният край на това море е осеян с малки островчета и скали, пуст е и неплодороден. По средата на южния му бряг има голям полуостров и до него един остров колкото Илва, който е с удобно пристанище и там поддържахме постоянен свой лагер до смъртта на Клавдий. Земята тук е неплодородна и много рядко населена, така че и търговия почти няма. Причината да поддържахме този лагер беше, че оттук лесно влизахме и излизахме в Партия. За разлика от западните си граници с нас партите въобще не охраняват държават си от юг, тъй като племената тук не представляват никаква опасност за тях, а са и толкова бедни, че няма какво да им се

вземе. В действителност на северния бряг на Персийското море се намират областите Персида, Елимаида и Харакс, като се пътува от входа му на изток до най-западната му част. Трите области си имат собствени владетели и само плащат данък на царя на Партия, но иначе са самостоятелни. Кое то пък означаваше, че тези области не са добре наблюдавани и охранявани. Ние се възползвахме от това, като срещу минимални подаръци и храна си осигурявахме надеждни водачи и шпиони. Именно оттук влизахме и излизахме в Партия за по-важните си операции срещу партите. Издръжката на този лагер не беше малка, тъй като всичко се прекарваше по море и пътят беше около 50 дни, но разходите се оправдаваха напълно. Тук няхахме нито един провал или неуспех.

Тъй като събирахме сведения за всяка страна, не подминахме и тези краища. Оказа се, че преди около 4 000 години тук земята е била много по-плодородна и многолюдна. Била е известна като Дилмун. Именно този край е прародината на древните шумери. Когато дъждовете тук намалели и земята станала неплодородна, те започнали да се преселват на север в Месопотамия, която по онова време била едно голямо блато. Първият град, който шумерите основали преди около 3500 години, бил Ериду, на южния бряг на Ефрат където реката се вливала в морето. Сега това място е навътре в сушата, но тогава е било морски бряг. Постепенно шумерите се разселвали нагоре по течението на Ефрат, а после и на Тигър, като пресушавали блатата и ги превръщали в обработваема земя и основавали нови градове. В един момент земята, която можели да усвояват свършила, а населението продължило да расте. И тогава градовете започнали да воюват помежду си. Подобно нещо станало и в Египет, при това по същото време — преди около 3500 години. Така започнала историята — с глад и суша, пресушаване на блата, и накрая с войни поради недостиг на земя. Разликата между Египет и Месопотамия е, че в Египет за около 500 години страната се обединила от един владетел — Менес, а в Месопотамия това станало едва около 1500 години по-късно. Подобни неща са станали на още две места — край река Инд и край една друга река далеч на Изток, където също се създава голяма държава — Китай. За Индия и Китай знаем по-малко, но едно нещо разбрахме със сигурност — и на четирите места този процес е започнал приблизително по едно и също време — преди около 4000 години, и

навсякъде е започнал със суша и глад, а е завършил със създаване на напоителна система, писменост, религия, държави и войни за земя.

През 793 година^[13] успяхме да открием пряк път през морето направо за Индия. Направи го Хипал, един гръцки моряк на служба при нас. Той успя да открие по какъв начин ветровете в открито море зависят от сезона и по този начин югозападните ветрове, духащи през едната половина на годината, се използват за пътуване от Египет до Индия, а североизточните, които духат през другата половина на годината, се използват за връщане. Прекият път сега започва от Адана, върви на изток до остров Диоскуриада^[14], след което продължава през морето до южния край на Индия.

[1] Май става въпрос за сегашния Аден — Б.пр. ↑

[2] Това трябва да е днешен Оман. — Б.пр. ↑

[3] Явно става дума за днешния Пешавар в Пакистан — Б.пр. ↑

[4] Известен е и като Кибер пас или Хайберски проход — Б.пр. ↑

[5] Хиндукуш — Б.пр. ↑

[6] Днес Мазар-и-Шариф в Афганистан — Б.пр. ↑

[7] Самарканд — Б.пр. ↑

[8] Дадох имената така както ги намерих по справочниците и историческите атласи, защото транскрипцията им си е отврат, а и не съм сигурен дали самият Афраний я е знаел правилно. Колкото до римската миля, тя е дълга 1000 двойни крачки и се приема за равна на 1478 метра, или грубо километър и половина. — Б.пр. ↑

[9] Аралско море — Б.пр. ↑

[10] 146 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[11] Явно става въпрос за Цейлон — Б.пр. ↑

[12] Май става въпрос за Кантон, или Гуанджоу, но не съм много сигурен. — Б.пр. ↑

[13] 40 г. — Б.пр. ↑

[14] Сокотра — Б.пр. ↑

КРАТКА ИСТОРИЯ НА ИНДИЯ

След като разказах за южния път, редно е да разкажа накратко и за Индия. Това е необходимо, тъй като в момента в Индия изтичат около 100 милиона сестерции годишно. Това е с около една трета повече, отколкото среброто, което се добива в Испания. Вече обясних какви са проблемите с парите, тук ще отбележа, че има опасност не само златото, но и голяма част от среброто ни да изтече извън страната, най-вече в Индия. Ако искаме това да не стане, трябва да знаем къде отива то и как можем да спрем или поне да намалим това изтичане. А това знание започва с историята и географията на страната. Така че се налага да разкажа макар и накратко някои неща за Индия.

За тази страна обикновеният римлянин знае малко. При това истината е смесена с най-невероятни измислици и фантазии. Например наистина има птици, които могат да се научат да говорят като малко дете — ние дори сме докарвали такива! — но приказките за мравки, които уж били големи колкото лисици и копаели златен пясък, са пълна глупост. Голяма част от тези измислици се основават на разказите на Мегастен, който е бил пратеник в Индия по времето на Селевк и е описал много от чудесата на Индия. Само че обикновеният римлянин не прави разлика между необикновени, но реални неща, и измислиците на моряците по пристанищата, когато обърнат по някоя чаша вкиснато вино и започнат да се надлъгват кой какви чудесии е видял. А разказите на Мегастен са си точно такива. Надявам се, вече съм изяснил, че в нашата работа не разчитаме на подобни „сведения“, затова ще разкажа по-подробно истинската история на тази необикновена страна. Тя е важна, за да се знае с какви хора си имаме работа там, а търговията ни с Индия е много голяма. Изтичането на римското злато и сребро натам — също!

Историята на Индия започва преди около 3000 години — горедолу по времето, когато започва и историята на Египет и на Месопотамия. И около 1500 години не се е случвало нищо особено — хората строели градове, обработвали земята и от време на време се сбивали, когато не им достигала земя за да се изхранят. Тъй като Индия е много по-плодородна от Месопотамия и Египет, това се

случвало много по-рядко и Индия почти не се променяла. Преди около 1500 години обаче в Индия нахлули ариите. Това станало през прохода, за който вече споменах. Самите арии са населявали страните на север и северозапад от Бактрия и Согдиана и по онова време се разселили и в Иран, откъдето идва и името му — страна на Ариите, и на запад, като достигнали чак до Галия и Испания. Самите арии са били овчари и скотовъдци, но тъй като станали много, започнали да се разселват по племена навсякъде, където можели да намерят свободна земя или да си я завоюват. Това разселване продължило над 5 века и много народи са техни потомци. Включително гърците и латините. Не знам как ще ти прозвучни, но свещеният език на ариите в Индия, на който те си пазят вярванията, много прилича на латинския! Причината е, че всичките тези племена са имали една прародина на изток от Рифейските планини^[1]. Всъщност те започнали да се наричат арии едва когато се разселили в Индия и Иран, за да се различават от местното население, което особено в Индия е с доста по-тъмен цвят на кожата. Самата дума арий означава „благороден по рождение и раса“. Когато слезли в долината на Инд, те я нарекли Сапта Синдху, което означава земята на седемте реки. И след време това име останало като Инд за реката и Индия за страната. През следващите векове нищо особено не се случило, чак докато персите нахлуват в Индия. Вече споменах, че през 241 година^[2] цар Дарий превзема долината на река Инд. От онова време са и първите сведения на гърците за тази страна. Персите владеят страната до 374 година^[3], като през това време разработват златните находища по горното течение на Инд. По онова време този район е давал най-големия добив на злато в света. Напомням, че Индия е била единствената провинция в държавата на ахеменидите, която е плащала годишния си данък в злато — 350 таланта годишно. Така че отпадането на страната довело и до спирането на златните постъпления в хазната на Великия цар. От този момент златото на персийските царе започнало да намалява. Вече казах какво е последвало след това. А индийците се научили от персите как да обработват желязото.

Следващият интересен момент от историята на Индия е нахлуването на Александър. Скоро след смъртта му македонските гарнизони са изхвърлени от долината на Инд. Окончателно това става през 449 година^[4], когато Селевк Никатор се опитва да възстанови

източните владения на Александровата държава, но среща армията на Сандрокот, или Чандрагупта, човекът, който по това време е успял да обедини почти цялата Индия. Чандрагупта не само изхвърля Селевк от Индия, но и получава три негови провинции, Арахозия, Сатагидия и Азиатска Етиопия. Според договора Селевк дава една от дъщерите си за жена на Чандрагупта, като по този начин резултатът от загубата на провинциите е прикрит под формата на зестра. А като компенсация Селевк получава от Чандрагупта 500 бойни слона. Оттогава Селевк получава и прякора си *elephantarces* — началник на слоновете. Именно тези слонове се оказват решаващи 4 години по-късно, когато Лизимах, Касандър и Селевк разгромяват Антиох Едноокия и окончателно разделят държавата на Александър. Само за сведение, армията на Чандрагупта е имала 9 000 бойни слона. И 600 000 пехотинци и 30 000 конника. Освен това войниците му са били въоръжени с лъкове, високи човешки ръст и толкова здрави, че човек може да опъне тетивата на такъв лък само с две ръце, като запъва самия лък с единия си крак. Стрелите за такъв лък са дълги над 6 лакътя^[5] и пробиват и най-здравия щит и бронята след него! Така че той спокойно се е разделил с 500 от слоновете си в замяна на огромни територии, мир, сигурни граници и изгодна търговия. И това само 20 години след нахлуването на Александър. Ще разкажа накратко историята на този мъж не само защото той за пръв път успява да обедини тази огромна държава, но и защото е имал служба, подобна на нашата. И именно с нейна помощ е успял да извърши това обединение. За ранните му години не се знае почти нищо, а също и за рода му. Според някои източници баща му е бил обикновен пастир. Според други Чандрагупта е бил принц от племето Мория, което бяга в изгнание, когато земята му е била превзета от едно съседно по-голямо племе. Като съвсем млад Чандрагупта среща Александър по време на Индийския му поход, но хронистите на Александър само бегло го споменават като един млад юноша. Именно по това време този млад юноша се среща с наставника си Каутиля. Каутиля е бил брамин, член на висшата каста в Индия. Дватама — Каутиля и Чандрагупта, са били всъщност това, което по-късно бяха дядо ми Марк и Август. Каутиля не само организира тайната служба на Чандрагупта, но и го обучава, при това изключително успешно. Именно за Чандрагупта Каутиля пише една книга, наречена „Арташастра“, или „Наука за материалната печалба“.

Тази книга е ръководство по изкуството на държавното управление. По същество в нея се обяснява необходимостта от постоянен, строг и прикрит контрол над всички човешки дейности — от търговията до религията. Тъй като хората са непостоянни и темпераментни по самата си природа, те трябва да бъдат постоянно надзиравани при изпълнение на техните задължения. Това не го казвам аз. Това го е казал Каутиля. И не само го е казал, но и е създал организация, с която успява да го направи. И го прави по начина, по който го правехме и ние. С тайна канцелария. Която следи всичко по-важно в държавата. Колкото до обществените работи, те са организирани по стария принцип *divide et impera* — разделяй и владей. Всяка обществена дейност и всеки град се управлява от съвет от 5 старейшини — хем да се пазят, хем да се шпионират взаимно. В столицата си Чандрагупта си има 6 такива съвета: първият да надзирава занаятчиите, вторият да контролира търговията, третият да събира таксата от 10% за пазара, четвъртият да се занимава с чужденците, петият да следи за населението — раждания, смърт, преместване на място, шестият да отговаря за поддръжката на обществените места. Е, ние не сме нито първите, нито последните, които откриват простите истини за това как една държава трябва да се управлява добре.^[6] Тази книга е била добре известна на Птолемей. Тъй като тя е писана преди тайната история на Птолемей, а в някои места двете си приличат, съм сигурен че Птолемей я е познавал и използвал. Той е притежавал копие от нея — сега то е при нас, след като Цезар и дядо ми са го отмъкнали заедно с други ценни ръкописи при пожара. Вече споменах за това по-рано.

Чандрагупта събира войска и я повежда срещу македонските гарнизони още през 410 година^[7]! Напомням, че Александър умира на 13 юни следващата година! Скоро след това Чандрагупта тръгва на изток и прави това, което Александър не успява — завладява цялата долина на другата голяма река в Индия, Ганг. За 17 години успява да завладее почти цялата Индия, без най-южната ѝ част. А след сблъсъка със Селевк получава и територии извън нея. Именно държавата на Чандрагупта описва Мегастен в своята „Индийска история“. Явно тайната служба на Чандрагупта му е пуснала купищата измислици, които той разказва в историята си. При това го е правела доста добре, защото самият Мегастен си вярва на приказките. Е, това ѝ е било част от работата на тази служба — да заблуждава чуждите пратеници.

Защото тези пратеници са си и обикновени шпиони. Само че прикрити зад официални мисии. Нормално е да бъдат въвеждани в заблуда винаги когато е възможно.

За това кой в действителност е управлявал Индия, може да се разбере от следния факт: само 4 години след сблъсъка със Селевк Чандрагупта предава властта на сина си Биндусара и се оттегля в един джайнистки манастир. Джайнизмът е религия, създадена от Махавира около 2 века преди това. Джайнистите са странни типове, които не се интересуват от този свят и от това, което става в него. Те не се интересуват дори от това с какво ще се облекат и какво ще ядат. И Чандрагупта, който управлява огромна държава, зарязва всичко и се завира при тях. Като до таква степен се отдава на религията, че накрая спира да се храни и бавно умира от глад. Август също си беше религиозен повече, отколкото е здравословно — напомням, че именно с религиозна клетва дядо ми го е оженил за Ливия и така го контролирахме! — но никога не е изпадал до крайности! При сина на Чандрагупта Биндусара, който управлява 28 години, и при внука му Ашока, който управлява 41 години, тайната служба е била на висота и е управлявала добре Индия. Самите Биндусара и особено Ашока са били смахнати като баща си на тема религия. Така че някой е трябвало да управлява държавата. Към края на управлението си Ашока под въздействието на религията разпуска шпионите и управлението на страната бързо се разпада. След смъртта на Ашока през 522 година^[8] започват разправии между синовете му и тайната служба — по-точно това, което е останало от нея, е унищожена — също както нашата. А след още 48 години и самата държава се разпада на много малки държави. Така е и досега, като западната част на Индия вече се владее от едно племе, което нарича себе си юечжи, а самите индуси ги наричат кушани. Тъй като контролират много строго чужденците на територията си, а са и сравнително отскоро по тези места, за тях научихме много малко, а и това което научихме няма пряка връзка и значение за разказа ми, така че спирам разказа си за Индия тук.

[1] Това мисля че беше древното име на Урал. — Б.пр. ↑

[2] 513 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] 380 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 305 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 3 метра — Б.пр. ↑

[6] Съгласен съм с Афраний, че не е последен. Достатъчно е да напомня за Николо Макиавели. А ако някой читател не знае кой е Макиавели... да остави тази книга и да върви на дискотека! Или на майната си. Изборът си е негов. — Б.пр. ↑

[7] 324 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[8] 232 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

СЕВЕРНИЯТ ПЪТ

След като описах южния път, ще опиша накратко и северния. Той беше по-важен, тъй като оттук прекарвахме около две трети от коприната, която внасяхме, а през южния около една трета. Той обаче беше и по-дълъг и по-несигурен. Южният беше изцяло по море и единствените опасности бяха бурите и ветровете в морето, а ние успяхме доста добре да изучим сезонните опасности по тези места. Чужди флоти, които да ни нападат нямаше — партите не стават за моряци и няма откъде да се научат, а пирати имаше само по южния бряг на персийското море, но те бяха малко и десет наши бойни кораба бяха достатъчни за охрана на целия бряг, а и тъй като не търгувахме там, а само поддържахме базата си, нямаше и какво толкова да грабят. Северният път обаче беше почти изцяло по суша и преминаваше през земите на различни племена, които често воюват помежду си и нямат нищо против да ограбят и минаващите оттам кервани. Партите допълнително се стремят да ги настройват едни срещу други и срещу керваните, защото по този начин принуждават търговците да избират пътя през Партия.

Северният път започваше в пристанището на Томи на брега на Евксинския Понт^[1]. Градът няма нищо забележително и е известен само с това, че Август заточи Овидий тук, след като реши че неговите елегии са развратили императорската внучка. Незабележимостта на града ни устройваше напълно, защото не искахме да привличаме чуждо внимание, особено на партските шпиони. От Томи на кораби преминавахме през Евксинския понт и навлизахме в Меотида^[2]. Меотида е едно голямо плитко езеро, свързано с Евксинския понт чрез тесен проток, но водата в него е сладка, тъй като почти не се смесва с тази на Евксинския Понт. На двата бряга на протока са разположени два големи града — на западния е Пантикапей, столицата на Боспорското царство, а на източния е Фанагория, там, където в Меотида се влива река Куфис^[3]. Боспорското царство е зависимо от Рим от времето на Цезар. По времето на войните ни с Митридат VI той успява да го превземе и да се укрие там след като римските легиони превземат собственото му царство, а след като Цезар разбива сина му

Фарнак при Зела то е наш клиент. Можем да го превземем и присъединим като провинция на Рим без особени усилия, но тогава рискуваме сами да си затворим пътя, който описвам, тъй като съседните племена ще сметнат, че ще искаме след време да превземем и тях и ще започнат да ограбват керваните ни, а партите веднага ще ги подкрепят. Сегашното положение напълно ни устройва, както устройва и боспорците и околните племена. В североизточния край на Меотида се влива река Танаис^[4], по която се продължава с гребане нагоре срещу течението. Самото боспорско царство владее само устието на Танаис, в което се намира и самият град Танаис. А реката се спуска от североизток на югозапад ев Меотида, като западните ѝ брегове се населяват от роксоланите и на север от тях от сарматите, а източните от сираките и аланите. На три дни път реката прави завой и там беше изграден укрепен лагер с пристанище и складове. Когато пренасяме коприна от Китай или стоки натам, между Томи и този лагер не спираме никъде — нито в Пантикапей, нито във Фанагория, нито в град Танаис, който е в устието на реката. В тези градове спираме само когато пренасяме стоки от или към по-близките племена. От този лагер се тръгва право на изток и за един ден се достига реката Ра, която тече на югоизток и се влива в Хирканско море^[5]. На това място Ра се разделя на два ръкава, които текат успоредно чак до Хирканско море и между тях се образува дълъг и тесен остров, на който също беше построен голям укрепен лагер. Този лагер беше около пет пъти по-голям от лагера на Танаис, в който завършваше първият етап на пътуването. Тъй като местните племена — на север сарматите, а на юг аланите — са обикновени скотовъдци и не могат да правят добри речни съдове, този път е безопасен — пътят по суша е само един ден преход между Танаис и Ра, останалият е по вода. Освен това укрепеният лагер е на остров и на практика е недостъпен. Този път минава доста по-далеч на север, отколкото партските шпиони и войски проникват зад Кавказ, а и племената са враждебно настроени към партите, така че този път е сравнително спокоен и безопасен. Земята по тези места е много плодородна, а в реката Ра има толкова много риба, че само различните видове не могат да се изброят. В този лагер постоянно имаше между 1500 и 2000 човека, от които 600 — една кохорта, бяха постоянната охрана. Оттук пътят продължава на изток до самия Китай, като минава на юг от Рифейските планини^[6] през земите

на аорсите, които живеят на север от Хирканско море, и заобикаля от север Оксианското езеро, в което се вливат реките Окс и Яксарт^[7]. На север от Яксарт пътят се разделя на два, като единият тръгва на югоизток покрай Яксарт до съединяването си с Южния път след Бактра, който вече описах. По този път от лагера ни на Ра до столицата на Китай се достига за около 220 дневни прехода през пусти и рядко населени страни, като, както вече писах, по средата на пътя трябва да се премине през планини, по-високи от Кавказ и много по-дълги. Тези планини описват огромна дъга, обърната на запад и в южната си част разделят Китай от Индия. Зад тях пък, както вече споменах, има огромна пустиня, сравнима с тази в Либия на юг от владенията ни. Партите не подозираха, че ги заобикаляме и не организираха никакво противодействие на нашите кервани. Другият път продължава на североизток и заобикаля от север планините и пустинята. Той беше по-дълъг, но по-лек, тъй като не преминавахме през високите планини и през пустинята. Пречки по този път можеха да ни създадат само местните племена, но те също осъзнаваха ползата от търговията и общо взето не ни пречеха, а срещу съвсем малко заплащане дори ни осигуряваха охрана през целия път. Самите местни племена са обединени в голям племенен съюз, който всъщност си е една огромна по територия, но много слабо населена държава. Тъй като тя по нищо не прилича на познатите ни държави и е рядко населена, а и хората тук са обикновени скотовъдци, за тях обикновеният римлянин не знае нищо. Ето едно съвсем кратко описание на тази огромна страна, през която минаваше северният път:

Цялата територия от Бористен и Хипанис на север от Евксинския понт^[8] чак до Китай представлява смесица от степ, пустини и планини. Само територията на север от Евксинския понт и около реките е годна за земеделие и всъщност това е била житницата на гърците за много време — вече споменах за това. На останалата територия хората се препитават основно с отглеждане на добитък и така е чак до Китай. Именно затова и тези територии са слабо населени — около 20 пъти по-рядко, отколкото в страните, където земеделието е развито. Това не означава, че хората са по-диви или по-глупави. Просто природата им налага някои много жестоки ограничения. Въпреки че са разделени от големи пространства на различни племена, те имат много близки обичаи и език и често се

обединяват в големи племенни съюзи. Именно тук, на тези територии, е бил опитомен конят и земеделските племена така ги и познават — като конни народи. Племената са обединени в големи групи: язиги между Хипанис и Бористен, роксолани от Бористен до Ра. Двете племена са известни под общото име сармати. На юг от роксоланите между Евксинския понт и Хирканско море и на изток от Ра живеят алани, потомци на някогашните скити. На изток от аланите, зад дъгата от високи планини, за която вече писах, живее една много голяма група племена, наричащи се хунори, а китайците ги наричат хун-ну, или сюн-ну. Историята на Китай е свързана с тях от повече от 1000 години. Голяма част от коприната, която е достигала до нас, е всъщност част от данък, който китайците са плащали на тези племена. Те пък разменяли част от нея за други стоки с племената на запад от тях. По-късно търговците от Бактрия поемат по-голямата част от търговията на хунорите на запад.

[1] Днес гр. Констанца в Румъния, Евксински Понт е древното име на Черно море — Б.пр. ↑

[2] Азовско море — Б.пр. ↑

[3] Сега Кубан — Б.пр. ↑

[4] Дон — Б.пр. ↑

[5] Река Волга и Каспийско море — Б.пр. ↑

[6] Това е древното име на Урал. — Б.пр. ↑

[7] Оксианското езеро явно е Аралско море, а Окс и Яксарт са Аму-Даря и Сър-Даря. — Б.пр. ↑

[8] Днепър и Днестър — Б.пр. ↑

КИТАЙ

Сега ще разкажа накратко историята на Китай, а след това и историята на тези племена. Причината надявам се е ясна — да изясня откъде и как е възникнал проблемът ни с коприната.

Ще разкажа историята на тази страна такава, каквато успяхме да я възстановим от историческите записки на самите китайци. Като знам колко са достоверни нашите истории — например Тит Ливиевата — се съмнявам в доста от нещата, които научихме, но въпреки това ще я разкажа такава, каквато я разказват самите китайци. Все пак по-добре да знаем изкривена и дори явно фалшифицирана история, отколкото никаква. Освен това Китай освен че е далеч от нас и поради това е трудно достъпен, е и много добре пазен от чуждо проникване. Така че тези сведения едва ли скоро ще бъдат допълнени!^[1] Основният ни източник беше едно произведение, наречено „Ши цзи“, или „Исторически записки“. Тези „записки“ са написани от китаецът Съма Цян преди около 200 години по поръчка на тогавашния император У Ди. Имат 130 книги, или раздела, и са групирани в 5 категории: „Основни записки“, или Бан Цзи, в които се разказва за най-важните деяния на владетелите от различните династии, „Истории на наследствените домове“, или Ши Цзя, за най-важните местни владетели и аристократи, нещо като нашите патриции, „Жизнеописания“, или Ле Чжуан, представляват биографии на исторически личности, „Трактати“, или Шу, и „Таблицы“ или Бяо, в които е съставена хронология на събитията от китайската история. Това произведение наистина много напомня Тит Ливиевата *Ad Urbe Condita* с нейните 142 книги! И е написана по същите причини, които вече изясних. Така че, — повтарям! — тази история сигурно е измислица в по-голямата си част, но по-добре такава, отколкото никаква! Пък и човек с малко повече опит започва да разбира истината зад красивите измислици. Не случайно разказах истинската история на Рим през ранния му период — оставям на теб, читателю, да я съпоставиш с историята на Тит Ливий и да си направиш изводите. Затова и ще разкажа накратко историята на Китай такава, каквато я разбрахме. Още повече, че е доста поучителна. А и ни струваше много усилия, за да я научим.

Самите китайци са майстори на шпионажа и много добре знаят как да се пазят от чужди шпиони. За да добиеш, читателю, поне бегла представа за това как китайците гледат на събирането на сведения, ще цитирам тяхната кай-известна книга за военно изкуство. Тя беше преведена цялата и изучаването ѝ беше част от задължителната подготовка на офицерите от канцеларията, така че можеш да я намериш в библиотеката и да я прочетеш. Самите китайци я изучават много внимателно и я учат наизуст. Книгата се нарича Пин Фа, което означава „Изкуството да побеждаваш“. Написана е през 244 година^[2] — точно по времето, когато Брут и Колатин изгонват Тарквиниите и установяват Res Publica в Рим! Написал я е един китайски пълководец — Сун Цзъ, който е служил в държавата У. Ето някои от правилата на Пин Фа:

- Сто ляна сребро, похарчени за информация, могат да спестят 10 000 ляна, похарчени за война.

- Ако познаваш врага и познаваш себе си, не бива да се страхуваш и от стотици битки.

- Ако познаваш себе си, но не познаваш врага, всяка победа ще ти носи и поражение.

- Ако не познаваш нито себе си, нито врага, ти си глупак и ще бъдеш разгромен във всяка битка.

Е, мисля, че става ясно, че разузнаването е на почит сред китайците. А как се прави тази работа според тях?

Според Пин Фа има пет вида шпиони:

1. местни жители;
2. правителствени чиновници на врага, които могат да бъдат убедени да запазят поста си, като променят лоялността си;
3. вражески агенти, които могат да бъдат убедени да преминат на другата страна и да бъдат използвани след това като източници за информация от противника или за предаване на фалшива информация на самия него;
4. шпиони, които извършват шпионаж срещу врага като средство за заблуда. Те са принесени в жертва, за да предадат на врага фалшива информация. Обикновено те самите не знаят, че са такива и се пращат да бъдат умишлено заловени и екзекутирани от врага;
5. шпиони, изпратени да следят за живота на противника, които оцеляват след края на операцията и се завръщат с информацията, която

са успели да съберат.

А ето и какви трябва да бъдат самите шпиони според Пин Фа:

За шпиони трябва да се вербуват интелигентни хора, които изглеждат глупави, които имат вид на податливи, но крият силата в сърцето си, мъже, които са силни, жизнени, твърди и смели, които говорят добре и за най-прости неща и могат да издържат и на глад, и на студ, и на мръсотия, и на унижение.

Вече почти 6 века китайците спазват тези правила! И затова е практически невъзможно да се проникне в тази страна. Ние успяхме да проникнем там само защото един узурпатор, наречен Ван Ман, завзе властта през 762 година^[3] и първата му работа бе да освободи всички роби и веднага след това започна реформи в държавата. Така в продължение на 16 години в Китай цареше пълен хаос до 778 годона^[4]. Именно тогава успяхме да проникнем в тази страна и да съберем сведенията за нея. А също и да откраднем тайната на коприната. Сега ще разкажа по-подробно както за Китай, така и за самата коприна.^[5]

Историята на Китай започва около 2000 години преди основаването на Рим^[6]. Според самите китайци първият им император е започнал царуването си 1944 години преди основаването на Рим^[7], но това е една много стара легенда и датата е много съмнителна. От друга страна обаче китайците открай време не само са имали календар, но и много добре са могли да предсказват слънчеви и лунни затъмнения. Според една тяхна история например, 1384 години преди основаването на Рим^[8] през есента станало пълно слънчево затъмнение, за което придворните астрономи Хи и Хо не предупредили предварително. И императорът Чун Кан заповядал да им отрежат главите. Задето не си свършили съвестно работата. Така че може и горната дата, която китайците приемат за начало на своята история, да е вярна.

Самата история започва на място, където една река — Вей-хъ, се влива в друга по-голяма — Хуан-хъ. Хуан-хъ означава „Жълтата река“ — от хуан — жълт, и хъ — река, и тя наистина е жълта през по-голямата си част, понеже разтваря по пътя си много жълт фин пясък. Пясъкът е толкова много, че не само променя цвета на реката, но и ако го налеем в съд и го оставим да се утаи, ще видим че частта му е над една шеста от обема на водата! Разбира се, в различните участъци и в различните годишни времена тази част се променя, но средната

стойност рядко пада под една шеста. На мястото, където Вей-хъ се влива в Хуан-хъ, самата Хуан-хъ завива рязко — до този момент тече на юг, а на това място завива рязко на изток, накъдето тече и Вейхъ, и продължава докато се влее в Източния океан. Поради многото пясък, който Хуан-хъ носи, наносите които тя образува са много големи и реката често променя руслото си. Историята на Китай всъщност е до голяма степен история на борба с тази река, която дава живот, но и го отнема. Според легендите всичко започнало от сто семейства, които нарекли страната си Джунгуо — Средната земя, а себе си босян — стоте семейства, или още хан, което ще рече черноглавите. Това име се използва за да се противопоставят на Хун Мао — червеноглавите, или рижите дяволи, с които китайците непрекъснато воювали. Името Хун по-късно било пренесено и за хунорите, или хун-ну, за които вече споменах. Първите китайски царе били легендарни и се смятат за божества: Тиен-хуан — небесен цар, Ди-хуан — земен цар, и Жен-хуан — човешки цар. На Тиен-хуан се приписват създаването на гателското изкуство и на рибарските мрежи. След тях идват петима други царе, а след тях идват нови трима, наречени „свършени владетели от древността“. Първият бил мъдрият Яо, който избрал за свой приемник не свой син, а способния и енергичен Шун. По времето на Шун Хуанхъ заливала цялата територия на Джунгуо и Шун обявил, че ще предаде управлението на този, който успее да спаси страната и народа от потопа. Това направил Великият Юй, който организирил хората и построил система от канали, дренажи и диги, които задържали Хуанхъ в коритото ѝ. 13 години се борел Юй с реката, като бил толкова отдаден на тази работа, че дори не се отбивал в родната си къща, когато минавал покрай нея. Но накрая успял да овладее реката. Така Юй станал владетел. Според легендата това е станало 1502 години преди основаването на Рим^[9] Въпреки традицията Юй бил наследен не от най-способния човек в Джунгуо, а от сина си Ци осем години по-късно^[10], който се смята за първия цар от легендарната династия Ся. По това време китайците вече със сигурност са познавали коприната. Според легендата съпругата на един от първите легендарни царе толкова скучаела, че започнала да бели пашкулите на копринените буби. Неусетно засукала мъха в нишка, опитала се да я скъса, но си срязала пръста и така се разбрало колко здрава е копринената нишка. Оттогава китайците започнали да събират, а по-късно и да отглеждат

особените гъсеници, които изплитат пашкула, от който се преде коприната. Но да се върнем към историята на Китай. Първата династия Ся имала седемдесет царе и продължила 431 години. Последният цар на тази династия се казвал Цзие и бил свален 1013 години преди основаването на Рим^[11]. Князът, който го свалил, станал следващия цар на Китай и основал втората династия Шан, която по-късно била наречена Ин. Втората династия продължила 644 години и имала 28 царе. Завършила 369 години преди основаването на Рим^[12] — 61 години след падането на Троя според хронологията на Ератостен^[13]. По време на династията Ин китайците усвояват леенето на бронз. Тъй като са прескочили обработката на мед, а и усвояват леенето на метал много по-късно от другите народи, явно са се научили от някой друг народ. Пак по времето на тази династия китайците оформят и писмеността си, която е много по-различна от нашата. Прилича по идея на египетските йероглифи, тъй като отделните знаци представляват цяла дума или част от дума, но знаците са съвсем различни. Тъй като знаците не означават звуци, а понятия, те са много повече от нашите букви и се изисква доста време, за да бъдат научени, но пък за сметка на това могат да бъдат разбирани, без да се знае произнасянето на самите думи! Аз самият съм виждал случаи, когато китайци от различни краища на страната, чиито диалекти са съвсем различни и не могат да се разберат с думи, се разбират, като всеки от тях изписва това, което иска да каже на другия! Именно писмеността, оформена по време на тази династия, е запазила Китай, тъй като при следващата династия, за която ще разкажа, Китай фактически се разпада на много голям брой самостоятелни държави — според историческите записки на самите китайци по едно време били 1855!^[14] — които само формално се подчинявали на царя на Китай. Ако не са имали обща за всички писменост и култура, вероятно е нямало да оцелеят през този период.

Следващата династия се е наричала Чжоу и се дели на няколко периода: Западна Чжоу, която продължава до 18 години преди основаването на Рим^[15], Източна Чжоу, която идва след Западната и продължава до 498 година^[16], в която пък има два периода, Чунциу, или Пролет и есен, и Джангуо, или Воюващи царства. Чунциу продължава от 32 до 273 година^[17], а Джангуо от 351 до 533 година^[18].

През първия период държавата постепенно се разпада на много малки и фактически независими една от друга държавици — вече споменах, че по едно време са били 1855. Самият цар на Китай не е имал никаква реална власт и всеки местен владетел е правел каквото му скимне! През втория период държавите започват да воюват помежду си и постепенно започват да се обединяват. Именно в началото на този период китайците се научават да обработват желязото и точно оръжията, направени от желязо, накрая обединяват страната. Към момента, в който династията Чжоу е свалена и формално, вече били останали само 7 държави. А 35 години по-късно, когато свършва и Джангуо, останала само една! Ще разкажа накратко как тази държава е успяла да обедини Китай. Историята е доста поучителна, затова и я разказвам.

[1] Прав си, Афраний. Чак след 12 века Марко Поло ще донесе нова информация на Запад за Китай. И ще го сметнат за фантазър и ще му лепнат прякора „Месер Милионе“! Всъщност самата дума „милион“ става популярна именно благодарение не книгата на Марко Поло, която се е казвала „Милионът“. — Б.пр. ↑

[2] 510 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] 9 г. сл.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 25 г. — Б.пр. ↑

[5] Използвам името Китай, тъй като страната е известна на нас именно с това име. Всъщност думата „Китай“ е съвсем неправилна, това в действителност е име на едно племе — кидани — владяло северен Китай през 10 и 11 век — т.нар. Династия Ляо 907 (или 964?) — 1125 година. А името, с което страната е известна на Запад — China — идва от персийското име Чин. То пък идва от името на страната Цин, която обединява Китай в края на 3 век преди новата ера. Римляните са наричали страната Серика. Афраний използва името Хан — явно има в предвид династията Хан, по името на която се натича и страната, след като уточнява, че именно така наричат себе си китайците — виж по-нататък. Всъщност самите китайци в момента наричат страната си Zhonghua Renmin Gongheguo, или по-кратко Zhong Guo, а освен това използват и други имена — например Цъфтяща — Хуа. Тъй като и Хан, и Серика са ми чужди, а вариантите на Чун Куо

или както там се наричат самите китайци още повече, реших да използвам името, с което съм свикнал. — Б.пр. ↑

[6] 2753 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[7] 2697 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[8] 2137 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[9] 2205 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[10] 2197 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[11] 1766 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[12] 1122 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[13] 1183 г. пр.н.е. Дълго време 1122 г. пр.н.е. е била традиционната дата за падането на династията Ин, но напоследък се приема, че това е станало през 1045 г. пр.н.е. Лично за мен няма никакво значение коя от тези дати е вярна — Б.пр. ↑

[14] Няма грешка, 1855 държави! — Б.пр. ↑

[15] 771 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[16] 256 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[17] 722 до 481 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[18] 403–221 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ИСТОРИЯ НА ЦИН

Царството Цин било основано 144 години преди основаването на Рим^[1]. Тогава царят на Чжоу дава на племенния вожд Фей Цзъ земя, за да гледа коне и да му ги доставя. Четвъртият наследник на Фей Цзъ, Джуан, получава официална владетелска титла и фактическа независимост от централната власт. Той е бил владетел от 67 до 25 години преди основаването на Рим^[2]. Вече споменах, че по онова време Чжоу се е разпаднала на близо 2000 малки владения, и Цин е била едно от тях. Постепенно Цин, която е била най-западната страна в Чжоу, влиза в почти непрекъснати войни с племената които я обкръжават. Това укрепва държавата — или побеждаващ, или загиваш! — но и я променя, при това много силно. Жителите на Цин приемат много от обичаите и навиците на тези племена и останалите китайци са ги смятали също за варвари. Най-съществените промени в Цин стават по времето на владетеля Сиао-гун, царувал от 393 до 416 година^[3]. Още в началото на царуването си той взема на служба като съветник Шан Ян. Шан Ян по онова време е бил дребен чиновник в съседното царство Вей, но Сиао го назначава за свой главен министър. Две години по-късно Шан Ян извършва много реформи, които укрепват държавата. Ето какво предвиждали тези реформи: 1) цялото население се разделя на групи от по 5 и 10 семейства, свързани с общи задължения и имащи старейшина, или фулао, отговарящ за групата пред официалните власти; 2) наказва се всеки, който има повече от двама възрастни синове, които живеят при него, т.е. те трябва да се отделят и да създадат свое семейство и стопанство; 3) поощряват се военните заслуги и се забранява кръвното отмъщение, наказанията остават в компетенциите на държавата; 4) поощряват се земеделието и тъкачеството; 5) ликвидират се наследствените привилегии на знатните фамилии. След още 9 години Шан Ян извършва още една серия от реформи, като разделя страната на 31 области, наречени дзюн, начело на всяка от които стои назначен от гуна Сиао или от Шан Ян, и разрешава свободното купуване и продажба на земя. Целта на тези реформи е била държавата да получи силна войска, която да осигури оцеляването ѝ. Това може да стане само ако селяните са много и

произвеждат достатъчно храна. Самият Шан Ян платил за тези реформи с живота си — след смъртта на Сиао той бил хванат и убит. Реформите му обаче останали и благодарение на тях Цин започнала да става все по-силна и по-силна. Останало и ведомството, с чиято помощ Шан Ян извършил своите реформи — наричало се е ведомство по инспекциите и е вършело точно това, което вършехме и ние! Успяхме да се сдобием с книгата, която Шан Ян е написал като ръководство за управление. Името ѝ е „Книга на владетеля на областта Шан“. В нея Шан Ян съвсем ясно е изложил възгледите си за управлението на държавата. Тук ще отбележа, че Шан Ян и останалите създатели на силната китайска държава са били много по-твърди и крайни във възгледите си от нас. Според тях властта на владетеля трябва да бъде пълна и безконтролна, чак до пълен произвол. Законите определят задължителен начин на поведение, те са единна мярка за отговорност. Законите нямат за цел да защитават чиито и да било права, а да укрепват държавата в лицето на владетеля. Накратко — в Китай самото понятие „гражданин“ е напълно непознато. Има само поданици и владетел. Мястото на всеки поданик в обществото се определя според заслугите му, най-вече военни, съгласно тези закони. Самият владетел пък трябва да остави управлението на добре подготвени чиновници, които да прилагат законите в живота. Ако законите са добри, държавата ще прилича на добре конструирана машина и ще работи от само себе си, без да се налага владетелят да се занимава с управление. Признавам си, че този модел на управление силно ме впечатли. Още повече, че за реализацията му Шан Ян и наследниците му създават ведомството по инспекциите, за което вече споменах, и което по същество е правело това, което правехме и ние! Само че на Шан Ян не му се е налагало да го крие! Доста странно се почувствах, като разбрах че на другия край на света съществува държава, която е подобна по размери и население на нашата и в нея има структура за управление, която върши това, което вършехме и ние! И все пак има и различия, при това много големи. Ние уважаваме правата на гражданите. Нещо повече — никога не сме забравяли, че Рим е станал велика сила именно защото гражданите му са го направили такъв. И съвсем умишлено се самоограничавахме в действията си и си оставахме тайна организация. Защото целта ни е не да управляваме вместо римските граждани, а да помагаме в управлението там, където официалните

институции не могат да се справят. Нещо повече — ние защитавахме обикновените римски граждани от произвола на богатите патриции, които обикновено разглеждаха държавата като своя собственост и поставяха собствените си интереси над обществение. Вече обясних как и защо сме възникнали. Така че като структура и начин на работа си приличахме много, но целите ни бяха различни. А сега се връщам към историята на държавата Цин. Само 13 години по-късно, през 429 година^[4] владетелят на Цин престава да се нарича гун, и приема титлата ван, каквато е била тази на владетеля на Чжоу. След 11 години Цин побеждава племената на северозапад, а след още 3 години завоюва две съседни държави — Шу и Ба. През 498 година^[5] именно Цин сваля Чжоу. Десет години по-късно, когато са завършени напоителните канали в Цин, между които и един, дълъг 80 мили^[6], на престола на Цин се качва 13-годишният Ин Чжен, бъдещият обединител на Китай. През цялото време до Ин Чжен е имало опитен съветник: отначало регентът Лу Бууей, а след смъртта му от Ли Съ. Ще избързам с разказа и ще кажа, че Ин Чжен, вече Ши Хуан Ди, умира през 544 година^[7], Ли Съ е убит две години по-късно, а след още една година държавата Цин се разпада! Истината е, че в Цин е съществувала организация, подобна на нашата, която е била създадена от Шан Ян, и държавата Цин е била силна докато тази организация я е управлявала. Организацията е оцеляла след смъртта на Шан Ян, но е била унищожена от евнусите при двореца заедно с Ли Съ, а заедно с нея си отива и държавата! Затова и я разказвам тази история — защото без такава организация няма силна държава! А сега ще се върна в разказа си там, където се отклоних. Ин Чжен и Лу Бууей унищожават вътрешните си противници 8 години след като Ин Чжен втава владетел, и скоро след това Ин Чжен започва активно да действа срещу съседите си. През 524 година^[8] Цин завоюва царството Хан. След това за 7 години, от 526 до 533 година^[9] Цин завоюва и останалите 5 царства: Чжао, Вей, Чу, Ци и Ян. След това Ин Чжен приема титлата Цин Ши Хуан-ди, което означава „Първи велик владетел на Цин“. През следващите 11 години до смъртта си Цин Ши Хуан-ди извършва много реформи в държавата, които ликвидират разпокъсаността и превръщат Китай в единна държава. Той разделя територията на страната на 36 големи области, наречени цзюн. Всеки от тях се дели на окол 30 по-малки области, наречени сиен, всеки сиен се дели на около 30 по-малки, наречени сян,

а те се делят на по няколко ли-най-малките единици, начело на които стоят фулао или санлао — старейшините на групите от по 5 или 10 семейства. Начело на всеки цзюн се назначават по двама управителя: цзюн шоу, който управлява чиновниците, и цзюн вей, който командва войските. Двамата се назначават лично от Хуан-ди и имат еднакво възнаграждение и еднакъв ранг. Това разделяне на властта позволява по-лесен контрол и затруднява организирането на заговори. Самият Ин Чжен е бил много подозрителен човек и непрекъснато се е местел от дворец на дворец. Почти не е имало случай той да спи на едно място две нощи подред. Още през първата година на управлението си Ши Хуан-ди въвел единни мерки, теглилки и монети и премахва основните пречки за развитието на Китай. Той въвежда единно законодателство и премахва всички пречки. Унищожават всички книги, които противоречали на новата система на управление. А някои от активните си противници заравя живи или вари в котел — също докато са живи! През единайсетте години, докато управлява обединената държава, Хуан-ди се заема и с още една голяма задача — да реши проблема със северните племена, които от векове воюват о грабят Китай. През 539 година^[10], той събира 300-хилядна армия и напада племената на север от Жълтата река, а на следващата година армията успява да се закрепят на северния бряг. Тъй като територията на север от реката е огромна и пустинна, китайската армия не може да я превземе, тъй като не разполага с достатъчно коне, а местните племена се занимават със скотовъдство и могат да се движат през нея съвсем спокойно, Хуан-ди решава, че ще построи преграда между Китай и тези земи. И я построята. Издига стена, която върви по цялата северна граница на Китай и е дълга над 2000 мили!^[11] Край стената били създадени 44 нови окръга — сиен. Много хора били преселени по тези места, за да участват в строителството на стената и в пазенето ѝ. Най-малко 100 000 души са погребани край тази стена!

Тази стена е най-големият строеж, издиган някога от хората! Нашите гранични укрепления въобще не могат да се мерят с нея нито по дължина, нито по височина и дебелина! И тази стена успява наистина да опази Китай от северните варварски народи! Всъщност стената спира варварите по много прост начин — те не могат да прехвърлят конете си през нея! А без коне те са нищо! След като решил проблема си със северните варвари, Хуан-ди насочил армията

си на юг, при това с цел завоюване на териториите на юг от Китай. Само че армията му била разбита. Наложило се да мобилизира допълнително войски и да вдигне данъците — на обикновения селянин започнали да му вземат до 2/3 от реколтата! Затова след смъртта на Хуан-ди почти веднага започнали метежи. А тъй като в самия двор бил организиран заговор срещу първия министър Ли Съ, който унищожил не само него, но и цялата му канцелария, вече нямало кой да се справи с положението. И само 3 години след смъртта на Хуан-ди самата държава Цин била унищожена!

[1] 897 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] 821–778 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] 361–338 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 325 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 256 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] 120 километра — една римска миля е равна на 1000 двойни крачки или 1478 метра. ↑

[7] 210 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[8] 230 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[9] 228–221 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[10] 215 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[11] 3000 километра. По сегашните данни дължината на стената е над 6000 км. — Б.пр. ↑

ИСТОРИЯ НА ХАН

Трябвало да минат още 5 години, за да може един от новите главатари да надделее над останалите и да обедини отново Китай. Това бил Лю Бан — дребен чиновник, който отначало успял да завземе властта в старата държава Хан, а по-късно успял да победи останалите претенденти, най-опасният от които бил господарят на Чу Сян Юй. След победата си Лю Бан приел титлата Гао-цзу и управлявал Китай 7 години. А самата държава започнала да се нарича Хан — по името на старата държава Хан, на която той станал владетел веднага след смъртта на сина на Хуан-ди. Гао-цзу укрепил държавата, като намалил данъците и престанал да води скъпи войни, а също отменил много от най-жестоките закони на Хуан-ди. През следващите 40 години местните владетели започнали да надигат глава и през 600 година^[1] един от тях, Лю Би, владетел на У, отменил данъците във владенията си, събрал 200-хилядна армия, съюзил се с 6 други наследствени владетели и потеглил към столицата. Метежниците обаче били победени и унищожени. Истинското лишаване от власт на наследствените владетели обаче станало при императора У-ди, който управлявал 53 години от 614 до 667 година^[2]. У-ди въвел нов ред при наследяване на имотите. Вече не само най-старшият, а всички синове получавали дялове от наследството! Резултатите от тази промяна били много бързи — големите наследствени имения били разделени и изчезнали за много кратко време. А заедно с тях изчезнала и силата на наследствените владетели! Разказвам това, защото и при нас най-опасни са собствениците на големи имения — именно те създават неприятностите в Сената и в държавата! Полезно е да се знае как на други места е бил решаван този проблем. Освен това У-ди възстановил ведомството по инспекциите, което било унищожено след смъртта на Хуан-ди. Задачата на инспекторите е била непосредственият контрол над чиновниците по места. Самата система и поджор на чиновниците била силно променена. Едно от задълженията на местните управители вече било редовно да препоръчват кандидати за нови чиновници измежду най-способните местни млади хора, като носели лична отговорност за своите протежета! Освен това в столицата било

създадено училище, което също подготвяло бъдещи чиновници. Обучението там завършвало с изпит. Системата за подбор и обучение доста прилича на нашата. Освен това У-ди създал и канцелария, която дублирала ведомството по инспекциите и му позволявала лично да контролира цялата административна система. Именно по времето на У-ди се извършват първите контакти на Китай със страните на запад от него и оттогава Китай започва да изнася коприна на запад. Тъй като този въпрос е много важен за нас, редно е да разкажа какво точно е станало.

Още с идването си на власт, У-ди се заема да реши проблема със северните племена хун-ну, които повече от 1000 години воювали с китайците. Той решава преди да започне войната да си намери съюзници и през 615 година^[3] изпраща на запад разузнавателна група начело с Чжан Цян да търси племето даюечжи, които били разбити от хун-ну и се преселили на запад. Самите даюечжи също били скотовъдци и У-ди разчитал те да формират конна армия, която да удари хун-ну в гръб, докато той настъпва от юг към тях. Освен това разчитал да получи от тях коне за собствената си армия. Чжан Цяо се върнал в столицата на Китай чак след 13 години, без да изпълни задачата си. Въпреки това последствията от това пътуване били огромни. Китайците за пръв път получили достоверни сведения за Бактрия, Партия и Согдиана. През 635 година^[4] Чжан Цян предприема второ пътуване, след което Китай установява дипломатически отношения с тези страни и започва активна търговия с тях. Оттогава и започва проникването на коприната на запад, за да достигне и до нас. Ще разкажа за самите войни на Китай с хун-ну малко по-късно, когато разкажа за самите хунори, както те сами се наричат. Но първо ще довърша разказа си за Китай.

[1] 154 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] 140–87 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] 139 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 119 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ЛУДИЯТ УЗУРПАТОР, ИЛИ КАК СЕ СЪСИПВА ДЪРЖАВАТА

Владетелите след У-ди са съвсем незабележими и в самия Китай нищо особено не се е случвало до момента, в който Ван Ман не завзе властта. Тъй като точно това ни позволи да откраднем тайната на коприната, а и хаосът, който този некадърник предизвика доста прилича на хаоса, предизвикан от Нерон, също както и те двамата си приличат по мързела, некадърността и разврата, ще разкажа по-подробно какво всъщност стана. Ще напомня, че целта на тези мои спомени е да покажа как се управлява, а това най-добре става като се покаже как НЕ ТРЯБВА да се управлява! Ще напомня също, че умният човек се учи от чуждите грешки и се старее да не ги повтаря!

През 754 година^[1] умира поредният владетел. Наследява го синът му, който е едва осемгодишен. За регентка е обявена майка му, а фактически властта се поема от нейния роднина и любовник Ван Ман. След 4 години момчето умира и нанегово място идва друг малолетен владетел. Ван Ман продължава да държи реалната власт. След още четири години и този владетел умира и Ван Ман „се подчинява на неизбежното“ и официално става владетел, като обявява началото на нова династия Син на мястото на досегашната Хан. Веднага след това започва серия от реформи, с които да заздравя властта си и да разреши проблемите в Китай. До този момент Китай е най-многолюдната и може би най-богатата страна в света. За богатството трудно мога да кажа колко е — страните ни са много различни и оценката на нещата също е различна, но като население Китай със сигурност ни е надминавал. През 755 година^[2] в Китай е извършено много точно преброяване, според което населението на страната е било 57 671 400 човека. Разбира се тази стойност не е съвсем точна — докато се е извършвало преброяването хора са умирали и са се раждали, но все пак стойността е доста близо до истинската. Кое то пък означава, че тогава Китай е имал с 11 милиона и половина човека повече население от нас! Ние никога не сме били толкова прецизни при преброяването на своето население, особено на робите, но все пак знаехме също много добре колко е нашето население. Самите реформи на Ван Ман

може и да са били вдъхновени от най-добри намерения, но показват пълно неразбиране на самата същност на управлението на една държава. Ван Ман започва реформите си със заявлението, че предишната династия Хан е помагала на силните и подтискала слабите, че едни хора са живели за сметка на други и че човекът е най-благородното нещо. След което забранява повече хората да притежават собствената земя и роби! От този момент земята става притежание на държавата — с други думи на Ван Ман! — а робите престават да бъдат роби, а... частно зависими. Какво точно означава това на никой, дори на самия Ван Ман, не било много ясно. Важното било, че от този момент нито земята, нито хората могат да бъдат продавани и купувани! Според закона от този момент всеки получавал малък участък земя, която да обработва, без да има право да я продава, тъй като тя не е негова, а на държавата! Всички нарушителни на новите правила трябвало да бъдат изпращани по границите на страната, за да я защитават от „планинските дяволи“! За да обърка съвсем нещата, Ван Ман променил и правилата за сечене на монети. Вече разказах, че сеченето на пари е една от най-важните работи в една държава и обясних защо. В Китай сеченето на пари не било работа на самата държава. От времето на Ши Хуан-ди всеки желаещ можел да сече монети от мед и калай, като за това си плащал съответния данък. Тъй като данъкът бил доста висок, сеченето на пълноценни монети било на загуба и съвсем естествено хората слагали по-малко и по-лош метал в парите. Съответно и качеството им било много лошо, но вместо да вникне в причините и да реорганизира производството на пари, Ван Ман с указ го забранява!^[3] И за да обърка съвсем нещата, Ван Ман наредил тези, които нарушат забраната и продължат да се занимават със сечене на пари да бъдат превръщани в държавни роби заедно с четирите си съседни, които са знаели а не са донесли за противозаконните им деяния, а цялото им имущество се конфискува. Е, да напомня, че малко преди това Ван Ман бил забранил робството! Всъщност този негодник лишава от препитание хората, които се занимавали със сечене на пари. Запазени са описания на трагедиите, които тази заповед е породила. Няма да ги описвам. Ще кажа само, че около две трети от нещастниците, които се занимавали със сечене на монети загинали.

Отначало действията на китайските владетели по отношение на парите ми се сториха много странни. В Китай има достатъчно метал за сечене на пълноценни монети в достатъчно количество — вече обясних че голяма част от нашите пари отиват натам, а в Китай си имат и собствени рудници. Организирането на самата работа също не е сложно. Защо тогава не са го направили? Отговорът беше съвсем прост — защото владетелите се страхуват, че хората ще станат независими от държавата. Защото наличието на пари означава и възможност за избор — отначало какво да купуваш и продаваш, а след това къде и как да живееш. Именно парите осигуряват личната свобода на човека, а тя пък го превръща от поданик в гражданин. Не случайно парите са измислени в Лидия и в Гърция, а не в Египет или в Месопотамия. Причината не е само във фалшификаторите, а в отношенията между хората. И в Египет и Месопотамия е имало фалшификатори, само че държавата не е търсела начин да затрудни работата им, а направо ги е убивала или превръщала в роби. Вече казах, че и в Китай няма граждани, а само поданици и владетел, който управлява с помощта на чиновници. Чиновниците съвсем ясно са виждали, че търговците са най-независимите хора в държавата и са разбирали каква опасност представляват парите. Затова и парите в Китай съвсем умишлено не са качествени. Докато накрая Ван Ман забранил сеченето им. Под предлог че са били некачествени.

Следващата стъпка на Ван Ман бил контролът над пазара. С указ този умник определил „справедливи“ цени и заповядал те да бъдат спазвани — никакви промени в цената не се допускали! С това разбира се се ликвидирал самият пазар! Замисълът на Ван Ман бил да се ограничи ръстът на богатството в частни ръце, Е, и да се увеличи доходът на държавата. Резултатът бил точно обратен на очаквания! Отначало много хора поради нарушаване на забраната били превърнати в държавни роби, което позволило на Ван Ман да започне огромни строежи на дворци и храмове, но скоро след това обработката на земята спряла почти напълно и естествено настъпил глад. Малкото произведени храни пък въобще не стигали до пазара заради „справедливите“ цени на Ван Ман. Най-страшното обаче дошло, когато Хуан-хъ пробила дигите и си сменила руслото! Това станало през 764 година^[4]. Историята на Китай всъщност е история на борбата на този народ с реката. Тъй като Хуан-хъ разтваря много наноси в

горното си течение, откъдето идва и името ѝ, и ги отлага в долното, където тече по-бавно, коритото ѝ бавно, но непрекъснато се повдига. И за да не прелее и залее околността, по бреговете ѝ се строят огромно насипи, които трябва непрекъснато да се повдигат и укрепват.

Постепенно коритото на реката става все по-високо и удържането ѝ все по-трудно. През 152 година^[5] тя излязла от старото си русло в долното си течение на около 300 мили от морето и си проправила ново.

Наводненията били страшни! Минали години преди хората да овладеят реката отново! Сега се случило същото — дигите не се поддържали, защото нямало кой да го прави, реката ги пробила, излязла от коритото си и си направила ново! Хаосът, който настъпил, бил страшен! Още на следващата година Ван Ман отменил збраната за покупко-продажба на роби и на земя, но вече било късно. Всъщност нещата станали още по-лоши, тъй като сега всеки си правел каквото поиска, а държавните чиновници били объркани и не знаели какво да правят, тъй като били свикнали само да изпълняват заповеди, а не да вземат самостоятелни решения. А сега заповедите и законите си противоречели едни на други. Не закъснели и другите нещастия. През 767 година^[6] настъпила суша, която изгорила реколтата, тъй като и каналите също не били поддържани, а след това скакалци изяли това което останало на полето. Настъпил ужасен глад. А след него дошли и бунтовете. За да се объркат съвсем нещата, Ван Ман успял да вбеси и хуните, които по това време живеели спокойно по северните граници на Китай, и си получил една доста гадна война с тях. Историята на хуните ще разкажа след като свърша с Китай, а сега само ще отбележа, че Ван Ман се оказал без свободни войски, с които да потуши бунтовете. И скоро те се превърнали в сериозни въстания. През 771 година^[7] един талантлив човек на име Фан Чун организирал в Шандун, най-източната част на Китай, една армия от около 10 000 гладни селяни, обучил ги и ги повел срещу Ван Ман. Преди сблъсъка с редовната армия въстаниците си боядисали веждите с червена боя, за да се различават от армията на Ван Ман. Фан Чун въвел строга дисциплина и скоро армията му контролирала голяма част от Китай на изток от столицата. Чак след 4 години през 775 година Ван Ман успял да изпрати голяма армия от около 100 000 войника за потушаването на въстанието, но тя била разбита. По това време и в южната част на страната също била организирана въстаническа армия, която се нарекла армия на зелената

гора. За борба с въстаниците Ван Ман събрал армия от освободени роби и помилвани убийци, тъй като остатъците от редовната армия воювали на север с хуните. Тази армия обаче също била разбита от червеновеждите. Накрая през 776 година^[8] и старата знат начело с един оцелял принц от династията Хан, Лю Сю, също вдигнала въстание. В последвалата битка армията на Ван Ман била разбита и въстаниците потеглили на запад към столицата. Тогава Ван Ман извикал останалите по границата войски и оставил страната беззащитна пред хуните. Народът обаче масово се вдигнал на въстание и скоро столицата Чанъан била обсадена. Тогава Ван Ман освободил всички останали престъпници от затворите и ги пратил да се бият с въстаниците, но те се разбягали. Столицата била превзета, а Ван Ман убит. Този некадърник така и докрая не разбрал какво всъщност е извършил и какво ставало около него. Докрая той твърдял: „небето ме е облякло във власт, нима могат нещо да ми направят ханските войници?“. Историята му е подобна на историята на Калигула и на Нерон. Особено в края си. И причината за този край винаги е една — некадърност и пороци. А те от своя страна са породени от мързел. Когато такъв мързелив некадърник вземе властта, тежко и горко на държавата. Защото той прилича на малко дете — хем нищо не може, хем иска нещо да свърши, за да го забележат. И прави това, което прави и малкото дете — напъва се и... се насира. А после някой трябва да чисти лайната.^[9] След смъртта на Ван Хан започва борба за власт, но тя бързо приключва. След 2 години въстанието на червеновеждите е потушено и постепенно редът в държавата е възстановен. Новият владетел Лю Сю приема името Гуан У-ди и премества столицата на изток в град Лоян, тъй като старата столица била разрушена. Той е владетел на Китай 32 години от 778 до 810 година^[10] и успява да възстанови реда и благоденствието в страната. И да ни затвори достъпа до нея. Защото именно хаосът, който Ван Ман предизвика, ни позволи да влезем в Китай и да научим тези неща, а също и да откраднем тайната на коприната.

[1] 1 г. от н.е. — Б.пр. ↑

[2] 2 г. от н.е. — Б.пр. ↑

[3] Това направо си намирисва на извратен комунизъм в най-пошия му вид. Явно тия идеи за „равенство“ и забрана на

собствеността и на парите са доста стари. И винаги водят до неприятности, когато някой тъпанар се заеме сериозно да ги реализира в живота! — Б.пр. ↑

[4] 11 г. — Б.пр. ↑

[5] 602 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] 14 г. — Б.пр. ↑

[7] 18 г. — Б.пр. ↑

[8] 23 г. — Б.пр. ↑

[9] Тоя сложи Фройд в малкото си джобче! Това е най-точната диагноза на политиците, която съм срещал досега! Напъват се да ги забележат и... се насират!!! — Б.пр. ↑

[10] 25–57 г. — Б.пр. ↑

ВАРВАРИТЕ НА СЕВЕР

В края на разказа си за северния път ще разкажа и за племената на север от Китай, наречени от китайците хун-ну или просто хуни. Те самите се наричат хунори, но китайците нямат звук „р“ и ги наричат хуни. Именно хуните контролират голяма част от огромната страна, която започва на север от Евксинския Понт и стига до Китай. Според самите китайци историята на хуните започва 1013 години преди основаването на Рим^[1], когато Цзие — куй, последният император от династията Ся, бил свален от власт. Синът на Цзие, Шун Вей, потеглил заедно със семейството и част от народа си на север и заживял със северните племена. Именно Шун Вей е смятан от самите китайци за прародител на хуните, които възникнали от смесването на китайските емигранти и местните племена. Създаването на самата държава според Съма Цян станало около 450 години преди основаването на Рим^[2]. Със сигурност китайският владетел Вен-ван е воювал с тях 405 години преди основаването на Рим^[3], така че държавата им наистина е много стара. Самите хуни нямат писмена история, а само легенди, които се предават от поколение на поколение, така че тези сведения са единствените, с които разполагаме. През следващите близо 1000 години в държавата на хуните не се случило нищо особено — чак до 540 година^[4]. Дотогава хуните често воювали с Китай, като войните се свеждали до обикновен грабеж. Той пък бил необходим на хуните, за да си набавят житото и предметите, които сами не могли да си произведат. Земите на север от Китай не са годни за земеделие, а само за скотовъдство. През 540 година обаче Хуан-ди изпратил срещу тях стохилядна армия начело с пълководеца Мен Тянь. Мен Тянь завоювал територията, която се загражда от три страни от реката Хуан-хъ, известна като Ордос и която била част от земите на хуните, пострил на брега на реката 44 крепости и заселил в тях престъпници, които да пазят новата граница, след което преминал на левия бряг на реката и продължил да преследва хуните. Тогава хунският владетел шаньюй Туман повел народа си на север, за да се спаси от преследването на китайците. За да осигури спокойствието на народа си на новото място

Туман дал за заложник на съседното племе юечжи сина си Моде. Именно от този момент историята на хуните става интересна.

Шанюй Туман имал двама сина от две различни жени. По-малкият му бил любимец, затова изпратил за заложник при юечжите по-големия, Моде. А по-късно нападнал юечжите. Според легендите Туман направил това нарочно по внушение на втората си жена, за да се отърве от Моде — юечжите щели да убият заложника заради нарушаването на договора. Само че Моде се оказал решителен и смел мъж. Като разбрал какво става, откраднал кон от едно стадо и успял да избяга от юечжите и да се върне при своите. Туман бил възхитен от смелостта на сина си и му дал един отряд воини, който Моде започнал да обучава. Моде започнал да използва стрели, които имали прикрепена пластина в края си и свирели при полет, и заповядал на воините си да стрелят само след като той пусне свиреща стрела и да стрелят там, където той я е насочил. За непълнение на заповедта си Моде накзвал със смърт — отсичал главата на виновника на място. След известно време Моде изпратил стрела в своя любим кон. Част от воините се стреснали и не стреляли и Моде им отрязал главите. Няколко месеца Моде изпратил стрела в любимата си жена. Част от воините отново не стреляли и били обезглавени на място. По-късно Моде изпратил стрела в един от конете на баща си. Този път нито един воин не се поколебал да изпрати стрелата си в коня. Тогава Моде разбрал че воините му са готови и при следващия лов изпратил стрела в Туман. Миг по-късно владетелят на хуните заприличал на таралеж от стрелите, които се забили в него. В объркването Моде убил мажехата си, брат си и всички страейшини на хуните, които не ми се подчинили веднага. В съседното племе, Дунху, разбрали за размириците при хуните и решили да се възползват от това. Изпратили пратеници при Моде, които поискали най-добрия кон на хуните, и любимата жена на Моде. Старейшините се възмутили, но Моде им отговорил: „Защо да не дадем за съседите си един кон и една жена? Доброто съседство е по-важно от тях“. И дал на Дунху и коня, и жената. Тогава дунху изпратили нови пратеници, които поискали една ивица земя между двете племена. Земята всъщност не била на никого, а лежала между бвете племена. Част от старейшините на хуните решили, че за такава пустош не си струва да се започва спор с дунху и предложили на Моде да им я даде. Той обаче им отговорил: „земята е основата на

държавата, как може да се дава?“. И отрязал главите на всички старейшини на племена, които го посъветвал да даде на дунху земята. След което повел армията на поход срещу дунху, разбил ги и взел цялата им територия, животни и имущество, а голяма част от тях избил. Така Моде станал господар на цялата източна част на огромната страна на север от Китай. Като се върнал от похода срещу дунху Моде не разпуснал армията си, а я повел на запад срещу юечжите и ги прогонил на запад. Оттогава започнала дълга война между хуните и юечжите, която завършва с бягството на юечжите на запад, където те превземат Бактрия и Согдиана и създават държава, която сега владее и голяма част от Индия, за което вече разказах. След това Моде нахлул в Ордос и покорил две племена и започнал да извършва набези в самия Китай. Това станало около 550 година^[5]. По това време в самия Китай династията Цин тъкмо била свалена и течала гражданска война и Моде не пропуснал възможността да нахлуе в страната. Веднага след като Лю Бан завзема властта и основава новата династия Хан и приема името Гао-цзу, той започва подготовка за война с хуните. Събрал 320-хилядна армия и в 554 година^[6] потеглил срещу хуните. Моде избягвал да влезе в открит бой и подмамил китайската армия в една клисура близо до град Пинчен, след което я обградил. Седем дни китайците останали блокирани в клисурата независимо от опитите им да се измъкнат, храната им свършила и скоро щели да почнат да умират от глад. Тогава Гао-цзу се съгласил да подпише с Моде „договор за мир и родство“. Според този договор китайците давали на Моде една принцеса и се задължавали всяка година да изплащат на хуните огромен данък под формата на дарове. Оттогава хуните започнали да получават от Китай под формата на данък толкова много коприна, че започнали да разменят голяма част от нея на запад в Согдиана за други стоки, а согдийските търговци поели търговията с коприна и я разпространили на запад. Всъщност затова и разказах накратко за хуните — защото именно те са докарвали коприната на запад.

Това положение продължило повече от 60 години — китайците си плащали данъка, за да бъдат оставени на мира, а хуните разменяли голяма част от коприната за други стоки най-вече чрез согдийските търговци. Хуните имали толкова добра армия от конници, че фактически контролирали огромната територия от Евксинския Понт до Китай. Тъй като тази територия е много рядко населена и за държава,

подобна на нашата не можем да говорим, това подобие на държава остава незабелязано за повечето от хората в културните страни — за тях северните племена са си просто едни диваци. Вече обясних че това не е така, но начинът им на живот и техните обичаи са толкова различни от нашите, че е по-добре тези народи да не се смесват. Нещата се променили с идването на У-ди на власт в Китай. Вече споменах за него. У-ди решава, че трябва да се освободи от унижителния договор и започва подготовка за война с хуните, а малко по-късно започва и самата война. Оттогава вече почти 200 години китайците и хуните воюват, като Китай накрая успява да се освободи от договорите с хуните и дори да ги раздели и да подчини част от тях, макар и само на думи. Подробностите за тези двувековни разправии не ни интересуват, за нас е важно, че самите китайци накрая откриват търговския път на запад, който вече описах. С това завършвам разказа за пътищата, по които коприната идва от Китай до Рим.

[1] 1766 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] Около 1200 години преди новата ера. — Б.пр. ↑

[3] 1158 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 214 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 204 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] 200 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ТАЙНАТА НА КОПРИНАТА

След тези доста дълги но необходими отклонения се връщам към историята на Канцеларията. Търговските ни операции ни помагаха да намалим изтичането на пари, но не и да го спрем. Истинското решение беше да започнем сами да произвеждаме коприна. За целта обаче първо трябваше да разберем откъде идва, от какво се произвежда и как. Вече обясних откъде идва коприната — от Китай. Как се получава обаче дълго време беше загадка за нас. Начинът на производство беше една от най-големите тайни на тази далечна държава. И една от най-добре пазените. Вече обясних, че проникването в Китай е изключително трудно, да не кажа невъзможно. Опитите ни да проникнем там са започнали веднага след завършването на Гражданските войни и победата на Август над Марк Антоний, но близо 40 години са завършвали винаги с провал. За наш късмет, както вече обясних, през 762 година — годината на гибелта на Вар^[1] — в Китай узурпаторът Ван Ман завзе властта, след което започна един период от 16 години на вътрешни борби и въстания, през който успяхме да проникнем по-сериозно там. Използувахме тази възможност и успяхме да вкараме 27 наши агенти в страната, които се представяха за монаси на един култ, който едва започваше да навлиза в Китай^[2]. Тук ще обърна внимание на връзката между религията и шпионажа — двете неща са много силно свързани и това ще стане съвсем ясно в историите на евреите и на Йешуа, а сега само подчертавам, че без прикритието на религията просто нямаше да успеем да проникнем в Китай. Всички сведения, които събрахме и изнесохме от тази страна, успяхме да съберем и изнесем именно под прикритието на религиозни мисии! Колкото до коприната, накрая трима от агентите ми успяха да изнесат тайната — вече разказах легендата как самите китайци са я открили: Оказа се, че коприната се преде от една особена гъсеница, която я използва, за да си изтъче пашкул. При това гъсеницата трябва да се храни с листата на черницата — иначе не се получава добра коприна. Ще пропусна перипетиите по пренасянето на гъсениците от Китай до Томи. Ще спомена само, че тримата успяха да изнесат гъсениците и семена от

китайската бяла черница в кухи тояги — като тези, които се използват в театъра, когато се играе сцена на масов бой. Успяха да пристигнат в Томи през пролетта на 780 година^[3]. Малко преди това в Китай бяха приключили размириците, за които вече споменах, така че пътищата ни за проникване там бяха отрязани и няхаме право на грешки. Отделихме една наша латифундия край Антиохия близо до лагера ни и започнахме опити да развъждаме копринени буби. За 11 години успяхме да разберем как се произвежда коприна и тъкмо бяхме готови да започнем производство на различни места, когато партите унищожиха всичко! Никога — нито преди, нито след това — не съм бил толкова ядосан. Знаех, че е опасно да организираме тази работа на Изток, но няхаме избор — черниците и гъсениците искаха топъл климат и се наложи да изберем Антиохия. Страх ме беше, че ако опитахме близо до Рим ще провалим всичко сами. Всъщност наистина опитахме да развъждаме бубите в Сицилия, но те измряха — не им понесе климатът. Именно затова бяхме принудени да се занимаваме с тази работа на Изток. Разчитах, че близостта на латифундията до лагера ще я опази, но партите успяха да разберат за коприната и да организират унищожаването на латифундията. Над 500 партски шпиони и още около 1300 техни помощници от всички Източни провинции — около половината бяха евреи от сектата на зилотите — тайно на малки групи се събрали около латифундията и след това я нападнали, като убили всички и запалили всичко, което можело да гори. Тогава загина и по-големият ми син Марк. Той беше началник на латифундията и му предстоеше да организира производството на коприна в няколко други места и тя да стане масова стока в империята. Така щяхме да си решим проблема с изтичането на пари от страната! И сега още не съм наясно със себе си: кое ме вбеси повече — унищожаването на производството на коприна, или смъртта на Марк! Това е единственият случай през цялата ми служба като префект на Канцеларията, в който си позволих да дам воля на чувствата и да търся отмъщение докрай! Спомням си много добре какво стана: по това време бях в Александрия — там пак имаше разправии между евреите и гърците, а Калигула въобще не се занимаваше с управление. Всъщност той тъкмо се беше побъркал, не без моя помощ, но за това по-късно, така че трябваше аз да оправям разправии в Александрия. Но като разбрах за случилото се, по най-бързия начин тръгнах за Сирия, като

подбирах по пътя си всички свободни офицери и агенти. Обикновено избягвахме разчистването на сметки чрез убийства, но в този случай дадох на хората си пълна свобода на действие. Успяхме да заловим над 1800 от извършителите и да ги избием — тихо и без следи — но беше вече късно. По данни на нашите шпиони в самата Партия, само трима техни агенти успели да преминат Ефрат и да докладват, че са изпълнили задачата си. След време и тримата загинали при нещастни инциденти. По стечение на обстоятелствата наши агенти присъствали на тези инциденти. Ръководителите на партската тайна служба също умряха при нещастни случаи малко по-късно. Изводите оставям на теб, читателю. Цялата партска шпионска мрежа в източните ни провинции беше разкрита и унищожена, но те явно бяха решили да я пожертват. Всеки, който се е занимавал с разузнаване, знае, че шпионинът не трябва да предприема активни действия, а само да наблюдава и да донася. И точно затова най-добри прикрития за шпионажа са търговията и религията! Ходиш навсякъде, гледаш, запомняш и си имаш прекрасно оправдание за това. Е, вече разказах достатъчно, така че е ясно защо и ние се занимавахме с търговия и с религия. Колкото до самите шпиони — активността при тях е равна на смърт. Точно това се случи с партската шпионска мрежа тогава. Въпреки това обаче в крайна сметка тази игра я загубихме ние. Простата сметка показва, че с парите от коприната, които партите са спечелили само по времето на Нерон, те могат да възстановят цялата си мрежа и ще им остане за да въоръжат 20 000 клибинария и двойно повече катафракта. А това означава, че в момента ние не можем да ги победим в открита война! Въстанието в Юдея е организирано с партско злато, спечелено от търговията с нас! Ето затова с такава ярост избихме всички шпиони, които пипнахме тогава!

А сега е време да разкажа за най-опасния наш вътрешен враг — евреите, и с най-важната наша операция срещу тях. Преди да я разкажа обаче, ще спомена, че по целия Южен път до Индия, който описах, се срещат евреи, които въртят търговия и ни конкурират. Именно тяхното присъствие наложи откриването и поддържането на Северния път — евреите и партите си нямаха и понятие за него.

[1] 9 г. н.е. — Б.пр. ↑

[2] Явно става дума за будизма. — Б.пр. ↑

[3] 27 г. — Б.пр. ↑

ПРОИЗХОДЪТ НА ЕВРЕИТЕ. ИСТИНИ И ИЗМИСЛИЦИ

Тъй като за да можеш да се бориш успешно с врага си трябва да го опознаеш, ще разкажа накратко историята на това племе, което ни създава толкова неприятности. Те също си имат история, подобна на Тит Ливиевата, само че много по-стара. Състои се от около 50 книги, писани от различни автори, като първите пет се приписват на техния пророк Мойсей, за когото тепърва ще разкажа^[1]. Тъй като знаем колко струва историята на Тит Ливий, не разчитаме на Библията, за да разберем еврейската история, а само я използвахме за допълнение към това, което намерихме в други източници. И така...

Според евреите, или по-точно според тяхната свещена история, всичко започнало на 5 октоври 3007 години преди основаването на Рим^[2]. Тогава техният бог създал света — няма грешка, тогава го е създал, нищо че и преди това си го е имало. Ще ти спестя, читателю, ранната история на света според еврейските свещени книги и ще премина направо към това, което е наистина важно. А то започнало през 1948 година от тяхното сътворение, което ще рече 1060 години преди основаването на Рим^[3]. Тогава се родил техният родоначалник Аврам — човекът, който пръв започнал да проповядва, че има само един бог и от който се счита, че произлизат всички евреи. Терах, бащата на Аврам, бил търговец на идоли от град Ур. Още от малък Аврам си задавал въпроса защо има толкова много богове. Няма ли да е по-лесно, ако има само един бог, който да е създал всичко около нас? Това от една страна опростява религията, тъй като изчезва бъркотията от сложни взаимоотношения между различните божества и опростява служенето и молитвите. От друга страна обаче човек неизбежно се обърква от това че и доброто и лошото, и красивото и грозното, и животът и смъртта, всичко се поражда само от един бог. Явно самият Аврам си е задавал такива въпроси и така и не намирал отговор. Въпреки това обаче настоявал, че хората трябва да имат само един бог. Така както стадото овце трябва да си има само един овчар. Казвам това не случайно. И досега еврейските водачи гледат на обикновените евреи и на всички останали хора точно по този начин — като на овце. Които

трябва да бъдат пасани, доени, стригани и... заклани. Един ден Аврам взел една тояга и изпочупил всички глинени идоли в магазина на баща си, като оставил само най-големия. На въпроса на Терах защо е направил това Аврам отговорил, че идолите сами се сбили и останал само най-силният. Терах възразил, че това са само глинени изображения, които не могат сами да се движат. Тогава Аврам му задал въпроса — защо и на кого тогава са необходими тези идоли, щом за нищо не ги бива...

Не след дълго цялото семейство на Терах заедно със слугите и робите напуска Ур и се заселва около Харан, или Каре — мястото, където партите разбиват армията на Марк Крас. Така те стават първите евреи. Думата означава човек оттатък реката — има се впредвид река Ефрат, тъй като Терах и семейството му я прекосили. Самото потегляне е доста странно — семейството изоставя удобния градски живот и доходната търговия и започва да скита насам-натам без видима цел, като от градски жители се превръщат във водачи на местните пастири. Които пък от своя страна доста охотно започнали да възприемат възгледите на Аврам за единствения бог. Защото както вече казах той си е бил точно пастирски — стадото си има само един пастир. А това че хората са стадо... е, него да не го коментираме. Поне засега.

Самите пастири, които се събрали около Терах и Аврам, също не били местни жители, а били започнали да се наричат хапиру — „човек оттатък реката“, защото също били преминали Ефрат — и били част от племената, които нахлули в този район и по това време заплашвали да нахлуят и в Месопотамия. Групата от племената пък, кою моито принадлежали хапиру, се наричала хиксози и по-нататък ще стане ясно какво е било значението им. И каква е била истинската работа на Терах и на Аврам...

И така Терах и семейството му се настанили около Каре и постепенно станали видачи на пастирите хапиру. Нещата били улеснени от това, че Аврам знаел много от митовете и легендите на Месопотамия и ги разказвал, съответно преправени според нуждите му, на тези прости пастири. След смъртта на Терах Аврам напуска Харан и започва да скита заедно със семейството и слугите си и с цялото племе по цялата територия от Сирия до Египет.

Описанието на тези скитания на Аврам и племето му едва ли би те заинтересувало, читателю, но нас ни интересува. Ще обясня защо.

Работата е там, че поведението на Терах, на Аврам, на семейството му и на потомците му е абсолютно същото, каквото е поведението на нашите шпиони, които изпращаме на територията на противника, например в Партия. Ще спомена само една подробност, която е доста неприятна за Аврам. Той бил женен за сестра си, която се казвала Сара. Дотук нищо особено, женитбата между брат и сестра е честа работа на Изток. По-лошото е, че при скитанията си Аврам забранил на Сара да казва че му е жена, а я представял за своя сестра. И... я давал под наем на съответния цар или богат човек, който решил да я купи. Така Сара за известно време се озовала дори в харема на египетския фараон! И си вършела работата доста добре. Защото проститутките открай време са основните източници на информация и идеалните шпиони. Така Аврам и Сара си вършели работата, за която били изпратени. При това без да бъдат сериозно безпокоени. Тъй като си имали чудесно прикритие. Прикритието на Аврам и на тези след него е било направо съвършено — пророци на нова религия. Тъй като са били добре подготвени, не са имали и сериозни проблеми. Още повече, че Аврам може би наистина е вярвал в някакъв свой бог. От опит знам, че някои хора чуват гласове в главите си, други пък виждат неща, които не съществуват. При това тези хора сериозно вярват, че останалите са глухи или слепи, а само те са „удостоените да видят и чуят“. Не знам каква е тази болест, но знам, че я има и съм виждал достатъчно болни от нея, за да знам какво представлява. Всъщност тези болни си бяха и част от работата ни — по-точно наблюдението и контролът над тях. Защото такъв човек, който вярва в това, което „чува“ или „вижда“ може да направи страшни бели именно защото си вярва.^[4] Така че Аврам може и да е чувал някакви гласове в главата си, защото е твърдял, че Бог му говори. А може и да са му ги внушили. И това е възможно, ние също правехме такива неща, но това е много опасна работа, защото такъв човек може да стане напълно неконтролируем и следователно и опасен. Каква е била истината не знам, пък и не е толкова важно. Важното е, че той и хората му си вършели добре работата! Срещите на Аврам с контролиращите го офицери са описани като срещи с ангели — пратеници на бога. Въпросът си имал и практическа страна. Единственото изискване на бога към народа му било обрязването. Този странен обичай на евреите си има много проста причина — това бил начинът да се познават помежду си и да се

защитят от външно проникване — и това им върши работа и до ден днешен! Седем мои агенти трябваше да бъдат обрязани, за да успеят да проникнат в организациите им — знаенето на езика и обичаите не са достатъчни. Доколкото мога да преценя операцията е доста болезнена и нормален човек трудно би се подложил на нея, ако не е убеден по някаква причина. И по-добър начин за опознаване не съм срещал. Признавам си, бях възхитен от находчивостта на човека, който е организиран тази операция и това прикритие. Доколкото можах да преценя, това е бил началникът на разузнаването на Хамурапи, който явно е започнал подготовката за тази операция още при баща му — това всъщност е истинският „бог“, който е заповядал на Аврам и семейството му да напуснат Месопотамия и да запонат да скитат из другите земи. За съжаление името на този човек е останало неизвестно — както може би ще остане неизвестно и моето.

Ще завърша този увод в еврейската история като повторя, че търговията и пастирството са идеални прикрития за шпионажа, тъй като дават възможност на агентите да се придвижват от едно място на друго без особени проблеми. Религията пък освен прикритие е и чудесно средство за контрол. Защото племето хапиру, което Терах и Аврам повели, въобще не подозирало за истинските цели на това движение нагоре-надолу.

Е, вече идва моментът да разкажа и защо е бил целият театър с новата религия и каква е била истинската цел на тази шпионска операция. Така че започвам. А ти, читателю, бъди търпелив — наистина си струва! Причината отново е в парите. По-точно в египетското злато и ролята му в Месопотамия. Именно затова Аврам и Сара потеглили първо за Харан, а после за Египет! Но за да се разбере добре какво, как и защо, ще разкажа тази история съвсем отначало.

[1] Явно Афраний има в предвид Стария завет и в частност Тората, или Петокнижието. — Б.пр. ↑

[2] 3761 година пр.н.е. По други източници това е било 7 октомври 3761 г. пр.н.е., но както и да е. Еврейският календар е лунен и има 354 дни в годината, като се добавят 7 допълнителни месеца на всеки 19 години, така че еврейското летоброене горе-долу съвпада с нашето. От есента на 2000 година евреите са в 5761 година от Сътворението. Все пак календарът им е оформен в този си вид едва

през 4 век от равина Хилел, така че бърканиците с датите са напълно възможни. Ще напомня, че според подобни „пресмятания“, само че на византийската православна църква, Сътворението е станало на 1 септември 5508 г. пр.н.е. И дълго време хронистите са писали „в лето господне...“ съгласно тази хронология. Едва ли трябва да се коментират подобни „пресмятания“! — Б.пр. ↑

[3] 1813 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] Доколкото си имам представа от болести, Афраний май има впредвид шизофренията. Тази болест обикновено се дължи на лоши връзки между двете полукълба на мозъка. Когато нарушението е съвсем леко, получава се само леко закъснение на размяната на сигнали и болният има чувството, че това което става в момента, вече му се е случвало, т.н. *déjà vu*. По-тежките случаи са точно несъществуващите звуци и картини, за които става дума. — Б.пр. ↑

ХАМУРАПИ И ЕГИПЕТ, ИЛИ КАК ДА НАКАРАШ ДРУГ ДА ТИ СВЪРШИ МРЪСНАТА РАБОТА

Вече споменах за Хамурапи, но тъй като ролята му в историята е наистина изключителна, сега ще разкажа по-подробно някои неща за неговото управление. Защото именно по негово време и по негова заповед Терах и Аврам си вдигат задниците от Ур и заминават за Харан. Хамурапи е шестият цар на Вавилон, царувал е от 1039 до 997 година преди основаването на Рим^[1]. Именно той обединява за първи път цялата Месопотамия и създава първите писмени закони в историята, регламентиращи живота в държавата му. Законите на Хамурапи са окончателно оформени и публикувани в цялата страна на глинени таблички и изсечени на колони от камък 1002 години преди основаването на Рим. Това са първите писани закони в историята, които регламентират цялостния живот вътре в държавата. Хамурапи се е интересувал не само от Месопотамия и от нейното обединение, но и от по-далечните страни и най-вече от Египет. Именно Египет е бил целта на мисията на Аврам и потомците му. По-точно елиминирането на Египет като силна и богата държава. Те успяват да организират племената на североизток от Египет, които по това време превземат долната му част около делтата на Нил! Евреите са запазили това събитие като легендарната история на Йосиф — правнук на Аврам, който с хитрост става пръв помощник на фараона и успява да обере египтяните.

Самите египтяни са описали тези събития като нашествие на хиксосите — така те наричали групата племена, които нахлули в Египет. Според египетските записи нашествието е започнало 1033 години преди основаването на Рим^[2] и продължило много години. Някои от записите споменават като начало дори за 1036 година^[3]. Явно операцията, свързана с това нахлуване, е била замислена още по времето на бащата на Хамурапи Син-мубаллит. Но е била проведена именно по негово време! По онова време Египет е бил в упадък: дванадесетата династия свършва със смъртта на Аменемхет Четвърти

именно през 1036 година, след което започват вътрешни смутове и борба за власт. Хамурапи не е пропуснал възможността да се намеси и да елиминира Египет като потенциален съперник и пречка за замислите му.

Хиксосите, били сбирщина от племена, без общ предводител, но имали три предимства: едното е, че Египет бил затънал във вътрешни войни между номарсите и нямал силна армия, другото са бойните колесници, които хиксосите използвали, а третото е... сандалите. Именно сандалите позволили на хиксосите да се бият върху нагорещения пясък на пустинята. Египтяните нямали сандали и... е, опитай, читателю, да постоиш два часа бос по обед в пясъка на пустинята и ще ти стане ясно защо египтяните загубили. Всъщност не сандалите, а бойните колесници на хиксосите били решаващото им предимство, тъй като по онова време те били за армията това, което днес е конницата. Египтяните нямали колесници. И изпадали в ужас от непознатите животни и начина на воюване на тези диваци.^[4]

Дълго време не можехме да определим откъде точно са дошли хиксосите и какви са били. Накрая открихме. Дошли са от север. Около 200 години преди тези събития племената, които населявали земите на югоизток от Рифейските планини и на изток от Хирканско море, опитомили коня и започнали да строят колесници. След което започнали да се разселват на юг, изток и запад. Вече разказах за тяхното нахлуване в Индия и Иран, където потомците им започнали да се наричат арии. Нахлуването навсякъде било стихийно, тъй като тези племена не били организирани в големи съюзи. Всяко племе или група сама решавала кога и накъде да тръгне. Въпреки това поради превъзходството на техните бойни колесници, те не срещали силна съпротива при разселването си и сравнително леко покорявали местните племена и завладявали земите им. Една такава голяма група нахлула през Кавказките планини и се придвижила на юг в непосредствена близост до Месопотамия. Първоначалната им база е била на територията на днешна Армения. Част от тях се насочила на запад и завоювала Азия — това са били хетите. А друга част продължила на юг, към Палестина и Египет. Това са били хиксосите.

Ако човек внимателно разгледа картата на този район ще види, че те отначало са били заплаха именно за Месопотамия, а не за Египет. Защото Месопотамия е била съвсем близо до тях. И много удобна за

нахлуване с равнините си. И разпокъсана на малки градове-държавици... И достатъчно богата...

Вместо да нахлуят там обаче, те тръгват на югозапад! След Аврам! Нахлуването не било организиран военен поход — вече казах, че всяко племе или група племена от тези сама си решавала накъде и кога да тръгне. Поради военните им предимства, местните племена и народи не могли да им се противопоставят и да ги спрат. Целият фокус бил да се намери някой, който да ги подбутне в „правилната“ посока. Целта на Терах и Аврам отначало е била да отклони непосредствената заплаха за страната им, а след това се е родила идеята тези диваци да бъдат насочени към Египет. Като им бъде внушено че изпълняват повелята на бог, чиито деца са те. Аврам надълго и нашироко им преразказвал легендите и митовете на Месопотамия по такъв начин, че те ги приели за свои и... накрая го последвали! И покорили Долен Египет.

Ще повторя, че тези, които Аврам непосредствено водел със себе си и които всъщност били преките изпълнители на задачата, започнали да се наричат „хапиру“ или „хабиру“, което значи „хора дошли оттатък реката“, като се имало впредвид река Ефрат, за да се различават от хиксосите. Това име по-късно в Египет било променено на „евреи“. Самите хапиру били само обикновени пастири и не притежавали коне, нито участвали в битки и в завоюването на Египет. Те били подчинени на хиксосите — снабдявали ги с храна в замяна на част от плячката и изпълнявали помощни задачи — най-често шпионски. Приличали доста на помощните войски от местни племена, които придружават нашите легиони. Аврам успял чрез тях да насочи хиксосите към Египет. Като успял да ги убеди колко богата на злато и храна е тази страна. И така не само ги отклонил от Месопотамия, но и унищожил нейния съперник.

... Хиксосите могли без усилие да превземат целия Египет, но в интерес на Хамурапи и наследниците му било Египет да остане разпокъсан и слаб. Наистина гениален замисъл. И блестящо изпълнение. Фараонът, чийто помощник става Йосиф според легендата, всъщност е един от хиксоските царе в Долен Египет, който тогава се е разпаднал на няколко държави. Тъй като самите хиксози си били обикновени диваци, които нищо не разбирали от управление на една земеделска държава като Египет, те поверили управлението и

събирането на данъците на евреите, начело на които стояло семейството на Аврам...

... Хиксосите господствали в Долен Египет около 200 години и през това време страната не представлявала никаква опасност за Вавилонското царство. Както вече казах, Долен Египет фактически представлявал няколко отделни хиксоски царства, само формално обединени в едно и враждуващи с Горен Египет, който макар и силно отслабен успял да оцелее. Така целта на операцията била постигната. Хамурапи не само елиминирал Египет и получил възможност да обедини Месопотамия, но и получил добра печалба от това начинание. Именно по онова време в Месопотамия се появяват около 3 000 таланта злато и дават възможност на Хамурапи да сложи ред във финансите си и да фиксира отношението злато-сребро на 1:13,5, за което вече разказах.

Анализът на тези събития, който направихме в канцеларията, беше съвсем ясен и еднозначен. Дотогава Египет не е позволявал нито един град в Месопотамия да надделее над останалите и да обедини страната и е правил това успешно над 1000 години като подкрепял по-слабите срещу по-силните и насъсквал градовете едни срещу други^[5]. Египетското злато било неустойчиво в Месопотамия, която нямала никакви метални рудници. Съвсем малки суми от по 1–2 таланта карали градовете да се бият едни срещу други до пълно изтощение и Египет бил спокоен за Изтока. Лекотата, с която Египет си решавал проблемите в Месопотамия, накрая му изиграл лоша шега, тъй като Египет на практика не поддържал силна армия — разходите по подготовката и поддръжката ѝ биха били поне 100 пъти по-големи от подкупите, раздавани в Месопотамия. И накрая, когато самият Египет изпаднал в криза след като златните рудници били изчерпани и възможностите за управление чрез злато намалели, дори една сбирщина диваци била достатъчна, за да рухне.

Единственият начин Месопотамия да се обедини бил Египет да бъде елиминиран като военна и икономическа сила. Цялата операция, за която разказах, е била проведена перфектно и не са останали никакви следи. Единствено собственият ни опит и някои косвени улики ни позволиха да „изчислим“ тази съвършена операция. За мен тази история си остава един ненадминат връх в нашия занаят.

[1] 1792–1750 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] 1786 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] 1792 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] Същият ефект са имали конете 3000 години по-късно върху индианците. Без тях испанските конквистадори никога не биха превзели толкова леко Америка! Още Кортес е използвал конниците си като основно предимство, но най-добре ефектът от тях личи при завоюването на Перу — империята на Инките е имала около 6 милиона население, а Писаро е предвождал само 177 човека и 62 коня, когато през 1532 година нахлува в страната и... я завладява! Като само в битката при Каямарка е имал насреща си 40-хилядна армия! Причината не е била само в конете разбира се. Но те са били решаващото му предимство. Надявам се, че става ясно какво е предимството от коня. — Б.пр. ↑

[5] Явно принципът във външната политика *divide et impera* — разделяй и владей, не е римско изобретение — Б.пр. ↑

ПРОКЪЛНАТИЯТ ФАРАОН

Но да се върнем на евреите и тяхната история. След превземането на Египет потомците на Аврам се заселват около делтата на Нил заедно с останалите хиксози и поемат контрола над търговията и събирането на данъците. Занимавали се с това около 2 века и явно са преуспели. По техен съвет хиксосите не закачат жреците и богатствата на храмовете и успяват да се задържат на власт, но 827 години преди основаването на Рим^[1] египтяните се вдигат на въстание начело с Камес срещу хиксоския цар Апопи и след 12 години хиксосите са победени, а Египет обединен от Яхмес Първи. Започнало Новото царство, а потомците на Аврам, които дотогава контролирали търговията на Египет, станали държавни роби и оттогава извършвали най-тежката строителна работа. Такива си останали през следващите 3 века и сигурно щели да изчезнат като народ и религия, ако в самия Египет не се случило нещо изключително. През първите 2 века след освобождаването си египтяните, поучени от нашествието на хиксосите, създават мощна армия и започват завоевателни кампании по целия Изток и стигат чак до Ефрат. Става точно това, от което Хамурапи и неговото разузнаване навремето се боели — силна египетска армия стояла на самата граница на Месопотамия. Не след дълго обаче нещата отново се променили. 626 години преди основаването на Рим^[2] умира поредният фараон Аменхотеп Трети и на трона се възкачва синът му Аменхотеп Четвърти. И променя целия живот на страната. Новият фараон не се интересува от войни, а от религия и започва истинска религиозна революция. Той обявява, че вече има само един бог — Атон, богът на слънцето. Обявява се за негов главен жрец и променя името си на Ехнатон — духът на Атон. Всички останали богове и техните жреци постепенно са подложени на страшни гонения. За да отдели от управлението на държавата жреците на старите богове, които дотогава управлявали Египет заедно с фараоните, Ехнатон дори решава да премести столицата си и строи нов град — Ахетатон. Мястото е на изток от Нил на 4 дни път на север от дотогавашната столица Тива и е толкова диво и неплодородно, че само луд човек може да иска да живее там, а не в Тива. Въпреки

трудностите за 4 години основните сгради са построени и Ехнатон се премества в новата си столица. Преди преместването си Ехнатон окончателно обърква реда в държавата си, като обявява, че всички хора в Египет — не само египтяните, а и робите и чужденците — от този момент ще се покланят само на един бог — Атон. Това станало 613 години преди основаването на Рим^[3]. Дотогава другите богове са били гонени, сега направо ги забраняват. Цялата работа е била безнадеждна и само объркала реда в държавата и представите на народа. Резултатът бил, че няколко години след смъртта на Ехнатон 605 години преди основаването на Рим^[4] култът към Атон бил забранен, а самият Ехнатон прокълнат. Тъй като всички надписи, свързани с Ехнатон, били унищожавани изключително усърдно, практически е невъзможно да се установи какво точно е ставало по времето на Ехнатон и веднага след смъртта му.

Цялата работа била доста странна и затова се поровихме доста из храмовете и гробниците в Египет, за да разберем какво точно е станало тогава. Оказа се, че още като малък Ехнатон бил възпитаван и обучаван в храма на Атон — по онова време само един от многото египетски богове. Там се обучавала и възпитавала и неговата сестра и по-късно и жена Нефертити. Името ѝ означава „Красавицата пристига“. Доколкото може да се съди от запазените рисунки и статуи, тя е била наистина голяма красавица, за разлика от Ехнатон, който явно е бил болен човек ако се съди по деформациите на тялото и лицето му, изобразени в рисунките и статуите, които успяхме да открием. Та още от съвсем малък Ехнатон попада под влиянието на жреците на Атон, на Нефертити и на майка си Тейе. Ехнатон не е бил наследник на трона, но по-големият син на Аменхотеп III умира още като юноша и така това болно и смахнато момче става фараон. И попада напълно под властта на майка си и на жена си. Влиянието на Нефертити над Ехнатон личи по всички картини и статуи, които ги показват заедно. Нефертити участва във всички официално церемонии редом с Ехнатон, а в някои го замества, и влиянието ѝ над него е съвсем явно. А ако се вярва на някои от тайните надписи в храма на Амон, тя е била любовница на главния жрец на Атон още от съвсем малка. Мисля че няма нужда повече да навлизам в подробности кой какво и как е правил, или пък защо. Само ще довърша разказа за Ехнатон, като кажа, че след смъртта му Нефертити поема цялата власт,

обявява се за фараон под името Семенкара, а след това се договаря с жреците да върне столицата в Тива. След около година столицата е преместена, а Нефертити е убита. На трона е поставен малолетният син на Ехнатон Тутанхатон. След това следва пълното унищожение и забраната на култа към Атон...

И така, култът бил унищожен, а Ехнатон прокълнат. Постепенно Египет се възстановил от това сътресение. Голяма част от жреците на новия култ обаче успели да се спасят. Един от наследниците на Ехнатон, Хоремхеб, изгонил последните остатъци от новото жречество в Синай. Някои от жреците обаче успели да се укрият в самия Египет при евреите и да проповядват новата вяра между тях. Самите евреи приемали новия култ към Атон с по-голяма готовност в сравнение с останалите жители на Египет, защото тяхната религия, основана от Аврам, била в основата си същата — имало само един бог. Смесването на представите им по онова време за бога личи от някои от свещениет им текстове. При по-внимателно прочитане се вижда, че всъщност става въпрос за два бога, старият на Аврам и новият на Ехнатон, които постепенно се слели в един. За съжаление тези свещени текстове са преправяни няколко пъти — ще разкажа и за това — и вече не може да се установи какво и как точно е станало.

И така, през следващите около 80 години скритите жреци на Атон оцеляват, променят религията и си намират народ, над който да господстват и който да ги храни и издържа. Изборът им както казах бил ясен и естествен — евреите. Оставало само да откъснат този народ от Египет и властта на фараоните и да го подчинят единствено на себе си. Единственият път за бягство бил на изток от Египет, към Синай, а след това в Палестина. Когато решили, че са добре подготвени, задействали плана си...

[1] 1580 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] 1379 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] 1366 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 1358 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ОПЕРАЦИЯ „МОЙСЕЙ“

Около 510 години преди Основаването на Рим^[1], по времето на фараона Рамзес II между евреите се появил пророк на име Мойсей, който обявил, че е дошъл моментът да се освободят от робство. Казх вече, че по това време евреите били държавни роби, които се занимавали с най-мръсната работа — правели тухли за строежа на новата столица на Рамзес — град Пер Рамзес. Рамзес е строил града си на мястото на Аварис — столицата на хиксосите, в източния край на делтата на Нил. Лично съм наблюдавал правенето на тухли край Нил и по всичко личи че за 13 века начинът, по който се правят не се е променил — дори сега това си е гадна работа. Калта се омесва със слама и се излива в дървен калъп с правоъгълна форма, скован от 4 дъски, след което калъпът се вдига и се слага встрани, отново в него се излива сместа от кал и слама и така от сутрин до вечер... Излетите тухли се оставят да се изпекат на слънце и разбира се не са много здрави. Хората, които се занимават с тази работа, са по-мръсни и от свине. Така че евреите с готовност се вслушали в приказките на Мойсей, че е дошло времето техния бог да ги освободи от египетския плен.

Дори в разказа на самите евреи личи, че Мойсей не е евреин, а египетски жрец, който дори не е знаел добре езика им. Този факт е добре прикрит в официалната еврейска история — обяснява се, че Мойсей е имал говорен дефект и затова е общувал с евреите чрез преводач — „брат“ му Арон, който се появява в разказа едва когато Мойсей започва да проповядва. Нещо повече, ясно се казва, че Мойсей е бил отгледан „в двореца“ и получил много добро образование, след което няколко години бил някъде на изток. Легендарната версия е, че Мойсей бил евреин, но като бебе бил подхвърлен в Нил и намерен в тръстиките от една египетска принцеса, която го отгледала като свой син. Като пораснал, решил да се върне при своите съплеменници евреи. Накрая трябвало да бяга на Изток в Синай. Легендите за подхвърлени деца са стари и често срещани и обикновено целта им е да скрият нещо. В този случай се скрива истината за Мойсей — кой е и какъв е. Дори в нагласената история обаче личи, че евреите така и не приемат Мойсей за свой до края на живота му.

За мен няма никакво съмнение къде е бил Мойсей преди да се появи и да започне да проповядва и какво е правил там — спомни си, читателю, за нашите школи за подготовка, за които вече разказах! След завръщането си от Синай Мойсей се захваща сериозно за работа. Следва дълга серия от „чудеса“, извършени от Мойсей и „брат му“ Арон, за да убедят евреите, че е дошло времето да бъдат освободени, и пазарлъци с египетските власти да позволят на евреите да се оттеглят за няколко дни в пустинята на изток за да извършат религиозни обреди. Като стана въпрос за чудеса, редно е да дам някои разяснения. Все пак това ми е част от работата. Естествено, заинтересувахме се какви са били „чудесата“ на Мойсей и как всъщност ги е правил. Тъй като не зная как е правил номерата си Мойсей, ще кажа как аз мога да направя някои от номерата му. Тук ще разгледам два фокуса, които Мойсей е правил с тоягата си. Обещах, че ще го направя, когато разказах как с тоягата си направих омлет на внука си Марк. Първият номер е със змията. Пред фараона Мойсей пуска тоягата си на пода и тя се превръща в голяма змия. Само че няколко от жреците също си пускат тоягите на земята и те също се превръщат на змии. Само че по-малки. Понеже и тоягите им са били по-малки. Когато Мойсей хванал змията за опашката и я вдигнал, тя отново станала на тояга. Фокусът е прост, както повечето фокуси. Ето как го правех аз. Тоягата е не само куха, но и съставена от отделни сегменти със съвсем тънки здрави стени, които могат лесно да влизат един в друг, така че като се съберат, дължината ѝ е колкото педята на човека, който я държи. От вътрешната страна на тази тояга има малки пружини и дълги здрави конци, които минават през цялата ѝ дължина. Пружините могат да държат парчетата във едно от друго и да изглеждат като една дълга колкото човешки ръст тояга. Разбира се, ако човек се внимателно огледа отблизо в тази „тояга“, лесно ще открие измамата, особено ако знае какво да търси, но точно затова този, който я държи, не позволява на друг да я пипа. Точно затова онази „проста гега“, с която Мойсей е правел фокусите си, не е била докосвана от друг освен от него и „брат“ му Арон. Вътре в разпънатата по дължина тояга се скрива змията, която предварително е упоена, за да може да се напъха вътре изправена. За опашката на змията е завързана дълга тънка и много здрава връв, другия край на която е завързан за дрехата ми. Самият номер се прави, като се чукне тоягата в земята. Това „отключва“ пружините, които досега са държали

парчетата изправени. След това бързо дърпам конците, които минават отвътре през тоягата, с което парчетата влизат едно в друго и се прибират в дланта ми. Змията остава свободна и започва да се движи, а аз незабелязано прибирам свитата „тояга“ в дрехата си. Превръщането на змията в тояга също е просто: придърпвам змията към мен с конеца, завързан за опашката ѝ, и ѝ надявам прибраната „тояга“ откъм опашката. Конецът минава през свитата „тояга“ така че пъхането е съвсем просто. Остава само да дръпна пружините, които незабелязано съм навил, докато публиката зяпа в змията, и те да разпънат сегментите. Така върху змията се появява цялата „тояга“, която я покрива. Тъй като тези движения стават много бързо, хората не забелязват самите движения, а само виждат как тоягата се превръща в змия, която после отово става на тояга. Наблягам, че змията трябва да е добре упоена или добре тренирана, иначе фокусът може и да не стане. А може и нещо по-лошо да стане. Също така „тоягата“ трябва да е добре изработена. Моята беше направена в нашата работилница и някои от частите ѝ сам си ги изработих. Другият номер с тоягата е съвсем прост — Мойсей докосва водата на Нил с тоягата си и реката става кърваво червена. Този номер се прави с куха тояга, в която има напъхани сюнтери, напоени с червена боя, която лесно се разтваря във вода.

Независимо от добрата подготовка и усилията на Мойсей и Арон цялата работа щяла да се провали. Рамзес не се хванал на фокусите на Мойсей — жреците в двореца съвсем лесно го разобличили и разкрили номерата му — и не само че отказал да пусне евреите, но им наредил от този момент нататък сами да си приготвят и сламата за тухлите. Тогава помощниците на Мойсей организирали спиране на всякаква работа от евреите, докато не им се разреши да извършат обредите си. За техен късмет по това време умира първородния син на Рамзес и той в скръбта си нарежда спиране на всякаква работа и обявява траур в цял Египет и разрешава на евреите да се оттеглят в пустинята. Рамзес имал 13 сина, от които 11 умират, един се отказва от престола и когато той умира през 484 година преди Основаването на Рим^[2] след като управлява Египет 67 години, го наследява тринайсетият му син Мернептах. Причината за тази лична трагедия е, че той бил женен за своя сестра, а често при бракове между близки роднини децата имат някаква вродена болест. Именно затова при много народи се забранява,

обикновено по религиозни причини, бракът между близки родственици. Трагедията на Рамзес много добре показва защо такива бракове не дива да се допускат. А сега да се върнем на евреите и тяхната история.

Подучени от Мойсей и помощниците му, евреите задигат колкото могат злато от съседите си египтяни, уж да го използват при изпълнението на обредите си в пустинята. Поклонничеството им се превръща в бягство към Синай. Отначало египтяните не обърнали внимание на това, че евреите се забавили с връщането си, но накрая изпратили въоръжен отряд да ги прибере. Отрядът, изпратен да преследва бегълците, бил подмамен от жреците на една тясна ивица край Червено море и издавен по време на прилива. Явно египтяните са мислели, че трябва просто да си приберат стадото избягали роби и не очаквали никакви изненади — а трябвало. По-късно този епизод бил раздут и изопачен до неузнаваемост от жреците, които втълпили на простия народ, че техният бог е издавил египтяните, а морето се било отдръпнало пред Мойсей и му отворило път. След бягството Мойсей и помощниците му отвели хората в предварително подготвен оазис в южната част на Синай, в близост до тайното им убежище. Там започнала обработката на евреите за новата вяра. Започнала една серия от „чудеса“, целящи да убедят народа в силата и могъществото на бога, като заедно с това се подчертавала неговата тайнственост и скритост. Дори името му било тайно. Така яркият слънчев бог Атон се превърнал в мрачния, капризен и тайнствен Яхве. Толкова тайнствен, че дори името му не можело да се произнася на глас. Организирано било явяване на Яхве пред Мойсей и получаване на заповеди как да се организира животът на народа. Дотогава евреите били държавни роби и вършели тежка физическа работа. Сега се превърнали в духовни роби на една шайка алчни за власт жреци на култ, който отдавна бил забравен в самия Египет.

Каква е била целта на жреците става ясно от еврейските свещени книги, стига човек да ги прочете по-внимателно. Това са 5 книги, в които е описана историята на евреите. Евреите ги наричат Талмуд, или Петокнижие. Във втората книга — Изход — е описан подробно религиозният ритуал, на който трябва да се подчиняват евреите. Главното в него е описанието на „жилището на бога“ — как трябва да бъде построено и какви дарове трябва да се принасят. Хората трябвало

да дадат всичкото си злато и сребро за построяването на светилището — затова трябвало да го откраднат от египтяните. Бил определен и данъкът — всеки евреин, навършил 12 години, трябвало да плаща половин сикла сребро. Не минало и без бунтове. Докато Мойсей бил на върха на планината да обсъжда „с Бога“ бъдещото устройство на вярата и държавата, хората вдигнали бунт. Когато Мойсей разбрал това и слязъл в стана, събрал няколко от помощниците си и изклял с тях около 3 000 от непокорните. Това е описано като легенда за изливането на златен идол във формата на телец. Накрая след кървавата разправа хората се подчинили на новите си господари. Превъзпитанието и тормозът на хората продължили няколко години — според легендата цели 40, но това е преувеличение. Тъй като тази легенда е свързана с работата ми, ще я разкажа накратко така, както е разказана в четвъртата книга — Числа:

Когато Мойсей извежда евреите от Египет в Синай, той — съгласно заповедите на своя Бог — избира 12 човека, по един от всяко еврейско племе, и ги изпраща в Ханаан — земята, която трябвало да бъде завладяна. Заповедта му била за 40 дни да разузнаят подробно страната и народа. Ето и самите инструкции:

„Качете се по южната страна и изкачете на планината, и обгледайте земята каква е, и народът, който жовее там, силен ли е или слаб, малоброен ли е, или многоброен? И каква е земята, на която те живеят, добра или лоша; и какви са градовете, в които те живеят: от шатри ли са, или са укрепени? И каква е земята: плодовита, или постна? Има ли по нея дървета, или не?...“^[3]

Мойсей нарочно изпратил шпиони, за да вдъхне увереност в бегълците. Само че... станало точно обратното. След като се върнали, само 2 от дванайсетте шпиони препоръчали нахлуване. Останалите били така уплашени от силата и богатствата на народите в Ханаан, че разправяли направо безсмислици — например че там живеели гиганти. Военният поход се провалил, а шайката жреци побесняла. И решили да накажат евреите с нов тормоз. Според самата легенда, Яхве, еврейският Бог, решил да ги накаже с тормоз и 40 години да не ги допуска до Обетованата земя Ханаан, която им бил обещал: „децата ви, за които казвахте, че ще станат плячка на враговете, ще въведа там, и те ще познаят земята, която вие презряхте; а вашите трупове ще паднат в тая пустиня; синовете ви пък ще се скитат в пустинята 40 години и

ще теглят за вашето блудодействие, докато не загинат телата на всинца ви в пустинята; според броя на четирийсетте дни, през които обгледвхте земята, вие ще теглите за греховете си 40 години, година за ден, та да познаете, какво значи да бъдете оставени от Мене. Аз, Господ, казвам, а тъй и ще постъпя с целия тоя зъл народ, въстанал против мене: в тая пустиня те всички ще погинат и ще измрат“.^[4]

И така постепенно със заплаши и тормоз в главите на хората били вкарани новите правила и изисквания. Жреците си осигурили спокойствие от страна на Египет, като успели да убедят вождовете на племената от Либийската пустиня да започнат постоянни набези в Египет веднага след бягството и в течение на 5 години на египтяните не им било до избягалите роби, а след това вече следите им били загубени. Не можахме да установим кога точно са станали тези неща, но приблизителната датировка е около 500 години преди основаването на Рим^[5]. Смъртта на сина на Рамзес е настъпила около 509 година^[6], но останалите събития не са описани в никакви официални египетски документи, така че датировката е приблизителна.

Накрая евреите, вече след смъртта на Мойсей, нахлуват в Ханаан, превземат по-голямата част от страната и я разделят помежду си. И досега те живеят там. Преди самото нахлуване са извършени много шпионски операции, вече под ръководството на наследника на Мойсей Осия. Осия бил син на Навин, от Племето Ефрем. Той бил пръв помощник на Мойсей при потушаването на бунта на евреите и бил наречен от Мойсей Йешуа. Историята на нахлуването и на шпионските операции преди и по време на самото нахлуване е описана в книгата, приписвана на Йешуа Навин и включена в свещените еврейски книги. Книгата си е един учебник по шпионаж и мръсни номера. Там например за пръв път е описано как се използват проститутки като помощници при шпионски операции. Това е една от книгите, които задължително се изучават при подготовката на нашите офицери. Не толкова за да се обучат кое как се прави — за това си имаме собствени учебници и инструктори — колкото за да знаят с кого си имат работа.^[7]

[1] 1263 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] 1237 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] Числа, 13:18–21. Цитатът се различава малко от превода на Библията от 1998 г., на Св. Синод, който имам, но разликата е само във формата. Съдържанието е същото. Интересно защо религиозните хора не си задават въпроси като четат тези редове? Например — що за Господ е тоя, дето подстрекава избрания си народ да прави подобни мръсни номера? И къде му е всемогъществото на същия тоя Господ, щом трябва някой друг да му върши мръсната работа? — Б.пр. ↑

[4] Числа, 14:31–35. Тоя път превода го взех направо от въпросното издание. Афраниевият е по-тромав. — Б.пр. ↑

[5] 1253 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] 1262 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[7] Много точна характеристика на въпросното четиво. Който не вярва, нека прочете книгата на Исус Навин. Това е шестата книга от Стария завет. — Б.пр. ↑

АЗБУКАТА

Периодът на оформяне на еврейския народ в новия му вид завършва с пренаписването на историята на евреите в няколко книги, за които вече споменах. Първите 5 от тях са приписвани на Мойсей, но авторството на всичките е явно колективно. И доста по-късно. В тези книги са изложени историята и правилата, на които евреите от този момент нататък трябвало да се подчиняват. Тези книги по-късно многократно са били пренаписвани и са оформени в сегашния си вид едва през 310 година^[1]. В цялата тази гадна история на издевателство над цял народ все пак има и един по-светъл момент, свързан с тези книги, за който ще разкажа. Жреците на Атон опростили египетската писменост като заимствали някои идеи от клинописа, разпространен в Месопотамия, и създали първата азбука, на която записали историята и законите. Причината била, че искали повечето от хората да бъдат накарани да четат тези книги, за да спазват закона по-точно, а египетската писменост е много сложна и един писар се учи на нея поне 6 години. Самите египтяни имали знаци за всички звуци, но не се отказали от йероглифите си. Създаването на тази азбука започнало още по времето на Ехнатон и всъщност започнало по негова заповед, защото той искал всички хора да могат да четат и така по-бързо да приемат новия бог и новия ред в държавата. Самият Ехнатон е писал химни в чест на бога Атон и е държал всички да могат да четат творенията му и да ги пеят. Но след смъртта му и азбуката, както всичко свързано с Ехнатон и дейността му, била забранена, а надписите, направени с нея, били унищожени. Така че египтяните си запазили йероглифите и си ги ползват и до днес. Но жреците на Атон, които успели да избягат, запазили тази азбука и я приспособили за новите си цели.

Около 200 години по-късно тази азбука била възприета и променена от финикийците. Гърците я вземат от тях, етруските пък я вземат от гърците — приблизително по времето, когато Ромул е основал Рим. А ние пък сме я взели от етруските. Отначало записът се водел отдясно наляво. Този начин на запис е въведен от египтяните. При изписването на йероглифите върху камък каменоделците държат длетото в лявата ръка, а чука в дясната. И дялането е по-удобно като се

извършва отдясно наляво. Тъй като дялането на надписите върху камъка е било по-важно от писането върху папирус, именно този начин на писане — отдясно наляво — се наложил в Египет и бил зает и от евреите. Те и сега си пишат така. После гърците започнали да сменят посоката — един ред отдясно наляво, следващия отляво надясно, после пак отдясно наляво...^[2] Даже пробвали вертикално записване — отгоре надолу. След това открили, че върху папирус отляво надясно се пише по-лесно и този начин на запис се наложил навсякъде около 250 година^[3] — гърците дялат надписи върху камък много по-рядко от египтяните и нямало нужда да се съобразяват с удобството, което вече описах. Всъщност именно гръцката азбука е първата истинска азбука, защото гърците са въвели букви за гласните звуци — в еврейската и финикийската азбука няма знаци за гласните. Преди това гърците са имали друга система за запис, приписвана на Паламед — оня същия Паламед, който разобличил шмекериите на Одисей преди похода срещу Троя. Затова по-късно Одисей му погостил номера с троянските дарове в палатката и го изкарал предател, а гърците се хванали на номера и го убили с камъни. По-късно пък бащата на Паламед Навплий отмъстил за смъртта на сина си, като построил фалшив фар на Евбея и много от гръцките кораби на връщане от Троя се разбили в скалите в подножието му. Типична разправия в гръцки стил. Винаги съм се чудел на гърците — умни хора са, а са такива кавгаджии, че не могат нищо да докарат докрая заедно. Все ще намерят за какво да се скарат. И обикновено от кавгата си патят най-добрите — като Паламед в този случай.^[4]

Ще завърша това отклонение с азбуката, като отбележа, че тя била толкова добра в сравнение със старата система на запис, че гърците дори не си дали труда да дадат на новите знаци свои имена, а само леко променили финикийските, за да могат по-лесно да ги произнасят. Така алеф станал алфа, бет станал бета, гимел — гама, далит — делта, хе — епсилон, вав — ипсилон, зайн — дзета, хет — ета, тет — тита (или тета), йод — йота, каф — капа, ламед — ламбда, мем — мю, нун — ню, самех — сигма, айн — омикрон и омега^[5] пе — пи, реш — ро, коф — фи, шин — пси, тав — тау. А как гръцките имена са с превърнали в нашите латински едва ли трябва да обяснявам.^[6] За твоё сведение, читателю, тъй като съм сигурен че не го знаеш, алеф означава бик, бет — къща, гимел — камила, далит — врата, вав —

пирон, зайн — меч, хет — ограда, тет — товар, стока, йод — ръка, каф — длан, ламед — жило, мем — вода, нун — риба, самех — подпора, айн — око, пе — уста, коф — маймуна, реш — глава, шин — зъб, тав — знак. Всяка буква всъщност е опростен йероглиф или клинописен знак на съответния предмет — бик, къща, камила и така докрая. Жреците нарочно подбрали такива предмети, които да са добре познати на обикновените хора, за да могат те лесно да запомнят значението на съответния знак.

Самите евреи явно в началото не са били особено усърдни в четенето и писането, защото успели да забравят първоначалната си азбука и след това на два пъти я възприемали отново от съседите си — първия път около 200 години преди основаването на Рим^[7] от финикийците, втория път около 250 година^[8] след завръщането си от вавилонски плен от арамейския език — официалният език във Вавилония по онова време. Ще спра дотук, защото надявам се вече си разбрал за какво става въпрос.

[1] 444 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] Този начин на запис се е наричал бустрофедон. — Б.пр. ↑

[3] около 500 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] Чудех се на кого ли сме се метнали ние, българите. Защото сме същите — ако е да си направим номер, и Одисей ще си го сложим в малкия джоб. Ама да се съберем и да свършим нещо заедно — я остави тая работа! — Б.пр. ↑

[5] о-малко и о-голямо — Б.пр. ↑

[6] То наистина си е очевидно — алфа се съкращава на а, бета на б и т.н. — Б.пр. ↑

[7] около 950 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[8] около 500 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ЕВРЕЙСКАТА ДЪРЖАВА

А сега, след това отклонение с азбуката, което надявам се не ти е досадило много, се връщам на евреите и тяхната история. Аз самият обходих южен Синай и открих къде са ставали тези събития. Успях дори да разкрия някои от фокусите, използвани тогава от жреците. Открих например извора, който Мойсей създал с жезъла си. Когато хората започнали да недоволстват, че ще умрат от жажда в тази пустош, Мойсей ударил една скала и оттам бликнал извор. Чудото се оказа съвсем просто. Както повечето фокуси. Вътре в скалата имаше голям резервоар, в който се събира дъждовна вода от планината. Самата скала беше изтънена така, че и съвсем лек удар да я пробие и водата да бликне на струя навън. Най-интересното ми откритие обаче беше една пещера в планината, в която имаше скрит отвор. В точно определен момент малко преди обед слънчевите лъчи проникваха през отвора и падаха върху стената отсреща. Ако в този момент човек застане отвън пред отвора, върху стената пада негово изображение със светла ивица около главата. Ефектът е изключителен. Ако в пещерата има хора, те ще си помислят, че пред тях се явява някакво божество. Целият театър е бил грижливо подготвян и старателно укриван и само опитът ми в този вид измами ми позволи да разбера предназначението на пещерата и на дупката. Големината на оазиса пък ни позволи да оценим колко са били хората там. Самите свещени книги споменават за 600 000 души, избягали от Египет. Нашата оценка беше 10 пъти по-малка — 60 000 човека. Толкова могат да се съберат и изхранят на това място. Освен това ако хората наистина са били 600 000, то 3 000 убити са твърде малко, за да се потуши сериозен бунт — а онзи наистина е бил сериозен. Собственият ни опит при потушаване на масови бунтове показва, че жертвите в такива случаи са от 1 на 50 до 1 на 10 и в никакъв случай не могат да бъдат само 1 на 200, както би излязло ако приемем за верни числата, посочени в еврейските книги. Такива грешки от десетократно увеличаване или намаляване на някаква стойност в старите ръкописи е много честа и обикновено е предизвикана от лошия начин на записване на числата.

Резултатът от всички действия на жреците начело с Мойсей, бил в крайна сметка пълното подчинение на народа. От този момент те

изцяло контролирали евреите и това продължава и до днес. След като завършили с подчинението на народа, жреците на този деформиран култ започнали осъществяването на следващата точка от плана си — завоюване на територия за народа, който им бил подчинен. Защото държава без територия не може да съществува, а на жреците им била нужна и самостоятелна държава, за да се чувстват сигурни. Пък и самите евреи последвали Мойсей именно защото им обещал, че ще си получат „обетованата земя“, на която да живеят. Това завоюване станало вече след смъртта на Мойсей, който така и не успял да стъпи на „обетованата земя“, която бил обещал на народа, когато го извеждал от Египет. Начинът, по който евреите успели да завоюват новата си родина е описан много подробно в тяхната свещена история и може да се прочете там — имаме я в оригинал, а сме направили и преводи на гръцки и латински. Ще отбележа само, че в нея е пълно с шпионски истории, измами и коварства и това беше една от книгите, които задължително се изучаваха във втория курс на подготовка в школата в Антиохия. Самият характер на тези „свещени писания“ до голяма степен обяснява характера на евреите и тяхната склонност да създават неприятности — те се възпитават от малки с тези книги. И всичките мръсотии и номера, които са описани там, са им набити в главите и са си част от начина им на мислене. Според самите книги евреите са богоизбрания народ и всички останали народи и племена трябва да им се подчиняват, защото такава е волята на техния бог. И всякакви номера, мръсотии и измами по отношение на неевреите са позволени. Накратко — всички ние, неевреите, сме овце, а те са овчарите. И трябва да ни пасат, доят, стрижат, колят, изяждат... Е, всичко това не е казано направо, но ако се прочете по-внимателно, се разбира.

След това поредно необходимо отклонение се връщам на еврейската история. Та след смъртта на Мойсей евреите успяват да си извоюват част от територията на Ханаан. Оттогава и досега голяма част от тях живеят по местата, завоювани по онова време. Историята им след заселването по тези места е история на оцеляването на един малък народ сред враждебни народи. Фактът, че са оцеляли над 13 века говори много за тях като народ. Ето накратко историята на евреите след заселването им в Ханаан. През първите 2 века те живели като 12 племена, разделени според дванайсетте сина на Яков — или Израел, който пък бил син на Исак и внук на Аврам, и били управлявани от

съдии. Съдиите всъщност били жреците на религията. Разделението на племена осигурявало лесен контрол над народа и съдиите, или жреците, не допускали организирането на държава под каквато и да било форма. Около 3 века преди основаването на Рим обаче съседните племена Филистимци и Амонити започнали да ги нападат и накрая жреците — или съдиите — решили да създадат военен съюз, за да защитят племената. Така започнал Царският период в еврейската история. За пръв цар бил избран Саул. Според свещените книги на евреите това станало 257 години преди основаването на Рим^[1]. Саул царувал само 4 години и бил убит в битка. За следващият цар бил избран Давид, който царувал 40 години. Давид е един от най-интересните мъже не само в еврейската история. Той успява да разбие Филистимците и да завоюва Ерусалим и го превръща в религиозна и административна столица на държавата си. През всичките 40 години на управлението си Давид непрекъснато си има разправии с жреците, независимо че е бил религиозен човек и се е отнасял с уважение към култа. Давид бил много добър пълководец и държавник и при него държавата на евреите достигнала най-голямото си разширение. Давид бил наследен от сина си Соломон, който също управлявал 40 години и умрял 173 години преди основаването на Рим^[2]. При Соломон еврейската държава окончателно се оформя и изгражда. Преди това държавата на Давид била просто военен съюз на дванайсетте племена, крепен най-вече от авторитета и военните успехи на царя. Жреците, които наричали себе си съдии, не искали силна централна власт, защото това означавало намаляване на тяхната власт, но били принудени да я търпят заради собственото си оцеляване. Соломон разделя административно държавата на области, нямащи нищо общо с териториите на племената, строи градове, развива занаятите и въвежда данъци, нямащи нищо общо с религиозните дарове, принасяни дотогава. За да намали натиска на съдиите, той започва голямо строителство в новата столица Ерусалим, като главната постройка е Храмът, в който трябвало да бъде домът на Бога на евреите. В същото време Соломон позволявал и дори скрито поддържал разпространението на други религиозни култове. Целта му била да намали влиянието на жреците.

След смъртта на Соломон държавата се разпаднала на две царства — Южно и Северно. Южното се нарекло Юдея, със столица

Ерусалим и с пръв цар Реховоам, а северното — Израел, със столица Шешем под управлението на Йеровоам. В северното царство останали древните светилища на евреите в Дан и Бетел. Това съвсем ясно ми говори, че разделянето е било предизвикано от съдиите. Северното царство Израел просъществува до 32 година^[3], когато асирийският цар Саргон Втори превзема тогавашната столица Самария след обсада, продължила 3 години. Евреите оказали такава яростна съпротива на асирийците, че след победата си Саргон избил голяма част от мъжете, а по-голямата част от оцелелите изселил в Мидия и Месопотамия. В Израел останали по-малко от една шеста от оцелелите, които след това се смесили с нови заселници, докарани от асирийците и така се образувал нов народ — самаряни. Това било първото разселване на евреите. Южното царство, Юдея, оцеляло по-дълго — до 167 година^[4], макар че Сенахериб превзел Ерусалим през 53 година^[5] и превърна Юдея във васална на Асирия държава. През това време се случили две по-важни неща, които довели до възраждане и реформиране на религията. И двете станали по времето на цар Йосия, царувал от 115 до 145 година^[6]. Първото било намирането на свещени книги при ремонта на Храма, второто било появата на Пророк, наречен Еремия. „Намирането“ на свещените книги било организирано от царя и жреците, които предварително ги написали и скрили в основите на Храма. Причината за това „чудо“ била съвсем проста — трябвало да се оправдае религиозната реформа, която царят и жреците съвместно извършвали. Малко след смъртта на Йосия Вавилонският цар Навуходоносор Втори унищожава Юдея. Повторил се случаят с Израел отпреди век и половина — Ерусалим бил обсаждан също 3 години и накрая бил превзет през 167 година^[7], а евреите от Юдея били преселени през следващата година във Вавилония, като в самата Юдея останали съвсем малко хора, а градът и Храмът били разрушени.

[1] 1010 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] 926 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] 722 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 587 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 701 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] 639–609 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[7] 587 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ЕВРЕИТЕ В ПЕРСИЯ. ЕВРЕИ, ГЪРЦИ, РИМЛЯНИ

След този погром евреите сигурно щели да изчезнат като народ, но за техен късмет самият Вавилон бил превзет през 215 година^[1] от Кир Велики, създателя на Персийската империя, и Юдея станала Персийска провинция. „Вавилонският плен“ на евреите продължил само 48 години и евреите оцеляли. Кир разрешил на евреите да се завърнат в Юдея, тъй като те му били необходими като помощници за планирания поход към Египет. Но от около 150 000 евреи, които живеели във Вавилон по това време, само около 25 000 се съгласили да се върнат, а другите предпочели да останат, като започнали да помагат на персите в управлението на Вавилония и да грабят местното население. Техните потомци и досега живеят там и се занимават с търговия и интриги и са основните помощници на партите при управлението на страната. Те поддържат връзки с евреите в Юдея и организират голяма част от неприятностите ни на Изток. Търговията и шпионажът са любимите им занимания, като умело ги прикриват зад религиозни приказки и ритуали — точно както е правил Аврам преди 18 века! И сега те ръководят търговията и шпионажа на Партия и са сред най-приближените на партските царе. За да се разбере по-добре ролята на евреите в работите на Изтока, ще разкажа накратко историята на Естер и на еврейския празник Пурим. Основният източник са самите евреи, по-точно тяхната „книга на Естер“, включена в свещените им книги.^[2] Когато през 289 година^[3] персийският цар Ксеркс бил убит заедно с най-големия си син и престолонаследник, в държавата на Ахеменидите започнала борба за власт, която продължила около 3 години. Един от синовете на Ксеркс — Артаксеркс, по персийски Артакшаша, имал наложница еврейка — въпросната Естер. Именно чрез нея евреите се свързали с Артаксеркс и му предложили услугите си, за да победи той своите съперници. Артаксеркс приел и с тяхна помощ успял да победи съперниците си. Евреите пък получили разрешение да избият всички свои „врагове“. В действителност това били техните конкуренти в търговските операции в цяла Персия. Според самите евреи били избити над 75 000 човека!

Другата част от сделката била, че Артаксеркс разрешил на евреите да възстановят Храма в Ерусалим. И така през 296 година^[4] 1800 евреи от Вавилон се завръщат в Ерусалим начело с Езра — придворен писар при Артаксеркс, който се обявява за еврейски цар. Оттогава евреите празнуват деня на това клане като свещен празник, наречен Пурим. Името идва от „пур“ — жребий, за да се подчертае, че тогава жребият на съдбата е определил те да избият конкуренцията.

Завърналите се евреи заедно с тези, които се били върнали по времето на Кир, успяват да възстановят Храма и градските стени и постепенно възстановяват страната си като част държавата на Ахеменидите. През същата 296 година^[5] става поредното „чудо“ — жреците под ръководството на цар Езра „намират“ древните книги на Мойсей, предварително редактирани и скрити под Храма. Така за пореден път жреците успяват да съживят и реформират религията и да накарат обикновения народ да им се подчинява. Под ръководството на Езра и Нехемия — потомък на Цадок и виночерпец на Артаксеркс — жреците оформят окончателно петте „книги на Мойсей“ или Тората. Окончателно Тората е приета при цар Йосия през 310 година^[6], когато по всички краища на Персийската империя се изпращат глашатая, които обявили, че в деня на еврейската Нова година петте книги на Мойсей ще бъдат прочетени на глас пред всички хора. Оставям на теб, читателю, сам да отсъдиш кой, кога и защо е написал еврейските „свещени книги“. И колко надеждни са, за да се разбере истината. Но да не се отклонявам.

През 422 година^[7] Александър Велики превзема Палестина и евреите и гърците се срещат на сцената на Историята — ако си представяме историята като един огромен театър. След похода на Александър гърците изместват евреите от търговията на Изток и поемат контрола над нея. Евреите не се примиряват и започват търкания и сблъсъци между гърци и евреи, които продължават и досега. В основата на тези разправии са търговските интереси, независимо че и едните и другите се оправдават с нравствени и религиозни причини. Нека го кажа направо — цялата разправия на Изток е заради търговията и печалбите от нея. А религията е само външната страна, служеща да прикрие истинските цели и да манипулира по-лесно обикновените глупаци. Казвам това, за да е ясно

и защо се намесихме и ние, при това по такъв начин. А сега ще продължа с историята на евреите.

Малко по-късно самаряните се отделят от евреите и основават собствен храм на планината Геризим. След разпадането на държавата на Александър за Палестина се борят Селевкидите и Птолемеите. Накрая страната става част от страната на Селевкидите и една от причините е влиянието на Вавилонските евреи.

Следващото по-значимо събитие от еврейската история е бунтът на Мататия и синовете му, най-известен от които е Юда Макабей, срещу Селевкидите през 586 година^[8], прераснал в религиозна война и продължил 26 години до 612 година^[9], когато евреите получават много голяма свобода в рамките на държавата на Селевкидите. Дори за няколко години се смятали за независими и страната им била известна като царството на Хазмонеите. Оттогава са и първите ни контакти с евреите — Макабеите пращат пратеници до римския Сенат, за да търсят помощ срещу Селевкидите. Всъщност именно това пратеничество до Сената е и причината да се заинтересуваме по-сериозно от проблемите на Изтока и да започнем постепенното му завладяване.

И накрая след превземането на Сирия от Помпей през 691 година^[10] той превзема Ерусалим и присъединява страната към Рим. Оттогава евреите са част от Римската държава, като дълго време запазват вътрешната си независимост, но малко след смъртта на цар Ирод през 750 година^[11] страната е разделена на 4 области, в които постепенно заменихме наследниците му с римски прокуратори. Всъщност това стана по молба на самите евреи, защото наследниците на Ирод, особено Архелай, се оказаха по-отвратителни и от баща си. Накрая Нерон, който нищо не разбираше от управление, започна да назначава за прокуратори подмазвачи и некадърници, които си нямаха и понятие от проблемите в Юдея. Последният от тях, Флор, всъщност причини войната. Ето какво в действителност се е случило: Флор взел дрехите на върховния жрец, облякъл ги и, смятайки че е много забавен, започнал да се подиграва със службата в храма, като се направил на върховен жрец, само че заменил молитвите с войнишки псувни. Евреите, които дотогава търпяха безобразията на Нероновите прокуратори, защото все пак бяха по-малко лоши от Ирод и потомците му, този път не издържах и... вдигнаха въстанието. През май 819

година^[12] зелотите шурмуваха гарнизона в Ерусалим и го превзеха. И вече пета година трябва да се разправяме с тях! Но тези неща би трябвало да са ти известни, защото са скорошни, а и войната в Юдея още не е изцяло приключила — Ерусалим падна преди два месеца, но има няколко малки крепости, които още не са се предали.^[13]

Все пак трябва да призная, че изпитвам уважение към евреите, независимо от всичките неприятности, които но създават. След като се запознах по-подробно с историята на този странен народ, изпитвам смесени чувства към него. От една страна много от тях са религиозни фанатици, които могат да създадат страшни проблеми, и нееднократно са ги създавали през историята си. Особено когато си намерят добър водач. От друга, голяма част от тях са образовани и спазват малко странни, но строги морални правила.

И накрая, вече 13 века обикновените евреи са подложени на страшен религиозен тормоз, непознат на никой друг народ по земята от шайка самозабравили се жреци и търговци. Истината е, че повечето от евреите са си съвсем обикновени хора, които си вършат ежедневните работи и са готови да си плащат данъците и да не създават неприятности. Проблемът идва от няколко малки групички евреи. Тъй като такива проблеми възникват във всяка по-голяма група от хора, но се проявяват по различен начин, ще се опитам да обясня какво имам в предвид.

[1] 539 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] Тази книга и сега е включена в Стария завет под номер 20, така че разказът може да бъде проверен без проблем във всяка Библия! — Б.пр. ↑

[3] 465 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 458 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 458 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] 444 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[7] 332 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[8] 168 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[9] 142 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[10] 63 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[11] 4 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[12] 66 г. — Б.пр. ↑

[13] Ерусалим пада на 7 септември 70 година, следователно
Афраний пише тези редове през ноември 70 г. от н.е. — Б.пр. ↑

МРЪСНИЦИ И МЕСИИ

Във всяка по-голяма група хора си има и мръсници и негодници. Обикновено около 80% от хората във всяка по-голяма група са си обикновени хора, които се интересуват само от ежедневните си проблеми и се занимават с общи дела само ако обстоятелствата ги принудят. Дори и ние римляните сме такива. Повечето хора участват в избори и други форми на обществен живот най-вече по навик и заради традициите, а и донякъде защото изборите и другите мероприятия са свържани с празници и веселби, които помагат на хората да се откъснат за малко от ежедневните си грижи. В момента, в който празникът и веселбата свършат, обикновените хора по най-бързия начин се прибират вкъщи и се захващат със собствените си проблеми, като оставят на магистратите грижата за обществените дела. Всеки добър държавник е наясно с това качество на обикновените хора и се съобразява с него. Обикновеният човек уважава властта и се съобразява с нея дотолкова, доколкото тя не му пречи да си върши работата и го защитава от външни неприятности. Щом държавникът не може да осигури на обикновения човек тези неща, чакат го неприятностите. Калигула и Нерон сбъркаха точно в това. И си отидоха.^[1] Останалите около една пета се делят горе-долу поравно на умни и безнадеждно тъпи, а също на хора, които искат да работят за доброто на държавата си и на такива, които разглеждат държавата и обикновените хора като овца, която трябва да бъде доена, стригана и накрая заклана, одрана и изядена. Мога да продължа с изброяването, но се надявам че е ясно какво имам впредвид. Именно тази една пета от хората трябва да бъде наблюдавана в една държава, защото измежду тези хора се намират и тези, които създават неприятностите.

Проблемът при евреите е, че самата религия подтиква хората в тази група да правят бели. Работата е там, че според еврейските митове техният бог е сключил договор още с Аврам, че потомците му ще управляват другите народи. Че те ще са овчарите, а всички останали — овцете! И нещата са поставени по такъв начин, че за всякаква гадост и мръсотия по отношение на неевреи може да се намери някакво оправдание в „свещените“ текстове. На всичко отгоре тези текстове и тяхното тълкуване се набиват в главите на децата в

училище още от съвсем малки. А и „учителите“ внимателно подбират най-надарените и същевременно най-склонни към вършене на гадости деца и ги обучават за водачи. Това разбира се е моят начин, по който виждам нещата. Самите евреи ги виждат по друг начин и си имат и оправдание за това. Важното беше, че нещата не биваше да останат такива. И начинът, по който се разви войната в Юдея потвърждава, че сме били прави да вземем определени мерки. И ние разбира се ги взехме.

Особеностите на еврейския народ, най-вече религиозните, до голяма степен предопределиха и начина, по който проведохме операция „Риба“ — операцията, с която се опитахме да разрешим проблемите си на Изток. Целта ни беше не само да елиминираме заплахата от евреите, но и да ги отървем от религиозния тормоз от страна на техните жреци. За да направим това трябваше да променим самата религия на евреите.

Преди да разкажа за Йешуа и за нашата операция, в която той беше главният изпълнител, трябва да изясня въпроса с Машиях, който е основен в еврейската религия и който стана основен и в нашата операция. Иначе не може да се разбере защо действахме по този начин и защо тази операция беше толкова важна.

През последните 100 години не само в Юдея, но и в целия Изток хората очакват някакъв Спасител, който трябва да ги избави от всички земни неприятности — включително и от нас, лошите римляни, дето сме ги поробили и им смучем кръвта. Не се смей, читателю. Над три четвърти от хората на Изток гледат на нас по този начин. Това е една неприятна истина, с която трябва да се съобразяваме. Че тя няма нищо общо с действителността няма никакво значение. Човешката глупост е опасна. Най-вече защото е непредвидима. Вече споменах за глупостта на Флор и как тя стана повод за войната в Юдея. Така че никакви предразсъдъци и суеверия не бива да се пренебрегват. И ние в тайната канцелария щяхме да сме пълни идиоти, ако не отчитаме тези настроения и не се опитваме да променим отношението на обикновените хора към нас. Затова още щом се запознах с еврейския проблем докато бях началник на отделението в Антиохия, започнах подготовка за тази операция. Преди да продължа ще напомня, че всяка операция започва със събиране на факти, след което следва планиране, и чак след това идват подготовката и самата операция. Затова не ми се

сърди, че толкова често се отклонявам и разказвам „странични“ неща. Просто се опитвам да покажа фактите. От яйцето до ябълката. Та да си продължа с фактите.

Първо изяснихме защо хората очакват точно сега да дойде техният Машиях. Това ни позволи не само добре да планираме операцията си, но и да предвидим някои нежелани за нас събития и да ги предотвратим. Едно такова събитие беше случаят с Ирод Агрипа, който също претендираше да е Машиях и за който вече разказах. А защо сега трябва да дойде Машиях? Евреите си го чакат от векове, но именно в последните стотина години очакването е много силно. Причината хората да очакват Машиях с такова нетърпение сега, се оказа... на небето. Не се шегувам. Споменах за слабостта ни към астрологията, но нашето — на римляните — отношение към тая глупост е нищо в сравнение с фатализма и предразсъдъците, които се ширят на Изток. И тъй като стане ли въпрос за човешки предразсъдъци и простотия случайни работи няма, поровихме се из старите документи и успяхме да си изясним някои неща. С риск да стана досаден ще опиша как стоят нещата от гледна точка на хората от Изтока.

[1] И нашите премиери и боклуците около тях си отиват един след друг все заради това, но май никой от политическата сган не ще да се научи какво трябва и какво не трябва да прави. — Б.пр. ↑

УВОД В АСТРОЛОГИЯТА

Та представи си, читателю, че живееш преди четири хиляди и петстотин години например в Египет. Само преди няколко поколения прадедите ти са дошли край Нил (или Тигър, или Инд — ситуацията е подобна) и са започнали да сеят ечемик или просо, защото близките гори и пасища са започнали да изсъхват, а животните са намалели толкова, че по никакъв начин хората не могат да се изхранят с тях. Не знам какво е предизвикало тези промени, но те са настъпили, при това горе долу по това време почти по целия свят. По онова време пустинята на запад от Нил не е била никаква пустиня, а огромна поляна, по която са пасели големи стада животни. А хората са се изхранвали с тях и не им се е налагало да сеят и жънат. Така е било допреди 4–5 хиляди години, когато тези места започнали да съхнат и животните да изчезват. А хората, за да оцелеят, започнали да сеят и жънат. Е, представи си, че си един от тези ловци, които няма какво да ловуват и щещи не щещи си отишъл край реката, защото само край нея има живот. И понеже животните вече ги няма, ще се храниш с растенията, които растат край реката. Само че и те не стигат, пък и не всички стават за ядене и ти се налага сам да си посееш това което искаш да ядеш. Така че или ще ръчкате — ти и хората около теб — земята с пръчки и ще пъхате в дупките зърна с надежда да поникнат повече отколкото сте напъхали там, или ще мрете от глад. Само че само ръчкане и зариване не стигат. Зърното трябва и да се полива. Това го прави реката — в случая Нил. Само че тая пуста река е толкова капризна, че си се разлива когато ѝ скимне. Някой път ще се разлее точно когато трябва, друг път ще закъснее, трети път ще избърза и от това дете си го заврял в земята нищо не излиза. Съвсем като малко капризно дете. Само че детето можеш да го напляскаш и това обикновено решава въпроса с капризите и лудориите. Нил обаче не можеш да го напляскаш. Можеш само да му се помолиш. И за да си сигурен, че ще ти чуе молбата, ще я подкрепиш с някакъв подарък. Така започваш да си създаваш богове на нещата, които са около теб, и от които ти зависи животът — на реката, на слънцето, на вятъра, на крокодила — да не те изяде като влезеш във водата... А за да се тури някакъв ред в цялата тая каша дете заточва да ти се забърква в

нещастната глава трябва хора, които да се грижат молбите ти да бъдат чути, защото ти не си сигурен, че като се молиш на Нил той въобще те чува, а ако те чува дали те разбира — знае ли човек на какъв език и с какви думи трябва да му говори. Разбира се, и преди това ловците са се молили на духовете да им осигурят успешен лов и с това са се занимавали гадателите на племето, но старите духове са били просто обожествените животни — хората трябвало да им се извинят че убиват животното за да се нахранят и толкова. При това често го правели чак след като убили животните. И сега на север живеят примитивни варвари които си осигуряват прехраната с лов и точно от техните обичаи разбрахме какво е било отношението между хората и духовете тогава. Земеделската работа обаче изисква съвсем различно отношение и разбира се различни богове и обичаи. И съответно хора, които да се разбират с новите богове.

Постепенно започнала да се оформя една прослойка от хора, жреци на различни божества, чиято грижа били отношенията между обикновените хора и капризните божества. Въпросните жреци трябвало да си вършат добре работата — да превеждат молбите на хората на съответното божество и да им кажат какво то е отговорило и какво те трябва да направят след това. Ако не я вършат добре — за какво са тогава? И кой ще им дава подаръци за божествата? Дотук надявам се е ясно, така че продължавам.

За да си говориш с божеството, за което отговаряш, трябва да го познаваш, и то добре. И жреците се захванали да опознават божествата, за които отговаряли. При това си вършели работата много съвместно. Даже започнали да си записват наблюденията, за да не забравят какво са разбрали. Отначало просто рисували каквото виждали, после започнали да опростяват рисунките и да ги правят по образец, за да могат по-бързо да записват. Така възникнала писмеността. И броенето.

Скоро жреците започнали да забелязват някои закономерности. И да ги записват. Колкото повече закономерности откривали и записвали, толкова по-добре познавали какво ще прави божеството, за което отговаряли. След около 200 години наблюдения египетските жреци забелязали нещо изключително. Нил започвал да приижда в точно определен момент и този момент настъпвал, когато най-ярката звезда на небето — Сириус — започва да се вижда сутрин рано преди изгрев.

Според записите, направени от жреците, това станало 3488 години преди основаването на Рим^[1]. Това било велико откритие — едно от най-великите в историята. Защото от този момент хората вече знаели кога да сеят новата реколта. Гладът свършил! А авторитетът на жреците станал изключителен. Хората започнали да ги слушат, защото не само ги спасили от глада, но и организирали общата работа по сеенето и напояването. Жреците започнали и да разпределят земите около реката и да определят каква част дължат на храмовете и администрацията. Тъй като след разливането на Нил междите между нивите на хората изчезвали, жреците трябвало да ги възстановяват. Трябвало да се знае кой колко притежава и къде. Жреците трябвало да се научат да мерят, да записват, да чертаят... Писмеността станала съвсем абстрактна и възникнала математиката. Съвсем същото станало и в Месопотамия, и край Инд, и край Жълтата река. Все пак жреците край Нил били първи, тези от Месопотамия се научили след тях, а китайците са последни — по-горе разказах кога започва историята на тези страни, а сега обяснявам и защо. И понеже не съм сигурен че си ме разбрал, ще ти го кажа направо — защото ако не са се научили да обработват земята и да създадат държава, са щели да умрат от глад! Колкото по-далече е реката от Нил, толкова по-късно ставало това създаване на държавата. Затова понякога съм се питал, а не са ли се научили другите от египтяните? Е, това вече не го знам. А сега се връщам там, където се отклоних.

След като се научили не само да пишат, но и да смятат и да чертаят, жреците започнали да наблюдават по-внимателно небето и открили много нови закономерности. Открили, че небето се променя и че това става по строго определени правила. Постепенно открили много от тези правила и вече могли да предсказват много от странните явления на небето — коя звезда кога ще изгрее или залезе, кога ще има затъмнение — слънчево или лунно... И започнали да си задават въпроси. Въпросите били най-различни, но по същество се свеждали до следното: щом такива важни неща като разливането на реката зависят от това какво става на небето, сигурно и по-дребните неща около нас зависят от това, което става на небето. Е, добре, ние знаем как да определяме какво ще стане на небето — вече се научихме да пресмятаме кога какво ще се случи. Ако успеем да разберем как земните неща зависят от небесните — както разливът на Нил зависи от

изгрева на Сириус — ще можем да предсказваме какво ще се случи. И тук жреците — най-вече тези в Месопотамия — допуснали една груба грешка. Предположили, че небето влияе на хората така, както влияе на някои природни явления — като речните разливи например. Египетските жреци никога не стигнали чак дотам да сравнят хората с неодушевените предмети и явления и да бъркат живото с неживото, но халдейските го направили. И създали астрологията. И предразсъдъците, свързани с нея. Защото изкушението да разбереш какво те чака утре или след месец, или след година е голямо. Освен това има нещо много утешително в това да знаеш, че цялата небесна сфера се е напънала, за да определи каква ще ти е съдбата. Ти вече не си нищожен земен червей, който пълзи по земята и я ръчка с пръчка, за да си осигури прехраната, а същество, за което са загрижени висши небесни сили, които определят кога и какво ще ти се случи. Окончателно правилата на астрологията били установени около 350 година^[2] и оттогава на Изток редовно се правят хороскопи.

Е, добре де, това го разбрахме, само че не разбрахме какво общо има това с Машиях, за който ни проглуши ушите — предполагам че вече си готов да ми креснеш, читателю. Спокойно. Стигнахме и дотам.

Когато преди 4 века Александър превзема Персийската империя, гръцките учени се запознават с науката на Месопотамия и Египет, като от своя страна въвеждат и на изток своята система за деление на небосвода на съзвездия. Защото делението на небето на познатите ни съзвездия е според гръцката митология. Дори мога да ти кажа как е станало. Когато преди 1300 години аргонавтите начело с Язон потеглили за Колхида, за да откраднат Златното руно, трябвало да пътуват през Хелеспонта през нощта, за да не ги хванат троянците, които контролирали пътя оттам и не пускали елините да минават. Точно затова след две поколения ахейците започнали войната срещу Троя и клечали под стените и 10 години — за да могат да минават през Хелеспонта и да навлизат в Евксинския понт^[3], без някой да ги спира. Защо им трябвало пък това ли? Ами защото са били гладни, затова! Защото и досега — 1300 години след тези разprávии — гърците си внасят зърното от земите на север от Евксинския понт — както ние си внасяме зърно от Египет и от Сицилия. В самата Елада земята не може да изхрани населението и щом в някой град се съберяли повече от 50 излишни гърла, събирали 25–30 млади двойки, качвали ги на кораб и

— марш в морето да си търсите место за заселване. Такава е основната причина за основаването на гръцките колонии по цялото крайбрежие — гладът. Колкото до Елена — тя си е била уличница още от съвсем младо момиче и на няколко пъти е бягала от дома си с разни хаймани, най-известният от които бил Тезей. Добре че били братята й Кастор и Полидевк да си я връщат обратно. Баща й Тиндарей накрая се видял в чудо, докато я омъжи за оня рогоносец Менелай. Даже от благодарност че му покрил резила го оставил да го наследи, след като синовете му се затрили в поредната разправия с едни свои братовчеди. Така че отвличането й от Парис не е било никакво отвличане, а най-обикновено бягство след като му завъртяла главата, и е било само удобно извинение за похода. Ще напомня, че според самите гърци Елена пратила Менелай до Крит да й донесе косъм от брадата на Минотавъра и докато него го нямало, го ударила на разврат с троянския младок, дошъл да търгува със Спарта. Накрая решила че ако избяга с него в Троя ще е толкова далеч, че тоя нещастник Менелай няма да може да си я прибере. Останалото е известно.

Но да се върнем на аргонавтите. Та гребяли си значи нашите юнаци начело с Язон през нощта — даже платната на Арго били боядисали в черно, за да не се забележи — и за да не се побъркат от еднообразната работа на веслата започнали да си измислят разни истории и да си ги разказват, а Орфей ги превръщал в песни. По едно време решили че ще е много забавно, ако всеки от тях се намери някъде на небето... И се започнало. Ей там е Херакъл с боздугана, това са бизнаците Кастор и Полидевк, това пък е Орфей с лирата^[4] ... даже целият кораб Арго се появил ниско на небосвода — сякаш наистина плува по небето^[5] ... работата била продължена от Паламед — оня същия Паламед за който споменах покрай азбуките, дето гърците, подкокоросани от Одисей, пребили с камъни, когато оформил правилата за корабоплаването след като гръцките кораби няколко пъти се объркали по пътя за Троя. Е, мисля, че казах достатъчно за това как гърците са оформили съзвездията и са им дали имената.

Сега да се върнем при гръцките учени преди 400 години. След като се запознали с халдейските и египетските наблюдения на небето, които били правени вече около 3000 години, гърците отбелязали, че в момента, в който настъпва пролетта, а следователно и новата година, слънцето е в съзвездията Овен — оня същия овен, руното на който

бандата на Язон тръгнала да краде в Колхида. Овенът е бил символ на върховния бод Зевс, тъй като преди да се заселят в Елада, гърците се препитавали като овчари и овенът е бил най-важното животно и символ на върховния им бог. Затова и на небето заемал такова важно място. Моментът на пролетното равноденствие е важен за всички земеделски и за много скотовъдски народи — по него те се ориентират за началото на земеделските работи или за началото на пролетната паша на овцете и другите животни. Обикновено месецът, в който е равноденствието е и началният месец на новата година. Ще напомня, че и ние сме започвали годината на 1 март, но през 601 година^[6] едно въстание в Испания принуждава новоизбраните консули да встъпят в длъжност на 1 януари вместо на 15 март и оттогава новата година започва на 1 януари. По онова време е трябвало да воюваме във всички провинции и това изместване на началото на новата година се е оказало удачно.

Да напомня. От 600 до 615 година^[7] воюваме в Испания, като от 605 до 615 година вожд на въстаналите лузитани е Вириат, който нееднократно е побеждавал армиите ни. Чак когато подкупваме няколко от помощниците му и те го убиват, успяваме да потушим въстанието. През 605 година започва въстанието на Андриск, който се обявява за сина на Персей Филип отначало в Тракия, а след това и в Македония. През следващата година Рим е принуден да превземе Македония и да я раздели на 4 провинции. През същата година Ахейският съюз започва война срещу нас. След битката при Истъм консулт Луций Мемий превзема и разрушава Коринт през 608 година^[8] и продава жителите му в робство. Ахейският съюз е разпуснат. Пак по това време, от 605 до 608 година, е и третата ни война с Картаген. Консулт Сципион Емилиан го превзема и разрушава. Тези военни кампании са били изключително напрегнати и смяната в календара и съответно в момента на встъпване в длъжност на новите консули се е оказала толкова удачна, че се е запазила и след като те приключили. Затова и нашата нова година започва на 1 януари, а не през март.

Да се върнем на календара и по-точно на пролетното равноденствие. То има още една малка особеност. И тя е, че точката, в която се намира слънцето в момента на равноденствието, се мести по еклиптиката. За една година тази точка се мести незабележимо —

трябвали са векове, за да се забележи това отместване. Тази точка описва пълен кръг за около 25 800 години^[9] и се намира в различните съзвездия по около 2000–2500 години, в зависимост от големината им. Преди около 2300 години е преминала от съзвездието Бик в съзвездието Овен. Е, ето че дойдох и до един от най-важните моменти в своя разказ. Точно сега, в тези последни 100 години тази точка на настъпване на пролетта се премества от съзвездието Овен в Съзвездието Риби. И целият Изток е замрял в очакване какво ще се случи! И чака! Чака Машиях! Защото, както вече казах, овенът е бил символ на Зевс, а следователно и на гръцкото и македонското, а сега и на нашето господство както на небето, така и на земята. И така, Овенът си отива като небесен господар, а на негово място идват Рибите... и Машиях.

За да се обърка съвсем работата, преди около осемдесет години на небето се случили три събития, които всеки е можел да види. Първо било през 742 година^[10]. Тогава през лятото се появява комета, която се вижда около три месеца^[11]. През тази година между другото съм се родил аз. През 746 година^[12] Марс, Юпитер и Сатурн се доближават. Следващата година Юпитер и Сатурн практически се сливат в съзвездието Риби (!) и изглеждат като една огромна звезда. При това сливането става на три пъти — на 29 май, на 29 септември и на 4 декември! Ще отбележа, че Юпитер се смята от астролозите за звезда, покровителка на царете, а евреите смятат Сатурн за „своя“ планета! След още две години — през 749 година^[13] през пролетта се появява друга голяма звезда, която е светела 70 дни толкова силно, че се виждала дори през деня! Мястото ѝ е било в съзвездието Орел и била неподвижна, а и изгрявала малко преди Слънцето! Освен това през същата година пак през пролетта се появила друга комета в съзвездието Козирог! Тя пък се виждала добре малко след залез. Обикновените хора, чиито глави са пълни със суеверия, приемат тези събития като знак, че Машиях идва. Всъщност повечето събития са били очаквани от жреците: първата комета се появява веднъж на около 75 години — предишни нейни появявания са наблюдавани през 514, 490 и 666 година^[14]. Сближаванията на планетите могат да се пресметнат. Само появяването на ярката звезда в Орел било неочаквано и ние не знаем какво е предизвикало това явление.^[15]

Разбира се тези събития не останаха незабелязани и от нас. Не можехме да изпуснем момента и решихме да направим чудото, което така силно се желае от хората на Изток. Те си искаха си Машиях — дадохме им го! И дори нарекохме операцията по съответния начин — операция „Риба“. И символът, който избрахме за новата секта, която трябваше да разпространи прекрасната вест, че Машиях е дошъл, беше подходящ — риба. И за да няма никакви съмнения и колебания между простациите, избрахме и първите апостоли на новата религия да са с подходяща професия — рибари! Започна ли да ти се изяснява работата, читателю, или още трябва да обяснявам?^[16]

[1] 4241 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] 404 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] Дарданелите и Черно море — Б.пр. ↑

[4] Явно става въпрос за съзвездията Лебед и Лира, които са едно до друго — Б.пр. ↑

[5] Днес това са съзвездията Кил, Платна, Кормило, Компас — старото съзвездие Кораб е било много голямо и е разделено на по-малки — Б.пр. ↑

[6] 153 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[7] 154 до 139 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[8] 146 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[9] 25 779 години е точната стойност — Б.пр. ↑

[10] 12 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[11] Явно става въпрос за Халеевата комета — Б.пр. ↑

[12] 8 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[13] 5 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[14] 240, 164, 88 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[15] Щяло пък и да знаят какво е това Нова звезда. Останалите събития наистина могат да се пресметнат и аз подканям любознателните читатели с опит в решаване на астрономически задачи да проверят тези явления — в днешно време има и доста компютърни програми, които могат да свършат тази работа. — Б.пр. ↑

[16] Отначало тези думи за рибата ме объркаха, тъй като за мен символът на християнството винаги си е бил кръстът. Като се порових из книгите обаче разбрах, че отначало символът на християнството наистина е бил риба! Кръстът е приет за символ на новата вяра едва

след битката при моста Милвия край Рим на 28 октомври 312 г. — близо 3 века след тези събития! Тогава Константин побеждава Максенций и става единствен владетел на Западната Империя. Константин твърдял, че му се е явило видение в небето — светещ кръст с надпис *In hoc signo vinces* — с този знак ще победиш. Ще напомня, че именно Константин налага християнството като официална религия в Империята. — Б.пр. ↑

ЗРАТУСТРА

Преди да продължа с описанието на тази история, ще разкажа една друга история. Може и да прекалявам с отклоненията, но самият ход на събитията, които описвам, налага това. Целта на разказа ми е да покажа, че това, което вършихме, съвсем не беше нещо изключително. За Аврам и Мойсей вече разказах. Сега ще разкажа за един друг пророк — Заратустра. От всички пророци, които са пълнели главите на хората от Изтока с щуротии той беше най-интересният. Поне за мен.

Ще започна с това, че животът на Заратустра е забулен в тайнственост и легенди. Дори приблизителното време, през което е живял, се определя според едни легенди като 2 века преди основаването на Рим^[1], според други е живял по времето на Ромул и Рем, а някои хора са убедени, че такъв човек въобще не е съществувал. Накрая установихме истината...

Заратустра е бил мидийски маг, син на Пурушаспа, от рода Спитама, който е влязъл в съюз с цар Кир, създателя на Персийската държава. Именно Заратустра заедно с Харпаг, началника на мидийската тайна служба, убеждава мидийската армия да изостави царя си Астиаг и да се присъедини към внука му Кир в решителната битка през 204 година^[2]. Ще напомня, че според една от легендите, именно Харпаг е спасил Кир като бебе и го е дал за отглеждане на един пастир и на жена му. Та Заратустра е бил на служба при Харпаг и част от работата му е била да държи в подчинение войниците чрез новия култ към Ахура Мазда — Единствения Бог. Идеята на култа е, че има само един бог, а останалите богове не са никакви богове, а са демони, създадени от Ахура Мазда и разбунтували се срещу него. И по същия начин, както на небето има само един бог, на земята трябва да има един владетел. Най-подходящ за ролята на единствен владетел бил, разбира се, Кир. Защото бил дълго време под прекия надзор на Харпал и следователно трябвало да го слуша. Самият Харпал нямал шансове да стане Единствения владетел на земята — първо нямал произхода, второ нямало да приемат началника тайната служба за владетел и трето — самият Харпал бил вече доста възрастен. Така че изборът паднал на Кир. Останалото би трябвало да ти е известно...^[3]

Така с помощта на Ахура Мазда и с предателството на началника на тайната служба на мидийския цар възниква Персийската империя. Малко след като Кир завладява Мидия, Харпаг и Заратустра се скарват. Причината? Заратустра приема работата си на пророк прекалено сериозно и вместо на Харпаг, започва да служи на Ахура Мазда. Харпаг изгонва Заратустра от Мидия, но той бързо си намира нов покровител в лицето на Хистасп — началникът на разузнаването на самия Кир и баща на Дарий I. Хистасп бързо оценил ползата от този пророк и от култа му и го поставил под своя закрила. За тази си помощ по-късно Хистасп бил обявен за един от светците на тази религия! Самият Харпаг бил отстранен от управлението, а Заратустра получил възможност да пропорядва свободно новата вяра.

Хистасп става покровител и „последовател“ на Заратустра, тъй като прекрасно разбира значението на този нов култ — един бог, един цар, една държава! По-късно синът на Хистасп става въпросният единствен цар. След като Дарий, синът на Хистасп, става цар през 232 година^[4], Хистасп се оттегля в Бактра и става сатрап на Бактрия, като не забравя да вземе и Заратустра със себе си. Самият Заратустра с напредването на възрастта става все по-своенравен и неконтролируем и започва да критикува действията на Великия цар. Подозирам, че една от причините за странностите в поведението на Заратустра е изполуването на ритуалната напитка хаома. Хаомата е силно упойващо питие, приготвяно от планински билки и от сока на една отровна гъба, което след дълга употреба води до лудост. Заради странностите му Дарий отначало го изолира в Бактра под надзора на собствения си баща. Тъй като обаче Заратустра продължава да създава проблеми и става все по-неконтролируем, Дарий провежда една тайна операция по отстраняването му. Ето накратко и самата операция: един агент на тайната служба на Дарий „избягва“ при туранските племена на север от Бактрия и ги убеждава да нападнат и ограбят столицата Бактра. По същото време Дарий извиква при себе си баща си Хистасп с част от гарнизона, разположен в града, под предлог, че ще се проведе военен поход. Такъв поход наистина е проведен през следващата година в Скития. Това ни позволи да определим и времето: тази случка е станала през 239 година^[5]. Е, остана да кажа, че племената наистина нападат и превземат Бактра, ограбват я и „между другото“ отрязват главата на Заратустра. След което култът на Заратустра към Ахура

Мазда става официална религия на Персийската държава. Дарий ловко разпространява небивалици за смъртта на Заратустра — как в момента, когато му отрязали главата, му се явил самият Ахура Мазда и Заратустра изрекъл сума ти пророчества, които на всичкото отгоре били записани от някакъв чевръст свидетел на това чудо! Който дори не бил заклан заедно с другите от диваците. Много поучителна история на тема как се управлява.

Ще завърша историята на Заратустра с една проста истина, която е добре да запониш, читателю. Тия работи с пророците и религиите се правят така: пророкът първо трябва да умре, пък след това учението му може и да се разпространи. Ако върши работа. А жив пророк не ти трябва — само създава неприятности. По-нататък ще разкажа какво наптавихме с нашия Машиях — хем умря, и даже се възнесе на небето, хем си остана жив и добре пазен — отвреме на време го вадехме и го показвахме на последователите му за да им казва какво да правят или какво да не правят, само че всичко ставаше под строгия ни контрол, след което пак го „възнасяхме“ в един от тайните ни лагери в Нарбонска Галия на юг от Толоза. При това тия появи ставаха много рядко, иначе се губи ефектът на чудото. А сега да се върна на разказа си за Машиях и за нашата операция.

[1] 10 в. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] 550 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] Тъй като не ми беше известно, се порових малко из книгите по история. Ето каква е историята: Кир бил син на Камбуджия I, управлявал Персия от около 600 до 559 година пр.н.е., и на Мандана, дъщерята на Астиаг, царя на Мидия. Персия по това време била васална държава на Мидия. Според легендата, когато се родил Кир, жреците предсказали на Астиаг че внук му ще стане велик цар и ще го измести. Астиаг заповядал на Харпал да убие детето, като го остави в планината да го изядат дивите зверове. Харпал обаче го дал на един овчар и така го спасил — това беше споменато по-горе. През 559 година Камбуджия умира и Кир го наследява, а през 550 година вдига въстание срещу дядо си Астиаг и превзема Мидия. Подробностите могат да се намерят в учебниците по история. — Б.пр. ↑

[4] 522 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 515 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ОПЕРАЦИЯ „РИБА“. ПОДГОТОВКАТА

Както всяка сериозна операция и тази започна със събиране на сведения, последвано от подробно планиране и подготовка. Така че преди да започнем операцията, събрахме всички легенди и пророчества за Машиях и решихме какво трябва и какво не трябва той да направи. Целта ни беше не да се подиграваме с религиозните чувства и вяра на хората, а да ги направим добри поданици на държавата, така че Изтокът — и най-вече Юдея — да стане спокоен и лесен за управление. Това предопредели и избора на новите религиозни правила и възгледи, които Машиях щеше да възвести на света. Той наистина щеше да „освободи“ бедните и нещастните, но не на тук и сега, а на „оня свят“, някъде, където човек отива след смъртта си. Така че, добри хора, които не желаете да се приобщите към нашия римски начин на живот, вярвайте си във вашия бог и си живеете според вашите си обичаи, но бъдете добри поданици, плащайте си данъците и слушайте администрацията. И тогава на „оня свят“ вие ще бъдете господарите. Всъщност главната ни цел, както вече надявам се обясних, беше не да направим хората и най-вече евреите овце, а да ги откъснем от зависимостта на еврейските жреци и техните съюзници партите. Колкото до овцете — вече обясних, че именно евреите гледат на останалите хора като на овце, така че ние просто им връщахме жеста по подходящ начин...

А сега ще разкажа за скритите моменти в операцията, отнасящи се за дейността на Йешуа, който изигра ролята на Машиях, и на действията на самата канцелария. Подробностите за това какво, кога и как е станало бяха записани в пет книги, написани от последователите на новата вяра, и могат да бъдат прочетени там. Веднага ще кажа, че тези пет книги — благи вести, или евангелия, както станаха известни между последователите, бяха написани от тях под наше наблюдение и контрол. Идеята беше те да заместят петте книги, приписвани на Мойсей, които съдържат основните положения на еврейската вяра и чрез които жреците държат в духовно подчинение еврейския народ. Накрая обаче две от тях бяха отхвърлени като прекалено наивни и оставихме само три, в които се описваше историята на Йешуа и неговата нова религия такава каквато ни беше необходима. Първата

беше написана от Матей в Палестина през 794 година^[1], втората от Лука в Цезарея през 810 година^[2] и третата от Марк тук в Рим по времето на Нерон, след като умря Секст Афраний Бур^[3]. Освен това Саул, който по-късно се нарече Паул, написа цяла поредица от писма, в които обясняваше същността на новата религия и които също събрахме и включихме в сборника от нови „Свещени книги“. Към тях добавихме и две писма на Симон Рибаря, когото бяхме нарекли Петър, които той беше написал във Вавилон.

Редно е да кажа, че тези писания, които оставихме и обявихме за „Свещени“, също са наивни и пълни с глупости, но нас напълно ни устройваха в тоя си вид. Вече изложих достатъчно ясно възгледите си за историята, така че няма да се повтарям. Сега след тези дълги, но необходими обяснения пристъпвам към разказа за Машиях и за нашето участие. Подготовката за тази операция започна една година след като поех управлението на канцеларията от баща ми през 778 година^[4]. Казано направо — това си беше моя операция и отговорността за нея е изцяло моя. Включително и за бъркотиите, които се забъркаха впоследствие.

Та да се върна на подготовката на операция „Риба“. Проблемите с Машиях бяха доста и първият беше изборът на подходящ обект за подготовка. Работата е там, че евреите си имат много странни и твърди убеждения както за произхода, така и за качества на техния Спасител. Затова след като се запознахме с проблема, започнахме да търсим подходящ човек за ролята. Първоначално набелязахме група от 17 души с подходящо родословие и възраст и ги поставихме под наблюдение. След 3 месеца 9 от тях отпаднаха като абсолютно неподходящи. Останалите поставихме под по-сериозно наблюдение.

След още 4 месеца останаха само 4 кандидата. С тях започнахме активна работа, като откровено ги провокирахме на религиозна тема по най-различни поводи. Двама — Йешуа и братовчед му Йоханан — веднага налагаха стръвта. Другите двама оставихме в резерв — в случай, че с тия нещо се обърка. От тях Йешуа веднага бе определен за бъдещия Машиях, а Йоханан трябваше го подсигурява — по-късно, след като подготовката им завърши, решихме Йоханан да започне да проповядва преди Йешуа и да подготви тълпите за него.

[1] 41 г. — Б.пр. ↑

[2] 57 г. — Б.пр. ↑

[3] Бур умира през 60 г. а Нерон е убит през 68 г., Значи евангелието от Марк е писано в този интервал. Евангелието на Йоан не се споменава, значи явно е писано по-късно! Колкото до другите две евангелия — е, там не знам. Има споменаване на разни апокрифни евангелия по разни източници, но дали става въпрос за тези евангелия си нямам и понятие. — Б.пр. ↑

[4] 24 г. — Б.пр. ↑

ОПЕРАЦИЯ „РИБА“. ЙЕШУА

Сега ще отделя малко повече място за Йешуа, нашия Машиях. Йешуа беше 10 години по-млад от мен — роден беше в края на септември или началото на октомври 752 година^[1]. Точната дата така и не беше известна и след малко ще стане ясно защо. Майка му Мариам била дадена още като малко момиче за прислужница в храма в Ерусалим от родителите си, които дълго време нямали деца. Там останала до пълнолетието си, след което трябвало да напусне храма и да се омъжи според еврейските традиции. Междувременно между Мариам и един войник от римската охрана на храма — Пантера, от провинция Илирик, за съжаление не можахме да установим откъде точно е, започнала любовна връзка. Дотук нищо особено. Такива връзки между римски войници и местни жени са чести и дори са желателни. След няколко месеца обаче кохортата на Пантера била преместена в Антиохия, и Мариам се оказала сама и бременна. Трябвало да и се намери спешно съпруг. Но дори и Пантера да не е бил преместен, едва ли е щял да се ожени за Мариам, тъй като евреи почти никога не се женят за неевреи. Както и да е. Намерил се един вдовец на средна възраст — Йосиф, дърводелец от Назарет — който бил готов да я приеме. Колкото до Пантера, той въобще не разбрал че ще става татко и никога не потърсил Мариам отново. След 3 години бил преместен в Германия и след това следите му се губят след битката в Тевтобургската гора — най-вероятно е бил убит от германите на Херман. От досието му се разбира, че е бил скандалджия и кръшкач, редовно се е забърквал в свади и често е бил наказван. Преките му командири са се чудели как да се отърват от него и затова е бил местен често от един лагер в друг.

По-късно пуснахме купища слухове за „божествения“ прозход на Йешуа, „непорочното зачатие“ на Мариам и „небесните ангели“, дето се явявали на нея и на Йосиф, за да им разкрият какъв велик син расте в дома им. Дрън-дрън. Тези измишльотини бяха част от легендата за Машиях, при това доста важна. Нищо такова не е имало разбира се. Истината е далеч по-проста. Ето я.

Когато приближило време Мариам да роди, Йосиф я отвел във Витлеем, откъдето бил родом, за да не дава повод за приказки. Назарет

е малко градче и всички се познават, хората добре знаели кога Йосиф си е довел младата невеста и истината, че не той е баща на детето, щяла да стане ясна за всеки. Единственият изход бил семейството да напусне Назарет преди раждането на детето. Във Витлеем обаче роднините на Йосиф също не желаели да приемат младата му съпруга и накрая се наложило Мариам да роди в плевнята на една крайпътна кръчма. След четиридесет дни Йосиф закарва детето в храма в Йерусалим за да го посвети на техния бог Йехова, както е обичаят при евреите, след което семейството напуска Юдея и отива в Александрия в Египет, където има голяма еврейска колония и Йосиф можел спокойно да работи като дърводелец, без да се притеснява от приказки. Ние пуснахме много слухове, че семейството е бягало заради преследването на Ирод. Това разбира се са пълни глупости, защото Ирод е умрял 2 години преди да се роди Йешуа. Това обаче ни устройваше по няколко причини — от една страна трябваше да се обясни защо Йосиф бяга в Египет, от друга трябваше да се потвърдят пророчествата за Машиях, а някои от тях бяха свързани с избиването на бебета, каквото Ирод наистина е направил преди да умре. Поводът били небесните явления по онова време за които вече казах и слуховете между простите хора в царството на Ирод, за това че Машиях идва и ще се роди във Витлеем и че една ярка звезда над селото била небесният знак за това. Вече писах за небесните явления по онова време. Колкото до цар Ирод, той бил с такъв отвратителен нрав и извършил толкова престъпления и мерзости, че дори Август веднъж не се сдържал и коментирал поредната гадост на Ирод — убийството на един от синовете му, бащата на Ирод Агрипа, за когото вече имах случай да спомена — с думите: по-добре да съм Иродова свиня, отколкото Иродов син. Август намеквал, че евреите не ядат свинско и затова свинете не ги заплашва опасност да бъдат заклани. За разлика от синовете, които могат да оспорят бащиния трон... На всичкото отгоре около година преди да умре, от Месопотамия при Ирод пристигнали трима жреци, които му напълнили главата с шуротии за небесните знаци и за това че бъдещият цар и Машиях вече е роден. Ирод им повярвал и... наредил да изколят всички бебета и деца до 2 години във Витлеем и околностите му. Ще напомня, че и самият Ирод Агрипа също имаше претенции да е Машиях и също

разпространяваше подобни измислици за раждането си, включително и че майка му го родила във Витлеем.

Тук ще призная нещо. Не можахме да открием къде точно Мариам е родила Йешуа. Може да е било във Витлеем. А може и да не е било. Всяка крайпътна кръчма в Палестина е можела да бъде родно място на нашия Машиях. Е, в интерес на легендата това трябваше да е Витлеем. Така си и остана.

След 6 години цялата история около Мариам и бременността ѝ била вече забравена и Йосиф се върнал в Назарет, където семейството живееше до момента, в който Йешуа бе поет от нас. Към момента, в който го набелязахме за евентуален кандидат, Йешуа беше навършил 25 години и работеше в работилницата на баща си Йосиф. Йосиф беше от знатен произход — падаше се потомък на цар Давид и това беше още една причина да изберем Йешуа, тъй като в много от пророчествата се казваше, че Машиях ще бъде от дома на Давид. Но понеже произходът не може да те нахрани, ако не е подплатен добре с пари, а такива Йосиф нямал, трябвало да се захване с някакъв занаят, за да се препитава. Йосиф беше изучил дърводелския занаят и се справяше добре с работата си. Семейството живееше добре и макар че не беше богато, не живееше и в мизерия.

За разлика от Йосиф и от братята си Йешуа въобще не си падаше по дърводелството. Не можеше един пирон да забие, без да се фрасне с чука по някой от пръстите. Работата не беше в некадърността — Йешуа просто си беше клинчар. Мразеше всякаква работа, но пък за сметка на това можеше да приказва с часове без да млъкне. Вината за това негово поведение беше изцяло на майка му Мариам. Той ѝ беше любимецът и тя продължаваше да го глези дори по времето, когато го поставихме под по-сериозно наблюдение. Йосиф пък, който беше кротък човек и не искаше скандали в къщата си, просто го търпеше.

Йоханан беше още по-тежък случай. Родил се, когато баща му бил на 47, а майка му — на 38 години. При нас, римляните, ако семейството няма до пет години деца, мъжът и жената или се развеждат, или си осиновяват дете. При евреите разводът е нещо изключително, а също и осиновяването. Така че когато на възрастна двойка се роди дете, то става малък тиранин и глезльо, на който всички в къщата угаждат. Йоханан беше точно такъв млад безделник, който смяташе, че всичко му е позволено.

[\[1\]](#) 2 г. пр.н.е. — Б.пр. [↑](#)

ЛИРИЧНО ОТКЛОНЕНИЕ НА ТЕМА БЕЗДЕЛИЕ

И двамата братовчеди бяха мързеливи, нагли и склонни към измама. Такива хора са ми добре познати^[1]. Има ги навсякъде, където се събират тълпи — на пазарите и в съдилищата е пълно с такива. Характерно за тях е, че се стремят да манипулират другите. Тъй като и нашата работа беше да манипулираме тълпите, макар и по съвсем други причини от техните, по необходимост си имахме работа с тази измет и добре я познавахме. Причината за техния стремеж да манипулират другите е проста — след като мразят да работят, трябва да намерят глупаци да работят вместо тях или да ги издържат по някакъв друг начин, без значение какъв. Единственото правило, което тези типове признават, е: умният живее за сметка на глупавия, а глупавият — от работа. Те разбира се са умните, а останалите са тъпаци. Такъв тип може да ти запали къщата, само за да те обере в суматохата по време на пожара.^[2] Именно за такива хора се отнася сентенцията на Плавт *homo homini lupus est*^[3]! За да не си мислиш, че преувеличавам, ще ти припомня, че Нерон си беше точно такъв. И запали Рим, защото това беше най-простият начин да разчисти терена около Палатина и след това да си издигне там двореца. Собствениците на имоти около Палатина не щяха да си продадат къщите, ама като изгоряха, Нерон просто си прибра парцелите. Защото хората нямаха пари да си платят за ремонта, а според закона бяха длъжни или да възстановят сградите, или да предоставят парцелите на държавата, т.е. на него, за да извърши тя ремонта. И той го извърши. И си построи дворец, който глътна толкова пари, че не останаха даже за заплати на войниците. После... знаеш какво стана после.^[4]

Но да се върнем на безделниците. Тъй като това не е проста работа — да накараш някого да те издържа без да работиш, тези хора се научават отрано да манипулират простаците, като по най-безсрамен начин ги лъжат. И не се спират пред нищо освен грубата сила. Калигула например беше страшно разглезен и още от съвсем малък се беше изучил да яха войниците от бащините си легиони като коне. Касий Херея му беше любимото магаренце, с търпението на което

Калигула редовно злоупотребяваш. Накрая на Херея му писна да го правят на маймуна и го закла. А аз просто не се намесих.

При това тези безделници убеждават хората, че са им много полезни за постигането на някава много важна цел — обикновено достатъчно отвличена и неясна, но пък звучаща много добре. Всичките астролози, гадатели, магьосници и друга подобна измет по пазарите са точно такива. Повечето хора в Рим, които се занимават с политика, също са такива^[5]. Когато съм изпитвал някакви съмнения относно работата на нашата служба или от системата на управление в държавата, наложена от Август и дядо ми, винаги се сещам за този тип хора. И съмненията ми изчезват веднага! Защото ние бяхме единствените, които пазеха държавата от тези вълци! Обикновените хора са лековерни и лесно се хващат на обещанията и номерата им. Пък и не им е работа да се занимават с чужди тарикатлъци. Това беше наша работа! Такива субекти винаги са били под наше наблюдение, не само защото без надзор ще започнат да правят бели, но и защото са идеалните доносници, разпространители на слухове и момчета за мръсна работа. Така освен че вършат нещо полезно за страната си под наш контрол, ги и наблюдаваме да не направят някоя поразия — те са и страхливци и мируват като знаят, че са под наблюдение^[6]. Наемахме ги с купища, без разбира се да ги подготвяме в школите. Те са просто боклук, който не става за нищо сериозно. Използвахме ги, както се използва мръсен парцал — да си избършеш пода с него, после го захвърляш до следващото бърсане. Това не е цинизъм — те самите осъзнават, че са боклуци и обичат някой да ги тъпче и унижава, стига да го прави скрито и никой външен човек да не знае. Някои специално ходят при проститутки и си плащат, за да бъдат налагани с камшик, а след това... — по-гадните детайли ще ти ги спестя, читателю, дори само затова, че ако тръгна да ги описвам, край няма да имат перверзиите и мръсотиите, а ако се интересуваш от тях, вземи книгата на Елефантина — там са описани повечето мръсотии. Така че отношението ми към тях си е точно каквото трябва — като към боклуци. За да можем да ги контролираме добре обаче, се налагаше самите тях да ги познаваме добре. Защото и най-мръсната работа си има тънкости. Ето че дойде моментът да се разбере и защо изучавахме всевъзможните тайни култове и обредите, свързани с тях. Защото именно тайните култове и обреди всъщност учат тия мръсници какво

да правят и как да го правят. Не само за половите извращения и перверзии, но и за измамите и ограбването на нищо неподозиращите лековерни хора.

След като разказах какво е отношението ми към тази измет, редно е да спомена и как се оправяхме с нея. Сега ще опиша метода на креслото. Така ще ти дам представа, читателю, как се оправяхме с тези боклуци, когато бяха от по-благороден произход и не вървеше да прилагаме открито насилие.

Методът по същество е доста стар — това си е добре познатият бой с лозови пръчки по задника на виновния, който си се практикува в римската армия от времето на Ромул. Само че дядо ми и Цезар го развили творчески... Та ето как постъпвахме с „благородния“ боклук, когато трябваше да му вкараме малко разум през задника, понеже тиквата на раменете му е прекалено дебела и празна и не възприема нормалните обяснения. Хората ми го отмъкваха тихо от някое обществено място, обикновено като заменяха носачите на лектиката, с която се разкарва, с наши помощници, и ми го доставяха „топъл“ в работния кабинет, в който се вършеше тази работа. В кабинета имаше широка маса, в двата края на която имаше две еднакви на външен вид кресла, разкошни и с високи облегалки, приличащи на трон на някой източен цар. На едното седах аз, а на другото канех височайшия си гост. На масата винаги имаше хубаво вино, сладки, плодове и други ястия, винаги пресни и доста изискани. След като гостът ми седнеше удобно и посегнеше към яденето и пиенето на масата, аз дръпвах една скрита връв, след което започваше дресировката. Първо от креслото изскачаха осем лоста, които плътно прихващаха госта ми през кръста и гърдите, така че не можеше да мръдне от креслото, като обаче оставяха ръцете му свободни — да си хапва и пийва на воля. Стига да иска и да му стиска. След това седалището на креслото падаше... а отдолу чакаха трима мои помощници. Със свежи лозови пръчки. Те повдигаха тогата на госта ми настрана, заголваха задника му добре и се хващаха за работа. С пръчките.^[7]

Аз обяснявах бавно, учтиво и внимателно на госта си какво и как е сбъркал, като от време-навреме го подканях да опита от виното и храната на масата, а в това време помощниците ми набиваха обясненията ми в задника му с равномерни удари. След като свърших с обясненията и се убедех, че гостът ми ме е разбрал правилно и е

запомнил добре казаното от мен, аз дръпвах пак връвта, след което тогата си идваше на мястото, седалището на креслото се вдигаше, лостовите се прибираха, помощниците ми отвеждаха госта и го откарваха там, закъдето първоначално беше тръгнал. Обясненията ми бяха толкова убедителни, че нито един от моите гости нито веднъж не се оплака, нито ми се разсърди, задето съм го забавил. И никога не ми се наложи да повтарям доводите си за необходимостта от промяна в държанието и приказките на съответния знатен гост. Ето така се прави тая работа. С блага приказка. Учтиво и търпеливо. Колкото до обикновените боклуци — с тях не се церемонехме много. Които не отбираха от дума и не изпълняваха нарежданията ни, просто изчезваха. Тихо и кротко. И след това рядко липсваха на някого. Дори и на роднините си.

Но мисля че вече достатъчно се занимавах с измета. Така че се връщам на Йешуа и братовчед му. Независимо че те също бяха боклуци, за Йешуа и братовчед му Йоханан трябваше да направим изключение от общия ни подход към тази разновидност на човешкия род и да ги обучим добре. Да бъдеш Машиях не е проста работа и братовчедите трябваше да бъдат добре подготвени за ролята, която трябваше да изиграят. Затова след като ги убедихме, че им предстои много интересно и забавно приключение, ги пратихме на специална подготовка в лагера в Антиохия. Родителите на Йоханан вече бяха починали, а бащата на Йешуа Йосиф и братята му Яков, Йосия, Симон и Юда с удоволствие го пуснаха да върви където му скимне, само и само да не им се мотае повече в работилницата и да резили с некадърността си труда им. Единствено Мариам съжаляваше за любимия си глезльо. Така че двамата изчезнаха за известно време без това да се забележи от някой външен човек. Вече казах, че такива като тях не липсват почти на никого като изчезнат.

[1] Ако читателят е дупетат — пардон, депутат, или има сериозни интереси и амбиции в политиката, нека прескочи следващите редове до края на следващия абзац. Иначе току-виж ми се обидил. — Б.пр. ↑

[2] През 20 век такива запалиха цели държави — включително и България. При това ги палиха по няколко пъти! — Б.пр. ↑

[3] „Човек за човека е вълк“ — Б.пр. ↑

[4] Съвременният читател може и да не знае, но не е трудно да се досети. Армията се разбунтува, Сенатът също, накрая и преторианците и това е краят на Нерон. Някои от подробностите са разказани по-нататък. — Б.пр. ↑

[5] И в България през последните 3 петилетки са такива. — Б.пр. ↑

[6] Май ще взема да си променя мнението за Шестаците в КДС! — Б.пр. ↑

[7] Ох-ох-ох, ега ти кефа. Да ми паднат на мен нашите дупетати... па и премиера... па и президента... па да ги туря на това кресло... па бой, па бой!... ей, брато, не се отплесвай в садистични мечти, ами си гледай работата, демек превода! — Б.пр. ↑

ОПЕРАЦИЯ „РИБА“. МАШИЯХ

Сега трябва да изясня, какво трябваше да може Машиях. Първо, трябваше да може да прави чудеса. За да докаже пред хората, че наистина е този, за когото се представя — за божия пратеник на земята. Обикновеният човек се интересува само от своите си работи и единственият начин да го откъснеш от тях е някакво чудо. Всъщност ако се замислиш, читателю, забавленията и безплатните раздавания на хляб за обикновения простак са си едно чудо — той не разбира нито откъде идват, нито кой ги финансира. Простакът просто си ги приема за даденост и толкова.^[1] Второ, трябваше да може да говори пред тълпите и да разяснява на хората с прости приказки същността на новото учение. Това бяха двете най-важни качества, които нашият Машиях трябваше да притежава.

Тъй като чудото е отговорна работа, трябваше да уточним какви чудеса трябва да може да прави нашият Машиях, за да го подготвим за тях. Решихме, че най-добре подхождат за него чудесата с лекуването на болни, сакати, прокажени, та даже и умрели. Това винаги е имало силен ефект върху простия народ. А и не само върху него. Е, с умрелите трябваше много да внимаваме, защото цялата работа можеше да се обърне срещу самия проповедник. Самият Машиях накрая трябваше да умре пред очите на тълпата и след това да се появи, уж е възкръснал.

След като уточнихме какво трябва да може и какво трябва да прави Машиях, започнахме подготовката на кандидатите. За да се подготвят добре Йоханан и Йешуа, отидоха пет години. Изглеждат ти много, а? Е, ще ти напомня, че основата на успеха се крепи на три простички правила: търпение, подготовка и упорство. Така че тези пет години си бяха необходими и предварително планирани. С какво бяха запълнени? Две от тях кандидатите прекараха в лагера в Антиохия, където ги учехме на различни фокуси и елементарни правила на конспирация, тъй като Синедрионът си имаше собствено разузнаване и бързо ловеше разните пророци, които непрекъснато се явяваха в Юдея. Още две години минаха, докато двамата обиколят тайно всички по-важни секти в Юдея, за да се запознаят на място с вярванията и очакванията за Машиях. Най-много време Йешуа отдели на сектата на

есеите в Кумран — на западния бряг на Мъртво море. Именно там научи наизуст голяма част от притчите и приказките, които по-късно разказваше на простия народ. Най-важната от книгите, които Йешуа прочете и запомни, беше „Заветите на дванадесетте патриарси“. Писана е между 645 и 647 година^[2] от един фарисей, за когото знаем само, че се е казвал Симон. Проповедта на планината например си беше чист преразказ от тази книга. По-късно Павел също я изпозуваше като *Vade tecum*^[3] при проповедите си. Но нека да не избързваме. Напомням: търпение, подготовка, упорство!

Последната година мина в репетиции, след което Йоханан излезе да проповядва и да подготви тълпите, а Йешуа го пратихме на пътешествие до Индия, за да научи някои важни номера на място. Пътуваше по морския път, който вече описах. Целта беше от една страна да го проверим дали е достатъчно добре подготвен, а от друга да научи как да забавя дишането си и да изглежда мъртъв, за да можем да направим добре трика с възкресението. Този номер е непознат при нас, но в Индия има една секта — наричат се йоги, в която са овладели до съвършенство контрола над дишането и някои от тях могат да бъдат заровени за по няколко часа в земята и след това пак са си живи. В канцеларията имаше трима инструктори от тази секта, които ни обучаваха на тези упражнения, но решихме, че Йешуа трябва да се подготви от най-добрите в този занаят и затова го пратихме там — да попрактикува на място. Едновременно с това трябваше да извърши няколко шпионски задачи, така че да сме сигурни че ще се справи с ролята си. Ще напомня, че проверката беше задължителна на всички нива на работа в канцеларията, така че и Машиях също трябваше да бъде проверен.

По същото време Йоханан влезе в действие и излезе да проповядва и да кръщава с вода в река Йордан, като говореше на простия народ, че е само предвестник и че скоро истинският Машиях ще се появи и намекваше, че той ще го разпознае. Всичко си вървеше както го бяхме планирали. Простотата и искреността на Йоханан подкупваха обикновените хора и те започнаха да се стичат на тълпи. Агентите ни пуснаха за него слуховете, които бяха необходими, за да се възбуди интересът на простолюдието и нещата потръгнаха. Отвреме навреме правехме по някоя дребна демонстрация на малко чудо, за да поддържаме интереса на хората, защото тълпите обичат

разнообразието и развлеченията и мразят еднообразието и монотонността. А загубят ли интерес, се връщат към своите си работи и контролът над тях се губи.

Когато дойде моментът и Йешуа се появи, всичко мина добре. Йоханан го кръсти с вода и след това „го позна“, че той е този, когото чака. Този момент малко ни притесняваше, защото двамата бяха роднини и добре се познаваха и ако в тълпата се беше оказал някой, който да ги познава от по-рано и ги е виждал заедно, работата щеше да се развони и операцията щеше да се провали. Тъй като не можех да рискувам провал заради подобно нещо, пуснах в тълпата 160 човека — офицери и агенти от канцеларията — всички, които ми бяха подръка в момента, за да следят някой да не извика, че ги е познал и в случай на нужда да предизвикат суматоха и да елиминират нежелания свидетел. Заповедите бяха изрични — елиминиране на всяка цена, дори ако трябва човекът да падне „по невнимание“ и да си счупи врата. За щастие всичко мина добре. Дори си позволих един малък номер с гълъб, който долетя и кацна на рамото на Йешуа, сякаш е вестител на бога. Това беше само между другото и в момента мина почти незабелязано, но след време, когато създавахме легендата за Йешуа, доста хора си спомниха този момент и го потвърдиха. В началото действахме изключително предпазливо, за да не даваме повод на Синедриона да се разправи с Йешуа, преди той да стане достатъчно популярен. Дори Йоханан в началото се направи, че е обзет от съмнения дали Йешуа е пратеникът. След това Йешуа изчезна за 2 месеца в лагера в Антиохия, докато Йоханан се оттегли.

Тук стана първата засечка. Йоханан беше слаб актьор и ролята му беше само помощна, но той така се увлече и се вживя в ролята, че накрая сам започна да си вярва че говори от името на бога. И естествено прекали с набожността си и с критиките към еврейската върхушка. При това дотолкова, че беше арестуван от тетрарха на Галилея Антипа и екзекутиран. Всичко стана прекалено бързо и не можахме да измъкнем Йоханан, пък и не очаквахме, че Антипа ще му отреже главата само заради приказки. Всъщност той и не мислеше да го убива, защото се съмняваше, че Йоханан може наистина да се окаже пророк, но жена му Иродиада беше вбесена от хулите на Йоханан по неин адрес и изнуди Антипа чрез дъщеря си Саломе да му отреже главата и да ѝ я поднесе на тепсия. Една вбесена жена може да докара

доста неприятности дори и на нас. Съжалявах за Йоханан, тъй като не обичам да губя агенти, дори когато са некадърници и сами са виновни за провала си. Едно от най-твърдо спазваните правила при нас беше, че при провал първо се спасяват хората, но в случая не успях да го спася. Имахме планове за Йоханан след появата на Йешуа, и особено след „смъртта“ му, но се наложи да се справяме и без него.

[1] Тоя ме накара пак да се замисля сериозно. И днешните технологии за простака са си едно чудо. Той нищо не разбира от тях, но ги приема за даденост и щрака с копчето на дистанционното да смени канала на кабеларката или с мишката да смени сайта или да си врътка игричката на компютъра... и не му пука как работи телевизорът или компютърът. И именно технологичните „чудеса“ задържат вниманието му, а чрез тях му се налива в тиквата какво да прави — какво да яде, на какво да спи, къде да ходи, какво да купува, за кого да гласува... уф, спирам, че започва да ми се гади! — Б.пр. ↑

[2] 109 до 107 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] Наръчник, справочник — означава буквално „върви с мен“, неизменен спътник. — Б.пр. ↑

ОПЕРАЦИЯ „РИБА“. ПРОПОВЕДИ И ФОКУСИ

След като Йоханан приключи неочаквано рано с ролята си, Йешуа излезе да проповядва, като отначало обикаляше само из Галилея и правеше евтини трикове пред хората, докато събере ученици. Според плана те трябваше да са предимно рибари и след три месеца обикаляне и демонстрации на евтини чудеса Йешуа изпълни първия етап. Решихме, че 12 ученика са му достатъчни — 12 е свещено число почти по цели свят, а и ако са повече, ще привличат внимание, а така изглеждаше само безобидна шайка просяци, които проповядват наивно учение. Така никой не им обърна сериозно внимание, а ние целяхме точно това. Колкото до триковете на Йешуа, те бяха съвсем прости и само учениците му им обръщаха внимание, което беше и целта. Той нарочно ги правеше само пред тях, защото иначе рискуваше да си има работа със Синедриона, а там не се церемонеха много с „пророците“. Тъй като някои от тях се споменават в книгите, които бяха написани по-късно, ще спомена само накратко какво точно ставаше. Отначало Йешуа шашна само двама рибари — Симон, когото по-късно нарече Петър, и брат му Андрей, като им напълни мрежите с риба по време на един от „лошите“ им дни, когато не бяха уловили нищо от няколко дни. Тоя номер го знаят всички офицери от Канцеларията, които обичат да ловят риба. Това всъщност не е номер, а правилно подбиране на стръв, за да подмамиш рибата на точно определено място и да хвърлиш там мрежата. След това Йешуа ловко им подхвърли, че могат да ловят и хора по същия начин, по който са хванали рибата и така сам ги хвана в мрежите си. Следващите двама рибари, които Йешуа подмами, бяха също рибари. И също братя — Яков и Йоан, синове на рибаря Зеведей. Подмами ги с приказки, докато кърпеха мрежите. И те зарязаха баща си и тръгнаха след Йешуа. Като отмъкнаха и рибарската лодка на стария Зеведей.

Първият трик, който Йешуа показва на сбирщината от свои последователи и ги стресна, беше на една сватба в Галилея, на която и те бяха поканени. В един момент виното свърши и Йешуа „с голямо нежелание“ накара слугите да извадят вода от кладенеца в двора и да я излеят в делвите, в които преди това беше налято виното. След това „благослови“ делвите и накара слугите да наточат вода от тях. Вместо

вода от делвите излезе вино, при това много по-добро от онова, с което беше започнал пирът. Номерът беше съвсем прост. Предварително бяхме приготвили виното в една малка стаичка на къщата, край която слугите трябваше да минават от кладенеца до избата с делвите. Пътем просто сменяха стомните с вода със стомни с вино и го изливаха в делвите. Слугите разбира се бяха наши агенти, подробно инструктирани какво и как да правят. Работата съвсем се улесняваше от това, че всички гости вече бяха добре подкрепени с вино и въобще не обръщаха внимание на „слугите“, които се мотаеха насам-натам със стомните.

Най-трудният номер, който Йешуа демонстрира на учениците си, беше ходенето по вода. Този номер беше подготвян близо месец и след това още два месеца се чакаше благоприятен момент, за да бъде показан. Инженерите ни бяха направили едно остроумно приспособление от дъски и мехове, което се обуваше на краката като сандали и държеше човек изправен над водата. Проблемът беше, че „ходенето“ беше бавно и нестабилно, а и устройството ясно се виждаше, затова цялата демонстрация трябваше да стане през нощта, за да не могат последователите на Йешуа да забележат подробностите. Така че демонстрацията беше направена в една облачна нощ без луна. Йешуа беше зарязал учениците си в лодката и беше слязъл на брега „да се помоли на своя Отец“. След това посред нощ надяна дъските и потегли към лодката, която беше съвсем близо до брега. Тъй като цялата банда беше заспала след яката почерпка на брега, наложи се Йешуа доста да попляска с дъските по водата, докато се събудят и погледнат какво става. След това започна забавата. Петър и брат му се разпищяха, че виждат призрак. Йешуа се разкрещя, че това е той и че не бива да се страхуват. Тогава Петър, който си беше слаб в главата, а и още не беше изтрезнял от виното, реши, че щом Йешуа може да ходи по водата, значи и той може. И скочи от лодката във водата. И едва не се удави. Йешуа едвам го измъкна и го подаде на брат му Андрей да го изтегли в лодката. Данданията по спасяването на Петър обаче помогна на Йешуа да откачи устройствата от краката си и да се прехвърли в лодката без някой да се усети за измамата. След това лодката отплува навътре, а ние си прибрахме инвентара.

Целта на тези номера беше да бъдат убедени последователите на Йешуа, че техният учител наистина притежава „божествени“

способности.

След като им показа цял куп евтини трикове, Йешуа накрая ги убеди да му станат ученици и да го следват. И така Йешуа и учениците му започнаха да обикалят страната и да проповядват новото учение. Целият смисъл на това учение се свеждаше до това, че бог е добро, че на този свят може и да страдаш, но на онзи ще си блажен, че ако те ударят от едната страна, трябва да си подложиш и другата...

Отначало хората ги смятаха за смахнати. След това свикнаха с тях. И не им обръщаха внимание. А след това постепенно започнаха да се вслушват в приказките им.

Нека изясня още нещо. Обикновеният човек може да приеме и най-смахнатите приказки за истина, ако му се поднасят внимателно и се повтарят достатъчно често и в различна форма. Ако 20 души кажат на този обикновен човек нещо, пък било и явна нелепост, по 20 различни начина и изглежда сякаш тези 20 човека нямат нищо общо помежду си, камо ли пък да са се сговорили да го направят на глупак, той почти сигурно ще приеме приказките им за истина. Това беше и нашият подход, и не само в този случай.

След като обикаля и поучава година и два месеца по този начин, Йешуа започна по-активно да проповядва. Дойде време за чудесата пред народа... И те започнаха.

Няма да изброявам всички фокуси, които бяха извършени. Ще обясня само най-важните моменти. Първо, чудесата с изцелението. Истината е, че повечето сакати и болни, които просят по площадите и край пътищата, не са никакви болни или сакати. Ако не вярваш, читателю, хвани една по-здрава тояга, иди при тях и започни да ги налагаш подред и виж какво ще стане. Ще се разбягат по най-бързия начин — това ще стане. Знам им всичките номера. Вече казах какво ми е отношението към безделниците. Тук само ще спомена една случка, която доизяснява и начина ни работа. Веднъж в Антиохия показах на групата, която обучавах в момента, какво представлява цялата тази измет, по съвсем прост начин. Предния ден бях извадил няколко тухли от задната страна на стената, където се тълпяха „куците“ и „сакатите“ просяци, които не бяха „на хранилка“ при нас и които трябваше да бъдат разкарани от града, понеже бяха станали прекалено много. Другите тухли бях разклатил, така че стената едва се крепеше. Казах на групата да застане наблизко и да наблюдава, а аз минах отзад при

двамата агенти, които пазеха стената да не бъде бутната от някой невнимателен гражданин. След това тримата се развиха „помощ“, „земетресение“ и... бутнахме стената. Просящите хукнаха да бягат, като разбира се всичките им недъзи и рани изведнъж бяха изчезнали. А гражданите на площада си умираха от смях. Така хем си реших проблема с просящите, хем си спестих разправиите със състрадателните граждани на града — ако просто бях наредил да изхвърлят тази паплач, щях само да дам повод на местните хора повод за приказки колко лоши са римляните, които вместо да решават проблемите на града, се занимават с нещастниците, които не пречат на никого. И щях също да съм голям късметлия, ако нещата останеха само с приказки. Само че аз на късмет не разчитам. Надявам се вече да ти е станало ясно. Всъщност именно това беше и целта на урока пред групата — да покаже как се решават такива проблеми. И постоянно повтарях, че проблеми от такъв характер не бива да се решават със сила. Иначе пораждаат нови проблеми. Остана да кажа, че тази случка и досега се разказва като приказка из Антиохия и околностите ѝ. Само дето стената не я бутам аз, а някакъв местен хитрец^[1].

Търпяхме тази измет, защото те бяха идеалните наблюдатели и доносници. Седят си по цял ден и зяпат кой е минал, с кого се е срещнал, какво са си говорили... и никой не им обръща внимание. Така де, щом са толкова безпомощни, значи са и тъпи и нищо не разбират, камо ли да го запомнят. Да, ама разбират. И помнят. И докладват.

Това беше между другото, а сега да си дойда на приказката с чудесата. Та ето как ставаше чудото с изцеляването. Отива Йешуа в поредното градче или селце и на пътя го среща поредният „болен“ или „сакат“ който предварително е избран и инструктиран от нас. Около него е събрана и редовната тълпа от зяпачи, между които са пръснати и мои агенти, за да подхвърлят подходящите приказки в подходящите моменти. Въпросният „болен“ започва да се вайка и да моли Йешуа да го отърве от болестта или от недъга. Йешуа се вглежда в него и го пита на висок глас вярва ли искрено, че той може да му помогне, и след утвърдителния отговор и ритуалното докосване и изричане на молитва болестта или недъгът изчезва. Никаква болест разбира се няма. Ние имахме грижата само „наши“ болни и сакати да го посрещат, а ако някой истински болен или сакат човек се появеше — намираха се и

такива — ние го отстранявахме без много церемонии. За да се избегне случайният неуспех — в последния момент можеше да се промъкне някой наистина болен или сакат и хората ми да не успеят да го спрат — имаше и проста система за разпознаване. В момента, в който Йешуа питаше „болния“ или „сакатия“ дали вярва, последният трябваше да примигне бързи два пъти, след това още веднъж, и Йешуа знаеше, че няма да има проблеми с чудото. Ако сигналът липсваше, той заявяваше, чв вярата на човека не е достатъчно силна и че той не може да лекува неверници.

В родния град на Йешуа Назарет не направихме нито едно „чудо“, защото всички го познаваха много добре — и него, и истински болните и сакатите. Затова там нямаше никакви чудеса. На учениците си Йешуа трябваше да обяснява, че никой не може да пророкува в родния си град, защото хората не могат да повярват в него — наивно обяснение, но свърши работа. Само тези евтини номера обаче бяха крайно недостатъчни, за да повярват сериозно хората в Йешуа, затова на два пъти направихме един масов трик, заимстван от самите евреи. Става въпрос за чудесната храна — манна небесна — с която Мойсей хранел народа си в Синай. Решихме, че и по-проста храна като хляб ще свърши работа, стига фокусът да е добре изпълнен. Ето какво направихме на два пъти. Йешуа подкарваше тълпата за проповед в пустинята и държеше хората 3 дни там. Можеше да говори с часове без да млъкне и понеже беше научил доста истории през време на обучението си, а и беше сладкодумен, простият народ го слушаше дълго, без да го прекъсва. Когато обаче след известно време на третия ден храната на хората свърши и те започнаха да стават неспокойни, той млъкна и изчака учениците му да го попитат какво да правят с хората. Тогава той попита има ли някаква храна. Всичко беше изядено, но един наш офицер, който следеше представлението смесен в тълпата, се обади и донесе две кошници — едната с хляб, другата с риба. Йешуа нарочно ги отвори пред всички, за да видят какво има вътре — пет хляба и две риби. След това заяви, че с тях ще нахрани хората. Учениците му се уплашиха, че тълпата ще ги разкъса — имаше около 3700 човека. Бяхме ги преброили предварително, за да знаем колко храна да приготвим. Точният им брой разбира се се променяше, тъй като някои се отделяха и си тръгваха, а други се присъединяваха, но на нас ни трябваше само приблизителният им брой.

Йешуа постави двете кошници на един голям камък, затвори ги, благослови ги пред всички, след това отвори капаците на кошниците и започна да вади отвътре храната. Отваря лявата и вади няколко къса хляб, подава го на най-близкия ученик да го раздаде, затваря я, отваря дясната, вади няколко парчета риба, подава ги на следващия за раздаване, затваря и нея, след което отново отваря лявата, вади от нея хляб, подава го, затваря я, отваря дясната... И така, докато всички получиха хляб и риба, за да се нахранят, и дори остана...

Тълпата стоеше като омагьосана. Всъщност номерът беше съвсем прост. Кошниците бяха с подвижни дъна, специално приготвени в нашата работилница в Антиохия. Под камъка пък имаше малка пещера — камъкът беше специално поставен върху нея, а върху него имаше две леки вдлъбнатини, в които трябваше да се поставят кошниците. В момента, в който те се поставиха, каменните капацы под тях паднаха и четирима наши агенти отвориха дъната и започнаха да пълнят отдолу кошниците с начупен хляб и парчета риба. Докато Йешуа раздаваше хляба и рибата от едната кошница, другата се пълнеше. Това беше цялото чудо. Просто, но ефектно. Като номера с яйцето. След два месеца повторихме чудото, този път със седем хляба — хем малко по-различно, хем тълпата да запомни по-добре чудото. За по-дребните номера, които Йешуа правеше само пред учениците си, не си струва да се разказва. Целта им беше да убеждава тези прости хорица, че той наистина е Машиях и че те са избраните от него. Ще спомена само един по-сериозен трик, защото с него окончателно убедихме учениците, че Йешуа е Машиях.

Шест дни след второто „чудо“ със седемте хляба Йешуа подбра Петър, Яков и Йоан — най-тъпите и най-усърдните от учениците си, и ги закара в планината над Хоразин, където останаха другите ученици. На самия връх, който е доста висок, организирахме представление, подобно на явяването на Бога пред Мойсей в Синай. Появиха се Мойсей и Илия, най-уважаваните пророци на евреите, за да разговарят с Йешуа. По този начин учениците трябваше да се убедят с очите си, че Йешуа наистина е Машиях. Тия нещастници така се стреснаха, че стояха като статуи. По едно време Петър се размърда и предложи на Йешуа да скове набързо три стола със сенници за него и за пророците, за да не стоят прави и да не ги пече слънцето. Едва се сдържахме да не се разсеем и да развалим всичко! В такива случаи се прехапва силно

едната буза отвътре, за да се подтисне смеха, докато пристъпът премине. Това е един от триковете за самоконтрол, които се учеха в хода на подготовката и често се налага да бъде използван. Накрая гъста мъгла закри целия връх и от нея се разнесе глас: Това е моят възлюбен син! Него слушайте! След това мъглата се разнесе и останаха само Йешуа и тримата глупаци за свидетели. Трябва да си призная, че не устоях на изкушението и излязох и аз на сцената — изиграх ролята на Мойсей. Честно казано, страшно се забавлявах. Понякога и в най-сериозните операции като тази има доста комични моменти. А и в критичните моменти малко хумор може да помогне повече и от най-пламенните увещания и най-силните заплахи. Цезар прекрасно е знаел това и никога не е пропускал случай да се помайтапи с войниците си, без да се притеснява за авторитета си.

[1] Мама му стара, тоя номер със стената не беше ли на Настрадин Ходжа? Забравил съм... — Б.пр. ↑

ОПЕРАЦИЯ „РИБА“. РАЗПЪВАНЕ И ВЪЗКРЪСВАНЕ

По-нататък операцията се разви изцяло така, както я бяхме планирали. Рутинно и без сериозни проблеми. След като омайва тълпите година и пет месеца, Йешуа потегли за Йерусалим, за да завърши явния етап от операцията и да изпълни предсказанията, свързани с Машиях. А те бяха наистина доста странни. Имаше над 20 различни легенди за това какво ще направи Машиях, и всичките бяха страшно объркани. От тях подбрахме тези моменти, които най-добре отговаряха на целите ни и на подготовката ни. Накратко — Машиях трябваше да бъде обвинен в ерес и убит от самите евреи, насъскани от свещениците, след което да възкръсне, като по този начин им покаже, че вярата им е изкривена от свещениците и следователно вече не е вярна. И че той е дошъл да им покаже истинската вяра и да им изкупи греховете. След това трябваше да се възнесе на небето и да остави след себе си учениците си, които да реформират вярата и постепенно да лишат от влияние свещениците и да превърнат евреите в народ като останалите в империята.

За съжаление не бяхме проникнали достатъчно дълбоко в съсловието на свещениците и се наложи в много от моментите да се намесваме активно. Екзекуцията на Йешуа например трябваше да я извършим ние. Иначе рискувахме евреите наистина да го убият с камъни като еретик. Цялата операция — тържественото влизане в Ерусалим, арестът, разпитът, присъдата, екзекуцията, „възкресението“, „възнасянето“ 40 дни след „възкресението“ — е подробно описана в отчетите ми, които се намират в хранилището. Доста примитивно описание на събитията може да се намери и в книгите, които учениците на Йешуа написаха по-късно под наш пряк контрол. Те разбира се съдържат само това, което е необходимо, така че не могат да бъдат използвани за източник на достоверна информация. Така че, читателю, ако се интересуваш от пълните подробности, намери отчетите ми от януари 787 година^[1] и от юни 790 година^{[2][3]}. Тук споменавам само най-важните моменти, за да покажа какво, как и защо правехме. С други думи — как си вършихме работата. Защото — май

ставам досаден с повторенията си! — Канцеларията трябва да бъде възстановена! За доброто на Рим и на Римския народ!^[4]

И така: целта ми е да покажа как и защо всъщност направихме всичко това. На втория въпрос надявам се вече съм дал достатъчно ясен отговор. Колкото до първия... мисля че вече успях да те убедя, читателю, че не е проблем да се организира чудо, стига изпълнителите да са добре подготвени. А ние се бяхме подготвили. Всичките „чудеса“ с възкръсването и възнасянето бяха внимателно подготвени и извършени. За най-важното „чудо“ ще разкажа след малко. Най-трудно беше да накараме евреите сами да поискат да накажем Йешуа със смърт. Той обаче беше добре подготвен и така успя да ги вбеси в Храма, че дори тълпите, които го бяха посрещнали на входа на Ерусалим като нов пророк, ревяха пред Пилат да го разпъне на кръст. Ето накратко какво точно стана.

След като отминаха Витания — това е едно градче на изток от Ерусалим, Йешуа прати двама от учениците си да влязат в селцето по пътя и да вземат едно бяло магаре, на което трябваше да влезе в Ерусалим. Бяхме оставили магарето вързано наред селото, но селянинът, който бяхме наели да го пази и да им го предаде, го оставил за момент и отишъл да пие вода от кладенеца на селото, защото бил ожаднял. Нормално такива неща се вършеха от хора от самата канцелария, които в никакъв случай не биха зарязали магарето, но в случая наехме местен селянин, защото чужд човек в толкова малко село щеше да е подозрителен. И разбира се учениците дошли точно когато местният селяндур отишъл да си утоли жаждата... И за малко да стане белята. Отвързали те магарето и го подкарали. Да, ама местните селяни, като видели непознати да вземат магарето, скочили да ги бият. Добре че нашият местен помощник чул врявата и бързо се върнал на мястото, като успокоил съселяните си, че бил продал магарето на тези хора още предния ден, а те сега идват да си го приберат. Така учениците на Йешуа отърваха боя. Споменавам този инцидент, само за да подчертая, че и при най-добро планиране не всичко може да се предвиди и дори най-дребни неща могат да объркат и най-добре планираната операция. А в този случай магарето беше важно, тъй като според предсказанията Машиях трябваше да влезе в Ерусалим на бяло магаре!

Останалата част от пътя до Ерусалим мина точно както я бяхме планирали. Агентите ни бяха излезли на входа на града, за да посрещнат Йешуа и учениците му. Започнаха да му се кланят, да хвърлят на пътя пред магарето цветя и свежи клонки, някои даже сваляха дрехите си и ги просваха на пътя, за да стъпва магарето на тях. И както винаги става в голяма тълпа, намериха се доста диванета, които ги последваха в тези им действия. Целта на тези глупости беше да се вдигне шум и да се привлече вниманието на тълпата. И тя беше привлечена. Йешуа обиколи града, влезе в храма, след това си тръгна с учениците обратно за Витания. През това време целият град започна да говори само за него и за това как бил посрещнат като Машиях. Слухът стигна и до свещениците и те пуснаха агентите си, за да хванат Йешуа, но той вече беше изчезнал. Във Витания бяхме приготвили три тайни квартири за Йешуа и учениците му, където те се криеха. Не можехме да ги оставим в Ерусалим за повече от един ден, тъй като там Синедрионът има агенти буквално на всяка улица! И щяха ги спипат за по-малко време, отколкото му трябва на стар легионер да се изпикае по време на поход.^[5] Така че до настъпването на Пасха, когато трябваше да стане чудото с разпъването, Йешуа и учениците му ношуваха във Витания, сутрин отиваха в Ерусалим да проповядват и да дразнят свещениците, а вечер се прибираха във Витания. Ден след ден тълпите го посрещаха като Машиях, той влизаше в Ерусалим на бялото си магаре, придружен от учениците си и проповядваше. Накрая целият Синедрион побесня. Кое то беше и целта на тези изпълнения. Обяснявам: Първото условие, за да получиш контрол над някого, е да го изкараш от равновесие. Това става най-просто и бързо като го уплашиш или го ядосаш. След това трябва внимателно да го подбутваш натам, където ти искаш да иде. Е, ние направихме точно това с еврейските свещеници! През деня не можеха да направят нищо на самозвания Машиях, защото за реда се грижехме ние, римляните. И тъй като Йешуа и учениците му не нарушаваха никакви закони, нямаше основание да искат от нас да се намесим. През нощта пък Йешуа изчезваше мистериозно и агентите на Синедриона не можеха да го открият! Накрая, след като свещениците вече бяха сериозно разтревожени от действията на Йешуа и от нашето бездействие, при тях отиде Юда, който беше единственият ни агент измежду ученците на Йешуа. Юда предложи на свещениците от Синедриона да им

предаде Йешуа. Юда се престори на уплашен, задето Йешуа се представял за Машиях, без да е такъв, но за да е по-убедителна цялата работа, поиска и 30 сикли за „предателството си“. Предаването и арестуването на Йешуа трябваше да станат в нощта преди Пасха. Отначало свещениците се дърпаха и искаха да хванат Йешуа преди или след празника, тъй като се бояха от смутове, а и не искаха да развалят празника с разправия с един еретик. За нас обаче беше важно всичко да бъде според нашия график и Йешуа да бъде арестуван точно в нощта преди Пасха и да бъде разпънат на самия празник. Така че Юда си държеше на своето — ще предаде Йешуа точно в нощта срещу Пасха и толкова. Като причина изтъкна, че само тогава ще е сигурен къде ще бъде Йешуа — в една маслинена горичка край Ерусалим, за да се бил помолел на Бога.

Всъщност цялата операция „висеше“ в последната си част и трябваше много точно да бъде изпълнена поради това, че беше много здраво свързата с датата, на която трябваше Йешуа да бъде разпънат. Това трябваше да стане точно на 3 април 786 година^[6]. Причината за това беше отново на небето. И в календара. Не случайно му отделих толкова внимание в началото на разказа си. Ще обясня.

Първо, по еврейския календар това е 14 нисан, или началото на еврейския празник Пасха. Пасха е празникът на евреите по случай бягството им от Египет, за което вече разказах. Според легендата Мойсей е извел евреите от Египет именно на тази дата. Само че... само че еврейският календар е лунен. Така че Пасха се празнува в различни моменти от годината. Накратко правилото е: Пасха се празнува в първата неделя след първото пълнолуние след пролетното равноденствие. След всичките обяснения и отклонения за календарите надявам се да ти е ясно за какво става въпрос. Важното за моя разказ е, че този празник е много важен за евреите и те го празнуват много тържествено всяка година в Ерусалим. Така че Пасха е най-удобният момент да се извърши някакво „чудо“ и то да бъде забелязано от колкото се може повече евреи.

Второто нещо беше самото чудо. Чудото беше лунното затъмнение, което трябваше да настъпи на тази дата. И то настъпи, при това точно както го бяхме пресметнали. Аз лично бях проверил три пъти изчисленията и те се оказаха верни. Затъмнението настъпи точно в момента, в който Луната започна да изгрява. При това само около 2/3

от лунния диск се покриха от сянката на Земята — това също го бяхме пресметнали. Ефектът беше невероятен! Хората с нетърпение чакаха Лунния изгрев, защото той означаваше начало на пълнолунието и край на постите! С изгрева на Луната започваше празничната пасхална трапеза! И вместо пълна, ярка Луна, се показва мрачно, покрито около 2/3 от сянката на Земята светило, което вместо в жълто, светеше в зловещ червен цвят! Цялото затъмнение продължи 30 минути, от които 10 минути Луната беше „кървава“! Признавам си, че зрелището впечатли дори нас — имам предвид себе си и помощниците си. При това ние знаехме какво ще се случи. Обикновените хора бяха потресени. Всички бяха убедени, че Бог ги предупреждава за нещо страшно...

Съжалявам, че трябваше да избързам малко, но се надявам че изясних защо беше толкова важно всичко да се движи по нашия график. Лунното затъмнение може да се предскаже, но не може да се предизвика, нито да се премести във времето! Сега надявам се стана ясно защо толкова се занимавахме с астрономия, а също и защо така стриктно следяхме графика на Йешуа! И след като изясних проблема с избора на момента на разпъването на Йешуа, ще продължа разказа си какво всъщност се случи.

След като Юда се разбра с жреците къде и как ще им предаде Йешуа, самият Йешуа извърши ритуална вечеря с учениците си, като им разигра една театрална сценка как щял да бъде предаден от един от тях същата нощ, но независимо че знаел кой е предателят и какво точно ще се случи, той бил готов да приеме съдбата си. Учениците му съвсем се объркаха. И понеже си бяха глупави, не знаеха какво да правят и вървяха след него и правеха каквото им каже. Той ги замъкна посред нощ в една маслинена горичка край Ерусалим, уж да се помоли на Бога, а всъщност да даде възможност на Юда да доведе хората на Синедриона, за да могат те да го хванат. Заедно с тях отидоха и едно отделение римски войници. Причината беше съвсем проста — те трябваше да присъстват на залавянето на Йешуа като свидетели, защото иначе онези юнаци щяха да го заколят като жертвено агне. Вече споменах, че Синедрионът не се церемонеше много с разните пророци, които непрекъснато изскачаха от нищото и ги пращаше пак там, откъдето се бяха пръкнали. Е, ясно е, че не можех да оставя нашето момче да бъде заклано в блъсканицата и пратих едно отделение

войници да помага на еврейските пазачи, а всъщност да им пречи да си свършат работата. Така че Йешуа не беше убит, а само арестуван и заведен пред Синедриона. И понеже еврейските свещеници не очакваха да го видят жив, съвсем се объркаха от това. А и самият Йешуа продължаваше да ги провокира и вбесява с приказките си. Накрая свещениците се видяха в чудо и, след като не можеха сами да се оправят с него, защото войниците ни бяха там и пазеха, заведоха Йешуа при Пилат, прокуратора на Юдея. Пилат го разпита, след което каза на свещениците, че този човек не е нарушил нито един от законите, по които се управлява Юдея, и следователно е невинен, а ако е нарушил някои религиозни правила или закони, това не е негова работа. И... изпрати Йешуа при Ирод, тетрарха на Галилея, понеже Йешуа се водеше жител на Назарет, а Назарет е в Галилея.

Само че и Ирод не щеше да се занимава с Йешуа, защото наближаваше Пасха и не искаше да си разваля настроението преди празника. И се започна едно размотаване... Ирод върна Йешуа на Пилат. Пилат пак му го прати. Заедно със свещениците от Синедриона. И така цяла нощ. Накрая на свещениците им писна, защото празникът вече наближаваше и трябваше да се заемат с подготовката му, а така си губеха времето с официалните власти. Посъветваха се как да свършат с тази бъркотия по-бързо и поискаха от Пилат да накаже Йешуа като престъпник с най-тежкото наказание — разпъванена кръст. Пилат ги сръза, че няма никакво основание да разпъва невинен човек, но ония така се бяха вбесили, че въобще не го слушаха и си повтаряха своето — да се разпъне, та да се разпъне. Накрая Пилат се съгласи, като ги предупреди, че те поемат цялата отговорност. Разбира се, че ще се съгласи. Целият фарс си беше предварително нагласен, а онези глупаци скочиха в капана без да се замислят. Така Йешуа беше осъден да бъде разпънат на кръст точно на Пасха. Хем когат искахме, хем трябваше ние да свършим работата. И я свършихме.

Пилат на няколко пъти се обръща към свещениците и към простия народ, за да защити Йешуа, но свички вече искаха смъртта му. Йешуа доста помогна в тази работа, като демонстрира завиден инат при разпитите. Нашите агенти също си свършиха работата като подвикваха нужните приказки сред тълпата, която се беше събрала. Накрая войниците изпълниха присъдата и разпънаха Йешуа между двама разбойника точно както бяхме предвидили. Войниците бяха от

охраната на претория и всички бяха под наш контрол, така че цялото представление мина без никакви неприятности. Единственият опасен момент беше, когато Йешуа припадна на кръста и го обявиха за умрял. Всеки който познава това наказание знае, че осъденият виси на кръста жив поне 5 дни. Това е и част от наказанието — да се мъчи по-дълго. А Йешуа взе, че „умря“ малко след като слънцето залезе. Това, което спаси положението, беше затъмнението. Хората се стреснаха толкова силно, че приеха приказките, че Бог прибира Йешуа при себе си в този момент и затъмнението е знак точно за това. Така че без много шум Йешуа беше свален от кръста и тялото му бе взето от един наш агент евреин, който уж щеше да го погребва. Това също беше обяснен момент. Мормално тялото се взема от близките и се погребва веднага в земята. Само че така Йешуа щеше да се задуши. Затова Йосиф — нашият агент — пристъпи напред, представи се за верен ученик на Йешуа и предложи на майка му и братята му той да го погребва в гробницата си. Роднините на Йешуа бяха толкова стреснати от това, което ставаше около тях, че въобще не го чува. Така че Йосиф без много шум прибра тялото и го замъкна в гробницата си. Чак на другия ден двете Марии, майката на Йешуа и проститутката, с която той живееше, се сетиха да потърсят тялото. Йосиф им каза къде е гробницата, но ги посъветва да отидат на другия ден сутринта, понеже вече беше късно и слънцето беше залязло. На другата сутрин жените отидоха до гробницата, но я завариха отворена и празна.

* * *

След това Йешуа на няколко пъти се появяваше пред учениците си, за да им остави последни напътствия и да ги накара да повярват в „чудото“, че е възкръснал. На 40-тия ден организирахме едно прощално представление: Йешуа събра всичките си ученици на един висок връх, дръпна им една дълга и объркана реч, след което обяви, че си отива при Бога, понеже там му е мястото като негов син. Докато онемялата тълпа се съвземе от това богохулство, Йешуа беше обвит в гъст бял дим. След малко димът се разсея, а от Йешуа нямаше и следа.

Номерът беше съвсем прост — имаше скрита врата в скалата, през която Йешуа влезе в малката пещера, която бяхме подготвили. А

белият дим излизаше от скритите процепи около нея и служеше да скрие измамата.

[1] 34 г. — Б.пр. ↑

[2] 37 г. — Б.пр. ↑

[3] Майната ти, Афраний! Откъде да ги взема тези отчети, като са минали почти 2000 години?! — Б.пр. ↑

[4] *Sacra scrinia* наистина е била възстановена и за това има достатъчно оставени следи — поне до 3 век. — Б.пр. ↑

[5] Извинявам се за израза. Също и за превода. Давам си сметка, че поне две трети от колорита на Афраний се губи при превода, но какво да правя — толкова си мога... — Б.пр. ↑

[6] 33 г. — Б.пр. ↑

ОПЕРАЦИЯ „РИБА“. ПАВЕЛ И УЧЕНИЦИТЕ

Така много хора запомниха разпъването и „смъртта“ на Йешуа и след това много от тях лесно възприеха идеята, че Бог е предупредил хората за смъртта на Машиях в този момент.

Дори собствените му ученици се объркаха от поведението на Йешуа, та се наложи на няколко пъти да ги стреснем с подходящи „чудеса“ за да не се разбягат като овце.

След „смъртта“, „възкресението“ и „възнесението на небето“ на Йешуа започна следващият етап от операцията — развитието на религията и изграждането на организация, която постепенно да измести старата религия и нейните жреци от живота на евреите и да ги направи част от населението на Империята. Този етап продължи до смъртта на Клавдий и дори след това, независимо че самите ние бяхме принудени да се крием. Отначало не можехме да диктуваме директно развитието на организацията — Йешуа беше изтеглен окончателно малко след „възнесението“ си и се появяваше само в крайни случаи, а учениците му си бяха обикновени хора. Внедряването на наш агент между тях от самото начало щеше да е прекалено опасно, тъй като се познаваха добре помежду си, затова поехме управлението им скрито, чрез „чудеса“ и явявания на „ангели“ когато и където беше необходимо. По-късно, вече след „възкресението“ на Йешуа, когато последователите му бяха готови да се разбягат и да забравят всичко, което той им беше набивал в главите, поехме управлението чрез своя агент Павел, който беше внедрен преди това като началник на охраната на Храма. Още бащата на Павел беше наш агент под прикритие — изкупуваше кожи и правеше от тях палатки за легионите ни на Изток, като едновременно с това шпионираше за нас. Истината е, че цялата му търговска дейност беше организирана от нас и с наши пари, а той си беше наше подставено лице и шпионираше, докато се движеше из целия Изток. Напомням, че търговията и шпионажът по правило са неразделни и едното рядко минава без другото — търговията е идеалното прикритие за движение, а и самата търговия без предварително проучване рядко е успешна. За да го защитим от евентуално преследване от Синедриона, му дадохме римско гражданство, което разбира се получи и синът му Павел.

Самият Павел беше завършил пълния курс на подготовка в Антиохия и знаеше много добре какво и как да прави. Познаваше прекрасно еврейската религия, защото още като съвсем млад го пратихме да учи при най-известния равин по онова време Гамалиел. Павел беше роден в Тарс, в Киликия, и лесно беше привлечен за подготовка при нас без да предизвиква подозрение, тъй като евреите в Киликия са малко и много от тях са непрекъснато в движение. Повечето от тях бяха и наши шпиони, като баща му. Срещу съответно заплащане или някакви други привилегии, разбира се. Истинското име на Павел беше Саул — на името на първия еврейски цар. Павел той се нарече след „чудото“, което го „обърна“ към новата вяра. Замисълът беше прост. Отначало Саул трябваше да преследва последователите на Йешуа с показна ярост, така че да не им причинява сериозна вреда, но да привлича вниманието на колкото се може повече хора към тях. Защото именно това беше важно — да се привлече вниманието на тълпите за колкото е възможно по-дълго време. След това трябваше демонстративно, с помощта на „чудо“ Саул да бъде привлечен към движението и по този начин да засили още повече популярността му, а освен това по този начин се възстановяваше нашият пряк контрол. Саул беше младши офицер от канцеларията както и баща му и беше получил необходимата подготовка в лагера в Антиохия, така че се справи без проблем със задачата си. Самото „чудо“ стана по пътя за Дамаск, когато Саул с отряда си уж преследваше последователи на Йешуа. Всъщност не ги преследваше, а само ги следваше. По пътя му се „яви“ Йешуа в образа на еврейския бог Яхве и го попита защо го гони, след което Саул временно ослепа. Саул много добре си изигра ролята пред останалите войници от отряда. Предварително беше пил специална отвара от билки и една гъба, която предизвиква видения, така че наистина временно ослепа и войниците около него изпаднаха в ужас. Това стана малко преди самия Дамаск и те го докараха в града. След три дни зрението му се възвърна, като това чудо беше приписано на Йешуа! Саул предварително знаеше какво ще стане, като просто си изигра добре ролята. Може би цялата тази игра ти се струва прекалено сложна, читателю, но ако се замислиш, ще се съ согласиш с мен, че тя беше необходима. Имаше си пророчества за Машиях и те трябваше да бъдат изпълнени! При това по начин, съответстващ на интересите на

Рим! Това е причината за всичките сложни игри, в които се бяхме оплели.

Междувременно организацията се беше разраснала и Павел среща съвсем естествена съпротива от страна на по-старите ученици на Йешуа. По това време ръководството на цялата секта в Ерусалим бе поето от Яков, най-големия брат на Йешуа. В началото Яков се дразнеше от проповедите на Йешуа и смяташе, че брат му резили семейството, но към края на втората година от обиколките на Йешуа из Галилея си промени мнението и се присламчи към брат си. За разлика от Йешуа Яков беше работяга, но по това време му беше писнало от немотията и като видя че брат му си живее живота на чужд гръб, реши че и той може да я кара така. И се домъкна в групата на Йешуа. А след представлението с възкресението и изчезването на Йешуа пое организацията в свои ръце. Това ни устройваше напълно, тъй като Яков беше дебелоглав евреин, който твърдо спазваше еврейските религиозни правила и изискваше това и от останалите последователи. В началото това беше напълно в съответствие с нашите планове, тъй като по този начин затваряхме устата на свещениците и на религиозните евреи, още повече, че Яков въобще не подозираше за нас. Той си мислеше, че брат му се е побъркал и всичките приказки си ги приказва защото му идват отвътре. А щом се намират будали да го следват и да го издържат, първо брат му, а сега него — е, от това по-хубаво няма! Така че оставихме Яков да се развихри... и да дебелее...

Евреите по начало са си кавгаджии, също както и гърците, и трудно признават чужд авторитет. Така че поведението на старите ученици беше съвсем естествено и очаквано от нас. Те обаче трябваше да търпят Павел, тъй като самото му присъствие — на бивш техен гонител и пазач на Храма! — даваше така необходимия на сектата авторитет сред народа. Така че скоро бе постигнат компромис — старите ученици ще проповядват в Ерусалим и околностите му, а Павел ще поеме Антиохия и областите на север от нея. Така едновременно запазвахме извън подозрение сектата и развързвахме ръцете на Павел за по-нататъшна дейност. Целта беше новото учение да се оформи окончателно във вид, удобен за нас и да превърне еврейската религия в нещо приемливо а евреите от фанатици в нормални граждани на Империята. За целта Павел трябваше да обикаля еврейските квартали из всички градове в Азия и да

проповядва новото учение в новия му вид. Едва ли трябва да обяснявам, че Антиохия беше избрана съвсем умишлено за седалище на Павел и помощниците му — спомни си читателю за лагера ни там!

Следващите 9 години не се случи нищо особено — Павел обикаляше и проповядваше, а учениците киснеха в Ерусалим и се караха кой е бил по-любим ученик на Йешуа и следователно има по-големи права да води стадото... и да го дои... и да го стриже...

ОПЕРАЦИЯ „РИБА“. РИМ, ВАВИЛОН, АНТИОХИЯ, ЕРУСАЛИМ...

През 799 година^[1] започнахме следващия етап. След поредната кавга с Яков Петър подбра част от учениците и замина за Рим. По това време беше завършена първата от книгите, които трябваше да заменят старите еврейки свещени книги. Автор ѝ беше Матей, един от учениците на Йешуа. Това всъщност си беше историята на Йешуа, само че разказана като приказка за простаци. Чудесата и номерата на Йешуа бяха описани подробно, за да се внуши на простия народ, че Йешуа наистина е Машиях, когото всички очакват...

След като пристигна в Рим, Петър организира нова секта от последователи и започна да проповядва сред простия народ. За изминалите девет години бяхме успели да внушим на Петър, че именно той е избраният ученик на Йешуа, който трябва да продължи делото му, а останалите апостоли, начело с Яков, са само натрапници. Йешуа му беше подхвърлял многократно, че той ще е основният камък, на който ще се гради новият храм, и затова го и беше нарекъл Петър. Истинското име на Петър беше Симон. А Яков с дебелоглавието и ината си да бъде стриктен в спазването на религиозните ритуали отдавна беше вбесил Петър, така че ние трябваше само да го подбутваме в определени моменти в нужната посока.

През следващите 25 години Петър проповядваше много усърдно и по времето на Нерон без дори да подозира ни помогна много да компрометираме управлението му, особено след смъртта на Бур. Бур беше единственият, който имаше някаква представа за новата секта и връзката ѝ с нас.

Петър беше много усърден, но от време навреме проявяваше колебания, което беше съвсем естествено, и се опитваше да се оттегли. Особено силно искаше да се махне, след като Марк завърши втората книга за живота и учението на Йешуа през 818 година^[2] — написа я в Рим под ръководството на Петър — и под наше, естествено. На три пъти дори пуснахме Петър да поскита по света, за да му мине желанието да се махне. Последното му пътешествие беше на Изток до

Вавилон от 815 до 817 година^[3]. Именно оттам той написа 2 послания до водачите на секти на Изток. Написа ги по наше внушение, разбира се.

За да укрепим вярата му, при всяко негово по-сериозно колебание му спретвахме по едно малко чудо и той послушно се връщаше при стадото си... Най-критичният момент настъпи, когато Нерон обвини последователите на сектата, че те са запалили Рим, и започна да го изкарва на арената в цирка да бъдат разкъсвани от лъвовете. Тогава доста християни — вече бяха започнали да се наричат така, а Йешуа наричаха Христос, или Спасител — започнаха да бягат от Рим. Накрая и Петър побягна. Само че на излизане от Рим... среща Йешуа! Тъй като очаквахме Петър да побегне, а и нашите шпиони непрекъснато ни докладваха какво става, бяхме докарали Йешуа от лагера на юг от Толоза, където той си живееше тихо и кротко и се наслаждаваше на живота. Беше постигнал мечтата си — да живее без да работи и да е осигурен до края на живота си. Единствените му задължения бяха да бъде на разположение и да се появява когато и където потръбва. Големият проблем беше, че от ленивия и сит живот Йешуа започна да се превръща в едно дебело прасе. Тръбваше периодично да го слагаме на диета и да го подлагаме на интензивни тренировки за да отслабва. Но това са подробности, с които не си струва да се занимавам... накратко — Йешуа се изправи пред Петър и му изкара акъла, като му обясни кратко и гръмогласно, че щом и Петър го е изоставил, той сам ще се върне на земята, за да поеме делото в свои ръце. Но ако Петър размисли и реши да се върне... и оня глупак размисли. И се върна. И продължи да проповядва с такъв плам, че дори аз се шашнах.

Накрая Петър беше арестуван и осъден на разпъване. Нещастникът така се беше вживял в ролята си, че пожела да го разпънат с главата надолу, защото бил недостоеен да бъде разпънат като своя учител! Това стана преди 3 години, през 820 година^[4]. Ако си следил по-отблизо християните и техните водачи, трябва да помниш случая.^[5]

Колкото до Павел, той продължи да проповядва и оформи новото учение във вида, който ни беше нужен. Павел не само че говореше добре, но и пишеше добре. Написа 14 послания до различните секти, в които формулира основните моменти на новото учение. Именно Павел

направи новата религия достъпна и за неевреи и приобщи останалите тълпи. Другите апостоли го наричаха Апостола на езичниците. Накратко — Павел си изпълни задачата по най-добрия начин. Защото целта ни, напомням, беше да поемем контрола над религията на евреите и да ги разтворим между другите народи на Империята. Именно Павел свърши тази работа. За това беше готвен и го направи. Правеше го самата си смърт. При това толкова успешно, че многократно вбесени ортодоксални евреи се опитваха да го убият, задето им съсипва вярата! Само че ние си го пазехме.

Ще разкажа накратко за разправията между Павел и Яков, която окончателно оформи новото движение. Към 803 година^[6] Павел дотолкова се беше отклонил в дейността си от официалната еврейска религия, че Яков си вдигна дебелия задник — по това време и той като брат си Йешуа беше заприличал на добре хранено прасе — и лично се домъкна в Антиохия за да види какви ги върши Павел. И му вдигна страшен скандал, че привлича към новата вяра и неевреи, които не спазват религиозните предписания. Кавгата беше основно за две неща — обрязването и храната. Вече разказах за обрязването — и досега евреите се обрязват и по това се и познават. А храната, която трябва да ядат, се нарича кашерна храна и трябва да се приготвя по специален начин.

Та Яков вдигна скандал на Павел, че приема в движението и неевреи и не спазва еврейските религиозни закони. Павел го остави да се нарежи и след това... след това му представи сметката. И Яков млъкна. Защото точно даренията на новите членове му осигуряваха сития и спокоен живот в Ерусалим. Не без наша помощ, разбира се. Накрая Яков трябваше да избира — или да си затвори очите и да си получава дажбата, или да се прави на примерен евреин и да се върне към дърводелството. И към мизерията. И Яков избра. Вдигна си дебелия задник и се върна обратно в Ерусалим. И продължи да си получава пая и да кротува. А Павел продължи да си изпълнява задачата. Това примирие продължи още 8 години, но към 811 година^[7] Павел дотолкова се отклони от еврейските канони, че на няколко пъти си отнесе боя от прекалено усърдни в спазването на закона евреи. Накрая Яков се видя принуден да повика Павел в Ерусалим за да се изяснят нещата. Само че по това време Павел дотолкова беше развил организацията си, че решихме да го отделим окончателно от Яков и

старите ученици на Йешуа. Те вече си бяха свършили работата и не само че не ни трябваха, но и създаваха затруднения. Затова Павел съвсем спокойно отрязва Яков при искането му да спазва поне от приличие еврейските религиозни правила. Тогава Яков го замъкна в храма и пред всички се опита да го накара да извърши задължителните религиозни обреди. Павел обаче отново му се опъна и тогава Яков и групичката му скочиха да бият Павел. Той обаче ревна колкото му глас държи че е римски гражданин. Евреите в храма замръзнаха, а римската стража, която пазеше отвън, нахлу вътре и прибра всички в лагера си. След което ги разпита. И се оказа че Павел наистина е римски гражданин. И щом Яков и последователите му са посегнали на римски гражданин, подлежат на наказание по римските закони... накратко, на това основание групичката на Яков беше разтурена, а Павел беше освободен и продължи спокойно да си върши работата.

Обяснявам: по това време Канцеларията беше официално разтурена от 4 години и нямаше възможност да разкараме Яков тихомълком и без много шум. Затова използвахме официалната римска охрана в Ерусалим. Павел предварително беше инструктиран от помощника ми в Антиохия какво да прави и как да го прави.

Тук му е мястото да кажа, че ако самата канцелария не беше унищожена, разпространението на новата вяра щеше да е много по-бързо, особено между самите евреи. И тогава нямаше да я има и Юдейската война. И неприятностите ни в Палестина в Азия също нямаше да ги има.

Ще завърша разказа си за тази операция като отбележа, че тя и сега продължава. Новата религия вече пусна дълбоки корени сред евреите и простолудието и продължава да се разпространява. Остава да запазим контрола над организацията, за да можем да контролираме тълпите. Сегашният водач на Римската секта е Лин, а пръв помощник му е Анаклет. И двамата са наши офицери, минали пълния курс на подготовка. Лично съм ги обучавал и те си вършат работата изключително ефикасно. Тихо и без много шум.^[8]

Тази операция беше и си остава най-важната за цялото време, през което съм ръководел Канцеларията. И ако ти се струва, че това е някаква гавра с обикновените хора, ще ти кажа отново, неизвестни мой читателю, че целта ѝ е не да се гаврим с хората, а да контролираме тези, които сами са си избрали да бъдат овце. Е, на овците им трябва

пастир — да ги пасе, да ги дои, да ги стриже... и да ги пази от вълците да не ги изядат. Най-добрият начин за тази работа при овцете на два крака е контролът над религията...

Така че, читателю, ако не си разбрал защо беше всичко това, значи нищо не си разбрал и няма какво повече да ти кажа.

[1] 42 година — Б.пр. ↑

[2] 65 година — Б.пр. ↑

[3] 62–64 г. — Б.пр. ↑

[4] 67 година — Б.пр. ↑

[5] Свети Петър е първият папа и основател на Римокатолическата църква. Бил е папа от 42 до 67 година. Това съответства на разказа. — Б.пр. ↑

[6] 50 г. н.е. — Б.пр. ↑

[7] 58 г. н.е. — Б.пр. ↑

[8] Свети Лин е вторият папа от 67 до 76 година. Свети Анаклет е третият папа от 76 до 88 година. Някакви въпроси? — Б.пр. ↑

ИМПЕРАТОРИТЕ И КАНЦЕЛАРИЯТА

Дойде моментът да разкажа за императорите и отношенията ни с тях. По-точно — да разкажа как в действителност се управляваше Рим. Защото ако има някой, който да знае как точно управляваха императорите, това съм аз. И тъй като много неща за това управление не се знаят, а от това което се знае повечето просто не е вярно, ще разкажа накратко историята им. Истинската, а не официалната. Тъй като все пак доста неща са известни, ще говоря само за това, което не е известно. Иначе разказът ми, който и сега вече е дълъг, ще стане прекалено дълъг.

Преди да започна разказа си за императорите, нека да да изясня защо въобще ги търпяхме. Защото както вече надявам се си разбрал, истинското управление на Рим се извършваше от нас, а те бяха само фасадата. Е, може би вече си се досетил от историята ми, но все пак нека си кажа нещата направо. Всяка власт си има две страни — официална, видима, която хората трябва да виждат и чуват, и скрита, невидима, която се усеща от тълпата без тя да разбере с какво всъщност си има работа. Именно такива са и качествата на всички богове, ако се вгледаш малко по-внимателно в тях. Боговете си имат великолепни храмове и статуи и получават много красиви подаръци, и тълпите се възхищават от тях. Но истинската им същност, техните мотиви, действия и дори истинските им образи са обикновено скрити от тълпата. Именно тази двойнственост им осигурява властта над умовете на простаците. Властта разбира се се упражнява от жреците. Е, и при нас е същото. Императорите са видимата страна на властта. Даже си ги обожествяваме. Всичките. Та да имат по-голям авторитет. А скритата власт я имаме ние. И както боговете са измислени и съществуват само в хорските глави, а жреците вържат цялата работа, така и в нашия случай императорите само се показват пред хората, а реалната работа я вършим ние. Понякога помощниците ми са ми натяквали, че двете неща могат да се съберат в едно и че така управлението щяло да стане по-лесно и по-просто. Особено често ми го напомняха след преврата на Бур и унищожаването на канцеларията. Но аз винаги съм отхвърлял тази идея. Както и дядо ми и баща ми. Нищо не ми пречеше да сваля Тиберий и да седна на мястото му. Но

дори и след като оставих заговорниците да заколят Калигула, аз не се замислих дори за момент и пратих войниците да намерят Клавдий и да го обявят за император. Защото двете страни на властта трябва да бъдат разделени. Иначе ще се превърнем в обикновена източна деспотия. И ще свършим като таква. Спомни си разказа ми за Персия и за цар Дарий! И за това колко лесно Александър превзема тази огромна страна с една шепа хора! Спомни си също, че никой жрец не се обявява за превъплъщение на бога, на когото уж служи! Още от времето на Старото царство в Египет фараонът е жив бог, но управлението на страната се извършва от жреците! И това разделение на властта е запазило държавата 3000 години! Птолемей не разрушава системата, а само я променя, при това толкова удачно, че 300 години наследниците му не я пипат! Е, и ние я запазихме, като по същество само заменихме фараона с наместник, а египтяните започнаха да почитат императорите за фараони.

ЦЕЗАР

А сега ще разкажа историята на императорите. При това, както вече казах, ще пиша само за скритите неща, които освен скрити са важни. Важни за управлението на държавата, разбира се.

Ще карам поред, така че започвам с Гай Юлий Цезар. Тъй като самият Цезар е оставил подробни записки за войните, които е водел и в които доста подробно е описал какво, как и защо е правил, на мен ми остава да разкажа съвсем накратко само за това, което Цезар по една или друга причина не споменава. Основно това са клеветите и мръсотиите, които противниците на Цезар разпространявали за него и които и досега се разказват по негов адрес. Както повечето подобни приказки, и тези нямат нищо общо с истината.

Най-неприятната клевета, разказвана за Цезар още от младежките му години, е свързана с царя на Витиния Никомед. Никомед е бил един от най-известните педерасты по онова време. Когато Лукул изискал от Никомед кораби за да помогне на римската армия във войната с Митридат, Никомед не бързал да изпълни задълженията си на съюзник на Рим. Лукул изпратил Цезар, който по онова време бил на служба при него, да изиска флота. Малко преди това Цезар си заслужил венец за проявена храброст на бойното поле и повечето офицери, включително и Лукул, му завиждали. Ще напомня, че такъв венец се дава от самите войници веднага след битка и винаги е бил смятан за изключителна награда.

Лукул изпратил Цезар при Никомед за да се отърве от него, понеже популярността му сред войниците станала много голяма, а и разчитал да го уязви, тъй като Цезар бил доста красив млад мъж по онова време. Никомед не пропуснал възможността да „налети“ на Цезар, но бил отрязан веднага. Нещо повече, Цезар успял само за няколко часа да убеди царя, че е в негов интерес по най-бързия начин да си изпълни съюзническите задължения. Комбинацията от заплахи и убедителни аргументи, която по-късно Цезар използвал толкова успешно по време на Галската война, действала и флотът пртисигнал при Лукул изненадващо бързо. Самият Лукул не очаквал такова нещо. Всъщност той тайно разчитал след войната с Митридат да нахлуе и във Витиния и да се понаграби и там на воля, както вече

бил направил в Азия. Неизпълнението на съюзните задължения от страна на Никомед щяло да е оправданието за нахлуването. Цезар обаче объркал плана на Лукул. За отмъщение Лукул лично подхвърлил клюката, че Цезар е купил флота на Никомед със задника си. Някои от по-младите и некадърни офицери, които вече успели да се спречат с Цезар, с удоволствие я подхванали и я разнесли чак до Рим. Отначало Цезар много се сърдел на тази клевета, но си дал сметка, че ако започне да се оправдава и да я опровергава, нещата ще станат по-лоши и вместо това започнал да си отмъщава на противниците си, като преспивал с жените им наред. Това не било трудно, понеже той не само бил красавец, както вече споменах, но и бил от най-стария римски род, който според легендата произхождал от самата Венера, богинята на любовта. Така че повечето римлянки с удоволствие откликвали на вниманието, което Цезар им обръщал. Постепенно приказките за това какъв женкар е Цезар изместили изцяло мръсотията, свързана с Никомед.

Може би най-деликатната част от историята на Цезар е връзката му с Клеопатра, царицата на Египет. Тъй като много моменти от нея остават скрити и досега, а и тази връзка става една от причините за неговото убийство, ще ѝ отделя малко внимание.

Самото запознаване на Цезар с Клеопатра е необичайно. Тя наистина се промъква при него в Александрия, увита в стара рогозка, донесена от жреците на Птах в двореца, където е бил настанен Цезар. По онова време Клеопатра воюва с брат си за властта в Египет. Тя успява да убеди Цезар да заеме нейната страна и побеждава. И не само това, но и започва любовна връзка с него и му ражда син — Птолемей Цезарион. Това дете е единственият син на Цезар и той изпада в невероятно трудно положение като мъж и баща. Детето не може да бъде признато за римски гражданин и никога не би могло да го наследи. От друга страна то е наследникът на Клеопатра и трябвало след смъртта ѝ да стане фараон и цар на Египет. Двете титли между другото са различни. Някои от Птолемеите са били царе, но не са били фараони — като вече споменатия от мене Птолемей Авлет. Именно титлата фараон осигурява подкрепата на египетските жреци. И дава достъпа до съкровищницата в лабиринта. Само че за да бъде признат за фараон, владетелят трябва да бъде обучен за такъв от жреците в Мемфис. А това обучение е доста продължително и досадно.

С тази връзка и с това дете Клеопатра успява да реши до голяма степен проблемите си. Поне временно. Защото диктаторът на Рим не би могъл да нападне или присъедини владението на собствения си син! Нито пък да го ограби. И тъй като Римската хазна е празна, а Египет и Партия са единствените страни, имащи достатъчно злато, за да решат финансовите проблеми на Рим, решението на Цезар е ясно — да нападне Партия и с плячката да си реши вътрешните проблеми. Отдело от това практически се решавал и проблемът с изтичането на злато извън пределите на страната. За това разбира се вече писах достатъчно подробно.

Клеопатра не само че била доволна от такова развитие на нещата, но и по всякакъв начин подпомагала Цезар в плановите му. Именно затова и пристигнала в Рим заедно с Цезарион. Пазарлъкът бил тя да подпомага нашите легиони с храна, оръжие и помощни войски, като в замяна на това получи значителна част от плячката. А също и да разшири значително търговията с Индия по море, за която също вече писах. Това вече са си били нейни лични планове. Съвсем реални между другото. Защото завоюването на Партия от Цезар неминуемо щяло да затвори поне за известно време търговските пътища по суша, които минават през Партия и около нея. Най-важните от тях също вече описах. Кампанията в Партия щяла да продължи между 5 и 10 години. Ще напомня, че походът на Александър продължил 10 годни, а и завоюването и умиротворяването на Галия отнело на Цезар 9 години, така че сроковете са били съвсем реални. Ще напомня също, че Цезар винаги планирал много внимателно всяка своя кампания и рядко допускал изненади. И за да е всичко спокойно и уредено докато отсъствал, Цезар приел доживотни диктаторски пълномощия и назначил консули и претори за три години напред, така че да не възникват проблеми в управлението на Рим, докато той отсъства. Планът за войната на Изток бил изключително добре направен и подготовката му била в ход. Само че при последното си влизане в Сената на мартенските иди през 710 година Цезар бил убит. И цялата организация се разпаднала. Трябва да кажа, че заговорниците използвали единствения шанс да отстранят Цезар и успели да го направят. На следващия ден той и дядо ми потегляли към Брундизиум и оттам в Македония и на Изток през Азия и Кападокия към Сирия и Партия. По-голямата част от легионите и помощните войски вече били

прехвърлени в Македония и разположени край Игнациевия път. Кампанията трябвало да започне към края на април. Нито Цезар, нито дядо ми допускали сериозно, че заговорниците ще убият Цезар в самия Сенат. Такова нещо никога не се било случвало в историята на Рим, а заговорниците твърдели, че искат да възстановят Републиката и традициите, които според тях Цезар бил потъпкал. Целият заговор бил известен на дядо ми и на Цезар, както и имената на 23-мата участници в него. Но, както вече казах, нито Цезар, нито дядо ми допускали че те ще посегнат на живота на диктатора в самия Сенат.

Малко преди убийството заговорниците започнали да разпространяват слухове, че Цезар иска да се обяви за цар и дори на няколко пъти открито го провокирали с поднасяне на царски диадеми пред народа. Приказвали също, че Клеопатра, царицата на Египет, която също била в Рим по това време, била готова да се ожени официално за него и да го обяви за цар на Египет и на целия Изток, а походът срещу Партия бил само за да може той да стане истински цар на Изтока, след което щял да се обяви и за цар на Рим и така да обедини Изтока с Римския запад. Цезар много се ядосвал на тези приказки, но не желал да се разправя със заговорниците. Вместо това им раздал много длъжности в управлението и смятал, че така ги е успокоил. Само че сбъркал. И бил убит.

Ще завърша историята на Цезар като напомня, че Клеопатра постъпи по същия начин и с Марк Антоний и почти успя да постигне целите си. Единствено това, че дядо ми и Август знаеха истината за нея и за целите ѝ, предотвратиха отделянето на Източните провинции и тяхната загуба. Като в борбата с нея е трябвали да се използва не само военна сила, но и много други неща, за които не му е тук мястото да се обсъждат. Ще спомена само, че се наложило синът на Цезар от Клеопатра — Цезарион — да бъде убит, за да се отстранят всички неприятности и пречки при завършване на гражданската война. А цената за всичко това беше, че за много дълъг период от време загубихме възможността да се справим с Партската опасност.

АВГУСТ

След Цезар е ред да разкажа някои неизвестни неща за Август.

Август може да се охарактеризира като най-щастливия некадърник в цялата човешка история. Защо ли? Ами защото за нищо не го биваше, но имаше късмета 44 години да стои начело на Римската държава и формално да я управлява. Фактически я управляваха дядо ми Марк, баща ми Луций и Ливия. На Август все пак му стигаше акълът да не им се пречка и да одобрява действията им. Много хора са се учудвали защо Август никога не взема решения веднага дори по най-прости въпроси, а изчаква, оттегля се и чак след известно време издава съответната заповед или разпореждане. Истината е че той никога нищо не е решавал. Трябваше друг да взема решенията, а той да ги представи за свои. Такава му е била ролята и той я е играел. 58 е играел ролята на владетел. От 710 до 768 година^[1]. Чак когато умира си позволява да разкрие, че всичко е било театър. Само че зрителите така и не го разбрали. Знаеш ли историята за смъртта му? Ще я разкажа накратко. На 19 август 768 година в Нола, в същата стая, в която умрял навремето баща му, Август провел дълъг разговор с Тиберий (и с баща ми, но това го няма в официалните истории). След това наредил на робите да го срещат и да му оправят дрехите, и поканил близките и приятелите си да влязат. Попитал ги:

— Как смятате, добре ли изиграх комедията на живота?

След което произнесъл оня гръцки стих, който актьорите произнасят в края на представлението: „И понеже играхме хубаво, ръкопляскайте всички и ни изпратете с радост.“ Накрая останал насаме с Ливия и умрял. Хората, на които е известна тази история си мислят, че Август е иронизирал живота. Но той просто си е казал истината. За пръв и последен път. И останал неразбран. Е, поне са му ръкопляскали и са го изпратили с радост. Наистина като пълководец и владетел Август може и да е бил некадърник, но действително е бил велик артист, който прекрасно си е изиграл ролята. Нека напомня, че авторът на пиесата е бил Цезар, а дядо ми я е поставил на сцената и е следял да се развива според плана. Дойде моментът да разкажа и за главния помощник на Август, който всъщност му вършеше работата и го контролираше — Ливия. Преди да започна, ще напомня последните

думи на Август към Ливия: „Помни как живяхме заедно! Живей и прощай!“ Ливия го надживява с 15 години. Какво обаче е трябвало да му прощава? Ще разкажа какво. Ето накратко историята ѝ.

[1] 44 г. пр.н.е. до 14 г. — Б.пр. ↑

ЛИВИЯ

Ливия е родена през 696 година^[1]. Дъщеря е на Марк Ливий Друз Клавдиан и Алфидия. Баща ѝ става жертва на проскрипциите на триумвирите, сражава се в армията на Марк Юний Брут и след битката при Филипи се самоубива. Ливия се омъжва за Тиберий Клавдий Нерон през 711 година^[2], а на следващата ражда сина си Тиберий, който стана император след Август. Съпругът ѝ Тиберий е бил приятел на баща ѝ и един от най-крайните врагове на Цезар и Август. Ливия се омъжва за него, защото такава е била волята на баща ѝ. Именно Тиберий предлага на заседанието на Сената след смъртта на Цезар да бъдат наградени убийците му. През следващите 5 години Тиберий Нерон се бори срещу Октавиан и влачи младата си жена и малкия си син по бойните полета и в изгнание, отначало в Сицилия, после в Пелопонес. Навсякъде го преследва лош късмет. В Перузия семейството гладува при обсадата. В Неапол едва не загиват при бягството си, когато малкия Тиберий на два пъти се разплаква. В Гърция пък попадат в страшен пожар в една странноприемница край Спарта. Ливия изнесла малкия Тиберий на ръце от горящата къща, като пламъците опърлили косата ѝ. На Ливия бързо ѝ писнало от дебелоглавието на Тиберий и от непрекъснатите неприятности, които той докарвал на себе си и семейството си, но като истинска римлянка мълчаливо понасяла всичко и се грижела за съпруга си и сина си.

Накрая Тиберий разбира, че няма смисъл да бяга и да се бори за изгубена кауза и се прибира в Рим, като се помирява с Октавиан. По онова време Ливия е на 20 години, има зад гърба си 5 години брак, малък син и сприхав възрастен съпруг, когото не обича, но на когото е вярна заради паметта на баща си и заради възпитанието си. Има и куп неприятни спомени. Октавиан пък по това време е женен за Скрибония, която му ражда Юлия, единственото му дете. Октавиан се влюбва в Ливия, развежда се със Скрибония, принуждава Тиберий да се разведе с Ливия и се оженва за нея на 17 януари 716 година^[3]. Цялата история е доста странна. По време на сватбата Ливия е бременна в шестия месец. Самият Тиберий Нерон е на сватбата и играе ролята на баща на булката. След три месеца Ливия ражда втория

си син Друз. Октавиан го вдига на ръце, с което го признава за свое дете, но скоро го изпраща заедно с брат му Тиберий, който тогава е на 4 години, при стария Тиберий Нерон и двете деца остават в дома му шест години, докато Нерон умира. Чак след това Ливия прибира синовете си при себе си.

Дори и така официално разказана, историята звучи нелепо. Продължението ѝ е още по-нелепо. Август живя с Ливия до смъртта си — цели 52 години. През цялото време двамата никога не са се карали и дори не са си повишавали тон на обществено място. Всички смятали, че Август е под чехъла на Ливия. Август често ѝ е изневерявал, но Ливия никога не е проявявала и най-малък признак на ревност. Най-странното е, че не са имали деца. Напомням, че Ливия има двама сина от първия си брак, а Август имаше дъщеря — Юлия. Освен това имаше няколко незаконни деца от робини и други римлянки.

Е, как ти изглежда цялата тази работа, читателю? Да живееш с някого повече от половин век и нито веднъж да не се скарате?! И да нямате деца. Май нещо не е наред, а? Много хора са смятали, че Ливия умишлено е завъртяла главата на Август, за да се добере до управлението на страната. Ливия наистина беше най-умната жена, която аз съм срещал и ако е желала, наистина е можела да завърти главата на който мъж пожелае, тъй като дори след като навърши 70 години, по времето когато Август умря, още беше красива жена, а като млада е била невероятна красавица. Правнукът ѝ Калигула беше прав, като я наричаше Одисей в женски дрехи.

Истината е, че Ливия мразеше Август. Мразеше го, защото той стана причина баща ѝ да умре. И защото заради него семейството ѝ пет години бягаше от страна в страна. Въпреки това го търпя до себе си през целия му живот. И нека веднага кажа, че Ливия не го е отровила със смокини, както злословеха някои нейни врагове, нито е причинила смъртта му по някакъв друг начин. Август си умря от естествена смърт. Ливия предпочиташе да му трови живота бавно, всекидневно, така като само една много умна жена може да го прави. Знам много добре какво пиша. Да напомням ли кой съм и за какво съм отговарял?

След като казах че Ливия е мразела Август, редно е да разкажа какво и как всъщност е станало между тях. По времето, когато Тиберий Нерон и Ливия се завръщат в Рим, дядо ми започнал да се тревожи от поведението на Август. Август започвал да става

неконтролируем, при това в най-неприятния смисъл на думата — смятал че всичко му е позволено и че е недосегаем. Само един пример — Август бил най-жестокият от триумвирите и по негово искане при прискрипциите загинали около 2000 конника и 300 сенатора. Имало е и виновни разбира се, но над три четвърти от загиналите си отишли само защото са били неприятни на Август или по някакъв начин успели да го засегнат. Или пък — най-неприятното — просто били много богати и трябвало да им се приберат парите. Когато дядо ми Марк бил до него, успявал да го контролира, но той не бил бавачка и си имал достатъчно друга работа. Така че проблемът с контрола над Август ставал все по-остър, а решаването му — все по-належащо. И тогава се появила Ливия. Август бил свикнал да получава благоволенията на римлянките, тъй като бил „героят на деня“, а някои лягали с него за да спасят коя баща, коя съпруг. Август харесал Ливия и очаквал, че и с нея нещата ще минат без проблем. Но сбъркал. Ливия била — и си остана го края на живота! — римлянка в най-добрия смисъл на думата. Категорично го разкарала. Несвикнал на отказ, Август отначало пробвал заплахи, но Ливия му напомнила историята на Лукреция и Тарквиниите и какво се случило накрая... Август изтрезнял и... се влюбил в Ливия. Тя обаче продължила да не му обръща никакво внимание. Цялата работа не останала скрита от дядо ми и той решил да поговори с Ливия. Уредил си среща с нея. Отначало, за да провери дали Ливия не разиграва нарочно Август, я попитал „каква ѝ е цената“. Ливия така побесняла, че едва не набила дядо ми. „Долен сводник“ и „цезарова курва“ били най-безобидните обиди, които дядо ми чул тогава. Знам всичко това лично от него. Разказа ми го малко преди да умре. Вече бях навършил 16 години и той лично се занимаваше с подготовката ми по онова време, след като беше предал управлението на канцеларията на баща ми. Никой друг никога не е чувал Ливия да ругае. Дядо ми е бил единственият. Тя пък е единствената жена, която дядо ми е ударил през живота си. След като се убедил в искреността на Ливия, дядо ми прекратил ругатните и опитите ѝ за побой над него с два силни плесника, сложил я да седне въпреки съпротивата ѝ и ѝ обяснил спокойно кой всъщност е и каква му е работата. Обяснил ѝ, че се нуждае от помощта ѝ и че това е прекрасна възможност да си отмъсти на Август за всичко, като едновременно с това помогне на страната си. Накрая успял да я убеди. Накратко — двамата сключили

сделка. Дядо ми лично се заел с подготовката на Ливия и с уреждането на официалното ѝ положение. Най-труден се оказал въпросът с Тиберий Нерон. Той бил приятел на бащата на Ливия и на неговата възраст. Баща ѝ я оженил за него без да я пита. Отношенията им били по-скоро като на баща и дъщеря, отколкото между съпрузи. Ливия не го обичала, но въпреки това му била вярна съпруга и помощничка и никога не се оплакала от трудностите. Тиберий се съгласил да се разведе с Ливия, но поставил някои условия на Август. Накарал го да се закълне, че ще обича Ливия и ще се грижи за нея дотогава, докато тя му бъде вярна съпруга. Тъй като и Тиберий, и Август били понтифекси, а Лепид бил Понтифекс Максимус, клетвите били най-тържествените и обвързващи, каквито един римлянин може да си представи. Така Ливия станала съпруга на Август. Август беше много суеверен човек и дядо ми много добре е знаел как да го обвърже, така че да спре самоволията му и да го постави под контрол. Наистина от този момент Август станал много по-послушен и предпазлив в действията си.

Тиберий и Ливия останали приятели и понякога дори си ходели на гости, като и Август също бил винаги добре дошъл у дома му. Това било съвсем лесно, тъй като домът на Тиберий бил съвсем близо до двореца. Именно Тиберий се заел с отглеждането и възпитанието на децата си, макар че и Ливия ги виждала всеки ден. Той помолил за това, тъй като само те му останали на стари години, а нито Ливия, нито Август можели да му откажат такава молба. Тиберий починал два дни след едно гостуване на Август и Ливия в дома му и това дало повод за приказки, че уж Август и Ливия нарочно го били отровили. Истината е, че Тиберий усещал че смъртта му приближава и искал да си вземе последно сбогом с близките си хора.

След брака си с Август Ливия бързо поела в свои ръце както домакинството, така и голяма част от ръководството на държавата. До края на живота си Ливия не спря да работи. Аз самият съм работил с нея в продължение на 6 години като ръководител на канцеларията — от момента в който поех управлението от баща си Луций през 776 година^[4] до смъртта ѝ през 782 година^[5]. Никога не съм преставал да се учудвам на съобразителността и работоспособността ѝ. Дори след като прехвърли осемдесетте, умът ѝ беше съвсем свеж. Само един пример: правеше сметките по-бързо от мен! А аз съм много добър в

сметките. Така и трябва, иначе няма да съм за тази работа. Ливия умря на 87 години и можеше да доживее и до 100, ако не се беше разболяла от пневмония. Винаги съм се възхищавал от нея и от начина, по който си вършеше работата. Заслугата за това е и на дядо, който я е обучавал, но и Ливия просто си имаше талант за това.

Сега трябва да се занимавам с някои по-интимни неща, свързани с Август и Ливия. И с дядо ми. По начало личните неща затова са лични, за да не се излагат на показ, но в случая трябва да се кажат, тъй като касаят самата държава. И следователно не са лични. А и цялата история, която описвам, е само за хората от Канцеларията, които евентуално ще я ръководят.

Вече казах, че Ливия никога не е ревнувала Август от други жени, въпреки че той често е кръшкар. Истината е, че всъщност Август и Ливия никога не са били истински съпрузи. И затова и не са имали деца. Вече казах, че Ливия беше много умна жена. И тя намерила начин да си отмъсти на Август за баща си по много неприятен начин. Успяла да изучи навиците му още докато я ухажвал и винаги, когато оставали насаме, така нагласявала нещата с приказки и действия, че Август ставал напълно импотентен. Август изпаднал в невероятно глупаво положение! Оженил се за най-красивата жена в Рим, а не можел да я има! И на всичкото отгоре Ливия доста внимателно и със заобикалки му обяснила какво ще стане, ако римляните научат, че техният владетел не може да си изпълни съпругеските задължения. На всичкото отгоре му намекнала и че това явно е наказание от боговете, задето я е взел от Тиберий докато е била бременна с Друз. А Август си беше суеверен през целия живот и гледаше на задълженията си на Върховен жрец изключително сериозно. Така че думите на Ливия попаднали точно където трябва. И през целия им съвместен живот Август така и не живял истински с Ливия.

[1] 58 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] 43 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] 38 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 23 г. — Б.пр. ↑

[5] 29 г. — Б.пр. ↑

ТИБЕРИЙ

Сега идва ред на Тиберий. Именно докато той беше император аз поех управлението на канцелатията от баща си. Тъй като Тиберий странеше от хората и последните си години прекара практически изолиран на Капри, за него се изприказваха купища измислици и мръсотии, които нямаха нищо общо с него. Самият Тиберий не правеше нищо, за да ги разсее. Когато на няколко пъти настоявах да реагира и да спре доносниците и клюкарите, той само ми се изсмя. Не съм виждал по-разочарован от хората човек от Тиберий. Дори оня гръцки нещастник Диоген е ходел с фенер по улиците „да търси човек“. Все пак е търсел. Тиберий просто се скри. Отначало, при Август, се е крил на Родос, а към края на живота си се скри на Капри. И нищо не можеше да го накара да си промени отношението към сенаторите, които той смяташе за отрепки — не без основание, разбира се. Иначе беше много компетентен администратор и изключителен пълководец. Ако беше малко по-активен, сигурно щеше да остане в паметта на хората като по-велик от Август — и с пълно основание. Само че на Тиберий просто не му пукаше за мнението на хората. Но нека да карам поред.

Тиберий Клавдий Нерон е роден на 16 ноември 712 година^[1]. Вече разказах за баща му и майка му, така че преминавам направо към по-важните събития от собствения му живот. Първата му публична поява е през 724 година, когато на 9-годишна възраст произнася надгробна реч при погребението на родния си баща. На 17 години получава първата си обществена длъжност — квестор. Първата по-значителна проява на Тиберий е през 734 година^[2], когато Август го изпраща на Изток със специална мисия. След 10-годишни преговори с партите те решават да ни върнат пленените орли на легионите в кампаниите на Крас през 701 година^[3], Децидий Сакса през 714 година^[4] и Марк Антоний през 718 година^[5]. За да завърши преговорите и да получи орлите, Тиберий получава проконсулста власт^[6]. След успешния край на преговорите Тиберий става претор. Оженва се за Випсания Агрипина, дъщеря на Марк Випсаний Агрипа, и управлява Галия Комата една година. През това време се ражда синът

му Друз. След това заедно с брат си Друз воюват в Алпите и за няколко години покоряват всички племена там. И двамата братя се проявяват като изключителни пълководци и си помагат един на друг през цялото време. Това е най-щастливият период от живота на Тиберий. Той обича жена си Випсания и сина си Друз. Двамата с брат му Друз са неразделни. Войниците ги обожават. Тиберий успява да въведе много строга дисциплина в лагера си, но войниците я приемат, тъй като той също стриктно я спазва. Яде, каквото ядат всички войници, спи в обикновена палатка, работи по укрепването на лагерите наравно с останалите... Има много забавни случки, които показват какво е представлявал Тиберий по онова време. Веднъж излязъл сам от лагера на разузнаване и когато се върнал чак на другия ден, часовият не го пуснал в лагера, понеже не знаел паролата! Тиберий трябвало чинно да изчака началникът на часовия да дойде и лично да го пусне в лагера! За тази своя постъпка часовият не само че не е бил наказан, но и получил награда лично от Тиберий. По онова време дядо ми лично е наблюдавал действията на Тиберий и Друз, така че сведенията ми са напълно надеждни. От онова време на Тиберий му останаха желязното здраве и добре оформеното тяло. А също и навиците и уменията на администратор. Освен това тиберий притежаваше една особеност, за която Август и внуците му страшно завиждаха на Тиберий. Можеше да изпие няколко кани неразредено вино, без да се напие. Тук ще се отклоня малко в разказа си и ще разкрия още една тайна. Август не можеше да пие. На третата чаша виното го поваляло. Не съм го виждал, знам историята от дядо. Веднъж още в началото на гражданските войни се напил и едва не умрял. Дядо ми едва го свестил. По-късно една от основните грижи на Ливия била именно да контролира Август в пиенето и в яденето. Тя лично му приготвяла от фалшивото вино, за което вече споменах. Самият Август много добре съзнавал зависимостта си от виното и се доверявал на Ливия. Тази слабост е била присъща и на бащата на Август, както и на племенника му Марцел и на внуците му Гай и Луций. Именно виното ги убило и тримата. И виновен затова донякъде бил и Тиберий, който си пийвал големи глътки на императорската трапеза всеки път, когато се случел в Рим и Август го канел. Именно това му „умение“, на което самият Тиберий не придавал никакво значение, породило неприязънта на Август и на внуците му към Тиберий. Ще приключа с това отклонение,

като кажа, че и Марцел, и Гай, и Луций са умрели след припадъци, предизвикани от пиене! Навремето това породило много приказки в Рим, тъй като изглеждало нелепо млади и здрави хора, близки на императора и негови евентуални наследници, да умират така внезапно и безпричинно. Някои дори направо обвинявали Ливия, че ги е отровила, за да разчисти пътя на Тиберий. В простотията си някои хора стигнали дотам, че я обвинили че е убила и собствения си син Друз! И се учудвали, че Август не предприема нищо срещу нея, а дори я обгражда с още по-голямо внимание. А Август просто знаел истината. И помнел как е умрял собствения му баща, а също и че животът му зависи от Ливия, ако той самият вземе да се напие. Но да се върнем на Тиберий.

През 741 година^[7] Тиберий е избран за консул. През следващата година умира Агрипа. От този момент животът на Тиберий се обърква. Съпругата му, Випсания, изживява доста тежко смъртта на баща си и Тиберий потегля на дълга обиколка из Галия и Алпите, за да я остави да се съвземе. Дъщерята на Август Юлия, която е била женена за Агрипа и му е родила двама сина — Гай и Луций, а след смъртта му ражда и трети — Постум, иска от баща си да я омъжи за Тиберий! Юлия е била влюбена в Тиберий, който въобще не подозирал за далеч не родителските чувства на доведената си тъща, и въобще не ѝ е обръщал внимание. Това било достатъчно за Юлия, която не признавала думите „не може“! Свързва се със сина на Азиний Полион — Гал, който пък бил влюбен във Випсания и дори навремето я искал от баща ѝ Агрипа. Гал пуснал слуха, че бил любовник на Випсания и че дори Друз не бил син на Тиберий, а на него. Приказката стигнала до Август — не без помощта на Юлия, и Випсания била разведена с Тиберий, без дори той да научи за това. Август използвал положението си на върховен понтифекс и сам извършил цялата работа. При това толкова бързо, че нито Ливия, нито баща ми успели да реагират. Когато станело въпрос за Юлия, Август не търпял никакви забележки или критики, а правел каквото си наумял без да се съобразява с никой. Именно затова, когато собствените му внуци след врем отидоха при него и му разкриха похожденията на Юлия, Август прие нещата толкова тежко. Но за това ще разкажа малко по-нататък. А сега да се върна на Тиберий.

Когато се връща в Рим, Тиберий заварва в дома си не Випсания, а Юлия! Собствената му доведена тъща му става жена, без въобще някой да го пита! А собствената му жена Випсания е изгонена докато го е нямало и накрая се принуждава наистина да се омъжи за Азиний Гал, тъй като е останала сама! През следващите 6 години Тиберий е принуден да търпи Юлия, но тъй като не желае да спи с нея, тя пък започва да му изневерява. Отначало го прави напук, за да го ядоса, но Тиберий не реагира по никакъв начин, тъй като не може да я понася. За него тя си остава жената, която е разбила семейството му. Тиберий продължава да обича Випсания и когато на няколко пъти я среща из улиците я е гледал толкова тъжно и продължително, че хората започнали да разнасят това из цял Рим. Накрая Август наредил няколко слуги непрекъснато да следят движенията на Тиберий и Випсания из града и да не допускат те да се срещат дори случайно. През тези 6 години Тиберий се стреми да е по-далеч от Рим и си намира добър повод за това — Германия. Двамата с брат му Друз решават да завладеят Германия. И успяват. За 3 години е покорена цялата страна от Рейн до Алба! Тогава идва вторият голям удар за Тиберий — смъртта на брат му Друз. През една от кампаниите край Алба през 745 година^[8] Друз пада от коня си. Кракът му е премазан. Лекарят иска да го ампутира, но Друз не му разрешава и накрая гангрената го убива. Когато Тиберий научава за нещастieto, той е в Рим на доклад при Август. Тръгва веднага за Германия, като се придвижва по най-бързия начин, но успява да завари брат си полужив. След няколко часа Друз умира в ръцете му. По-късно имаше приказки, че Ливия — ах, тази Ливия! — убила собствения си син. Нищо подобно не е станало. Друз е щял да се спаси, ако е разрешил на лекаря си да ампутира крака му, но той изрично му е забранил. Смятал е, че не може да бъде пълководец само с един крак. И умрял от раната си. Това е истината. А колкото до приказките — голяма част от тях били дело на Юлия. Не ми се иска да обяснявам защо ги е разпространявала. Не е трудно и сам да се досетиш, читателю. Тиберий е бил единственият съперник на децата ѝ от Агрипа за наследник на Август. Ако Юлия си имаше поне малко понятие как се управлява Рим и каква е действителната роля на баща ѝ, може би много от неприятностите, които сполетяха Август и семейството му, нямаше да се случат. Само че Юлия си нямаше понятие за тези неща. И никога не си е давала труд

да разбере какво представлява управлението на страната. Тя си беше просто една глезла. Принцесата на татко. Свикнала да ѝ угаждат за всичко и да ѝ дават всичко, каквото си поиска. Смяташе, че всичко ѝ е позволено. Накрая направи за смях Август с оргиите си и той се принуди да я прати в изгнание до края на живота ѝ. Ливия много пъти се е опитвала да се намеси, но Юлия е един от малкото случаи, в които Август не я е слушал. Нито нея, нито дядо ми и баща ми.

Много глупости се изприказваха за Тиберий. В интерес на истината и той направи доста глупости. Въпреки това обаче той беше най-добрият император, който сме имали досега. Само един прост факт. Когато умря, в държавната хазна имаше 25 милиона и 300 хиляди ауреуса! Никога нито преди, нито след това държавата не е имала толкова пари. И никога страната ни не е била толкова сигурна. Нито толкова богата. А мръсотиите по негов адрес си бяха от чиста злоба и завист.

[1] 42 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[2] 20 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[3] 53 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[4] 40 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[5] 36 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[6] Imperium proconsulare. — Б.пр. ↑

[7] 13 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

[8] 9 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ГАЙ ЦЕЗАР КАЛИГУЛА

Дойде ред и на Калигула. Всъщност той се казваше Гай Цезар Германик и мразеше да го наричат Калигула. И точно затова го запомниха с прякора му. Беше син на Германик и на Агрипина и се падаше роднина на Тиберий и по бащина и по майчина линия — Агрипина беше дъщеря на Марк Випсаний Агрипа и сестра на Випсания, но от друга майка, а Германик цеше син на Друз, по-малкия брат на Тиберий. Първоначално самият Германик беше най-реалният кандидат за приемник на Тиберий, но се провали като пълководец в Германия, където се опитваше да направи това, което баща му и чичо му бяха направили. Само че не можа. След като затри без бой три легиона, защото не беше подготвил флота, Тиберий го изтегли оттам и го изпрати в Азия. Но и там Германик се провали. Забърка се с разни гадатели, магьосници и всевъзможни други шарлатани, които надушиха възможност за бърза печалба и влияние. Накрая Тиберий по наше настояване го отстрани от официалните длъжности, след което Германик и Агрипина започнаха да заговорничат. Целият заговор си беше една смехория, участниците в него тичаха презглава при нас да докладват. По-точно — да доносничат. Накрая обаче стана беля. Тръгнаха да правят магии на Тиберий, само че... магията я прихвана Германик. И взе че умря. Веднага подчертавам, че ние нямахме пръст в тази работа. И въпреки глупостите на Германик разчитахме, че след време, като се набеснее, от него ще излезе добър администратор. Направихме вътрешно разследване и разбрахме какво е станало. Германик беше отровен. От някой от собствената си мила компанияка. Как и защо — това не можахме да разберем. Също и от кого. Тъй като следите от отравянето си бяха доста явни, жена му остана с убеждението, че Тиберий е заповядал да го отровят. Повтарям, нямаше такова нещо. Тиберий по това време въобще не се интересуваше от Германик. А ако искаше да го премахне, можеше винаги да го обвини в предателство. Достатъчно беше да изкараме останалите участници в заговора пред Сената и те щяха да разкрият всичко. А после сенаторите щяха да го осъдят. И Тиберий щеше да е чист.

Калигула стана император по настояване на Тиберий. Аз бях категорично против избора му, тъй като вече го познавах достатъчно

добре и знаех какво ще стане. Само че по онова време имаше само двама реални кандидати за тази роля — Калигула и чичо му Клавдий. Аз предпочитях Клавдий. Защото го познавах добре и знаех че с него спокойно ще можем да работим — познавахме се още от деца, аз бях 2 години по-голям от него и често съм го пазел в училище, когато другите деца го закачаха и гонеха заради недъзите му. Само че Тиберий настоя на своето и аз отстъпих.

Още помня разговора. Бяхме само двамата, след редовния ми доклад при Тиберий. Той усещаше че умира и беше съвсем откровен с мен. Каза ми, че нито сенатът, нито обикновените хора ще приемат Клавдий за император, с неговото пелтечене и куцане, затова ще оставим Калигула да се набеснее и да направи Клавдий приемлив избор. Моя работа ще бъде да държа Калигула изкъсо и като се набеснее, да го отстраня по подходящ начин. „Виж, Гай. Тази змия трябва да бъде унищожена. Но аз не мога на го направя. Защото ми се пада внук. Затова ти ще я свършиш тая работа. Като дойде моментът. А после ще сложиш Клавдий за император. Така тези мръсници в Сената ще си получат точно това, което заслужават! Аз не мога да им направя такава мръсотия. Но Калигула може! Така че го остави да им се изсере на главите, а после... после разчисти нещата. Ти си знаеш как.“ Така и стана накрая. Както казах, Тиберий беше умен човек и остави Сената сам да се накаже с избора на Калигула.

Когато Калигула стана император, започна веднага да пилее пари. И то в невероятни количества — по около половин милион ауреуса на месец! И то за забавления! Голяма част от тези пари все пак прибрахме — поехме по-голямата част от снабдяването за празниците. Въпреки това изтичането беше толкова голямо, че трябваше да спре. И то бързо. Е, дойдох до един от най-неприятните моменти от службата си. Сега ще разкажа как всъщност полудя Калигула. Малко преди да навърши една година откак стана император, Калигула си втълпи, че е най-великият пълководец, затова трябва да носи отличията на такъв. И... открадна нагръдния знак на Александър Велики. По-точно нареди да му го откраднат. От гробницата на Александър в Александрия. Знаех за тази щуротия — това ми беше част от работата. Тъй като вече ми бяха омръзнали глупостите на Калигула, реших да му дам един хубав урок. Като разчитах, че след това ще миряса и ще започне да си върши работата на държавен глава. И ще спре да пилее пари. Та ето

какво всъщност стана. В деня, в който Калигула реши да се покаже в двореца с нагръдния знак на Александър, аз отидох да го чакам в императорския кабинет. Когато той влезе, в кабинета бях само аз. Калигула си беше артист, при това много лош, и очакваше да направи впечатление на постоянната си публика от доносници, които си беше навъдил. Вместо това го посрещнах аз. И вместо да му се подмазвам и да го лаская, му теглих една дълга поредица от войнишки псувни, отскубнах знака от гърдите му, извъртях се и ударих знака в земята, при което се чу страхотен гръм, а знакът започна да се движи по пода насам-натам. След това изревах с всичката сила на гласа си — а той е доста силен! — „нека този знак се върне при законния си собственик още сега!“ и ударих с юмрук по знака. Чу се още един гръм, знакът пламна и... изчезна. След това в кабинета се разнесе отвратителна миризма. Калигула се беше насрал. Извиках помощниците си, които чакаха отпред като стража. Вдигнахме Калигула, замъкнахме го в стаята му и го метнахме в леглото, както си беше насран. След 10 дни пристигна вест от Александрия — в същия ден, по същото време, знакът се беше появил отново на гърдите на Александър. Калигула така се уплаши, че не посмя да излезе от стаята си два месеца. И полудя. Това е.

А ето какво всъщност стана. Предварително направихме копие на знака ги сменихме. При Калигула остана копието, а оригиналът си замина за Александрия. С точни инструкции какво, кога и как да се прави. Направихме и друго копие. От папирус. Боядисано със златен пращец, така че дори отблизо не се различаваше от другото. Та когато отскубнах знака от гърдите на Калигула, аз се обърнах и много бързо го пяхнах в тогата си, като веднага след това измъкнах папирусовото копие. На двата си крака бях привързал два сребърни диска малко над коленете, така че да не се виждат под дрехите. В момента, в който дискът се удари в пода, ударих двата сребърни диска един в друг с крака. Това беше гърмът. За долната страна на знака беше залепен един бръмбар, който започна да бяга насам-натам. Това пък беше движението на знака. А пламъкът беше съвсем лесен — папирусът, от който беше направен знакът, беше напоен с масло. Достатъчно беше да допра до него едно въгленче и... Мисля че обясненията са достатъчни. Всичко си беше много просто. И много точно изиграно. Само че не предвидих, че този боклук Калигула ще се уплаши толкова много, че

ще полудее. Това беше една от грешките ми. Понякога прекалено добре свършената работа също може да свърши зле. От прекаленост.

КЛАВДИЙ

Накрая дойде ред и на Клавдий. Напомням, че пълното му име беше Тиберий Клавдий Друз Нерон Германик, а след успешната кампания в Британия Сенатът му даде и името Британик. Той остана в паметта на хората като Клавдий, тъй като беше първият император, който не си присвои сам името Цезар. Август беше първият, който си присвои това име, но го направи като се позова на завещанието на Юлий Цезар, който го беше осиновил и му беше завещал състоянието си. Тиберий пък беше осиновен от Август и така също стана Цезар. Калигула пък по рождение се наричаше Гай Цезар. Е, Клавдий не желаше да бъде Цезар. Независимо че Сенатът официално му даде и това име. Всъщност Клавдий въобще не желаше да управлява. Аз го принудих. Така и не ми прости, че пратих войниците да го измъкнат иззад завесата, зад която се беше скрил след убийството на Калигула, и да го обявят за император. Накрая ми го върна, като се ожени за племенницата си Агрипинила напук на предупрежденията и забраните ми. И за да ме вбеси окончателно, осинови синчето ѝ Нерон. Тя пък го отрови и сложи Нерон за император, като пое фактическата власт заедно с Бур и Сенека. Мислеше се за втора Ливия. Само че не можеше да се мери дори с малкия пръст на Ливия. Цялата власт реално се държеше на Бур. И когато Бур умря, Агрипинила и Сенека бързо изпуснаха юздите на Нерон. Останалото ти е добре известно, читателю. Нерон ги уби и двамата. И превърна управлението на държавата в цирк.

ЦЕНАТА НА ПРЕДАТЕЛСТВОТО

Наближава края на историята ми. Остана да разкажа как Секст Афраний Бур и Агрипина ликвидираха Канцеларията. През 805 година^[1] аз се оттеглих като префект на Канцеларията и мястото ми зае синът ми Луций. Напомням, че по-големият ми син Марк загина в латифундията край Антиохия 4 години преди това. През следващата година му се роди син на 18 септември, когото той нарече Марк, в памет на брат си. Веднага след раждането на детето Луций замина за Колония Агрипина в Долна Германия, тъй като херуските се бяха раздвижили от татък Рейн. При една от акциите отвъд Рейн в началото на май следващата Луций беше убит в схватка с тях. Наложих се отново да се върна начело на Канцеларията. Вече нямаше живи синове, малкият Марк беше единственият ми внук. Реших че е по-добре за него, майка му Марция и по-голямата му сестра Улпия Марциана да ги изпратят подалеч от Рим, докато нещата се успокоят. Трудно ми е да го обясня, но чувствах, че нещо лошо ще се случи скоро. Марция се омъжи за един от най-верните ми офицери Марк Улпий Траян. Изпратих ги тайно в Италика, наша колония в Испания Бетика, където Улпий трябваше да бъде един от помощниците на местния офицер, но реших че е по-добре да стои настрана от дейността на канцеларията и да се занимава само с официалните си задължения по разпределението на земите на ветераните. Изрично му наредих да стои настрана от работата на канцеларията в Бетика и той наистина стоя настрана осем години, докато не го изпратих заедно със семейството му в Антиохия. Отначало служи като легат при Корбулон, а след 4 години постъпи при Веспасиан.

Веднага след това аз потеглих към Долна Германия, като пусках слух, че внук ми и снаха ми са с мен. Именно това спаси живота на внук ми по-късно. Бур и Агрипина не можаха да открият следите му. Три дни след заминаването ми Агрипина отровила Клавдий. Това е станало три дни преди октомврийските иди^[2]. Вестта за това ме настигна по пътя. Бур веднага започнал да избива всички офицери и сътрудници на Канцеларията, но около половината от хората все пак успели да разберат за опасността и да се скрият. Повечето от тях

напуснаха Рим и се укрива в различни тайни убежища. Тези, които останаха в Рим, също се укрива и шест години не предприемаха никакви активни действия, а само наблюдаваха какво става и ми докладваха. Докато Бур беше жив. След като Бур умря, постепенно започнахме да възстановяваме връзките си с агентите, които още бяха живи, и постепенно започнахме да поемаме скритото управление на страната. Накрая оствихме Нерон и останалите властолюбци да се изпоядат един друг. Накрая събрах управителите на Източните провинции в Берит и ги накарах да обявят Тит Флавий Веспасиян за император. Веспасиян е най-способният военачалник и администратор в момента и ще бъде достоен император. Освен това е минал нашето обучение в школата край Антиохия и 11 години е бил младши офицер в канцеларията, преди да го освободим и да го накараме да започне военна кариера.

Дълго време се питах защо Бур направи всичко това? Останалите участници ми бяха ясни. Агрипина искаше власт. Като сестра на Калигула беше се ползвала от възможностите, които властта предлага, и си ги искаше отново. Сенека пък си беше втълпил, че той ще е великият философ, който ще осъществи на дело мечтата на Платон за Идеалната Държава. Дето се управлява от философи. А Африпина и Нерон ще са средството, с което тази мечта ще се превърне в действителност. Бур обаче не ми беше ясен. Защо му трябваше да се забърква с тези побъркани? По това време той беше мой пръв помощник и единственият сериозен кандидат за мястото ми. А аз се готвех отново да се оттегля, след като сложа в ред канцеларията и му предам управлението.

Чак три години след тези събития разбрах причината. Бур беше болен от рак на гърлото. Умря от него през 815 година^[3], осем години след унищожаването на канцеларията. Явно по времето, когато убиха Клавдий и унищожиха канцеларията, той вече е усещал, че няма да живее дълго, и е решил да не чака оттеглянето ми, а да вземе властта, докато може да я използва. И я използва, за да ни унищожи.

[1] 52 г. — Б.пр. ↑

[2] 13 октомври 54 г. — Б.пр. ↑

[3] 62 г. — Б.пр. ↑

НАПРАВИХ, КАКВОТО МОЖАХ...

Е, дойде и краят на историята ми. Успях да я завърша навреме — вчера минаха 50 дни, откакто навърших 82 години, значи вече съм живял 30 000 дни. Дойде време да се оттегля и да оставя по-младите да поемат управлението. А сега е време да спра.

Feci quod potui, faciant meliora potentes!

(Направих, каквото можах; който може, да направи повече!)

ПОСЛЕСЛОВ НА ПРЕВОДАЧА

Е, това е! Не знам как се възприема от теб, читателю, но мен разказът ме потресе. В заключение си позволявам няколко коментара и разяснения — мисля че имам това право. Първо трябва да се извиня за лошия превод на документа. Позволих си да прескоча някои лични истории на Афраний, както и тези, които ми се сториха не особено интересни. Причините за това рязане са много, но основните са, че преводът от една страна доста ме затрудни, а от друга — захващах се да превеждам само това, което ми беше интересно. Може би това съкращение личи при прочита и разказът на моменти изглежда малко несвързан, за което се извинявам. Вината не е в Афраний и неговата старческа склероза — мен ако питат никаква склероза не е имал! — а в мен. Позволих си също така да вмъквам коментари на местата, където аз самият най-много се затрудних да разбера за какво става въпрос, а също и при датировките на събитията. Давам си сметка, че преводът е далеч от оригинала и въздействието му ще е много по-слабо, но толкова мога. Ако този преразказ се хареса, може би някой ден ще се появи пълен превод, при това професионално направен... Знае ли човек?

Сега за самата история. Постарах се да проверя доколкото мога фактите, изложени в нея. Всичко, което успях да открия, пасва идеално на тази история. Това разбира се не доказва, че тя е вярна, но и не намерих нищо, което да я опровергава. Работата донякъде е като проблема със съществуването на бога или на живот след смъртта: никой не е виждал бога, нито пък се е върнал от „оттатък“, за да разкаже кое как е. От което пък нищо не следва.

Повтарям: не успях да открия нищо, което да опровергава тази шантава история, макар че се порових доста в книгите и по Интернет. По моя груба сметка прегледах над 60 000 страници текст, най-вече в електронен вид, и нищо от прегледаното не можа да обори Афраний. Даже Библията прерових доста внимателно, макар че е досадна книга, писана за малки деца и наивници. Въпреки това ми се ще да вярвам, че всичко в този свитък е само една измислица — много по-безопасно е. Ще ми се документът да бъде видян от експерти, които да проверят неговата автентичност, но знам че това е абсурдно. Чак толкова тъп не

съм и знам какво ще се случи — с документа, а и с мен. Затова и се погрижих този проклет свитък да потъне така, че да не може да бъде открит поне докато аз съм жив. Така де — нямам тъпи амбиции да променям света и предпочитам да съм жив страхливец, отколкото мъртъв герой. И за да завърша със саморазобличението си за това какъв бързлив смотаняк съм ще кажа, че не само че съм скрил документа, но и този общо взето калпав превод ще бъде публикуван под друго име. Човекът, който ще го публикува от свое име няма нищо общо с тази работа — на него просто не му пука. Така че тайни и явни служби — не ме търсете. Стария апокриф също. А защо все пак пиша ли? Ами защото не мога да се сдържа. Нали я знаете онази приказка за цар Траян и бръснаря му. Аз съм в същото положение — ако не опиша всичко това, което разбрах докато превеждах, ще се пръсна отвътре. Така че седнах и го написах. И ми олекна.

ОБЯСНЕНИЕ ОТ „ОФИЦИАЛНИЯ ПРЕВОДАЧ“

Тъй като горният „превод“ ще излезе официално като мое произведение, ще се опитам да обясня някои неща. Първо, на мен наистина не ми пука, освен това познавам поне един издател, който сигурно ще се навие да публикува тая „бомба“, без да се притеснява от „вторичните ефекти на взрива“. Второ, колкото и шантава да е тая история, на мен ми хареса и се захванах сериозно да проверя някои неща. Имах възможност да видя дори „оригиналния свитък“ и ми се стори наистина доста стар, но всичките приказки за световни заговори, тайнственост и какво ли още не поне в началото ми се сториха чиста параноя на един уморен и объркан човек — имам впредвид човека, който ми донесе материалите. След това започнах да чета. И ми стана интересно. Толкова интересно, че си зарязах другата работа и се захванах сам да проверявам поред всичко. Бележките и обясненията, вмъкнати в оригиналния текст, са почти изцяло мои. Както и отговорността за тях. Надявам се да не са досадили много на читателите. Позволох си също да „пипна“ самия текст там, където сметнах, че ще се справя по-добре от човека преди мен. С негово съгласие, разбира се.

Ще кажа и защо всъщност държа това произведение да излезе. Досега винаги съм имал усещането, че в историята все пак има обективност. Тя не се прави от „герои“ и „свръххора“. Не се прави и от „масите“ и „класите“. Както ни набиваха — и продължават да ни набиват, но в друга форма и по друг начин! — в главите някои самозвани месии на псевдонаучни идеологии, като модната напоследък хомокрация. Пардон, искам да кажа демокрация. Целта на подобни — ще ме прощавате за изрази — псевдонаучни изгъзици, е да превърнат обикновените хора в стадо. Защото стадо лесно се управлява. Впрочем самият Афраний много добре е развил темата за стадото, така че да не го повтарям...

А историята... истинската история, а не идеологическата, дето я набиват в главите на децата в училище, се прави от хората. От мнозинството обикновени хора, които си вършат работата или поне се опитват, доколкото „героите“, „месиите“, „вождовете“ и всевъзможните останали боклуци по етажите на властта им позволяват

да си я вършат. Историята не е заговор, както някои умници от кръчмарски мащаб твърдят. Парадоксалното в това произведение е, че то доказва точно това — обективността на историята. И на причините и движещите сили, които я създават. Напук на всички „теории“, включително и за нейния край. А ако читателят не е разбрал това и се е присъединил към поддръжниците на „теорията на заговора“ — е, здраве да е. Всеки си има право на мнение. Надявам се поне да му е било забавно. Аз самият съм твърд противник на всякакви секретности, тайни, заговори и тем подобни дивотии. Секретността е за тъпанарите. За хората, които се чувствуват неуверени и слаби и търсят предимство и превъзходство в засекретяването и криенето на информация. Това също е една сериозна причина да искам това нещо да види бял свят. Колкото по-малко тайни — толкова по-добре. Единственото, което си струва да се крие и трябва да се крие, са технологиите. Като производството на коприна. Там нещата наистина са сериозни. Но това е съвсем друга тема. А засекретяването и укриването на информация, нямаща ПРЯКО отношение към сигурността на държавата или организацията, която я притежава, повтарям, си е чиста проба дивотия.

Ще се опитам да се изразя по-ясно. Хората си падат по тайни. Откакто съществува човешкото общество, хората се опитват да се доберат до тайните — истински или въображаеми — на известните и могъщите. И умуват как скрити мрежи на мрачни заговори насочват действията на отделните хора и на цели народи. Нормално е тези „теории“ да си останат там, където им е мястото — на страниците на трилърите, авторите на които се отличават с по-необуздано въображение. В умовете на хора, склонни към параноя. Обикновено самотни. Понякога събрани в сектоподобни групи от съмишленици и всевъзможни смахнати. При тях вярата в теориите за конспирации се свежда до повтаряне на едни и същи твърдения, подобно на мантри, които обясняват всички беди и проблеми с действията на набедените конспиратори. Нормално в подобни ситуации е тези твърдения да си останат само на страниците на трилърите и в главите на параноиците. Защото именно там им е мястото. За съжаление понякога реалността се оказва по-идиотска и обърквана от твърденията и на най-откачения параноик! И най-често именно укриването на информацията е причината за объркването. В такива случаи най-доброто, което може да

се направи е... да се покаже цялата истина. Такава каквато е. И понеже хората си падат по „конспиративната“ литература, може би е най-добре и някои истини да се покажат именно в такава форма. Защото именно тази форма провокира любопитството. И евентуално критичния анализ на нещата.

В крайна сметка целта на тази книга е да накара хората да мислят по-критично. И да започнат сами да търсят истината. Такава, каквато е. Защото именно тя освобождава съзнанието на хората. Толкова по този въпрос.

А сега малко за самото произведение.

В едно нещо съм сигурен — човекът, който ми донесе материала, не е измислил тази история! Просто няма нито знанията, нито въображението за това. Какви са ми основанията? Ето ги съвсем накратко:

Първо, от самия документ. Не че разбирам много от латински или от археология, но самият свитък ми се видя наистина доста стар. Е, нямам апаратура за въглероден, спектрографски и т.н. анализ, но поне на външен вид определено има 2000 години. И ако е фалшификат, определено е направен от майстор и с много труд, а човекът определено не е такъв.

Второ, стилът на текста определено ме озадачи. Написан е на т.нар. „златен латински“, или още „класически латински“. Това е стилът на Цицерон, Цезар, Катул, Вергилий, Хораций, Овидий. По този начин се е писало през I век преди новата ера, по времето на Цезар и Август. А според самия Афраний документът трябва да е писан през 70–71 година от новата ера. Това е времето на т.нар. следкласически или „сребърен“ латински. Типични автори от този период са Сенека, Петроний, Марциал, Тацит, Ювенал. Разликата? Все едно между Вазов и Радичков! Това отначало ме направи подозрителен, но после се сетих защо е написан така. Обяснението ми е, че самият Афраний е бил обучаван от „старата школа“, както си личи и в самата история. По-важното поне за мен е, че този стил на практика е невъзможно да бъде копиран от съвременен човек. А това говори в полза на истинността на написаното. Другата особеност на произведението е една граматична особеност, която много затруднява превода и го прави тромав, за което за пореден път се извинявам. За какво става въпрос? Нормало в латинския език има 6 времена:

praesens, futurum I, futurum II, imperfectum, perfectum, plusquamperfectum. За оживяване на разказа за минали събития обаче се допуска и т.нар. praesens historicum или „историческо настояще“. Една голяма част от произведението е написана в това време, като едновременно с това са използвани и другите времена. Само че това praesens historicum е характерно само за големите майстори от онова време. Цезар например го е използвал често в своите „Коментарии“. „Номерът“ е, че това време нормално не се изучава, а най-много да се спомене „между другото“ в курсовете по латински език. Така че масовото използване на това време, както и цялостният стил на произведението, говори за изключително добри образование на автора, което също е практически невъзможно да се фалшифицира, особено пък от съвременен човек. Тези особености затрудняват много и самият превод. Като прибавим трите наклонения, двата залога, двете числа и трите лица, четирите спрежения на глаголите, трите рода, двете числа, шестте падежа и петте склонения на съществителните, а за другите части на речта по-добре да не споменавам, ясно е, че на много места преводът определено е далеч от оригинала. Аз самият едва не откачих на някои места, докато схвана за какво става въпрос, но пък поне ми беше забавно. Но тези затруднения също подсказват, че документът е истински.

Третото основание е, че това произведение си е просто един учебник. Само че този учебник е писан за друго време и друго място. И е практически безполезен днес. Освен като исторически документ. Нещо повече: много от местата в него са напълно непонятни за съвременния човек, затова и се наложи да вмъкна толкова коментари. Иначе съвременният читател просто няма да разбере за какво става въпрос. И ще заприлича на някой от слепците в баснята за слона. Изкушавам се да я разкажа — и без това е кратка.

... Та значи така: седем слепци спорили за същността на слона. Един човек минавал край тях, чул ги и решил да ги „запознае с проблема от първа ръка“. И докарал при тях един слон. След това предложил на всеки от слепците да опипа слона, та да добие представа за какво става въпрос. След това ги запитал: е, разбрахте ли какво е слон. Да — отговорили седемте слепци — разбрахме какво е слон. И какво е слонът? — попитал човекът. Ами... слонът е като змия, отговорил първият слепец. Глупости, пркъснал го вторият, слонът е като

камък. Абе вие нищо не сте разбрали бе! — викнал третият. — Слонът е като одеало. Не, — викнал четвъртият, — слонът е като колона. Не е вярно! — обадил се петият — слонът е като въже! Вдигнала се такава врява, че шестият и седмият слепци въобще не се чули. Човекът само поклатил глава и си подкарал слона, а слепците продължили да се карат. При това много по-лошо отпреди. Защото всеки бил убеден, че той е правият, а другите са съвсем изкуфели. А работата била там, че първият слепец опипал слона по хобота, вторият — по бивната, третият — по ухото, четвъртият — по крака, петият — по опашката. Дето се казва: по comment! Макар че простаците веднага ще се захванат да разчепкват къде са пребарали слона шестият и седмият слепец, и защо не ща да го кажа. Само че аз няма да изпадам дотам. Ако някой все пак настоява за коментар — ами разправят че и пътят към ада бил павиран с добри намерения...

Дано само някои читатели да не изпаднат в същата ситуация като слепците. Защото тази история е много по-заплетена и шантава от един слон.

Четвъртото основание е недоброто познаване на древната история и митология от преводача. Това си личи и по послеслова — приказката за цар Траян е сръбска, и не е приказка за цар Траян, а преразказ на древногръцкия мит за цар Мидас. Самият Траян не е цар, а римски император от 98 до 117 година, а Мидас е митичен фригийски цар, син на Гордий. А според самата приказка ушите на въпросния Траян не са били магарешки, а кози. И понеже кашата стана много гъста и замириса на загоряло, ще се опитам да сложа някакъв ред.

Първо ще разкажа накратко мита за Мидас, тъй като незнанието му явно показва, че преводачът „не е в час“ по отношение на древната история. И така...

Мидас бил цар на Фригия. Веднъж богът на виното и веселбите Дионис минавал със свитата си през Фригия и тогава от свитата му се отделил сатирът Силен и се изгубил. Мидас намерил Силен, и след като 10 дни пирувал и беседвал с него, го върнал на Дионис. За награда Дионис обещал да изпълни едно негово желание. Мидас пожелал всичко, до което се докосне, да се превръща в злато. Дионис изпълнил желанието му и отначало всичко било наред. Проблемите на Мидас започнали, когато ожаднял и огладнял — така де, със злато не можеш

нито да се нахраниш, нито да се напиеш. На това гърците му казвали „проклятието на Мидас“ — да имаш купища злато, и да не можеш да се нахраниш и напиеш. Мидас огладнял и ожаднял до смърт и помолил Дионис да спре чудото. Богът му заповядал да се изкъпе в река Пактол и чудото се прехвърлило на реката — това е обяснението на гревните гърци за златоносните находища край река Пактол в Мала Азия, откъдето са натрупали богатствата си легендарният Мидас и историческият Крез. По-късно Мидас бил поканен — пак от Дионис — за съдия на музикалното състезание между Пан и Аполон. Мидас решил, че Пан свири по-добре, и за наказание Аполон му изтеглил ушите, докато станали дълги като на магаре — понеже му били малки и не успял добре да чуе и оцени музиката му. Оттогава Мидас много се срамувал от ушите си и си ги криел с шапчица — оттам идват фригийските шапчици, които френската революция през 18 век изкарала от небитието. Бръснарят на Мидас, който единствен знаел за ушите и се бил заклел да не казва на никого за тях, не се сдържал и накрая изкопал яма, изрекъл над нея „Цар Мидас има магарешки уши“ и след това зарил ямата, след което му олекнало. Само че на това място израснала тръстика, едно овчарче си направило от нея свирка и свирката започнала да свири сама песента за магарешките уши на Мидас. Поуката от този мит е, че нищо не остава скрито и рано или късно излиза на бял свят. Разказах мита за Мидас, защото той има отношение и към златото, което е основна тема нашата история. А също и към истината, която досега е била крита. Щом преводачът не знае легендите за Мидас и я бърка с приказката за „цар Траян“, значи няма как да знае и останалите неща — хората, които познават древната история и митология, ще разберат добре за какво става въпрос!

Сега за „цар Траян“. Не знам кой и как е превърнал мита за Мидас в приказка за „цар Траян“. Самият Траян си е съвсем истински римски император. При това съвсем явно свързан с нашата история! Малко факти:

Марк Улпий Траян е син на Марк Улпий Траян (?!?) и Марция. Роден е през 53 г. (!!!, датата 18 септември не я открих) в римската колония Италика в Испания. За ранните му години не се знае практически нищо (!?!). Дори такъв стар клюкар като Светоний мълчи за него. А липсата на информация е доста подозрителна, особено като се вземе в предвид разказа на Афраний, особено споменаването на

внука му Марк. За пръв път името на Марк Улпий Траян се появява около 75 година — като легат в Сирия при своя баща. Траян става квестор около 78 и претор около 84 година. Постепенно се издига сам до наместник на провинция Горна Германия. Бил е изключителен пълководец, много популярен сред войниците си. Император Нерва „по съвет на приближените си“ го осиновява през 96 година и в течение на две години Нерва и Траян управляват заедно. След смъртта на Нерва на 27 януари 98 година Траян е провъзгласен за император.

Траян е смятан за най-успешния римски император. При него Империята достига най-голямото си разширение. Смятан е също за образец на държавник. За авторитета му може да се съди по пожеланията към императорите през следващите векове: „Бъди пощастлив от Август и по-добър от Траян!“ Ето накратко какво е направил Траян. През 101 г. започва военни действия в Дакия — сегашна Румъния. През 107 г. Дакия е превърната в Римска провинция, в която са заселени голям брой ветерани, а също заселници от Италия и западните провинции. Именно тези заселници дават името и езика на съвременна Румъния. Ще отбележа, че няколко десетилетия преди това на територията на даките е намерено златно находище, за което е споменато и в разказа на Афраний. Веднага след превземането на Дакия Траян започва подготовка за война с Партия. Към 109 г. римската армия превзема южните склонове на Кавказ. Царят на Боспор се признава за васал на императора. През 111 г. Траян превзема Синай и северозападната част на Арабския полуостров, осигурявайки по този начин безопасността на Египет и Сирия от югоизток, а също и безопасността на морския търговски път през Червено море. През 114 г. превзема Армения и я превръща в римска провинция. През 115 г. превзема Северна Месопотамия. През 116 г. армията на Траян потегля на юг покрай брега на Тигър и завладява столицата на Партия Ктезифон. Партският цар трябвало да бяга, като изоставил трона си и част от семейството си. Римляните продължават на юг, превземат и най-големия град в Месопотамия — Селевкия — и достигат Персийския залив, където започват да строят морска флота и да се подготвят за нахлуване в Персия. Асирия, Месопотамия и Вавилония са обявени за римски провинции. Изглеждало, че Партия е вече победена и Рим е решил проблемите си на Изток...

... И тогава евреите — за кой ли път! — вдигат въстание. Отначало въстанието е само в Северна Месопотамия, но скоро обхваща Египет, Киренайка, Кипър... Въстаниците избиват не само местните гарнизони, които са в намален състав заради войната в Партия, но и всички римляни и гърци, които успеят да хванат. При това по особено жесток начин. Документирани са случаи на живи одрани хора! Към началото на 117 г. Траян е принуден да се изтегли от завладените територии, за да потуши въстанието. Независимо от проблемите и практическата липса на тил, армията успява да се изтегли практически без загуби от Партия.

Въпреки че е принуден да се оттегли, Траян е твърдо решен да разгроми и превземе Партия и потегля за Рим, за да овладее положението в държавата, да потуши въстанието, да попълни армията и да ѝ осигури необходимите средства. И сигурно е щял да го стори, но... умира на 9 август 117 година в Селинус в провинция Киликия на път за Рим при доста странни обстоятелства. Поведението на наследника му Публий Елий Адриан също е странно. Адриан не е официално обявен за приемник лично от Траян. Едва след смъртта на императора се показва документ, в който Траян уж е „осиновил“ Адриан. Адриан започва управлението си, като се отказва от всички завоевания на Траян на Изток и сключва мир с Партите. Основанието е, че няма пари за нова кампания. Това решение на Адриан предизвиква взрив от недоволство в армията и висшите командири организират заговор срещу новия император. Заговорът е разкрит, а участниците в него са безпощадно избити. Сенатът също е недоволен и признава Адриан едва през следващата 118 година. Адриан и наследниците му прекратяват всякакви опити за нови завоевания и от този момент Римската империя „минава в отбрана“. И започва бавно, но сигурно да се разкапва отвътре. Докато накрая бъде разделена през 395 година и западната ѝ половина — унищожена от германските племена през 5 век.

Толкова за Траян. Изводите всеки да си ги направи сам. Лично за мен въпросът дали император Марк Улпий Траян и внукът на Афраний Марк са едно и също лице е ясен. Също и отговорът. Ако това е вярно — а аз съм убеден в това! — тогава способностите, поведението и знанията, показани от Траян през време на управлението му, намират съвсем ясно обяснение. Фактът, че в първия послеслов не се прави

връзка между Марк Улпий Траян и „цар Траян“ окончателно ме убеди, че човекът, който ми донесе това произведение, не го е измислил! Връзката е съвсем явна за всеки, който познава Римската история, а този, който е написал „Операция Риба“ явно я познава. И не върви да ми говори за „цар Траян“! Освен ако не иска да ме провокира сам да стигна до някои изводи. Но за това се иска човекът да знае, да се прави че не знае, и да знае, че аз знам. Човекът, който ми донесе това произведение, не страда от излишък нито на акъл, нито на хитрост. Толкова сложни комбинации просто не са му по мярката. Вече казах, че нееднократно се „набърквах“ в превода, за да го докарам до по-поносим вид! Дано съм успял.

Все пак въпросът дали това произведение е измислица или истина остана открит. От една страна, не успях да открия никакви противоречия между фактите, които успях да проверя, и това, което се съдържа тук. Разминавания разбира се има, но те са лесно обясними. Това обаче не доказва, че свитъкът е истински. От друга страна, ако е фалшификат, защо е написан? И от кого? Защото тоя, който го е написал, наистина си е знаел работата!

Честно казано, ако работата е нагласена, тогава цялата история на „документа“ заприличва на стария еврейски виц отпреди Октомврийската революция (която между впрочем не е никаква революция, а най-обикновен военен преврат, организиран с пари на германския генерален щаб — цената е била 5 милиона златни марки — и неговото разузнаване с цел да извадят Русия от войната, и не е Октоврийска, защото е станала в нощта на 6 срещу 7 ноември 1917 година, а повечето от главните й „герои“ също са евреи. От 22 комисари в първото Лениново правителство, 19 са явни евреи, самият Ленин пък е неявен евреин — дядо му по майчина линия е евреин с фамилия Бланк, но се покръства, за да има право да практикува като лекар, а Сталин е бил женен за еврейка): та значи евреинът Аврам отива при евреина Моше, който му е конкурент в търговията, и като го вижда че си стяга багажа за път, го пита — къде ще ходиш бе, Моше? Моше му отговаря: в Одеса. Чакай малко, Моше, подхваща Аврам, знам те аз тебе. Нарочно ми казваш, че ще ходиш в Одеса, защото знаеш, че няма да ти повярвам и ще си помисля, че няма да ходиш в Одеса. Значи наистина ще ходиш в Одеса. А бе Моше, ти защо ме лъжеш че ще ходиш в Одеса, като наистина ще ходиш в Одеса?

Тайните служби обичат да си разиграват игрички точно в стила на този виц — осигуряват „изтичане“ на информация, но по такъв начин, че хем уж казват истината, хем я казват така, че имаш чувството, че се будалкат с теб. И те наистина се будалкат. Така че знаели човек... Нормалната логика просто не работи в такива игри — ако на някой не му е ясно, да прочете пак вица. И да продължава с четенето, докато му просветне. Или окончателно изключи. То всъщност и цялата еврейска „мъдрост“ си е създадена точно за това — да побърка обикновения човек. Ако не вярвате, ето ви я в максимално концентриран вид — във вид на виц. Та събрали се значи еврейските мъдреци на оня свят да си „сверят часовника“. Всеки трябвало да си каже — при това съвсем кратко! — в какво се състои откритието му. И започнали поред. Пръв станал Мойсей, почукал се по челото и казал — всичко е оттук. След него станал Исус, потупал се по гърдите и казал — всичко е оттук. След него станал Маркс, потупал се по корема и казал — всичко е оттук. След него станал Фройд, потупал се по чатала и казал — всичко е оттук. Накрая станал Айнщайн, огледал ги всички поред и казал — абе всичко е относително!

Като стана въпрос за евреи — доста интересна е интерпретацията на еврейската история в този „документ“. Излиза, че близо 4 000 години този „богоизбран“ народ се занимава с интриги и шпионаж! Още малко, и човек ще вземе да оправдае Хитлер за Освиенцим и Холокоста! Аз не съм антисемит и тепърва няма да ставам, но честно казано, след това което прочетох съм доста объркан. Даже „Протоколите на Сионските мъдреци“ не са нищо особено в сравнение с „бисерите“, които са изръсени тук. Няма да ги коментирам — както вече казах, нека всеки сам си прави изводите.

Тук ще предложа едно възможно обяснение за появата на „документа“, без да претендирам, че нещата са точно такива. Предполагам, че повечето читатели знаят кой е Йосиф Сталин и каква е ролята му в световната история през 20 век. Е, нека напомня, че Сталин завършва духовното училище в родния си град Гори и след това следва в Семинарията в Тифлис — сега Тбилиси. Изключен е в последната година от следването си „за революционна дейност“ (в действителност заради невзети изпити). Всъщност Сталин сменя една религия — християнството, с друга — марксизма. И дори си намира пророк, на който да служи — Владимир Улянов, известен като Ленин.

В тази промяна и обръщането към марксизма няма нищо чудно. Сталин е бил типичен аутсайдер. Прозхождащ от много бедно семейство, той не е имал никакъв шанс да се издигне в живота или в църковната йерархия. Затова и търси начин да промени света около себе си. И го намира в революцията и марксизма. Той ги възприема именно като нова религия, която замества в съзнанието му Бога и християнството. Сталин е толкова усърден adept на новата религия, че накрая „месията“ Ленин го издига до най-високите постове в партията и държавата след като взема властта през 1917 година. Накрая Сталин наследява Ленин и започва усърдно да подготвя налагането на новата „религия“ първо в страната си, а след това и по света. При това с усърдие и безкомпромисност, които удивляват и шокират дори най-близките му помощници. Ленин е превърнат в символ на новата вяра и канонизиран, а страната, на която дори името е сменено, е подложена на най-голямото социално преобразуване в човешката история. Към края на 30-те години първият етап на Сталиновия план е приключил успешно — Русия, вече наречена СССР, е превърната в индустриална държава с огромен военен потенциал, готова да наложи със сила новата религия в Европа и по-късно в целия свят. Защото комунизмът по същество е точно религия, прикрита зад псевдонаучни локуми. Сталин обаче ясно си дава сметка, че за да успее новата религия, само оръжието и военната победа няма да бъдат достатъчни. Трябва да се унищожи старата религия — християнството. Освен това като всеки вероотстъпник Сталин има нужда да рзчисти сметките си със стария Бог, в който е вярвал като дете — веднъж и завинаги. Собственият му опит, придобит в духовното училище и семинарията му подсказва и начина, по който това може да стане — чрез дискредитиране на християнството. Сталин много добре знаел, че в основата на всяка религия — включително на марксизма — стои някаква лъжа. Задачата е да се открие лъжата и да се извади на показ. Останалото е като в приказката на Андерсен за новите дрехи на царя. След като решението е взето, изпълнението му се възлага на Берия — може би най-талантливия човек от помощниците Сталин. Берия си дава ясна сметка за трудностите и решава да направи „дълъг изстрел“ — операция, която ще продължи години и ще даде достъп до тайните на Църквата, след което ще последва нейното разрушаване. Хитлер осуетява плановете на Сталин за налагане на комунизма в Европа с

неочакваното си нападение и Сталин получава контрол само върху източната и половина. Операцията на Берия обаче не спира дори след смъртта на Сталин и собственото му ликвидиране от Хрушчов. Останалото вече е споменато в увода. Андропов просто активира „спящия“ до този момент агент и колелото се завърта.

Признавам, че това са само догадки, но... самият Сталин също е бил такъв „спящ агент“. На царската Охранка. И е знаел добре как стават тия работи. Доколкото ми е известно, водещ офицер на Сталин е бил... Гурджиев. Кой е Гурджиев не му е тук мястото и времето да разказвам. Защото рискувам разказът съвсем да заприлича на приказка от „Хиляда и една нощ“. Гурджиев е този, който намира Сталин и го вербува около 1898 година. Тогава Сталин е само един семинарист, който честичко бяга от семинарията и извършва обири по богатите Тифлиски къщи. Любимото му забавление е било, като обере някоя къща, да се изсере наред стаята и след това да изчезне от къщата без следа. Един вид: вижте ме колко съм добър! На тоя номер евреите му викат „чуцпах“. Само че еврейският вариант е: изсираш се пред вратата, след това звъниш и най-учтиво молиш за тоалетна хартия. Този номер го и издава. Като почерка. След като го залавят, Гурджиев вижда в него скрити таланти, вербува го и започва да го обучава. Дава му марксистка литература и води дълги беседи с него, в които му разяснява тази модерна по онова време простотия. Именно той му дава псевдонима „Сталин“. Той го кара да се свърже с фракцията на Ленин в РСДРП. Той го превръща от дребен крадец в революционер. Останалото е история. Примесена с факти.

Като стана въпрос за факти, ето малко информация за размисъл. Консулт Луций Афраний и префектът Афраний Бур са действителни исторически лица. Но има и един друг Афраний, който се среща в две литературни произведения. Едното е „Майсторът и Маргарита“ на Михаил Булгаков. Другото е „Евангелие от Афраний“ на Кирил Есков. И двете могат да се намерят в сайта <http://www.lib.ru/>. И в двете се разказва историята на Христос. И в двете Афраний е главно действащо лице. Откъде се е взел този Афраний — не става ясно. Е, сега поне на мен вече ми е ясно. Не ми е ясно само откъде е разбрал за него Булгаков! Защото поне за мен Есков си пише книгата под влияние на „Майсторът и Маргарита“ на Булгаков и при него нещата са ясни. Знам че отношенията на Булгаков и Сталин са били доста сложни и че

писателят дори е възнамерявал да изгори романа... а го е писал 11 години — от 1929 до 1940 година... Е, който желае, нека прочете и тези произведения, да ги съпостави с историята, която му поднасяме тук, и да си направи сам изводите. Аз моите съм си ги направил...

Ще се спра само на още един детайл. Съмнявам се, че ролята на българското разузнаване е била точно тази, която е описана в увода. Тогавашният му ръководител Григор Шопов е бил прекалено умен и хитър, за да си позволи да намеси службата си в поръчково убийство. По-вероятно е българското външно разузнаване да е отговаряло само за изнасянето на документа, тъй като резидентите на КГБ на Запад са били под доста сторго наблюдение, за разлика от българските например, а „братското накисване“ да е тънка операция за прикритие и допълнително извиване на ръцете. Лично аз съм убеден, че зад Агжда никога не е стояло българското разузнаване, то по-скоро е било помолено да му помогне в прехвърлянето на Запад с цел да се оставят улики, насочващи ЦРУ към България, още повече че тогавашното българско ръководство е изпаднало в немилост пред Андропов, който вече е бил фактическият господар в Кремъл.

Ще приключа този въпрос с една проста констатация. Вече повече от 20 години папата мълчи и се ослушва по случая с Агджа и „българската следа“ като глух петел. Липсата на отношение по ТАКЪВ ВЪПРОС вече е отношение. Защото България беше орезилена пред целия свят, а в крайна сметка никой нищо не може да докаже! Все пак според западните правни и морални норми всеки е невинен до доказване на противното. А българско участие в атентата така и не беше доказано. На всичко отгоре папата се срещна лично с Агджа и говори насаме с него, а за толкова години така и не пожела да вземе отношение към „българската следа“. Поне на мен това мълчание ми говори много, особено след „откровението на Афраний“...

Няколко думи за самия Йоан Павел II. Истинското му име е Карол Войтила. Роден е в малко селце на около 50 км от Краков, Полша. Майка му умира, когато е съвсем малък, а баща му — през войната. След нея Войтила, вече кръгъл сирак и практически без никакви близки, следва литература в Краковския университет и дори пише пиеси — с псевдоним Лолек (!). Съвсем неочаквано за всички свои познати става свещеник на 1 декември 1946 година. Почти всички негови познати от онова време — включително професорите му от

университета — отдавна не са между живите. Повечето са умрели в съветски концлагери. Не е много ясно кога и как успява да се изучи за католически свещеник. Като се знае, че по времето, когато е станал такъв Краков е управляван от съветска администрация, и като се знае какво представлява съветската военна администрация, версията, изложена в увода, ми изглежда напълно правдоподобна. Друг е въпросът, че по понятни причини е невъзможно да бъде доказана. Нито пък опровергана. Така че дали читателят ще я приеме сериозно или не, си е негова работа.

Честно казано религиозната страна на въпроса в това произведение въобще не ме интересува, но някои други неща ме развълнуваха, и при това много. На първо място доста странните сметки за парите в Римската империя. Няма да се спирам къде и какво прочетох, само ще кажа до какви изводи стигнах за себе си. Рим наистина е имал сериозен търговски дефицит от времето на Август до падането на Западната империя през 476 година. И този дефицит наистина е бил най-вече заради коприната. Около края на 3 век златото в империята намаляло толкова, че търговията и занаятите започнали да западат, нямало пари за армията и накрая империята се разпаднала и настъпил феодализмът. Може да изглежда малко странно, но феодализмът е пряко свързан с липсата на пари и преминаването към натурална размяна и натурално стопанство. Да си спомним, че феодализмът свършва едва след като в Европа пристига златото и среброто на Америка. И свършва там и тогава, където и когато те влизат в обществото под формата на пари. Истината е, че златните монети практически липсват в Европа от 6 до 13 век! Златото започва да се появява отново едва след кръстоносните походи и походите на монголите, когато търговията между Европа и Изтока се възобновява. Ще напомня само историята на Марко Поло! Подобен е случаят, описан в горното произведение с персийските съкровища, след като Александър и наследниците му ги пускат като пари. Византия, или източната част на империята, оцелява още 1000 години — до 1453 година, именно защото е успяла да си реши донякъде проблема с дефицита и да си запази парите, та дори да ги увеличава понякога. По времето на Юстиниан Византия успява да открадне технологията за производство на коприна от Китай, при това по начин, който не се различава от описания от Афраний!

Ще допълня тази картина с един по-пресен пример отпреди два века. Става въпрос за чая. След като през 16 век европейците достигнали Индия и Китай, започнали да внасят много стоки оттам. Между стоките бил и чайт. Постепенно той се наложил в цяла Европа като освежителна напитка и през втората половина на 18 век се използвал масово. Само че имало и един „малък“ проблем. Чаят се внасял само от Китай. При това само срещу твърда валута във вид на сребърни кюлчета. Лично императорът определял кога, къде, как и колко да се търгува с европейците. За няколко десетилетия от Европа в Китай били пренесени огромни количества сребро срещу чая. Това да ви напомня нещо?

За да не бъде голословен, ето и сметката: пресметнато е, че за периода от 1571 до 1821 година половината от среброто, което европейците са добили в Америка, е отишло в Китай за закупуване на луксозни стоки — основно чай, но също така и коприна, порцелан, луксозни лакирани предмети... Ето и друга сметка: за същия период Америка е осигурявала 70% от производството на злато и 85% от производството на сребро. Добивът за горния период според различни оценки е между 2739 и 2846 тона злато и между 145 000 и 165 000 тона сребро! Това сребро би стигнало да се построи сребърен мост от Америка до Европа! И половината от същото това сребро отишла в Китай! За чай и други луксозни стоки! Голяма част от среброто се добивала в Мексико, събирала се в Акапулко и оттам заминавала директно за Манила — столицата на Филипините, които били испанско владение до края на XIX век. Оттам това сребро поемало към Китай. И въобще не влизало в Европа! Между другото испанците завладели Филипините най-вече заради удобното им положение като междинна спирка и разпределителен пункт в търговията с Китай.

Резултатът от тези търговски операции бил, че Европейските страни отново — както по времето на Римската империя — имали огромен търговски дефицит в търговията с Китай, който се компенсирал единствено с ограбването на Америка. Най-потърпевша се оказала... Испания. Страната, която произвеждала почти цялото злато и сребро в Америка. Накрая Испания затънала в дългове и изпаднала до равнището на второразредна европейска сила, а към 1821 година загубила и колониите си в Америка!

Накрая дори Великобритания — водещата търговска и военна сила на Европа — била заплашена от финансов и икономически колапс. Британците започнали усилено да търсят изход. И го намерили в... опиума. Започнали да внасят нелегално опиум в Китай — най-много през пристанището на Кантон — срещу сребърни кюлчета. Със същите кюлчета купували чая. Така се оформил търговски триъгълник опиум-сребро-чай и британците успели да си закърпят платежния баланс. Накрая императорът забранил търговията с опиум, която съсипвала народа му. Последвали цели войни, известни като опиумни, в резултат на които Китай се отваря донякъда за Запада, британците получават Хонгконг, а поднебесната империя затъва в хаос. Малко по-късно чаеното растение било откраднато от Китай и чай започнал да се отглежда и в Индия и Цейлон... Аналогията с коприната е съвсем явна, но този път Европа успява да се измъкне, а потърпевшият е Китай.

Накрая неизбежно съпоставих нещата от онова време с днешните. В момента ролята на световни пари играе американският долар. Точно като Римската империя, САЩ имат големи — да не кажа огромни — търговски дефицити с останалия свят. Има обаче и разлики. Най-важната е, че за разлика от златото, доларите сами по себе си са просто хартийки с картинки, които могат да бъдат печатани в неограничени количества. Стига да има кой да ги приема и да дава нещо стойностно срещу тях. Не е зле да напомня, че от 30 години доларът няма златно покритие, така че американците могат да си печатат долари без ограничения в каквито си щат количества. За да не си помисли някой, че се майтапя, ето един цитат по темата:

„Откакто президентът Ричард Никсън прекъсна и последната връзка между американския долар и златото, зад доларовите банкноти, разпространени по целия свят, не стои и един грам злато. Всичките тези несметни купища злато са част от националното богатство на САЩ, но същевременно такива са и държавните складове, пълни със соя, никел или стари мебели; само че нито една от тези купчини стоки не е част от паричната система на страната. Доларът не се основава на златото повече, отколкото на запасите от топено сирене в държавните хладилни складове.

Щатският долар не е обезпечен нито със злато, нито със сребро. Правителството не е длъжно да размени на приносителя еднодоларова банкнота с никаква друга равностойност, освен със същата банкнота.

Доларът е чисто условна валута, една абстракция, която се крепи само на общественото доверие. Това доверие се основава на силата на американската държава и на убедеността на хората, които използват долари като платежно средство, че с тези долари ще могат да купят нещо и утре, че правителството на Съединените щати ще продължи да съществува и да приема долларите като данъци и да заплаща с тях държавните разходи; на убедеността, че и други хора по света ще продължат да вярват в същите тези долари и да ги приемат и използват. Извън това доверие, извън тази всеобща убеденост на хората доларът не се крепи на нищо.“^[1]

И тук стигам до един много, ама наистина МНОГО гаден въпрос. А какво ще стане, ако останалият свят престане да приема тези зелени „гущери“ и си поиска реалната стойност на това което е дал на Америка? Ами ще стане това, което е станало с Рим. Америка ще се скапе — ето това ще стане. При това много бързо. Не вярвам това да стане в близките няколко години, защото ако САЩ рухнат, цялата световна търговска и финасова система също отива „на кино“, а това едва ли някой го иска сериозно.

Проблемът със световните пари обаче си го има, и рано или късно той трябва да бъде решен. Как? Откъде да знам! Просто споделям до какви изводи стигнах за себе си. Лично за мен това беше най-полезната част от този пасквил — изводът, че финансовите проблеми на света не са от вчера и никога не са имали трайно решение.

Има и друг любопитен момент. И тогава, и сега „генератор“ на дефицита е Далечният Изток и по-специално Китай. Трябва да си призная, че напоследък все по-често си задавам въпроса — ами ако все пак доларът „изгърми“? Това проклето произведение може наистина да подлуди човек. Я на религиозна тема, я на вълна конспирации... Мен пък взе да ме лови шубето, че след 20–30 години можем да заживеем в някакъв нов феодализъм, ако световната финаносова система рухне. Защото, повтарям, долларите не са реални пари, зад тях не стои реален човешки труд, а единствено авторитетът и силата на една страна — САЩ. Само че те — авторитетът и силата — не са безкрайни и някой ден ще си отидат. И тогава заедно с тях ще си отиде и цялата съвременна икономика, която работи именно на основата на американския търговски и бюджетен дефицит, който пък се крепи на

доларите, които пък нямат никакво реално покритие... Само като си представя подобно нещо и започва да ми се гади! Дано да е само обикновен песимизъм, който на нас българите май си ни е вроден. (Допълвам — тези редове съм ги писал преди 11 септември 2001 година. Сега този въпрос ми се струва още по-гаден!)

Друг любопитен момент поне за мене бяха пресмятанията, споменати в произведението. Оказа се, че наистина в древността са знаели тези неща! И наистина Аристарх е определил, че тъгълът, под който разстоянието от Земята до Луната не надхвърля 30 и следователно слънцето е поне 19 пъти по-далеч от Земята, отколкото Луната, но честно казано се съмнявам че може да се намери, че е под 10 без телескоп! Освен ако някъде не е имало обсерватория подобна на тази на Улугбек в Самарканд. Не знам. Във всеки случай тези пресмятания са били възможни по онова време, следователно е възможно и някой наистина да ги е правил. Хипарх например е получил много точни оценки на всичките лунни периоди и разработил много точна теория за предсказване на лунните затъмнения — и не само това. А той е живял 2 века преди описваните събития.

Колкото до историята на Исус — е, там нямам думи! Поне ми стана весело — надявам се, че не обиждам никого. Признавам си, че тази версия на събитията отначало направо ме шашна, но след като я прочетох, лично за себе си я приемам за поне толкова достоверна, колкото и че Исус е бил жив бог и божи син и че е дошъл да ни спаси (от какво да ни спаси? И защо?) и така нататък и така нататък. Тук нещата са далеч по-изпипани, отколкото в евангелските простотии, пардон, истории — в тях дори и децата не вярват. Освен това тази история си е съвсем „земна“ и няма нужда от никакви „божии“ обяснения. Честно казано, винаги като стане въпрос за Исус и историята му, нещата ми „понамирисват“. Да не казвам на какво. Е, тук поне всичко си идва на мястото... Самият Афраний си го е казал много хубаво — ако си умен човек — търси истината, ако си простак — ще те лъжа, пък ти ще ми вярваш! Между другото — на 3 април 33 година наистина е имало лунно затъмнение и хората, които са могли да смятат и са се интересували, са знаели предварително за него. Така че... по comment, както казват политиците.

Не че имам нещо против християнството. Аз споделям ценностната му система и я смятам за много важна. Просто правя

разлика между религия от една страна, морал от друга, църква и църковна доктрина от трета и Исус като историческа личност от четвърта. Това са 4 различни неща! И човек не бива да ги смесва! Иначе ще започне да се обърква от противоречия — така, както са се обърквали хората през първите няколко века на християнството. И накрая става като в баснята за слона... В интерес на истината богословите и вярващите и досега не са решили тези противоречия, а просто са престанали да им обръщат внимание. И наистина не им обръщат внимание. Докато на главите им не се изсипе някоя гадна история като тази, описана от Афраний или който там ѝ е авторът. А после... после слонът влиза в стъкларския магазин.

Е, след като извиках „царят е гол“ (май по-точно е „цар Долар е гол“, или „Господ е гол“ :-)) май дойде време да мирясам.

[1] Цитатът е от книгата „История на парите“, автор Джак Уедърфорд, (Jack Weatherford. The History of Money), стр. 230 от българския превод на издателство „Обсидиан“. ↑

ХРОНОЛОГИЯ НА ИСТОРИЧЕСКИТЕ СЪБИТИЯ, СВЪРЗАНИ С ОПЕРАЦИЯ „РИБА“

СЪБИТИЯ ПРЕДИ НОВАТА ЕРА

4241 — Египет — жреците изобретяват календара. Начало на Историята

3761 — Сътворение на света според евреите

2697 — Първи легендарен император на Китай

1813 — Роден е Авраам

1792–1750 — Хамурапи — цар на Вавилон

1786 — Нашествие на хиксосите в Египет

1753 — Законите на Хамурапи — първите писани закони в историята

776 — Първи официални олимпийски игри

753, 21 април — Традиционна дата на основаване на Рим

510 — Сун-цзъ — Изкуството да побеждаваш

449 — Втора сецесия на плебеите. Закони на 12 таблици — първата кодификация на римските закони

399 — Сократ е осъден и изпива чаша с отрова.

387 — Галите превземат Рим

371 — Въстание в Тива. Битката при Левктра. Епаминонд въвежда нов боен ред и за пръв път в историята спартанците са победени в открит бой

362 — Битката при Мантинея. Тиванската армия побеждава, но Епаминонд е убит. Гърция затъва в хаос.

359 — Царят на Македония Пердика загива в битка с илирите. Брат му Филип е назначен за регент.

356 — Херострат запалва храма на Артемида в Ефес. Роден е Александър Македонски

352 — Филип започва завоюването на земите източно от р. Места

338, 2 август — битката при Херонея. Филип става хегемон на Елада. Развежда се с Олимпиада и отстранява Александър от властта.

336 — Филип е убит в Еги — старата столица на Македония.

334 — Александър започва войната срещу Персия. Битката при Граник.

332 — Александър завладява Египет и основава Александрия.

331, 1 октомври — битката при Гавгамела. Александър завладява Персия.

327 — Александър нахлува в Индия. Армията отказва да продължи на изток към р. Ганг и той се оттегля.

323 — Александър умира на 10 юни във Вавилон.

321 — Убийството на регента Пердика в Египет. Започва разпадането на империята на Александър.

312 — Битката при Газа. Птолемей и Селевк разбиват Антигон.

305 — Селевк и Птолемей се обявяват за независими владетели. Селевк приема прозвището „Никатор“ — Победител), а Птолемей — „Сотер“ (Спасител)

300 — Основан е град Антиохия. Приблизително по това време Евклид завършва „Елементи“.

297 — Фарът в Александрия е завършен.

292 — Родоският колос (статуя на бог Хелиос) е започнат.

285 — Птолемей Сотер навършва 82 години и се оттегля от властта след 38 години управление в полза на сина си Птолемей II Филадельф.

280 — Галите нахлуват в Македония. Убит е Селевк.

279 — Пир разбива римска армия при Аскулум и произнася: „Още една такава победа и сме загубени“.

218 — Ханибал започва 2 пуническа война, прекосява Алпите, нахлува в Италия и разбива римляните при Требия.

217 — 24 юни: Битката при Тразименското езеро. Ханибал разбива армията на Гай Фламиний и избива 16 000 души. Езерото почервява от кръв.

216, 2 август: битката при Кана. Ханибал унищожава римската армия. Избити са над 50 000 римляни.

204 — Римска армия с главнокомандващ Сципион обсажда Картаген. Картагенците принасят в жертва 100 момчета за да умилостивят бог Молох.

202, 19 октомври — Битката при Зама. Сципион разбива Ханибал и Картаген капитулира. Край на 2 пуническа война.

197 — Битката при Киноскефале (Кучешките глави). Фламиний побеждава Филип V.

168 — Битката при Пидна. Луций Емилий Павел разбива македонския цар Персей. Македония е завладяна.

167 — Македония е разделена на 4, а Илирия на 3 области, пряко управлявани от Рим. Антиох IV Епифан забранява юдаизма.

166 — Мататия и синовете му Юда и Йонатан вдигат въстание в Юдея против забраната на Антиох (въстанието на Макавеите).

160 — Юда Макавей е убит в битката при Еласа, но брат му Йонатан продължава войната и превръща Юдея в практически независима държава.

153 — 1 януари става начало на новата година в Рим.

149 — Започва 3 пуническа война.

146 — Картаген е превзет и разрушен. Територията му е превърната в римска провинция. Край на 3 пуническа война.

53 — Битката при Каре. Партите унищожават армията на Марк Крас.

46 — „Дългата година“ от 445 дни.

45, 1 януари — Въведен е нов календар, наречен „юлиански“ по името на Гай Юлий Цезар.

44, 15 март — Убиството на Гай Юлий Цезар в Сената

30 — Край на Гражданската война

27, 13 януари — Октавиан е обявен за Август

2 около 1 октомври — Роден е Йешуа

СЪБИТИЯ СЛЕД НОВАТА ЕРА

2 — Преброяване на населението в Китай.

9 — Битката в Тевтобургската гора. Рим губи териториите на изток от Рейн. В Китай Ван Ман узурпира властта

14 — Умира Октавиан Август. Тиберий е обявен за император.

33 — „Смърт“ и „възкресение“ на Йешуа

37 — Умира Тиберий. Гай Цезар Калигула е обявен за император

41 — Калигула е убит от началник на охраната си. Клавдий е обявен за император.

50 — Яков проверява Павел в Антиохия. Примирие между двамата.

54 — Император Клавдий е отровен с гъби. Sacra Scrinia е унищожена. Нерон е обявен за император.

58 — Разцепление между сектите на Павел и Яков. Павел се защитава с помощта на римското си гражданство.

Източник: Авторът

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.